

T.C

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI MEZUNLARINI İZLEME ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike Karanlık

Düzce

Aralık, 2021

T.C
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI MEZUNLARINI İZLEME ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike Karanlık

Danışman: Doç. Dr. Fahriye Hayırsever

Düzce

Aralık, 2021

Melike Karanlık
Düzce Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Aralık, 2021

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
MEZUNLARINI İZLEME ÇALIŞMASI

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DÜZCE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI MEZUNLARINI İZLEME
ÇALIŞMASI**

Melike KARANLIK tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Fahriye HAYIRSEVER
Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Fahriye HAYIRSEVER
Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Subhan EKŞİOĞLU
Sakarya Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan KUYUMCU VARDAR
Düzce Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12/11/2021

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans programı mezunlarının görüşlerinden yola çıkarak bu programlardan mezun olan öğrencilerin almış oldukları lisansüstü eğitimin niteliğine, eğitimin iş yaşamlarına katkısına ilişkin görüşlerini ve üniversiteleri ile olan iletişimlerinin yeterliliğine, ulaşılarak mezunların izlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yüksek lisans sürecinde ve çalışmanın tüm aşamalarının gerçekleştirilmesinde bilgi, görüş ve öneriyle yardım ve katkılarını esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Fahriye HAYIRSEVER'e,

Tezimin gelişiminde çok değerli katkılar sunan Doç. Dr. Subhan EKŞİOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan KUYUMCU VARDAR'a,

Tüm eğitim hayatım boyunca olduğu gibi yüksek lisans sürecimde de desteğini esirgemeyen, her umutsuzluğa düştüğümde beni motive eden, beni rahatlatan ve bana güvenen en değerlim, en sevdiğim canım annem Ümmü KARANLIK'a,

Her zaman yanımda olan, bana güvenen ve beni yüreklendiren, sevgileriyle bana güç veren çok kıymetli aileme, babama, ablama ve çok sevdiğim yeğenlerime,

Ayrıca süreç içerisinde desteğini esirgemeyen sevgili arkadaşlarıma,

Veri toplama sürecinde araştırmaya değerli görüşleriyle katkıda bulunan ve desteklerini esirgemeyen katılımcılara tüm içtenliğimle TEŞEKKÜR EDERİM.

Bu tezi sevgili anneme ithaf ediyorum...

Aralık, 2021

Melike KARANLIK

ÖZET

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI MEZUNLARINI İZLEME ÇALIŞMASI

KARANLIK, Melike

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Fahriye Hayırsever

Aralık, 2021, 207 Sayfa

Bu araştırma bir mezun izleme araştırmasıdır. Aynı zamanda mezun görüşlerine göre Düzce Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans programına ilişkin belirlemeler yapılmıştır. Bu belirlemeler mezunların yüksek lisans eğitimi alma amaçları, programın bu amaçları ne derece karşıladığı, programın mezunların mesleki ve kişisel gelişimlerine katkıları çerçevesinde olmuştur. Aynı zamanda yüksek lisans mezunlarının hali hazırda diğer mezunlarla ve üniversite ile olan iletişim düzeyleri incelenerek mezun-üniversite iletişim yeterliliğine ilişkin görüş ve öneriler ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmanın modeli kesitsel taramadır. Araştırma 2010-2019 yılları arasında Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ yüksek lisans programı mezunu olan 57 mezunu kapsamaktadır. Mezunlardan 39'u çalışmaya katılmaya gönüllü olmuştur. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış “EPÖ Mezun Anket Formu” aracılığı ile toplanmıştır. Anket formu görüşme formuna dönüştürülerek gönüllü 16 mezun ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Elde edilen nicel veriler betimsel analiz ile, nitel veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Çalışmanın birinci alt amacı kapsamında elde edilen bazı sonuçlara göre; mezunlar eğitim bilimleri alanında gelişim, mesleki gelişim, kişisel gelişim ve akademik kariyer gelişimi gibi beklentilerle lisansüstü eğitim aldıkları ve bu amaçlarını gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Mezunların aldıkları yüksek lisans eğitiminden memnun oldukları belirlenmiştir; ancak derslerin daha verimli bir şekilde işlenebileceği ve verilen teorik eğitimin yanında uygulamaya da ağırlık verilmesi gerektiğini düşündükleri sonucu elde edilmiştir. Tezli yüksek lisans programından mezun olanlar akademik gelişime vurgu yaparken tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların ise mesleki gelişimlerine vurgu yapmış olmaları dikkat çekmektedir. Mezunların mesleklerinin öğretmenlik oluşu, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri

bilgi ve becerilerin kullanım imkânı bulmalarında etkili olmaktadır. Mezunların edindikleri bilgi ve becerilerin öğretmenlik meslek bilgilerine, program okur yazarı olmalarına ve eğitimlerinin sürekliliğine katkısı olduğu sonucu elde edilmiştir. Mezunların kendi branşlarının öğretim programı hakkında lisans eğitimlerinde yeterince bilgi sahibi olamadıkları belirlenmiş ve EPÖ yüksek lisans eğitim programı ile birlikte öğretim programları hakkında bilgi edindikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca lisansüstü programın, daha etkili öğretim ortamları hazırlamalarına katkıda bulunduğu belirlenmiştir. EPÖ yüksek lisans programı mezunların; bilimsel gelişimlerine, farkındalık sağlamalarına, akademik bilinç oluşturmalarına ve lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgileri hayatın her alanına transfer edebilmelerini sağladığı sonucu elde edilmiştir. EPÖ yüksek lisans derslerinin teorik ve uygulama açısından orantılı olarak verilmediği ve bu durumun pratikte, mesleki yaşamlarında kullanımını güçleştirdiği sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin yaptıkları akademik çalışmaların daha çok ders sürecinde, dersler kapsamında yapıldığı belirlenmiştir. Akademik yapıyı devam ettiren tezli yüksek lisans programı mezunlarının tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlara göre daha fazla akademik çalışma yaptıkları belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar arasında en fazla hakemli dergide makale yayımlanması olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca mezunların, sözlü-poster bildiri yayınladıkları ve kongrelere katıldıkları, kitap bölümü yazdıklarını ve çeşitli projelerde yer aldıkları belirlenmiştir.

Çalışmanın ikinci alt amacı kapsamında elde edilen bazı sonuçlara göre; mezunlar diğer mezun olanlar ile iletişimlerini yüz yüze, iletişim araçlarıyla veya online olarak sürdürdükleri belirlenmiştir. Mezunlar; bilgi paylaşımı ve fikir alışverişi yapma, akademik çalışmalarda birbirlerine yardımcı olma, deneyimlerini diğer öğrencilerle paylaşma, arkadaşlık ilişkisi kurma ve meslektaş olmalarından dolayı diğer mezunlarla iletişim kurdukları belirlenmiştir. Mezunların üniversite ile olan etkileşimlerinin en fazla üniversite web sitesinin ve üniversitenin sosyal medya hesabının takip edildiği belirlenmiştir. Mezunların üniversite ile iletişimlerini; akademik ilişki kurmak, üniversite ile iş birliği yapmak ve üniversiteye aitlik hissettikleri için iletişimde kaldıklarını belirlenmiştir. Öğretim üyeleri ile olan etkileşimlerini devam ettirdikleri ve bu sayede de akademik çalışmalarının devamını sağlayabildikleri belirlenmiştir. Lisansüstü eğitimlerine devam eden mezunların üniversite ile bağlarının daha kuvvetli olduğu ve üniversiteye aidiyetlik duygularının daha güçlü olduğu sonucu elde edilmiştir. Doktora eğitimlerine devam eden mezunların hem diğer mezunlarla hem de üniversite ile olan iletişimlerinin daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin akademik yapıya devam etmeleri hem diğer mezunlarla hem de üniversite ile olan iletişimlerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Mezunların diğer mezunlar ve üniversite

ile iletişimlerini güçlü tutabilmeleri için kurumdan beklentilerinin; mezunlar ile üniversitede/fakültede yapılacak sosyal, kültürel ve akademik etkinliklerin duyurulması amacıyla yönelik bir iletişim ağı oluşturulması ve bu sayede üniversitede yapılan çalışmalara katılımlarının artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca mezunların; mezun izleme sistetemi oluşturulması, mezunların deneyimlerini öğrencilerle paylaşabilmeleri adına üniversiteye davet edilmeleri, mezun toplantıları düzenlenmesi, mezunlar için bir sosyal medya hesabı açılması ve mezunlar için bir web sitesi hazırlanmasına yönelik kurumdan beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Mezunlar, üniversitenin mezunlara yönelik faaliyetlerinin artırılması gerektiğini, mezunlarla etkileşimin canlı tutulmasını beklentisinde olduklarını belirtmişlerdir.

Çalışmadan elde edilen bulguların, üniversitenin eğitim hizmetlerinin niteliğini değerlendirmede, gerekli görülen düzenlemelerin ve iyileştirmelerin planlanmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Düzce Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim, Lisansüstü Eğitim, Mezun İzleme, Yüksek Lisans

ABSTRACT
DUZCE UNIVERSITY
CURRICULUM AND INSTRUCTION
MASTER’S PROGRAM ALUMNI TRACKING RESEARCH

KARANLIK, Melike
Master Thesis, Department of Educational Sciences
Advisor: Assoc. Proffesor Dr. Fahriye Hayırsever
December, 2021, 207 Page

This research is an alumni follow-up study. At the same time, determinations were made regarding Düzce University, Curriculum and Instruction master's program according to the opinions of the graduates. These determinations were made within the framework of the graduates' aims to receive graduate education, to what extent the program meets these goals, and the program's contribution to the professional and personal development of graduates. At the same time, by examining the communication levels of master's graduates with other graduates and the university, opinions and suggestions regarding graduate-university communication competence were revealed.

The model of the study is cross-sectional scanning. The research includes 57 graduates who graduated from Düzce University Graduate Education Institute CI graduate program between 2010-2019. 39 of the graduates volunteered to participate in the study. The data were collected through the semi-structured “CI Graduate Questionnaire Form” prepared by the researcher. The questionnaire form was converted into an interview form and semi-structured interviews were conducted with 16 volunteers. Quantitative data obtained were analyzed with descriptive analysis, and qualitative data were analyzed with content analysis.

According to some results obtained within the scope of the first sub-purpose of the study; It has been determined that graduates receive postgraduate education with expectations such as development, professional development, personal development and academic career development in the field of educational sciences and they realize these goals. It was determined that the graduates were satisfied with the postgraduate education they received; However, it was concluded that they thought that the lessons could be taught more efficiently and that the emphasis should be given to practice in addition to the theoretical education given. It is noteworthy that those who graduated from the master's program with thesis emphasized

academic development, while those who graduated from the master's program without thesis emphasized their professional development. The fact that the graduates' profession is teaching is effective in finding the opportunity to use the knowledge and skills they have acquired during their graduate education. It has been concluded that the knowledge and skills acquired by the graduates contribute to their knowledge of teaching profession, to be program literate and to the continuity of their education. It was determined that the graduates did not have enough information about the curriculum of their own branches in their undergraduate education, and it was concluded that they gained information about the curriculum together with the CI master's education program. In addition, it was determined that the graduate program contributed to the preparation of more effective teaching environments. EPÖ graduate program graduates; The result has been obtained that it enables them to develop scientifically, raise awareness, create academic awareness and transfer the knowledge they have gained in their graduate education to all areas of life. It was concluded that CI master's courses were not given proportionally in terms of theory and practice, and this situation made it difficult to use them in practice and in their professional lives. It has been determined that the academic studies of the students are mostly done during the course, within the scope of the courses. It has been determined that the graduates of the master's program with thesis, who continue the academic structure, do more academic work than those who graduate from the non-thesis master's program. Among the studies, it was concluded that the highest number of articles were published in peer-reviewed journals. In addition, it was determined that the graduates published oral-poster papers and participated in congresses, wrote book chapters and took part in various projects.

According to some results obtained within the scope of the second sub-objective of the study; It has been determined that graduates maintain their communication with other graduates face-to-face, through communication tools or online. Graduates; It has been determined that they communicate with other graduates because of sharing information and exchanging ideas, helping each other in academic studies, sharing their experiences with other students, establishing friendships and being colleagues. It has been determined that the interaction of the graduates with the university is mostly followed by the university website and the social media account of the university. Communication of the graduates with the university; It has been determined that they stay in touch because they have an academic relationship, cooperate with the university and feel belonging to the university. It was determined that they continued their interaction with the faculty members and thus they were

able to ensure the continuation of their academic studies. It was concluded that graduates who continue their postgraduate education have stronger ties with the university and their sense of belonging to the university is stronger. It has been concluded that graduates who continue their doctoral education have more communication with both other graduates and the university. It has been concluded that the students' continuing academic structure is effective in their communication with both other graduates and the university. The expectations of the graduates from the institution in order to keep their communication with other graduates and the university; It has been concluded that a communication network should be established for the purpose of announcing the social, cultural and academic activities to be held at the university/faculty with the graduates and thus their participation in the studies at the university should be increased. In addition, graduates; It has been concluded that there are expectations from the institution to establish an alumni tracking system, to invite graduates to the university so that they can share their experiences with students, to organize alumni meetings, to open a social media account for graduates and to prepare a website for graduates. Alumni stated that the university's activities for graduates should be increased and that they expect the interaction with the graduates to be kept alive.

It is thought that the findings obtained from the study will guide the evaluation of the quality of the educational services of the university and the planning of necessary arrangements and improvements.

Keywords: Duzce University, Curriculum and Instruction, Postgraduate Education, Alumni Tracking, Master's Program

İÇİNDEKİLER

<i>JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI</i>	<i>ii</i>
<i>ÖNSÖZ</i>	<i>iii</i>
<i>ÖZET</i>	<i>iv</i>
<i>ABSTRACT</i>	<i>vii</i>
<i>İÇİNDEKİLER</i>	<i>x</i>
<i>TABLolar LİSTESİ</i>	<i>xii</i>
<i>GRAFİKLER LİSTESİ</i>	<i>xiv</i>
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Araştırmanın Önemi.....	9
1.4. Araştırmanın Sayıtları.....	10
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	10
1.6. Tanımlar.....	10
1.7. Simge ve Kısaltmalar	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
2.1. Lisansüstü Eğitim	13
2.2. Eğitim Programı ve Öğretim Lisansüstü Eğitim Programı	18
2.3. Lisansüstü Eğitimde Kalite	22
2.4. Lisansüstü Eğitimde Karşılaşılan Problemler	26
2.5. Bologna Süreci.....	31
2.6. Mezun Bilgi Sistemi	35
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	47
3.1. Lisansüstü Eğitimde Kalite Çalışmaları.....	47
3.3. Mezun İzleme Çalışmaları	50
4. YÖNTEM	57
4.1. Araştırma Modeli	57
4.2. Hedef Evren ve Çalışma Grubu	57
4.2.1. Hedef Evren	57
4.2.2. Çalışma Grubu.....	58
4.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	62
4.3.1. Veri Toplama Aracı.....	62
4.3.2. Verilerin Toplanması	65

4.4. Verilerin Analizi	69
4.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	73
4.5.1. Geçerlik	73
4.5.2. Güvenirlik	76
5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	81
5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	81
5.1.1. Mezunların Lisansüstü Eğitim Alma Amaçları	81
5.1.2. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Mezunların Amaçlarının Gerçekleşme Durumları	100
5.1.3. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkısı.....	116
5.1.4. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkısı	131
5.1.5. Mezunların Akademik Çalışmaları	144
5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	149
5.2.1. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişimleri	149
5.2.3. Mezunların Üniversite İle İletişimleri	160
5.2.5. Mezunların Kurumdan Beklentileri	171
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	173
6.1. Sonuçlar	173
6.1.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar	173
6.1.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar	182
6.2. Öneriler	185
6.2.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Öneriler	185
6.2.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Öneriler.....	186
7. KAYNAKÇA	187
8. EKLER.....	202
EK 1. Araştırma İzni.....	202
EK 2. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Kararı.....	203
EK 3. Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Anket Formu	204

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Mezunların Yüksek Lisans Türlerinin ve Cinsiyetlerinin Kodlanması (Örnek Gösterim).....	70
Tablo 2. Çalışmanın Yöntem Bölümünün Özet Tablosu.....	78-79
Tablo 3. Mezunların Eğitim Bilimleri Alanında Gelişim Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri.....	82
Tablo 4. Mezunların Mesleki Gelişim Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri.....	89
Tablo 5. Mezunların Kişisel Gelişim Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri.....	92
Tablo 6. Mezunların Akademik Kariyer Gelişimi Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri.....	96
Tablo 7. Mezunların Diğer Nedenlerden Dolayı Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri.....	98
Tablo 8. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Gelişimlerine Katkı Sağlama Amaçlarının Gerçekleşmesine İlişkin Mezun Görüşleri.....	102-103
Tablo 9. Mezunların Lisansüstü Eğitimle Birlikte Bölüm/Fakülte/Üniversitenin Karşıladığı Beklentileri.....	111
Tablo10. Mezunların Lisansüstü Eğitimle Birlikte Kısmen Gerçekleşmeyen Amaçları.....	113
Tablo 11. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Öğretmenlik Meslek Bilgisine Katkısı.....	118-119
Tablo 12. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Program Okur Yazarı Olmalarına Katkısı.....	125
Tablo 13. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Eğitimin Sürekliliğine Katkısı.....	128
Tablo 14. Mezunların EPÖ Lisansüstü Programında Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağlamadığına İlişkin Görüşleri.....	129
Tablo 15. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Bilimsel Gelişimlerine Katkısı.....	133

Tablo 16. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Farkındalık Sağlamalarına Katkısı.....	136
Tablo 17. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Akademik Bilinç Oluşturmalarına Katkısı.....	139
Tablo 18. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgilerin Transfer Edilmesine Katkısı.....	141
Tablo 19. Mezunların EPÖ Lisansüstü Programında Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkı Sağlamadığına İlişkin Görüşleri.....	143
Tablo 20. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ ile İlgili Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri.....	146
Tablo 21. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ ile İlgili Çalışma Yapmamalarına İlişkin Görüşleri.....	148
Tablo 22. Mezunların Diğer Mezunlarla Akademik İlişkisi.....	151
Tablo 23. Mezunların Diğer Mezunlarla Arkadaşlık İlişkisi.....	155
Tablo 24. Mezunların Diğer Mezunlarla Mesleki İlişkisi.....	156
Tablo 25. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurmama Nedenleri.....	158
Tablo 26. Mezunların Üniversite İle İletişim Yolları.....	161
Tablo 27. Mezunların Üniversite İle Akademik İlişkisi.....	163
Tablo 28. Mezunların Üniversiteye Aitlik Duygusu Hissetmeleri	165
Tablo 29. Mezunların Üniversite İle İş Birliği Yapmaları.....	168
Tablo 30. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurmama Nedenleri.....	169
Tablo 31. Mezunların Mezunlar ile İletişimi Güçlü Tutmak için Kurumdan Beklentileri.....	172

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Lisansüstü Eğitim Programlarında Görülen Genel Aksaklıklar.....	28
Şekil 2. Araştırmanın Aşamaları.....	80

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Çalışmaya Katılan Mezunların Mezun Oldukları Yüksek Lisans Programı.....	59
Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Dağılımı.....	59
Grafik 3. Mezunların Yüksek Lisans Mezuniyet Yılı.....	60
Grafik 4. Çalışmaya Katılan Mezunların Meslekleri.....	61
Grafik 5. Çalışmaya Katılan Mezunların Mesleki Kıdemleri.....	61
Grafik 6. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Mezunların Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri....	101
Grafik 7. Lisansüstü Eğitimde Edinilen Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişime Katkı Düzeyi.....	116
Grafik 8. Lisansüstü Eğitimde Edinilen Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişime Katkı Düzeyi.....	131
Grafik 9. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ Alanı İle İlgili Akademik Çalışma Yapma Durumları.....	145
Grafik 10. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurma Sıklıkları.....	149
Grafik 11. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurma Sıklıkları	160

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problem durumuna, araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına ve tanımlara yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Küresellenen dünyada ülkelerin diğer ülkelerle rekabet edilebilmesi için en önemli güç eğitim unsurudur (Günay, 2018: 71-88). Eğitimin, dünyadaki gelişmelerin takibi ve dünya ile eşgüdümün sağlanması açısından büyük etkisi bulunmaktadır (Şentürk ve Berk, 2019: 144-166). İçinde bulunulan çağdaki gelişmeler nedeniyle beklentiler sürekli ve hızlı bir şekilde artmaktadır (Altındağ, 2017). Böylelikle hızlı gelişmeler ışığında toplumsal, kültürel, siyasi ve ekonomik alanlarda önemli değişiklikler gözlenmektedir. Bu hızlı değişim sürecinde ülkeler, güçlü devletler karşısında gücünü koruyabilmek (Akbaş ve Özdemir, 2002) ve dünya siyasetinde rekabet edebilmek için eğitim sisteminde ileri seviyede olmaları gerekmektedir. Bu sebepten dolayı bilginin gücü göz ardı edilmemelidir.

Eğitimin nitelikli yapıldığı ülkelerdeki bireyler, ülkelerinin gelişmesinde oldukça etkili olabilmekte ve ülkelerinin diğer ülkelere göre daha etkili bir konuma sahip olmalarını sağlayabilmektedirler. Bireylerin çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donanmış olarak hayata atılması ancak eğitim ile gerçekleşebilmektedir. Günümüzde teknolojinin hızlı gelişimi ile birlikte her geçen gün artan bilgi dağarcığına paralel olarak bireylerin eğitim ihtiyaçları da artmıştır (Şentürk ve Berk, 2019: 144-166). Bilimsel, kültürel ve teknolojik bilginin hızlı birikimi, değişimi ve çeşitliliği ayrıca bilgilerin kısa sürede güncelliğini kaybetmesi yaşam boyu öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenme, kişilerin var olduğu sosyal çevreleri ile etkileşimleri sonucunda elde ettikleri öğrenme yaşantıları sayesinde başta zihinsel, bedensel ve duygusal alanlar olmak üzere tüm alanlarda bütüncül ve kapsamlı bir biçimde kendini gerçekleştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Jarvis, 2007). Bireyin, içinde bulunduğu toplumun değişen şartlarına ayak uydurabilmesi için amaçlı aynı zamanda tesadüfi bir öğrenme olan yaşam boyu öğrenme kavramı gün geçtikçe daha da önemli hâle gelmiştir. Ülkelerin sahip olduğu nitelikli insan gücünün sürdürülebilir olmasında yaşam boyu öğrenme ile ilgili çalışmaların hız kazanması önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir (Güven ve Yıldırım, 2021: 465-489). Ülkeler, istihdam için gerekli insan kaynağının temininde yaşam boyu öğrenme yaklaşımı ile ekonomik gelişme sağlayacak aynı zamanda bu yaklaşım ile

toplumu oluşturan bireylerin kendilerini geliştirip, güncelleyip, yeniliklere, gelişmelere ayak uydurmaları mümkün olacaktır (Utkulu, 2021).

Ülkelerin belirlemiş oldukları hedeflerine ulaşabilmeleri için araştırmacı insan kaynağının arttırılması ve niteliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Günay, 2018: 71-88). Hızla artan ve yayılan bilgi, iş ve meslek hayatında rekabeti artmasına ve uzmanlaşmanın daha önemli hale gelmesine sebep olmuştur. Bununla birlikte ekonominin gerçek sermayesi haline gelen bilginin üretildiği temel birim üniversiteler olmuştur. Toplumun bilimsel araştırma ve yüksek nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan üniversiteler; yüksek düzeyde bilimsel araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal ve evrensel gelişmeye katkı sağlamak gibi oldukça geniş görev, yetki ve sorumluluklara sahip olan kurumlardır. Her alanda toplum yaşamı ile iç içe ve yan yana olan üniversite, eğitim sisteminin en üst kademesinde yer almaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010: 94-114). Toplumun ve bireyin yaşam kalitesini arttırmak için bilimsel ve teknik bilgi ile mesleki becerileri sağlayan üniversiteler aktif kurumlar olarak işlev görmektedir (Scott, 2002: 193-208). Her alanda toplum yaşamı ile iç içe ve yan yana olan üniversite, eğitim sisteminin en üst kademesinde yer almaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010: 94-114). Üniversite öğrencilerinin üniversiteden çeşitli düzeylerde akademik, sosyal, kültürel vb. beklentileri vardır (Şahin vd., 2011: 429-452).

Öğrenciler, bir yandan psikolojik ve sosyal gelişimleri için çabalarırken öte yandan da mezun olduktan sonra iş bulma sorunlarına karşı kariyer planlamaları yapmak zorunda kalmaktadırlar (Kuzgun, 2000; Özgüven, 1992: 5-13). Diğer yandan ise ekonominin artan etkisi, yükselen beklentiler, toplumsal talep ve maddi sınırlamaların etkisi altında yükseköğrenim, değişim için önemli güce sahip dış baskıların etkisine maruz kalmaktadır. Bu yeni politik, ekonomik ve içsel düzenleme pratiği içinde eğitimsel çevrenin dönüşümü, kalite değerlendirmeye dayalı olarak öğrencilerin doyum, tutum, gereksinim ve deneyimlerini araştırmaya üniversiteleri giderek daha çok yönlendirmekte ve bunun için yapılan çalışmalar giderek artmaktadır (Aktaran: Kılınç ve Ateş, 2014). Öğrenciler mesleki eğitimlerini tamamlarken aynı zamanda eğitim kurumları gençleri yeni durumlara hazırlamayı ve potansiyellerini sürekli olarak geliştirmeyi de amaç edinmelidir (Utkulu, 2021). Yükseköğretim öğrencilerinin beklentilerine uygun ve amaçlarını karşılayacak şekilde bir eğitimden geçip mezun olmaları, iş yaşamlarında da gereksinim ve beklentilerinin karşılanmasına hizmet edebilmektedir.

21. yüzyıl dünyasında üniversiteler, iş gücü ihtiyacını karşılamak ve küresel ihtiyaçlara cevap verebilecek insan profili yetiştirmek için çabalamaktadırlar. Bu nedenle ülkelerin

eğitime vermiş oldukları önem gün gittikçe artmaktadır. Ayrıca bu yüzyılda rekabet, işbirliği, uluslararasılaşma, hareketlilik, çeşitlilik, esneklik, hesap verebilirlik, kalite güvencesi, şeffaflık, yenilikçilik, girişimcilik gibi kavramların öne çıktığı bir dönem yaşanmaktadır (Günay, 2018: 71-88). Bu sebeple çok yönlü eğitim bir zorunluluk haline gelmiştir. Yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin bilim, teknoloji ve yaşamda gerçekleşen gelişmelere adapte olabilmeleri, değişime ve gelişmelere açık, meraklı, araştıran, sorgulayan, öğrenen ve yeni bilgilere nasıl ulaşabileceğini bilen birer insan olmaları için etkili ve kaliteli bir eğitim vermesi gerekmektedir (Altınöz, 2011: 1077-1092). Yükseköğretim kurumları nitelikli oldukları ölçüde nitelikli bireylerin yetişmesine de yardımcı olacaktır (Erdoğan ve Uşak, 2004: 35-54). Eğitim programlarının tasarlanmasında ve geliştirilmesinde öğrencinin ve toplumun gereksinimleri dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle, Türkiye'deki üniversitelerde nitelikli bir eğitim hizmeti verilebilmesi için yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması, bu standartlar doğrultusunda üniversitelerde kalite güvence sistemlerinin kurulması ve bu sistemleri denetleyen bir denetim mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir (Altınöz, 2011: 1077-1092). Artık bir önlisans ve/veya lisans diplomasına sahip olmak bir iş garantisi sağlamamaktadır. Bu kapsamda ikinci üniversite ve lisansüstü eğitime olan talep gün geçtikçe hızla artmakta ve eğitim sürecinin uzamasına neden olmaktadır (Yüksel, 2017: 1-77).

Lisansüstü eğitim, lisans eğitimine dayalı olan yüksek lisans ve doktora eğitimi ile sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve tıpta uzmanlık eğitimlerini ifade eder. Başka bir ifadeyle lisansüstü eğitim bir alanda derinlemesine çalışarak lisans eğitiminden daha üst düzeyde bilgi ve yeterliliğe sahip olan, eğitim alınan alanda uzmanlaşılmasını sağlayan, yüksek ihtisas gücünü yetiştiren eğitim programı olarak tanımlanmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Lisansüstü eğitimin amacı, araştırmalar yaparak bilginin üretilmesine katkıda bulunmakla birlikte ihtiyaç duyulan bilim adamı, araştırmacı ve yüksek niteliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesidir (Bozan, 2012: 177-187). Geleneksel lisansüstü eğitimde ilgili alanlarda sunulan eğitim artık değişen ekonomik ve toplumsal beklentilere cevap veremez duruma gelmiştir (Saka, 2016: 81-92). Bu nedenle verilen öğretim programlarının etkililiği incelenmeli ve gelişmekte olan çağa uyumları sağlanmalıdır. Lisansüstü eğitimin öneminin anlaşılması, programların buna göre tasarlanıp uygulanması büyük önem arz etmektedir (Günay, 2018). Etkili ve donanımlı mezun adayları yetiştirmeyi hedefleyen bazı yüksek öğretim uzmanları, programların daha iyi tanıtılmasını ve uzun sürecek bir eğitimin sonrasında sahip olacakları derecelerin bu süre sonunda ne derece etkili olabileceği konusunda bilgilendirilmeleri gerektiğini savunmuşlardır. Araştırmacılar bu etkili bilgilendirme süreci için yüksek öğretim

programını sunan kurumların yaklaşık öğrenim süresi, öğrenim sonrası iş piyasalarının şartları konularında önemli çalışmalar yaparak doğru ve güncel bilgilere sahip olmalarını zorunlu görmektedirler (Aktaran: Saka, 2016: 81-92). Etkileşim içerisinde olan ülkeler, eğitim sistemlerini geliştirmek için farklı ülkelerdeki sistemleri benzerlik ve farklılıklar bakımından analiz edip, elde ettikleri bilgilerle kendi ülkelerindeki uygulamalar için çıkarımlarda bulunmaktadır. Bu sayede ülkeler kendi sistemlerinin aksayan yönlerini fark etmekte ve bu eksiklikleri ortadan kaldırmaya çalışmaktadırlar (Utkulu, 2021).

Avrupa ülkeleri yükseköğretimin ülkeler arasında bir güç sağlayacağı düşüncesiyle “Bologna Süreci” olarak bilinen Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı yapılanması ile birlikte lisansüstü eğitimi belli yeterlikler çerçevesine göre düzenlenmeye çalışmışlardır. Birçok OECD (Organization for Economic, Cooperation and Development) ülkesinde ülkelerin ekonomik gücünün ülkede yürütülen yükseköğretim faaliyetlerine yansması doğru orantılı olmuştur (Saka, 2016: 81-92). Öğrenciler için sağlanacak olan ekonomik destek ülkelerin ekonomik güçleriyle orantılı olduğu gibi verilen eğitimin kalitesi ve etkinliği de ülkelerin ekonomikleri ile paraleldir (Aktaran: Saka, 2016: 81-92).

Türkiye için de küreselleşen dünyada diğer ülkelerle rekabet edebilmek ve hayatta etkili bir şekilde kalabilmek için eğitime olan önem giderek artmıştır. Bu sebeple Türkiye’nin diğer ülkelerle yarışabilecek düzeyde olabilmesi açısından lisansüstü eğitimin geliştirilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (Günay, 2018: 71-88). Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Türk Milli Eğitim Sisteminin genel amacı; “Bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.” şeklinde açıklanmaktadır (MEB, 2009). Gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmek için bilimde ve teknolojiye üretkenlik gösterebilecek düzeyde bireylere ihtiyaç duyulmaktadır (Altındağ, 2017). Türkiye’de de lisansüstü eğitim önemli bir yere sahip olmakla birlikte yaşanan gelişmeler yükseköğretim sistemini gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Belli standartlara ulaştırılabilmesi için yükseköğretimde yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Üniversiteler, Ar-Ge çalışmalarını arttırmakta ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde ödenekler ortaya koymaya çalışmaktadır. Ancak Türkiye’deki üniversitelerde yapılan çalışmalara bakıldığında, 1980 yılından sonra bilimsel yayınlarda niceliksel olarak artışlar gözlenmesine rağmen niteliksel olarak aynı kalitenin sağlanamadığı görülmektedir. Toplam yayınlar içerisinde sosyal bilimlerin katkısının düşüklüğü ise sosyal bilimlerdeki lisansüstü eğitime dikkati çekmektedir

(Bozan, 2012: 177-187). Lisansüstü eğitim; eğitim kalitesi, ülke kaynaklarının etkin kullanımı ve gelişmişlik düzeyi ile yakından ilişkili olduğu için önemle üzerinde durulması gereken bir konudur (Karaman ve Bakırcı, 2010: 94-114). Bologna Süreciyle birlikte YÖK tarafından lisans eğitimiyle beraber lisansüstü eğitimde de Türkiye genelinde yeterliliklerin tanımı yapılmıştır. Yeterlilikler çerçevesi bilgi, beceri ve yetkinlikler seviyesinde lisansüstü öğrencilerin donanımlarını genel olarak tanımlamaktadır. Bilgi teorik ve uygulamalı olarak, beceriler kavramsal/bilişsel ve uygulamalı olarak, yetkinlikler ise bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alma, öğrenme, iletişim ve alana özgü yetkinlikler olarak ayrıntılandırılmıştır (YÖK, 2012).

Yeterlilik çerçevesinin oluşturulması çalışmalarında önemli olan bundan sonraki süreçte gelişmelerin nasıl bir seyir izleyerek ilerleyeceği ve ne derece etkili olacağıdır. Yeterliliklerin belirlenmesi, lisansüstü eğitimin günün şartlarına göre düzenlenmesi için tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Lisansüstü eğitim veren kurumların, verdikleri eğitimin ve mezunlarının yeterliliğini Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında değerlendirip Türk toplumuna ve kültürel özelliklerine uygun bir şekilde gerekli yenilik ve düzenlemeleri yapmaları büyük önem arz etmektedir (Sezgin vd., 2011: 161-169). Bu amaçla üniversiteler, çalışmalarının yeterliliklerini görüp daha da geliştirebilmek için mezunlarını izleme yoluna gitmişlerdir. Bu sayede mezunların aldıkları eğitimin niteliğini ve iş yaşamlarına katkılarını görmeleri kolaylaşmış olacak ve özdenetim sağlayacaktır.

Üniversitelerin gelişebilmesi, etkinliklerinin daha üst düzeylere çıkarılabilmesi için sürekli olarak çalışmalarını değerlendirmesi ve güncellemesi gerekmektedir. Kurumun amaçlarını hangi ölçüde başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini görmeye yönelik değerlendirmeler yapması hem kurumun hem de öğrencilerinin daha başarılı olmasını sağlamaktadır (Öztürk ve Ceylan, 1995). Mezun olan öğrencilerin izlenmesi, mezuniyetten sonra ne yaptıklarını ortaya çıkarmak, çalışma durumları hakkında veri toplamak, işgücü piyasasındaki konumlarını belirlemek, bu suretle eğitim-öğretim programlarının çıktılarını ölçmek, mezunların okulla-kurumla bağlarını kurumsal hale getirmek için mezunlarla ilgili verileri toplamak, analiz etmek ve değerlendirmeyi amaçlar. Mezunlar eğitim sisteminin çıktısı olan ürünlerdir. Dolayısıyla yetişen insan gücünün (ürünün) kalitesini belirlemek oldukça önemlidir (MEB, 2019). Mezun izleme çalışmaları; mezunların istihdam edilebilirliğine, çalışma hayatına başlayanların mesleklerinden aldıkları doyumlarını, iş hayatındaki verimlerini, gelişimlerini ve eksikliklerini belirlemeye ve sosyal ilişkilerine dair bilgi edinmeye yardımcı olmaktadır (Topses, 2007). Mezun izleme çalışmaları, fakültelerin iş

yaşamına kazandırmaya başlayacağı mezunların akademik ve iletişim bilgileri ile çalışma durumlarına yönelik bilgilerin saklanması, düzenlenmesi ve raporlanması için oluşturulmaktadır durumlarına yönelik bilgilerin saklanması, düzenlenmesi ve raporlanması için oluşturulmaktadır durumlarına yönelik bilgilerin saklanması, düzenlenmesi ve raporlanması için oluşturulmaktadır (Mezun Bilgi Sistemi, 2019).

Mezun izleme çalışmalarının faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Mezunların aldıkları eğitimin iş hayatının taleplerine uygunluğunu belirlemek.
- Çalışan mezunların yaptıkları değerlendirmelere göre öğretim programlarını güncellemek.
- Mezunların nitelikleri hakkında görüşlerini belirlemek.
- Mezunların ne durumda olduklarını (çalışma, işsizlik, sosyal durumları vb.) belirlemek.
- Mezunun aidiyet duygusunu geliştirmek.
- Okul-kurum kültürünün gelişmesine katkıda bulunmak.
- Mezunlar arasında bir iletişim kanalı oluşturmak (MEB, 2019).

Alanyazın incelendiğinde, yapılan çalışmaların önlisans, lisans ve lisansüstü mezunlara ve çoğunlukla da bu mezunların istihdam durumlarına, verilen eğitimin niteliğini incelemeye ve kurumla mezun arasındaki ilişkinin sürekliliğini sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Bazı lisansüstü programların doğrudan istihdam alanlarının olmaması, çalışmalarda lisansüstü programlara odaklanılmamasının bir nedeni sayılabilir. Ancak bazı mesleklerin belli konularda uzmanlık gerektirmesi ya da bazı alanların lisans eğitiminin olmaması, lisansüstü eğitim mezunlarının da izlenmesini önemli kılmaktadır (Kalaycı ve Öztürk, 2018: 77-103).

Creighton Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada, mezunların mesleki gelişimlerine yönelik yapılan paylaşımların, olumlu katkılar sağladığı görülmüştür (Ware ve Meyer, 1981). Colorado Üniversitesi'nde yapılan benzer bir başka çalışmada da, üniversiteden mezun olmuş öğrencilerden alınan cevapların analizi sonucunda, mezunların iş yaşamları ve aldıkları eğitim arasındaki ilişki incelenmiş ve alınan eğitim ile mezunların iş yaşamları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır (Öcal, 2010: 8-24). Lunneborg'un araştırmasında ise mezunların, eğitim aldıkları alandan edindikleri bilgilerin meslek yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözümleyici ve mesleki gelişimleri için destekleyici nitelikte olmadığı sonucuna varmıştır. Bu sebeple, eğitim pogramının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Lunneborg, 1985: 21-22).

Türkiye’de mezun izleme çalışmalarını 1976 yılında ilk kez uygulayan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi olmuştur. Bu çalışma ile mezunların iş yaşamında karşılaşmış oldukları sorunları tespit edip bunların giderilmesi için bir takım önlemler alınması amaçlanmıştır (Aktaran: Korkut Owen, Acar, Haskan Avcı ve Kızıldağ, 2011). Üniversiteler çeşitli alanlarda mezunlarını izlemeye yönelik çalışmalar yapmışlardır; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi lisans programından mezun olanların istihdam durumlarını ve istihdam sorunlarını ortaya koymak, fakülte ile mezunları arasındaki etkileşimi artırıcı önlemlerin neler olduğunu saptamak (Öztürk ve Ceylan, 1995), Gazi Üniversitesi Eğitimde Program Geliştirme (EPG) ve Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) Bilim Dalları mezunlarının, almış oldukları lisansüstü eğitimin niteliğine ve bu eğitimin iş yaşamlarına katkısına ilişkin görüşlerini ve programa ilişkin önerilerini belirlemek (Kalaycı ve Öztürk, 2018: 77-103), Hacettepe Üniversitesi lisans programlarından mezun olanların istihdamda geçiş, istihdam ve kazanç durumlarını belirlemek (Boztunç Öztürk vd., 2015), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi yükseköğretimde mezun izleme sistemlerine ilişkin deneyimleri ortaya koyan çalışmaları inceleyerek, mezun izleme sisteminin bireysel ve kurumsal yararlarını vurgulamak (Bakioğlu vd., 2011: 65-79), İskenderun Teknik Üniversitesi ve Çukurova Üniversiteleri’nde bulunan Sualtı Teknolojisi Programları’ndan mezun olan öğrencilerin istihdam durumlarını araştırmak, mezunların sosyal ve ekonomik profilini ve öğrenim faaliyetleri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak (Çekiç vd., 2018: 309-317), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminden mezun olanların demografik özellikleriyle birlikte sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koymak (Yüksel, 2017: 1-77), MEB Meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının işgücü piyasası ve yüksek öğretimdeki durumunu izlemek, eğitimle bireye kazandırılan meslekî yeterliliklerin iş hayatı ile uyumunu değerlendirmek, sistemin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek (MEB, 2019) gibi alanyazında çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Genel olarak mezun izleme çalışmalarında; mezunların nerelerde çalıştığı, iş bulma beklentileri, alanla ilgili bir işte çalışıp çalışmadıkları gibi bilgilere ulaşılması hedeflenmektedir (Korkut Owen vd., 2011).

Üniversiteler, mezunların birbirleri ile olan etkileşimini sürekli hale getirmek, üniversitenin etkinliklerini mezunlara ulaştırabilmeyi sağlamak, mezunlarla ilgili bilgilerin de üniversiteye ulaştırılması amacıyla mezun izleme çalışması adı altında çeşitli hizmetler sunmaktadırlar. Gazi Üniversitesi (Kalaycı ve Öztürk, 2018), Sakarya Üniversitesi (Sakarya Üniversitesi Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi, 2021), ve Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) “Mezun Bilgi Sistemi (MBS)”, Ankara Üniversitesi “MBS, Mezun Portalı, Mezun Kart Ağı, Ankara Üniversiteleri Derneği, Sürekli Eğitim Merkezi, eğitim, spor, kültür-sanat

etkinlikleri” (Ankara Üniversitesi, 2021), Süleyman Demirel Üniversitesi “MBS, Mezunlar Etkinlikleri, Kariyer ve Yetenek Yönetimi Derneği” (Süleyman Demirel Üniversitesi, 2021), Anadolu Üniversitesi “Mezunlar Birliği Web Sitesi” (Yüksel, 2017), Ege Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi “Mezunlarla İletişim Müdürlüğü” (Kalaycı ve Öztürk, 2018) gibi çeşitli birimler kurmuşlardır. MEB “e-mezun” sistemi ile iş hayatına atılma/kişisel gelişim/mesleki bilgilendirme/sınavlara hazırlık/sürekli eğitim adı altında eğitim ve bilgilendirme sunuları sağlamaktadır (MEB, 2019).

Düzce Üniversitesi, mezunların izlenebilmesi ve mezunlarla ilişkilerin geliştirilebilmesi için Mezun Veri Tabanı veri girişi bulunmaktaydı ancak sistem aktif edilmemişti. 2021 yılında ise mezunları ile arasındaki ilişkileri daha etkin kılmak, iletişimi güçlendirmek, iş birliği imkânlarını geliştirmek ve geri dönüşüm mekanizmaları geliştirmek amacıyla Mezun Bilgi Sistemi'ni hizmete sunmuştur. Düzce Üniversitesi Kariyer Geliştirme ve Mezun İzleme Uygulama Araştırma Merkezi tarafından hayata geçirilen Mezun Bilgi Sistemi'ne, farklı kurum ve kuruluşların bünyesinde çalışan Düzce Üniversitesi mezunları, "www.mbs.duzce.edu.tr" linkinden kayıt olabilmektedir. Tüm mezunların sisteme dâhil edilmesi amaçlanmıştır ve bu doğrultuda üniversitedeki dört enstitü, 14 fakülte, 10 meslek yüksekokulu ve iki yüksekokul kurumları mezunlarını “kariyermerkezi@duzce.edu.tr” internet adresi üzerinden kayıt işlemi gerçekleştirmiştir (Düzce Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2021). Mezun Bilgi Sistemi ile 2006 yılından 2020 yılına kadar olan Düzce Üniversitesi mezunlarını; bölümleri, mezuniyet yılları ve isimlerine göre sorgulatarak mezunlar görülebilmektedir. Ayrıca mezunların çalışıyor olup olmadıklarına ait veriler de sistem üzerinden görülebilmektedir ve bu da mezunların istihdam durumları hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Ancak sistem çok yeni olduğundan dolayı bazı mezunların güncel verilerine ulaşmakta sorunlar yaşanabilmekte ve istihdam durumlarına yönelik bilgilerin tüm mezunların profilinde yer almadığı görülmektedir.

Üniversitelerin Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri ya da Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne bağlı olarak yürütülen Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) lisansüstü programı, ülkemizde ilk kez 1965 yılında Ankara Üniversitesi lisans programında, 1969 yılında ise lisansüstü program olarak eğitim vermeye başlanmıştır. 1997 yılında ise Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından, EPÖ lisans programlarının kapatılıp sadece lisansüstü programlarının eğitime devam etmesine karar verilmiştir (YÖK, 2007; Akt.: Kalaycı ve Öztürk, 2018). EPÖ lisansüstü ana bilim dalının amacı, bilimsel yeterliliklere, alana özgü donanım ve eğitim sistemindeki sorunlara çözüm üretebilme becerisine sahip program uzmanı yetiştirmek; EPÖ'nün işlevi ise lisansüstü düzeyde eğitim vermek, eğitim fakültesindeki diğer bölümlere öğretmenlik meslek

bilgisi derslerini vermek, eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi işlerini yerine getirmektedir (Karabıyık Çeri, 2013).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, bir mezun izleme çalışmasıdır. Araştırmanın amacı, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerin almış oldukları eğitime, bu eğitimin meslek yaşamlarına ve kişisel gelişimlerine katkısına ve mezuniyet sonrası üniversite ile olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Mezunların EPÖ yüksek lisans eğitimin etkililiğine yönelik görüşleri nelerdir?
 - 1.1. Mezunların, yüksek lisans eğitim alma amaçları ve programın bu amaçları karşılama durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - 1.2. Mezunların yüksek lisans eğitim sürecinde edindikleri bilgi ve becerileri, mesleki yaşamlarında ve kişisel gelişimlerinde kullanma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - 1.3. Mezunlar, mezun olduktan sonra eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili bilimsel çalışmalara katılma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Mezunların diğer mezunlarla ve üniversite ile olan iletişimlerine yönelik görüşleri nelerdir?
 - 2.1. Mezunların, alanlarındaki diğer yüksek lisans mezunları ile olan iletişimleri ve alana ilişkin paylaşımlarına yönelik görüşleri nelerdir?
 - 2.2. Mezunların, üniversite/fakülte ile iletişimlerine yönelik görüşler nelerdir?
 - 2.3. Mezunların üniversiteden, kendileri ile nitelikli iletişim kurmalarına ilişkin beklentileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ yüksek lisans programında verilen eğitime ve verilen eğitimin mezunlara katkısına yönelik bir izleme yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla Düzce Üniversitesi EPÖ alanında yüksek lisans eğitimi alan tezli ve tezsiz yüksek lisans programı mezunlarının görüşleri incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Mezun öğrencilerin çeşitli mesleklerin uygulayıcıları olacağı düşünüldüğünde eğitim gördükleri programa ilişkin görüşlerini, kariyer süreçlerinde

programın yaşamlarına katkısını, üniversite ile devam eden bağlantılarını ve ilişkilerini saptamanın önemli olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın eğitim programının verimliliğini incelemeye ve geliştirilmesinde etkili olacağı gerekçesiyle alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanında mezunlara ulaşılarak eğitim görmüş oldukları alanla ve üniversite ile ilgili düşüncelerinin alınması onların olumlu düşüncelerini pekiştirip yapılacak faaliyetlerde de yer almalarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın, EPÖ lisansüstü eğitim programlarının yeterliliğine ilişkin görüşleri ve eğitim programlarının daha iyiye ulaşmasına ışık tutacak önerileri içermesi açısından, Türkiye'de bu konuda yapılmış farklı çalışmalarla birlikte EPÖ lisansüstü programlarının geliştirilmesine yardımcı olabileceği, mezunların üniversite ile iletişimlerini ve işbirliğini geliştirebileceği düşünülmektedir. Türkiye'deki üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarında içerik açısından EPÖ alanıyla ilgili mezunlara yönelik yapılan çalışmalarda belli bir standardın olmadığı görülmektedir. Üniversitelerin mezunlarla etkileşimlerinin artırılması ve eğitim programlarının gözden geçirilmesi konusunda alanın geleceği açısından mezun izleme çalışmalarının önem arz ettiği düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) yüksek lisans programı alanına yönelik mezun izleme çalışması yapılmadığı görülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Yapılan çalışmada, mezunların belirttikleri ifadelerin gerçek görüş ve düşünceleri yansıttıkları,
2. Kaynakların geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Düzce Üniversitesi EPÖ yüksek lisans programı ile bu programdan mezun olan öğrencileri kapsamı bakımından,
2. Araştırmada Düzce Üniversitesi EPÖ yüksek lisans programından mezun olanlar arasından çalışmaya katılmaya gönüllü olanları kapsamı bakımından sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu araştırmada geçen kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

Akreditasyon: Bir kurumda verilen hizmetlerin belli standartlarda olup olmadığının göstergesidir (Altınöz, 2011).

Eğitim: Bireye istendik davranış kazandırma sürecidir.

Eğitim Programı: Okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla öğrenme yaşantıları düzeneği sağlanmasıdır (Demirel, 1992).

Lisansüstü Eğitim: Belli bir alanda uzmanlaşmak amacıyla yükseköğretim kurumlarında sürdürülen yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimlerini kapsamaktadır.

Mezun: Bir okulu bitirerek diploma alan kimse (Güncel Türkçe Sözlük, 2021).

Mezun Bilgi Sistemi: Mezunlarının iletişim ve kariyer bilgilerine ulaşmayı amaçlayan elektronik bir bilgi bankasıdır (Mezun Bilgi Sistemi, 2019).

Öğretim: Bireyde davranış değiştirme sürecinin önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için, bir uzman eşliğinde, program izleyerek, düzenlenmiş bir mekânda, sonunda değerlendirme yapılarak gerçekleştirilmesidir (Duman ve Peker Ünal, 2019).

Öğretim Programı: Bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde neyin, neden ve nasıl yer alacağını gösteren bir klavuzdur (Özçelik, 2014).

Program Değerlendirme: Uygulanan bir programın değerini belirleme ve programın iyileştirilmesi amacıyla verilen eğitim hakkında bir karar verme sürecidir (McCain, 2005).

Program Geliştirme: Eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür (Demirel, 2020).

Yükseköğretim: Ortaöğretime dayalı ve en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür. Yükseköğretimde önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim yapılmaktadır (Yükseköğretim ile İlgili Genel Bilgiler, 2021).

Yüksek Lisans: Bir lisans öğretimine dayalı en az iki yarı yıl süren 12 kredilik eğitim-öğretim ve alanla ilgili araştırmanın sonuçlarını ortaya koyacak bir tez gerektiren yükseköğretimdir (Yükseköğretim ile İlgili Genel Bilgiler, 2021).

1.7. Simge ve Kısaltmalar

AAA	Avrupa Araştırma Alanı
AKTS	Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ALES	Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
AYA	Avrupa Yükseköğretim Alanı
EPÖ	Eğitim Programları ve Öğretim
MBS	Mezun Bilgi Sistemi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	Organization for Economic, Cooperation and Development

TYYÇ Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
YÖDEK Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve
Kalite Geliştirme Komisyonu
YÖK Yükseköğretim Kurulu

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde lisansüstü eğitim, EPÖ lisansüstü eğitim programı, lisansüstü eğitimde kalite, lisansüstü eğitimde karşılaşılan problemler, Bologna süreci ve Mezun Bilgi Sistemi'ne (MBS) ilişkin ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Lisansüstü Eğitim

Bilginin belirli disiplinlere ayrılması ve uzmanlaşmanın getirdiği bilimsel iş bölümü, bilim insanı adayının belirli bir alanda uzmanlaşmasını gerekli hale getirmiştir. Bu nedenle lisansta verilmek istenen ama yeterli olmayan eğitim, lisansüstü eğitimle birlikte verilmeye çalışılmış ve araştırmacıların belli bir alana odaklanabilecekleri lisansüstü eğitim programları ortaya çıkmıştır (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitim lisans eğitime nazaran derinlemesine çalışılan, daha üst seviyede bilgi ve etkinlik gerektiren, yüksek ihtisas gücünü yetiştiren öğretim faaliyetidir. Bu programlar, bireylerin mesleki donanımlarını arttırmak, bilim insanı ve öğretim üyesi yetiştirmek, akademik derinleşmeyi sağlamak ve ilgili iş alanlarında gerekli, nitelikli uzmanlar yetiştirmek amacındadır (Köksalan vd., 2010: 277-299).

Toplumların kalkınmasında önemli bir konuma sahip olan lisansüstü eğitim, üniversitede lisansüstü derecelere ulaşmayı sağlayan, araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak ve gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak doğrultuda hareket eden bilim insanı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi hedefleyen bir eğitim faaliyetidir (Varış, 1972). Lisansüstü eğitim, bireye belirli bir alanda uzmanlaşma imkânı vermektedir. Genel olarak lisansüstü eğitimin amacı, yükseköğretime, kamu ve sanayi sektörünün çeşitli hizmet alanlarına yüksek nitelikli insangücü yetiştirmek, ülke sorunlarını çözmeye ve kalkınma için gerekli teknolojiyi üretmeye yönelik araştırmaların yapılmasını sağlamaktır (Karakütük, 1989: 505-528). Lisansüstü eğitim, bireyleri derecelere götüren araştırma ve sorgulama yoluyla bilgiye katkı sağlayacak, değişen ve gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak öğretim elemanı ve bilim adamı yetiştirmeyi ilke edinen eğitim ve öğretim faaliyeti olarak tanımlanmıştır (Beşer vd., 2005: 129-135).

Lisansüstü eğitim, yükseköğretim kurumlarında yürütülen yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik programlarından oluşan eğitim ve öğretim faaliyetidir. Yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülebilir. Bu programların hangi enstitü anabilim/anasanat dallarında ve nasıl yürütüleceği ile yükseköğretim kurumlarının yetkisinde olan tezli ve tezsiz yüksek lisans programları arasında geçiş izin hususları senatolar tarafından

Çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Tezli yüksek lisans programı, öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlar. Tezsiz yüksek lisans programı, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını gösterir. Doktora programı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandırır. Sanatta yeterlik çalışması, özgün bir sanat eserinin ortaya konulmasını, müzik ve sahne sanatlarında ise üstün bir uygulama ve yaratıcılığı amaçlayan doktora eşdeğeri bir yükseköğretim programıdır (Lisansüstü Eğitim ve ğretim Yönetmeliği, 2016).

Bilginin belirli disiplinlere ayrılması ve uzmanlaşmanın getirdiği bilimsel işbölümü, bilim insanı adayının belirli bir alanda uzmanlaşmasını gerektirmiştir. Bunun sonucunda lisans eğitimi, lisansüstü eğitime göre daha genel olarak kalmış ve araştırmacıların belli bir alanda uzmanlaşabilecekleri lisansüstü eğitim programları ortaya çıkmıştır. Lisansüstü eğitim programları ile nitelikli bilim insanları yetiştirilmektedir. Gün geçtikçe hızla artan bilimsel bilgi birikimi ve hızla değişen teknolojik gelişmelerin hâkim oduğu dünyamızda lisansüstü eğitimin uzman ve bilim insanı yetiştirmedeki önemi her alanda ortaya çıkmaktadır (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitimin işlevleri; bilim ve sanat üretmek/yaymak, toplumsal sorunları doğru algılamak ve bu sorunlara çözüm nerileri geliştirmek, üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu işlevler doğrultusunda, lisansüstü eğitimin önemi gün geçtikçe daha da arttığı görülmektedir (Arıcı, 1997). Tüm dünyada niversite mezunlarının sayılarının sayılarında görülen hızlı artış, niversite eğitimi kademeleri içinde, mezuniyet sonrası eğitim programlarının hem istihdam için hem de toplumun ihtiyaı olan yüksek nitelikli insan gücünü oluşturma yönünde geliştirilmesi gerekli olmuştur. Lisansüstü eğitim, toplumlarda bilimsel veriler ve teknolojik gelişmelerin bir kabı olarak zaman içinde niversite ve yüksek öğrenim kurumlarının bir numaralı amacı haline gelmiştir (Alhas, 2006).

Lisansüstü eğitimin Türkiye’deki gelişimi; 1960’ların sonlarına kadar, yalnızca doktora programı şeklinde 3-4 yıllık olarak usta-çırak ilişkisi esasına göre yrtlmştir. 1970’lerden sonra “yüksek lisans” ve daha sonra “doktora” şeklinde derecelendirme yapılmış ve iki aşamaya blnmştir. Her iki öğrenim derecesine ilişkin aşamalarda izlenecek yöntem ve kurallar günümüze kadar pek çok kere, tümüyle veya kısmen değiştirilen yönetmelikler doğrultusunda srdrlmştir (Tuzcu, 2003: 161-169). Resmi olarak ilk kez 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 37. maddesinde, “yüksek ğretim, milli eğitim sistemi çerçevesinde, öğrencileri lisans öncesi, lisans ve lisansüstü seviyelerde yetiştiren bir bütünlük içinde düzenlenir” şeklinde yer almıştır. Aynı yıl çıkarılan 1750 sayılı

Üniversiteler Kanunu ile de üniversiter öğretim; temel bilimler, lisans, yüksek lisans, uzmanlık ve doktora olmak üzere beş düzeye ayrılmıştır (Kısakürek, 1976). 1981 yılında 2547 sayılı yasanın kabulünden sonra Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan “Lisansüstü Eğitim Yönetmeliği” ile bu sorumluluk enstitülere devredilerek lisansüstü eğitim farklı bir şekilde kurumsallaştırılmıştır (Güven, 2010). Aynı yıl yürürlüğe giren “Üniversitelerde Akademik Teşkilat Yönetmeliği” ve 1983 yılında yürürlüğe giren “Lisansüstü Eğitim Öğretim Enstitülerinin Teşkilat ve İşleyiş Yönetmeliği” ile hem enstitülerin yapısı belirlenmiş hem de işleyişinde beraberlik sağlamak hedeflenmiştir (Karakütük, 2006: 389-411).

Türkiye’de lisansüstü eğitim alabilmek için bazı koşulları yerine getirmek gerekmektedir. Yüksek Öğretim Kanunu ve İlgili Mevzuat’a göre lisansüstü eğitim, 2547 sayılı Yüksek öğretim Yasasının 65. Maddesi hükmü gereğince Üniversitelerarası Kurulca hazırlanan "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitim-öğretim yönetmeliği temel alınarak her enstitü kendi yönetmeliklerini hazırlar ve uygular. Lisansüstü eğitim programlarına başvurabilmek için lisans eğitimi tamamlamış olmak ve başvuru programın puan türünde ALES’ten en az 55 puan almış olunması gerekmektedir. Bunun yanı sıra bazı enstitüler tezli yüksek lisans programı için yabancı dil puanı istemektedir. Doktora programı için ise yabancı dil puanı bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı enstitüler not ortalaması, bilim sınavı ya da mülakat gibi öğrenci seçme yöntemleri de kullanabilmektedirler. Aynı şekilde programlarda alınması gereken ders ve kredi miktarı ile öğrenim dönemleri adı geçen yönetmelikle belirlenmiştir (Yağan, 2018). Tezli yüksek lisans programı seminer dersi dahil en az sekiz ders ve tez çalışmasıyla birlikte toplam en az 120 AKTS kredisinden oluşur. Doktora programı ise tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için toplam 21 krediden ve bir eğitim-öğretim dönemi 60 AKTS’den az olmamak koşuluyla en az yedi ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere en az 240 AKTS kredisinden oluşur. Lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için de en az 42 kredilik 14 ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere toplam en az 300 AKTS kredisinden oluşur (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 2016).

Yükseköğretim Kurulu kararı üzerine yükseköğretim kurumlarında, lisansüstü uzaktan öğretim programları da açılabilir. Lisansüstü uzaktan öğretim programlarının açılabilmesi için alanlar, verilecek dersler ve kredi ile AKTS kredi miktarları, ders materyallerinin hazırlanması, sınavlarının yapılma şekli, yükseköğretim kurumları arasında bu amaçla yapılacak protokoller ile uzaktan öğretime ilişkin diğer hususlar Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenir.

2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunla üniversitelerde lisansüstü öğretim enstitüleri kurulmuştur. Buna göre, 1983 yılında 25 ayrı alanda 104 enstitü kurulmuştur. Böylece lisansüstü öğretimi fakülteler yerine enstitüler yapmaya başlamıştır. Bu enstitülerin kurulmasından önceki süreçte lisansüstü öğretimde belli bir standart oluşturması ve koordinasyonun sağlanması oldukça güçtü. Bunun sebebi ise her fakültenin kendi kuralları doğrultusunda lisansüstü öğretim programları düzenlemesiydi. Enstitülerin kurulmasıyla birlikte lisansüstü öğretim programlarında koordinasyonun sağlanması adına bir adım atılmış olundu. Yönetimsel ve akademik sorunlardan kaçınılması adına her üniversitede tek bir lisansüstü eğitim enstitüsünün kurulması daha uygun görülmektedir.

İçerisinde bulunduğumuz dijital çağın gereksinimlerini karşılamak için 21. yüzyıl becerileri ile donatılmış bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. 21. yüzyılda ülke olarak gelişmek ve değişen dünyaya ayak uydurabilmek için, yüzyılın becerilerinden yararlanılması gerekmektedir (MEB, 2021). Çağımızda eğitim dünyasının en önemli unsuru olan öğretmenin hem kendi alanında hem de eğitim alanında donanımlı olması eğitimin etkililiğini arttıracak ve eğitimde istenen hedeflere ulaşmada daha istendik sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Bu sebeple öğretmen yetiştirme politikalarının doğru belirlenmesi, öğretmenlerle hangi bilgi ve becerilerle donatılması gerektiği, öğretmenlerin nasıl eğitilmeleri ve yetiştirilmeleri gerektiği bilgisine ihtiyaç vardır. Öğretmen yetiştirme politikalarının yetersiz bilgilerle belirlenmesi sağlıklı çıktılar alınamamasına neden olmaktadır (Alhas, 2006). Öğretmenlerin, hem akademik ilerleme sağlayabilmeleri hem de mesleki yaşamlarında gelişimlerini sürdürmeleri açısından lisansüstü eğitim önemli olmaktadır. Lisansüstü eğitim, gelecek kuşakların eğitilmelerinde görev alacak olan öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerinde etkili olmaktadır (Bozpolat, 2016: 1114-1130). Öğretmenler meslekleri itibarıyla çeşitli görevler ve roller üstlenebilmektedirler. Bu roller gün geçtikçe artarak devam etmektedir. Öğretmenlerin bilişim çağı eşiğinde yeni bilgi ve beceriler edinmeleri, yeni yeterlilikler kazanmaları gerekir. Öğretmenler değişen işlevlerini ve yeni yeni rollerini benimsemeli ve bunları uygulamaya geçirmelidir. Bu niteliklere sahip öğretmenler lisansüstü eğitim sürecinde yetiştirilir (Başer vd., 2005: 129-135).

2010-2014 Stratejik Planında, politika ve strateji olarak iyi eğitilmiş ve yüksek düzeyde motive edilmiş öğretmenlerin kaliteli eğitimin en önemli unsuru olduğu belirtilmektedir. Bundan dolayı öğretmen eğitiminin geliştirilmesi ve öğretmenlerin alanlarındaki kariyer gelişimlerinin destekleneceği belirtilmektedir. Bununla birlikte, tüm personelin alanlarında yüksek lisans derecesi almalarının teşvik edileceği ifadesi de öğretmenlerin lisansüstü eğitime

yönelmeleri fikrini desteklemektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009). Milli Eğitim Şuraları'nda da öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönlendirilmeleri konusunda kararlar yer almaktadır. 15. Milli Eğitim Şurası'nda, öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora yönlendirilmesi; hizmet içi eğitimi düzenleyip örgütleyebilmesi ve öğretmenlikle ilgili araştırma ve geliştirmeleri destekleyebilmesi için Millî Eğitim Akademisi hayata geçirilmesi ifadesi yer almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1996). 18. Milli Eğitim Şurası'nda, okul yöneticilerinin atamasında lisansüstü eğitim görme esas alınmalı, mevcut yönetici ve öğretmenlerin kişisel gelişimleri açısından üniversiteler ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında gerekli koordinasyonla uzaktan veya örgün eğitim yoluyla yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları sağlanmalı, bu bağlamda verilecek izinler yasal bir düzenlemeyle güvence altına alınmalı, bu öğretmenlerin maaşlarında belirli oranda artış sağlanmalı, yüksek lisans derecesine sahip olanlara uzman öğretmenlik, doktora derecesine sahip olanlara başöğretmenlik unvanı verilmesi gerektiği ifade edilerek öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönlendirilmesi düşüncesini desteklenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 19. Milli Eğitim Şurası'nda, öğretmenlerin kendi alanlarında veya Eğitim Bilimleri alanında yüksek lisans ve doktora programlarına katılımı teşvik edilmesi ve bu bağlamda lisansüstü eğitimlerini tamamlayan öğretmenlerin ek ders ücretlerinin arttırılacağı belirtilmiştir. Uzaktan öğretim yoluyla modüler yüksek lisans programları oluşturularak öğretmen, okul yöneticisi ve maarif müfettişlerine bir fırsat olarak sunulacağı belirtilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014). Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselmeye İlişkin Değerlendirme Kılavuzu; KBYS'den 60 ve üzerinde puan alanlar ile alanında veya eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans öğrenimini tamamlayanlar için uzman öğretmenliğe, alanında veya eğitim bilimleri alanında doktora öğrenimini tamamlayanlar için ise başöğretmenliğe yükselecekleri belirtilmiştir. Bazı kamu kurum ve kuruluşlarında eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfında alan adı belirtilmeksizin “öğretmen” genel adı altında görev yapanlardan lisans öğrenimleri ile aynı veya devamı niteliğindeki bir alanda ya da eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora öğrenimini tamamlamış olanlar, gerekli şartları taşımaları hâlinde öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselme uygulamasında sınavdan muaf olarak değerlendirileceği belirtilmiştir. Eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora kapsamında değerlendirilecek programlar (ana bilim dalı/bilim dalı) şunlardır: Eğitim Bilimleri, Eğitim Programları ve Öğretimi, Program Geliştirme, Eğitim Teknolojisi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği, Eğitim Yönetimi Teftişi ve Planlaması, Eğitim Ekonomisi ve Planlaması, Halk Eğitimi/Yetişkin Eğitimi/Yaygın Eğitimi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri, Eğitim Felsefesi'dir. Tezsiz yüksek lisans

öğrenimini tamamlamış olmak hiçbir şekilde sınavdan muaf olarak değerlendirilme hakkı vermeyeceği ifade edilmiştir (MEB, 2006).

2.2. Eğitim Programı ve Öğretim Lisansüstü Eğitim Programı

Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ), akademik bir alan olarak temellerinin Amerika’da atıldığı ve çeşitli düzeylerde çalışmaların yapıldığı bir disiplindir (Bümen ve Aktan, 2014: 1123-1144). Amerika ve sonrasında Avrupa’da devam eden EPÖ alanına yönelik çalışmaların Türkiye’de de yükseköğretim düzeyinde yapılandırılmıştır (Sever vd., 2019: 419-451). Türkiye’de Sosyal Bilimler, Eğitim Bilimleri ya da Lisansüstü Eğitim Enstitülerine bağlı olarak yürütülmekte olan EPÖ lisansüstü programı, Türk Milli Eğitim Örgütünün örgün ve yaygın eğitim veren birimlerine ve kamu ve özel sektördeki eğitim faaliyetlerinde istihdam edilmek üzere eleman yetiştiren bir bölümdür (Karabıyık Çeri, 2013). EPÖ anabilim dalı lisans düzeyinde öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin bir kısmını yürütürken, lisansüstü düzeyde ise öğrencilerin eğitim bilimleri alanıyla ilgili bilgi, beceri ve anlayışlarını geliştirmeyi, programların geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve bilimsel araştırma becerilerinin kazandırılmasını öngören derslerle öğrencilere EPÖ alanında uzmanlık kazandırma amacına yönelik etkinliklerini sürdürmektedir (Atık Kara vd., 2020: 163-190). EPÖ alanı, genel olarak lisansüstü düzeyde öğrencilerin eğitim bilimleri alanı ile ilgili bilgi, beceri ve anlayışlarının geliştirilmesini, programların tasarlanmasını, geliştirilmesini, değerlendirilmesini, öğretim tasarımı ve bilimsel araştırma becerilerinin kazandırılmasını amaçlamaktadır (Hazır Bıkmaz vd., 2013). Bu alanda yetişen uzmanların, eğitim amaçlarına ulaşmak için eğitim, öğretim ve ders programlarının geliştirilmesi için teknikler belirleyen, eğitim bilimlerinin bulgularından yararlanarak eğitim amaçlarının saptanması, amaçların davranışa dönüştürülmesi, eğitim ortamlarının hazırlanması ve öğretim işinin uygulanması ile ilgili esasları ortaya koyan kişilerdir (Fidan ve Erden, 1991).

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalının bugünkü akademik yapısı Ankara Üniversitesi Eğitim (Bilimleri) Fakültesi’nin kurulduğu 1964 yılından bu yana farklı isimler ve akademik yapılar altında lisans ve lisansüstü programlarla faaliyet göstermektedir. İlk kez, Eğitim (Bilimleri) Fakültesi bünyesindeki sekiz kürsüden biri olan Eğitim Bilimleri Kürsüsünde Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü ihtisas programı olarak yer almıştır (Ankara Üniversitesi, 2020). EPÖ alanı, bir lisans bölümü düzeyinde 1965 yılında eğitim fakültesinin görev ve amaçlarının yerine getirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, Ankara Üniversitesi’nde hizmet vermeye başlamıştır. 1969 yılından itibaren ise lisansüstü eğitim programları uygulanmaya başlamış ve ilk mezunlarını yüksek lisans programında 1971,

doktora programında ise 1974 yılında vermiştir (Gözütok, 1994). 1974 yapılanmasında Kürsü bölüme dönüşürken adını da ihtisas bölümünün adına uygun olarak Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü yapmıştır. Eğitim Fakültelerinin yapısında köklü değişiklikler içeren 1982 YÖK kanunu ile bölümün adı değişmemiş ancak Teknik Eğitim Bölümü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bölümünü anabilim dalı olarak içeren kapsamlı bir bölüme dönüştürülmüştür. Aynı yapılanma çerçevesinde Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü'nde lisansüstü eğitim veren Eğitimde Program Geliştirme Anabilim Dalı açılmıştır (Ankara Üniversitesi, 2020). Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) ana bilim dalı, 1982 yılından itibaren diğer ana bilim dallarından ayrı bağımsız bir bilim dalı olarak yükseköğretim sisteminde yer almaya başlamıştır. 1997 yılına kadar lisans ve lisansüstü eğitim hizmeti veren EPÖ programı, eğitim fakültelerinin yapılandırılması kapsamında Yükseköğretim Kurulu'nun, 04 Aralık 1997 tarihli kararı ile EPÖ 4 yıllık lisans programı kapatılmıştır (Atik Kara vd., 2020). Belli bir dönem eğitim fakülteleri bünyesinde ve bölüm düzeyinde temsil edilen bu alan, Yükseköğretim Kurulu'nun 1997 yılındaki kararı gereğince eğitim bilimleri bölümü çatısı altında, bir anabilim dalı olarak yer almış ve bu alanda lisans eğitimi yerine yalnızca ilgili enstitülerde yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim verilmesi öngörülmüştür. 2001 yılında ise EPÖ lisans programları son mezunlarını vermiştir (Akyüz, 2003; Aslan, 2003; Ayas, 2005; Duman, 2005). Yine YÖK tarafından 2007 yılında yapılan yeni bir düzenleme ile adı Eğitim Programları Bölümü olarak düzenlenmiş ve bölüme bağlı Eğitimde Program Geliştirme Anabilim Dalı ve Karşılaştırmalı Eğitim Anabilim Dalı açılmıştır. Son olarak, 2016 yılında yapılan değişikliklerle, bölüm Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı olarak yeniden yapılandırılırken, Eğitimde Program Geliştirme ve Karşılaştırmalı Eğitim Anabilim Dallarını kapatılmıştır. Bölüm, ad ve yapılanmasındaki değişikliklere rağmen 55 yıldır lisans ve lisansüstü mezunları ile eğitimde program geliştirme uzmanı, akademisyen ve bilim insanı yetiştirmekte; bilimsel araştırmalar ve projeler ile ulusal ve uluslararası düzeyde akademik faaliyetlerini sürdürmektedir (Ankara Üniversitesi, 2020).

Anabilim Dalı eğitim programları ve öğretim alanında yüksek lisans ve doktora programlarını yürütmekte; Fakültenin lisans programlarında alanının ilgili derslerini vermektedir (Ankara Üniversitesi, 2020). Türkiye'de EPÖ lisansüstü programlarında açılan zorunlu ve seçmeli dersler birbirine benzerlik göstermektedir. Üniversitelere göre verilen bazı dersler farklılıklar gösterse bile programda genel olarak verilen dersler şunlardır: eğitimde program geliştirme ve değerlendirme, bilimsel araştırma, karşılaştırmalı eğitim, Türk Eğitim Sistemi, öğrenme yaklaşımları, öğretmen eğitimidir. Ayrıca EPÖ lisansüstü eğitim programlarında alınması gereken ders/kredi sayısı, programları tamamlama süresi, yeterlik

sınavı, tez inceleme komitesi, tez süreci ve sonuçlanması ile ilgili koşullar enstitüler arasında ortaklık göstermektedir (Demircan İşcan ve Hazır Bıkmaz, 2012: 107-138). Öğrenciler, bu dersler kapsamında programdan çeşitli kazanımlarla mezun olmaktadır.

Program Yeterlilikleri (Öğrenim Çıktıları):

- Eğitimde program geliştirmenin felsefi, toplumsal, ekonomik, psikolojik, tarihsel temellerini açıklayabilecektir, Program geliştirme sürecini tüm boyutlarıyla analiz edebilecek ve tartışabilecektir
- Çeşitli öğretme-öğrenme kuramlarına dayalı olarak öğrenme ve öğretmenin sürecini açıklayabilecektir,
- Türkiye ve çeşitli ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemlerini karşılaştırmalı olarak inceleyebilecek ve değerlendirebilecektir,
- Program değerlendirme süreçlerine uygun bir program değerlendirme çalışması yürütebilecektir,
- Gereksinim belirleyebilecek ve gereksinime dayalı eğitim programı taslağı geliştirebilecektir,
- Alanda edindiği bilgileri güncel eğitsel sorunların çözümünde kullanabilecektir,
- Alanda edindiği kuramsal bilgileri farklı alanlardaki uygulamaların geliştirilmesinde kullanabilecektir,
- Eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili sorunları belirleyebilecek ve ortaya koyabilecektir,
- Araştırmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemlerini doğru ve uygun bir şekilde kullanabilecektir,
- Alanı ile ilgili bilimsel araştırmalarda elde edilen verileri uygun istatistiksel yöntem ve tekniklerle çözümleyebilecek ve yorumlayabilecektir,
- Eğitim programları ve öğretim alanı ile ilgili araştırma bulgularını raporlaştırabilecektir,
- Eğitim programları ve öğretim alanında yürüttüğü çalışmalarını ilgili çevrelere sunabilecektir,
- En az bir yabancı dili doğu ve uygun bir biçimde kullanabilecektir,
- Bilimsel ve etik değerlere sahip olma ve araştırmaları etik değerler doğrultusunda sürdürebilecektir,
- Eğitsel sorunları yansıtıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilecektir,
- Alanında bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili bir biçimde kullanabilecektir,
- Etkili iletişim kurabilecektir (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2021).

Bölümden mezun olanlar: okullarda eğitim programcısı ve planlamacısı olarak, bakanlık ve kurumların eğitim birimlerinde, Talim ve Terbiye Dairesi'nde uzman ya da uzman yardımcısı olarak, Eğitim Bilimleri alanına araştırmacı akademisyen olarak, eğitim programlarının tasarımı, uygulama ve değerlendirme alanlarında uzmanlaşmış eleman ihtiyacı olan kurumlarda ve özel kurumlarda eğitim gereksinimlerinin planlanmasında istihdam edilebilmektedir (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2021).

Düzce Üniversitesi EPÖ lisansüstü eğitimi ilk olarak tezli yüksek lisans programı kapsamında 08.10.2010 tarihinde Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak açılmıştır. 29.06.2021 tarihinde 4180 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kurulmuş ve EPÖ lisansüstü programı bu enstitüye dâhil edilmiştir. EPÖ tezli yüksek lisans programı öğrenci alımları 2010 yılında başlamış olup ilk öğrenci kayıtları 2010-2011 eğitim-öğretim yılında yapılmıştır. EPÖ tezsiz yüksek lisans programına öğrenci alımının 2018-2019 eğitim-öğretim yılında gerçekleştiği görülmektedir. EPÖ doktora programına öğrenci alımları ise 2015-2016 eğitim-öğretim yılında olmuştur. Düzce Üniversitesi'nde EPÖ yüksek lisans programının başladığı 2010-2011 eğitim öğretim yılından 2020-2021 eğitim öğretim yılına kadar olan süreçte toplam 66 öğrenci yüksek lisans programından faydalanmış ve mezun olmuştur. Düzce Üniversitesi'nde EPÖ lisansüstü programı ilk mezunlarını 2012 yılında vermiş ve iki öğrenci mezun olmuştur. 2013 yılında bir, 2014 yılında dokuz, 2015 yılında sekiz, 2016 yılında dokuz, 2017 yılında dört, 2018 yılında sekiz, 2019 yılında 16 ve 2020 yılında ise dokuz öğrenci mezun olmuştur (Düzce Üniversitesi, 2021). 2019 yılında mezun olan öğrencilerin sayısının diğer yıllara oranla daha fazla olmasının sebebi, 18.05.2018 tarihinde 30425 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7143 sayılı Kanun'un 15 nci maddesi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa öğrenci affı çıkarılmıştır. Öğrenci affı; terör suçundan hüküm giyenler, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle ilişkisi kesilenler hariç, her ne sebeple olursa olsun ilişkisi kesilenler ile bir programı kazandıkları halde kayıt yaptırmayan yükseköğretim kurumlarının bütün öğrencilerini (hazırlık, intibak, önlisans, lisans tamamlama, lisans, lisansüstü, Birinci ve İkinci Öğretim, TUS, DUS, EUS) kapsamaktadır. Kapatılan veya öğrenci alımı durdurulan program veya yükseköğretim kurumlarından ilişkisi kesilen öğrenciler de aftan yararlanabilmişlerdir. 2018 yılında yürürlüğe giren öğrenci affı ile öğrencilerin yükseköğretim kurumlarından mezun olma sayılarında artış olmasında etkili olmuştur. Üniversite ile ilişkisi kesilen öğrenciler bu af ile tekrar eğitimlerine geri dönebilmişler ve eğitimlerini tamamlamışlardır (YÖK, 2018).

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı; 21. yüzyıl dünyasında öğretim, öğrenme, eğitim programı ve eğitim programlarına yön veren politikaların karmaşık dünyasını anlamaya adanmış önde gelen bir araştırma ve öğretim birimidir. Dünya standartlarında araştırma olanakları, hem yeni nesil eğitim araştırmacılarını hem de gelecekteki öğretmenleri hazırlayan çalışmalarımızın temellerini oluşturmaktadır (Sakarya Üniversitesi, 2020). 21. yüzyıla kadar birçok üniversitede EPÖ lisans ve lisansüstü programları açılmıştır. Halen yalnızca lisansüstü düzeyde varlığını sürdüren EPÖ alanının önemi ve gerekliliği her geçen gün eğitim alanında yaşanan hızlı değişimlerle daha da belirginleşmektedir (Demircan İşcan ve Hazır Bıkmaz, 2012: 107-138). EPÖ bilim dalı, sürekli gelişmekte olan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Erişti, 2013). Türkiye’de EPÖ lisansüstü eğitim programlarının temel yapısında yıllar itibariyle önemli bir değişimin yaşanmadığı, verilen dersler, alınması gereken kredi sayıları, başarı ölçütleri, öğrenci niteliği, öğretim üyesi nitelik ve niceliği ile ilgili çeşitli sorunların yaşandığı dile getirilmektedir (Demircan İşcan ve Hazır Bıkmaz, 2012: 107-138). Gözütok, Alkın ve Ulubey’in (2010) yaptığı bir araştırmada, EPÖ bölümlerindeki öğretim üyelerinin çoğunluğunun, özellikle yüksek lisans öğrencilerini “eğitim bilimleri altyapısı” açısından yetersiz olarak değerlendirdiği, Üniversitelerarası Kurul Yabancı Dil Sınavı (ÜDS)/Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı (KPDS) ve Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES) puan ölçütlerini, öğrencilerin lisansüstü programlara seçilmesinde eşit koşulların işe koşulmasını engellemesi gerekçesiyle, eleştirdiği ortaya çıkmıştır. Gökmenoğlu ve Eret (2011) yaptıkları bir çalışmada, EPÖ lisansüstü programlarının kapsamının alanın beklentilerini karşılamadığı ve bu nedenle programların değerlendirmesinin gerektiği sonucuna varmışlardır. Bu durum EPÖ lisansüstü eğitim programında verilen eğitimin kalitesinin sorgulanması gerektiğini düşündürmekte ve eğitim programının geliştirilerek çağın gereklerini yerine getirmesi beklenmektedir.

2.3. Lisansüstü Eğitimde Kalite

Sürekli gelişen ve değişen dünyada ülkelerin hayatta kalabilmesi, bu gelişmelere ayak uydurabilmesine bağlıdır. Ülkelerin ekonomik büyümesi ve kalkınması bilimde ileride olmalarına bağlıdır. Bu nedenle eğitimde sağlanan ilerleme ve ülkelerin bilimsel alanda gelişmesi gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır. Bu yüzden gelişmiş ülkelerin eğitime ve bilime önem verdikleri ve bilimsel alanda ilerlemiş oldukları görülmektedir. Eğitimli bireyler, ulusların gelecek garantisi olduğu gibi toplumun değerlerinin de aktarıcısı ve geliştiricisidir (Alhas, 2006). Günümüzde belli bir alanda uzmanlaşmak ve bilgilerini sürekli güncel tutmak önem kazanmıştır. Üniversiteler, gelişimin sürekli olduğu ve her gün yeni bir bilginin eklendiği

bu çağımızda hem toplumun hem de bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eğitim programlarını güncel tutması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Gün geçtikçe yeni bilgilerin ortaya çıktığı ve teknolojinin geliştiği bu çağda, yaşam boyu eğitim kavramı ön plana çıkmıştır. Yaşam boyu eğitimle ve eğitime verilen önemin artması ile birlikte lisansüstü eğitim programlarına olan ilgi de artmıştır. Formal eğitimin en üst aşaması olan lisansüstü eğitimin etkililiği tüm uluslar için önemli bir konudur (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitim hem ülke politikası olarak hem de bireysel olarak kendini geliştirmek isteyenlerin odak noktası haline gelmiştir.

Lisansüstü eğitime artan talep, üniversitelerin farklı alanlarda lisansüstü programlar açmasını arttırmıştır. Bununla birlikte lisansüstü eğitim programlarından mezun olanların sayılarında da artış gözlenmiştir. Lisansüstü eğitim veren programların niceliksel olarak artışı akıllara nitelik olarak yeterli mi sorularını getirmekte ve lisansüstü eğitimde kalite kavramı oldukça önemli hale gelmektedir. Kalite kavramı, eğitimin amacına uygun bir şekilde hedeflenmesidir (Altınöz, 2011: 1077-1092). Lisansüstü eğitimin kaliteli bir şekilde sürdürülmesi ülke ekonomisine katkıda bulunacağı gibi toplumsal yaşama da katkıları bulunmaktadır. Ayrıca hem nitelikli iş gücü elde edilmesini hem de toplumsal değerlerin kuşaklara aktarımını sağlamaktadır.

Avrupa Birliği'nin Eğitim Komisyonu uzun yıllardır Avrupa Birliği ülkelerinde yükseköğretimin performansını, kalitesini ve öğrencilerin yükseköğretimden yararlanabilme şartlarını iyileştirmek amacıyla programlar uygulamakta ve çeşitli önlemler almaktadır (Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu, 2016). Dinamik ve etkili bir bilgi toplumu ve ekonomisi oluşmayı amaçlayan Avrupa ülkeleri bu doğrultuda, etkin ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) ve Avrupa Araştırma Alanı (AAA) oluşturma çalışmaları Bolonya süreci ile şekillenmiş ve bunu takip eden süreçler ile desteklenerek geliştirilmiştir. Günümüzde bu çalışmalar giderek artarak devam etmektedir. Bu kapsamda yürütülen çalışmaların içerisinde, Avrupa yükseköğretimin daha nitelikli hale getirilmesi, kalite düzeylerinin yükseltilmesi ve ortak kabul görmüş belli standartlarda yükseköğretim sistemlerinde kalite güvence sistemlerinin oluşturulması yönündeki çalışmalar en önemli gündem konusu olmuştur. Bolonya süreci içerisinde bu konuda yapılan çalışmalar ve öneriler Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği'nin 2005 yılında yayınlamış olduğu "Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları Raporu"nda yayınlanmıştır. Bu rapordaki ilke ve standartlar günümüzde yürütülmekte olan çalışmalara rehberlik etmekte ve bu sayede Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile uyum içinde ve karşılaştırılabilir kalite düzeyinde hizmet vermeleri amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda, her ülke kendi eğitim sistemine

uygun kalite güvence standartlarını ortaya koyarak kendi eğitim sistemlerini değerlendirmektedir (Kalite Güvencesi, 2021).

Türk üniversitelerinde 1997 yılından bu yana yürütülmeye başlanan kalite çalışmaları içinde en önemli öge olan program geliştirme çalışmalarına yeterince önem verilmemektedir. Yükseköğretimde toplam kalite çalışmalarının en önemli boyutu, yetiştirilen öğrencinin özelliklerinin kalitesini artırma olduğu ve dolayısıyla bu hedefe ulaşmak için eğitim programlarını geliştirme sürecinin uygun bir şekilde yapılması şarttır. Eğitim programlarını geliştirme sürecinde, ilk olarak mevcut uygulanan programların değerlendirilmesi yapılmalıdır. Değerlendirme sonuçlarına göre program tasarısı hazırlanıp uygulamaya geçirilmelidir. (Kalaycı, 2008: 163-188).

Türkiye'de kalite güvence sisteminin iç değerlendirme süreci, üniversiteler tarafından yıllık olarak gerçekleştirilmektedir. Dış değerlendirme süreci ise beş yılda bir gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi amacıyla Yükseköğretim Kurulu tarafından 2005 yılında eğitim, öğretim, araştırma aktivitelerinin kalitesinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi temel amacıyla "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği" yayınlanmıştır. Bu yönetmelik doğrultusunda, yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarının düzenlenmesi ve koordinasyonundan sorumlu, Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği 23/07/2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Kalite Güvencesi, 2021).

Lisansüstü eğitimin etkili bir şekilde verilebilmesi için üst yönetimin destekte bulunması gerekmektedir. Yükseköğretimde kalite sağlanabilmesi için kaynakların (para-finans, fiziki mekân, insan kaynakları vb.) etkili ve verimli bir şekilde kullanılması gerekmektedir (Altınöz, 2011: 1077-1092). Yükseköğretim kurumları ülkelerin gelişmesinde sosyal ve ekonomik açıdan önemli görevler taşımaktadırlar. Hem politik hem de eğitimsel anlamda sınırların kaldırılmaya çalışıldığı, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının kültürler arası paylaşımın önemli birer aracı oldukları günümüzde, araştırma, öğretim ve uluslararasılaşma kapsamında belli kalite standartlarının uygulanması bu sürecin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu, 2016). Yükseköğretim hizmetlerinin sunumunda kaliteyi hedef alan bir yönetim anlayışının benimsenmesi, bu hizmetlerin verimi üzerinde önemli rol oynayacaktır (Sözer vd., 2002: 41-65). 2000'li yıllarda oluşturulan Avrupa Yükseköğretim Alanı ve ilgili bağlamda geliştirilen stratejik amaçların çoğu günümüzde

uygulamaya geçirilmiş durumdadır. Her bir gelişme ve yenilik ile birlikte değerlendirme ve tekrar gelişme de gerekli hale gelmektedir (Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu, 2016).

‘Mükemmelin daima mükemmeli vardır’ ilkesi, eğitim kurumlarının ilk durumlarından çok daha gelişmiş durumda olduklarının göstergesidir (Güngör ve Etyemez, 2016: 829-837). Eğitim kurumlarının temel görevlerinden biri eğitim öğretim süreçleri ve onun kalitesinin artırılmasıdır. Sosyal bir sistem olarak eğitimi inceleyen bilim insanları; eğitim sistemini yönlendiren, biçimlendiren en önemli üç temel ögenin “öğrenci”, “öğretmen” ve “eğitim programları” olduğunu belirtmektedir. Eğitimin etkili, verimli ve kaliteli olabilmesi, bu ögeler arasındaki ilişkinin olumlu ve uyumlu olmasına bağlıdır (Kalaycı, 2008: 163-188).

Deming’e (1998) göre; öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak, onları geleceğe hazırlayacak etkili bir eğitim programının hedeflenmesi ve bu konuda tutarlı olunması gerekmektedir. Öğrencinin başarısını tespit ederken amaç; öğrencinin ne kadar öğrendiğini belirlemek ve öğrencinin not alma endişesini ortadan kaldırarak öğrenme arzusunu pekiştirmek ve bunu bir yaşam tarzı hâline getirmektir. Bunun için öğrenciye, bilgiyi nasıl elde edeceği, bilgiyi anlama, analiz edebilme, mantıksal sıralama yapabilme, sentez yapabilme ve değerlendirme gibi yaşamı boyunca kullanabileceği becerilerin öğretilmesi gerekmektedir.

Üniversitelerde eğitim-öğretim ve araştırma kalitesinin ve bu konularda akademik performansın iyileştirilmesi amacıyla “kalite” ve “akreditasyon” önem taşımaktadır. Akreditasyon, bir kurumda verilen hizmetlerin belli standartlarda olup olmadığının göstergesidir. Akreditasyon, topluma sunulan program ve hizmetlerin niteliğinin sistematik bir yaklaşımla güvence altına alınması amacıyla geliştirilmiş olan bir yöntemdir. Akreditasyonun öneminin, yararlarının ve özelliklerinin incelenmesi hem kaliteli eğitim-öğretim açısından hem de ülkenin eğitim kalitesine verdiği önemini gösterdiği için faydalı olmaktadır. Akreditasyonda, akredite eden kurum standartları oluşturmakta ve akredite edilecek olan kurumun bu standartları en azından minimum düzeyde sağladığını onaylamaktadır. Bu amaçla kurumların, öğretim elemanları profili, müfredat, öğrenci ve kütüphane hizmetleri gibi temel eğitim bileşenlerinin asgari standartlarda olup olmadıkları belirlenmektedir (Altınöz, 2011: 1077-1092).

Toplam kalite yönetimi ile yükseköğretim kuruluşlarında belli standartlar belirlenerek bu standartlar doğrultusunda sürekli ilerleme sağlanması hedeflenmektedir (Sözer vd., 2002: 41-65). Yükseköğretimde kalite, belli bir sistemin, kuruluşun, programın ya da disiplinin belirli standartlarıyla ilgili olduğu gibi eğitim modelinin durumsal şartları, kurumsal görev ve amaçlarla da ilgili olan çok boyutlu, çok katmanlı ve dinamik bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Özer vd., 2010). Yükseköğretimde kalite yönetimi, eğitimin her aşamasında ve

eğitimi etkileyen tüm alanlarda, fiziki altyapı (bina, spor tesisleri, açık alan vb.), akademik altyapı (laboratuvar, kütüphane, dokümantasyon, iletişim, bilgi işlem vb.), ders programı, sınav ve değerlendirme sistemi, akademik/idari personel temin ve geliştirme sistemi, araştırma ve yayınlar, kurumsal gelişme planı (stratejik planlama), üniversite-sanayi-toplum ilişkileri sağlanırsa ve teknolojik gelişmeler takip edilirse kaliteli insan gücü yetiştirilebilir (Altınöz, 2011: 1077-1092).

Eğitim alanında yapılan bilimsel toplantılarda en fazla problem edilen sorun nitelik yani kalite sorunudur. Bilgi çağına uyum sağlayabilmek için yolu AR-GE çalışmalarıyla bilgi üretip daha sonra üretilen bu bilgiyi kullanılabilir hale dönüştürmek gerekmektedir (Baskan, 2001: 21-32). Nitelikli insan gücü yetiştirilmesinde formal eğitimin en üst kademesi olan lisansüstü eğitim programında kalitenin sağlanabilmesi hem toplum hem de ülke açısından büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple lisansüstü eğitim programında karşılaşılan problemlerin incelenmesi ve eğitim programının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.4. Lisansüstü Eğitimde Karşılaşılan Problemler

Eğitim, toplumun tüm bireylerini etkileyen bir olgudur. Günümüze uygun bilgi ve becerilerle donanmış vatandaşlar yetiştirebilecek bir eğitim sistemi kurabilmek tüm karar alıcıların önem verdiği konuların başında gelmektedir. Ancak eğitim sistemimiz istenen seviyeye gelememiştir (Yağan, 2018). Ülkelerin kalkınmasında lokomotif görevi yaparak yüksek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin yolu lisansüstü öğretimden geçmektedir. Bu sebeple, lisansüstü eğitimin sorunlarının çözümüne yönelik yapılacak olan bilimsel araştırmaların bulgularından yararlanılarak karşılaşılan sorunları çözmek ve lisansüstü eğitimi planlamak zorunlu olmaktadır (Karakütük, 1989: 505-528).

Tüm üniversitelerde lisansüstü programların açılması ve sayılarının artması nitelik yönünden sorunların oluşmasına da yol açmaktadır. Lisansüstü eğitimde yetiştirilen öğrencilerin sayıları ülke gereksinimine göre belirlenip planlanmalıdır. Aksi takdirde öğretim üyelerinin sayıları yetersiz kalmakta ve verimli eğitim verilememektedir (Karakütük, 1989: 505-528). Bu nedenle lisansüstü eğitim ile ülkenin öğretim üyesi ihtiyacı karşılanacak şekilde etkili eğitim programları uygulanmalıdır.

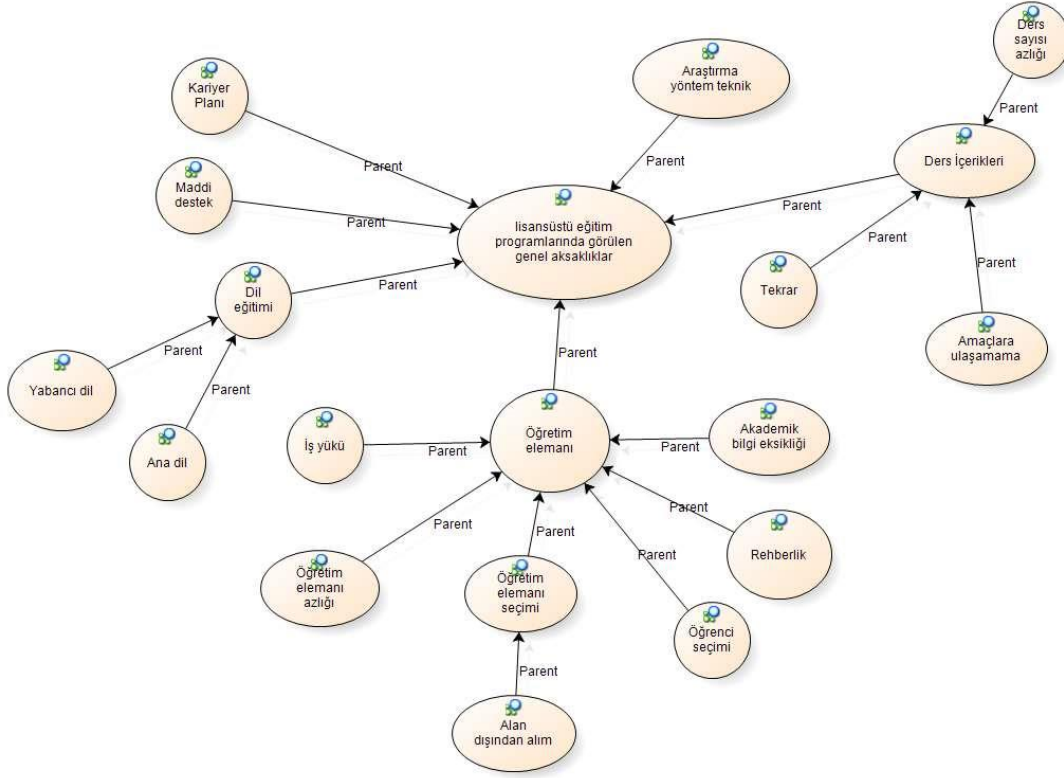
Üniversitelerin ve bilimsel yayınların niteliği yeterli görülmemektedir. Bunun en önemli nedeninin işe yarar bilgi üretememek olduğu düşünülmektedir. Üniversiteler eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, toplumun sorunlarına çözüm üreten kurumlardır. Bunun için üniversiteler büyük önem taşımakta ve üniversitelere büyük sorumluluklar düşmektedir (Baskan, 2001: 21-32). Lisansüstü eğitimde öğrencilerinin büyük çoğunluğu

alanlarına katkı sağlayacak çalışmalar yapmamakta ya da çok az çalışma yapmaktadırlar. Özellikle tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların akademik çalışmalarının daha az olduğu görülmektedir. Ayrıca yazılan tezlerin kalitesinin düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni mezunların, tez yazmayı tez sürecinde kendi kendilerine öğrenmeleri olarak görülmektedir.

Programların yaşam şartlarına uygun olması ve toplumun ihtiyaçlarını karşılaması hususunda sorunlar bulunmaktadır (Yağan, 2018). Yurt içi ve yurt dışı lisansüstü öğretim programlarının gereksinimlere uygun biçimde gelişmediği görülmektedir (Karakütük, 1989: 505-528). Okulların, farklı bölgelerin ihtiyaç ve donanımlarının göz önünde bulundurulmadığı kanısına varılmaktadır. Kâğıt üzerinde ideal olan programlar gerçek yaşamla uyuşmamaktadır (Yağan, 2018). Lisansüstü eğitime başvuranların çoğu mesleki yaşamlarında öğretici olarak görev aldıkları için mezunların, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerileri mesleklerinde kullanabilecekleri elverişli ortamlar bulamadıkları ve bu yüzden edinilen bilgi ve becerilerin uygulamaya geçilmesinde sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bununla birlikte lisansüstü eğitimde özellikle yüksek lisans programlarında teorik bilgi üzerinde durulması ve uygulamaya yeterince yer verilmemesi mezunların mesleki yaşamlarında edindikleri bilgi ve becerileri uygulamaya geçmelerini zorlaştırmakta ve deneyim elde edememektedirler. YÖK kalite denetimi amacıyla, programların açılması için belirlenen ölçütleri yeterince denetleyememekte ve bu durum programlarda bir kalite sorunu olduğunun düşünülmesine yol açmaktadır (Özer vd., 2010).

Türkiye’de son yıllarda yükseköğretim kurumu sayılarının çoğalması, yükseköğretimde toplumsal talebin karşılanması ve yükseköğretimdeki okullaşma oranlarının artırılmasını sağlaması açısından önemlidir. Bununla beraber, üniversitelerin personel eksiklikleri giderilmelidir (Özer vd., 2010). Diğer yandan yurtiçindeki yükseköğretim kurumlarındaki donanımın araştırma yapma ve araştırmacı yetiştirme bakımından yetersiz kaldığı görülmektedir (Karakütük, 1989: 505-528) ve fiziksel donanımlarının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır (Özer vd., 2010). Alt yapısı yeterli olmayan üniversitelerde alt yapı tamamlanmadan lisansüstü eğitime geçilmemelidir. Öğretim üyesi, bina, araç-gereç, ödenek, kitap ve benzeri materyal yönünden yetersiz durumda bulunan yerlerde lisansüstü öğretimin yapılması, öğretimin niteliğine kuşku düşürmektedir (Karakütük, 1989: 505-528).

Dilci (2019), lisansüstü eğitiminin sürece ilişkin işleyişi gözden geçirilerek, eğitim bilimleri alanındaki katılımcıların bakış açısıyla sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesini amaçladığı çalışmada, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim programlarında sorun olarak görüş belirttikleri ifadeler aşağıda verilmiştir:

Şekil 1. Lisansüstü Eğitim Programlarında Görülen Genel Aksaklıklar (Dilci, 2019)

Şekil 1’de görüldüğü gibi, öğretim elamanına ilişkin genel anlamda bir aksaklığın olduğu en öne çıkan görüş olarak görülmektedir. Ayrıca dil eğitimi, araştırma yöntem ve teknikleri, ders içerikleri gibi boyutlar etrafında toplandığı görülmektedir. Buna göre öğretim elamanının seçimi, öğretim elamanının akademik bilgi eksikliği, rehberlik yetisi, öğretim elamanının azlığı gibi olumsuzlukların öne çıktığı görülmektedir. Diğer taraftan dersler ile ilgili olarak derslerin azlığı, amaçlara ulaşamama, tekrarlanan derslerin olduğu araştırmaya yansırken, dil eğitiminde önemli bir sorun oluşturduğu öne çıkan görüşler arasındadır (Dilci, 2019).

Üniversiteler öğrenci sayılarındaki gelişme ile birlikte değerlendirildiğinde öğretim elemanı sayılarındaki gelişmenin yetersiz olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitimden mezun olanların çok azı akademik kariyerlerine devam edebilmekte veya çoğu mesleklerini yapmaya devam etmektedirler. Üniversitelerin yüksek nitelikli bilimsel ve teknik araştırmacı insangücü yetiştirilmesine ilişkin gelişmeler sınırlı kalmaktadır (Karakütük, 1989: 505-528). Devlet nitelikli öğretim üyesi yetiştirilmesi için yürüttüğü yurt içi ve yurt dışında lisansüstü burs ve destek programlarının hacmini genişletmeli, bu amaçla ayrılan kaynakları artırmalıdır. Akademik personelin daha donanımlı yetiştirilmesi amacıyla projeler yapılmalıdır. Yükseköğretim kurumları mevcut programları geliştirmek için, mezunlarını izlemeli ve alanda

tecrübeli bireylerden eğitim süresince yararlanmalıdır. YÖK yükseköğretim programlarıyla ilgili belli aralıklarla performans değerlendirmeleri yapmalı ve programların iyileştirilmesi sağlanmalıdır. Üniversiteler program açarken ilgili programa ülkenin ihtiyacı olup olmadığını ve mezunların istihdam edilebilirliklerini göz önünde bulundurmaya ihmal etmemelidirler (Özer vd., 2010).

Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin en önemli sorunlarından birisi de yabancı dil sorunudur. Bu sorunun çözüme kavuşabilmesi için lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin yurt dışına gönderilmesi gerekmektedir. Devlet Yabancı Dil Eğitim Merkezi, yabancı dille öğretim yapan fakültelerden, yabancı dil bölümlerinden veya yabancı dil kurslarından yararlanılmalıdır (Karakütük, 1989: 505-528). Yabancı dillerinde gelişim gösteren mezunlar yabancı dildeki çalışmaları daha rahat inceleyebilmekte ve daha iyi anlayabilmektedirler. Karaman ve Bakırcı da (2010), Türkiye’deki en üst eğitim ve araştırma kurumu olan üniversitelerde yapılan lisansüstü programlarda öğretim üyesi sorunu, mali sorunlar, kütüphane hizmet sorunları, yabancı dil sorunu, yönetsel sorunlar, tez danışmanı ile ilgili sorunlar, araç gereç sorunları vb. sorunlar bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca yaşanan bu sorunların lisansüstü programlarda eğitim gören öğrencilerin ürettiği tezlerde, ilgili içerik ve yöntem sorunlarını da beraberinde getirebildiği ifade edilmiştir.

Karakütük (1989) yaptığı araştırmada, lisansüstü eğitimde öğrencilerin karşılaştıkları problemlerin, çalışan öğrencilerin derslerine yeterince zaman ayıramamalarından kaynaklı olarak zaman darlığı çektiklerini ifade etmiştir. İş hayatı ile birlikte sürdürülen lisansüstü eğitimlerde ders yükünün fazla gelmesi nedeniyle programdan yeterince verim alınamamasına neden olmaktadır. Lisansüstü eğitimde öğrencilerin karşılaştıkları diğer problemlerin; danışman öğretim üyesine ulaşmakta problem yaşamaları, ders yüklerinin fazla olması, özel hayatla birlikte lisansüstü eğitimin sürdürülmesinin zor olması, maddiyat, ulaşım ve yabancı dil açısından sorunların olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim hem devlet hem de öğrenim gören bireyler için mali sorunların görüldüğü pahalı bir öğretimdir. Lisansüstü öğretim devlet için önemli bir yük olmakta ve parasal kaynak gerektirmektedir. Öğrenciler açısından ise kitap, kağıt, fotokopi vb. masrafların sürekli olarak artması ekonomik durumu iyi olmayan bireylerin bu eğitimden yararlanmalarını engelleyebilmektedir.

Lisansüstü eğitimde yaşanan problemler kurumsal açıdan incelendiğinde açılan lisansüstü eğitim programlarında yeterli kalitede eğitim veren üniversitelerin olduğu kadar yeterince kaliteli eğitim sunamayan üniversitelerin olduğu da görülmektedir. Üniversitelerde nitelikli eğitimin verilmemesinin nedenlerine bakıldığında; lisans eğitimine lisansüstünden daha fazla ağırlık vermeleri, akademik kadro sayısı yeterli olmadığı halde eğitim programları

açılması, lisansüstü eğitim programlarının belli aralıklarla değerlendirilmemesi ve revize edilmemesi, mali problemler ve üniversitelerin strateji eksikliği olduğu görülmektedir (Özmen ve Güç, 2013: 214-219). Sözer ve arkadaşları (2002) yaptıkları çalışmada, yükseköğretim kurumlarının çoğunda, uygun ve yeterli koşullarda eğitim verilmediğine, yaşanan problemlerin genel olarak kaynak yetersizliğinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler kalabalık sınıflarda eğitim görmekte, kütüphane ve laboratuvarlar yetersiz kalmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik sürekli bir beklenti bulunmaktadır. Ancak yükseköğretim kurumları; mali kaynakları yeterli, istikrarlı ve uzun vadeli olduğu sürece başarılı olabilmektedirler. Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında hizmetlerin sunulması genel olarak etkin ve kaliteli olarak yapılamamaktadır. Bunun nedenleri; kaynak yetersizliği ve kamu yönetiminde değişime karşı gösterilen dirençtir. Bu sebeplerden dolayı yükseköğretim kurumlarının hizmet kalitesi olumsuz etkilenmektedir. Yükseköğretim kurumları, hizmetleri ile ilgili standartlar belirlemeli ve toplumsal beklentileri karşılayacak hedefler oluşturmalıdır.

Lisansüstü eğitimde birçok sorun görülmektedir. Bu sorunlar öğretim üyesine, mali konulara, kütüphane hizmetlerine, yabancı dile, yönetsel alana, tez danışmanına, araç gerece ilişkin sorunlar şeklindedir (Karaman ve Bakırcı, 2010: 94-114). Sınıf öğretmenliği doktora mezunlarının; programı tam anlamıyla içerecek derslerin eksikliği, süreç değerlendirme eksikliği, bilimsel araştırma derslerinin yetersizliği konularında eleştirileri bulunmaktadır (Gültekin ve Dal, 2007: 275-286).

Güven, Kerem ve Ersoy’un (2007) araştırmasına göre lisansüstü öğrenciler, derslerin içeriklerinin, akademisyen yeterliklerinin, akademisyenlerle öğrenciler arasında sağlıklı iletişimin ve akademisyenlerin danışmanlık yeterliklerinin çok önemli olduğunu belirtmektedirler. Burgaz ve Şentürk’ün (2007) yapmış oldukları çalışmada lisansüstü öğrenciler, olması gereken danışman özellikleri açısından kendi danışmanlarında bu özelliklerin tam da olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Dünyada da bu durum benzer görülmektedir. Myers ve Dyer’in (2003) araştırma sonucunda da katılımcıların çoğu aldıkları danışmanlık hizmetinin yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Diğer taraftan, EPÖ bölümündeki öğretim üyeleri lisansüstü öğrencilerini eğitim bilimleri altyapısı konusunda yetersiz olarak değerlendirmektedirler (Gözütok vd., 2010).

Yapılan araştırmalarda, yüksek lisans ve doktora tezlerinin ülkenin ihtiyaçlarını yeterince karşılanmadığı görülmektedir. Lisansüstü düzeyde yapılacak çalışmaların ve hazırlanacak tezlerin toplumun ihtiyaçları doğrultusunda işlevsel olması gerekmektedir. Lisansüstü eğitimde en önemli sorunlardan biri de bilimsel kaynaklara ulaşma sorunudur

(Karakütük, 1989: 505-528). Üniversitelerin kütüphanelerinde ve web sitelerindeki dokümanların yetersiz oluşu öğrencilerin hem ders sürecinde hem de tez aşamalarında gerekli kaynaklara ulaşamamasına neden olmakta ve yaptıkları çalışmaların yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle üniversiteler online ve kütüphane olarak bilimsel kaynaklarını arttırmalı ve öğrencilerin erişimine sunmalıdır.

Alanyazın incelendiğinde, son yıllarda eğitim programları ve öğretim bilim dalı lisansüstü eğitimiyle ilgili yapılan araştırmalarda bir artış olsa da mevcut programların tamamını bir bütün olarak ve detaylı bir şekilde inceleyen değerlendirme çalışmalarının sayısının çok az olduğu görülmektedir. Yağan'a (2018) göre, Eğitim Programları ve Öğretim alanındaki lisansüstü eğitim programlarının da işleyişlerinin gözden geçirilmesi, değerlendirilmesi ve ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmesi, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Güngörmez ve Etyemez (2016) yaptıkları çalışmada, sürekli iyileştirmelerle mevcut durumun geliştirilmesi, yeni yöntem ve teknolojilerin devreye alınması, dokümantasyon revizyonunu ve sistem performansının yeniden değerlendirilmesini gerektiğine vurgu yapmışlardır.

2.5. Bologna Süreci

Bologna Süreci, tüm Avrupa'da yükseköğretim ve akademik konularda standartlar geliştirmek ve ayrılıkları en aza indirgeyerek eğitim sistemlerini bağdaştırmak ve Avrupa'da birbiriyle tam uyumlu bir yükseköğrenim alanı yaratmak amacıyla oluşturulmuş bir programdır (Bologna Süreci, 2021). Bologna Süreci, 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen 47 üye ülke tarafından oluşturulan bir reform sürecidir. Üye ülkelerin eğitim sistemlerinde çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulması amaçlanmaktadır. Bu sayede, bir ülkeden ya da yükseköğretim programından diğerine geçişin kolaylaşması ve böylelikle öğrenciler ve öğretim görevlilerin hareketliliği ve istihdamının artırılması planlanmaktadır (Bologna Süreci, 2021). Bu sayede yükseköğretim kurumları arasındaki kalite farkı azaltılması ve öğrencilerin kaliteli eğitim alarak fırsat eşitliğini yaratılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Böylelikle programlardan mezun olan öğrencilerin istihdam edilebilme oranları artırılması hedeflenmiştir (Altınöz, 2011: 1077-1092).

Bologna Süreci'nin temelleri Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının 1998 yılında Sorbonne'da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımladıkları bildiri ile atılmıştır. Bu bildiri ile Avrupa'da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri ilk kez öne sürülmüştür. Resmi olarak Bologna Süreci'nin başlaması ise 1999 yılında Bologna Bildirisi ile gerçekleşmiştir. Bologna Süreci'nin temel hedefleri bu bildiri ile ilan edilmiştir.

Bologna Süreci'nin 10 eylem amacı:

1. Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak
2. Yükseköğretimde lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek
3. Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ni uygulamak
4. Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak
5. Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak
6. Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek, olarak belirlenmiştir.
7. Yaşam boyu öğrenimi teşvik etmek
8. Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımını sağlamak
9. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nı cazip hale getirmek
10. Avrupa Araştırma ile Avrupa Yükseköğretim Alanı arasında bir sinerji kurmak ve doktora çalışmaları, olarak belirlenmiştir (Bologna Süreci, 2021).

Bologna Süreciyle Avrupa Birliği Ülkeleri yükseköğretim kurumlarını yeterlikler çerçevesinde değerlendirmeyi ve Avrupa genelinde ortak bir kalite anlayışı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu sayede üniversitelerin eğitim-öğretim süreçlerinin tanımlı, şeffaf ve sürekli geliştirilebilir bir çerçeveye taşınması hedeflenmektedir (Düzce Üniversitesi, 2021). Bologna süreci ile öğrenme, öğrenme çıktıları ile değerlendirilmeye başlanmıştır. Öğrenme çıktılarına bağlı olarak programın yeniden düzenlenmesi ve belirli aralıklarla güncellenmesi gerekmektedir. Bu sürece öğrenciler ve iş piyasası temsilcileri de dâhil edilmektedir (Özer vd., 2010). Öğrenme çıktılarının yararları; öğrenme tecrübesinde tutarlılığın artması, paydaşlarla iletişimin gelişmesi, öğrencilerin kendi öğrenimlerini yönetebilme kabiliyetinin artması ve öğrenimin şeffaflaşması olarak görülmektedir. Ancak sadece öğrenme çıktıları ile değil, öğretim anlayışı ve pratiklerinde de değişikliğe gidilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı, öğrencilerin öğrenme stillerine ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulmasına odaklanılması gerekmekte, öğrenme çıktılarına bağlı olarak uygun öğretim stratejilerinin belirlenmeli ve bu doğrultuda değerlendirme teknikleri değiştirilmelidir (Adam, 2008). Öğrenme çıktılarının tanımlanmasında hem ülkeler hem de aynı ülkelerin farklı yükseköğretim kurumları arasında farklılıklar gözlenebilmektedir (Özer vd., 2010). Avrupa yükseköğretiminde ortak bir kalite anlayışı benimsenmeye çalışılsa da birbirinden farklı prosedürler kullanılmaktadır. Ayrıca yaygın olarak kullanılan değerlendirme, akreditasyon, bağımsızlık gibi kavramların da farklı bağlamlarda kullanılabildiği görülmektedir (Pollitt ve Bouckaert, 2000).

Yükseköğretim kurumlarının kaliteli bir şekilde eğitim vermeleri için kısa, orta ve uzun vadeli amaçları olması gerekmektedir. Her kurumun fiziki altyapısı, insan kaynakları ve diğer durumları farklı olduğundan her yükseköğretim kurumunun da kalite amaçları farklı olacaktır (Altınöz, 2011: 1077-1092). Ancak temel standartlar olarak kabul edilen ölçütlerle birimler ve bölümler hakkında bir fikir sahibi olunabilmelidir. Her kurum kendi kalite güvence ölçütlerini belirleyebilir (Güngör ve Etyemez, 2016: 829-837). Bundan dolayı her kurum kaliteli bir eğitim sunma amaçlarını kendisinin oluşturması gerekmektedir. Yükseköğretim kurumları kalite çalışmalarının başarılı olabilmesi için personellerinin tam katılımını sağlaması gerekmektedir. Sürekli iyileştirme faaliyetlerinin sürdürülmesi de kalite çalışmalarının önemli bir parçasıdır. Bu nedenle kalite çalışmaları, mevcut hataların ve eksikliklerin giderilmesi için düzeltici ve önleyici faaliyetler olacak ve bunlar doğrultusunda da iyileştirme faaliyetleri başlatılacaktır (Altınöz, 2011: 1077-1092).

Türkiye Bologna Sürecine, bu süreci izlemek ve gelecek yıllar için öncelikli hedefler belirlemek üzere 19 Mayıs 2001 tarihinde Prag Bakanlar Konferansı'na katılarak başlamıştır (Bologna Süreci, 2021). Türkiye'deki Bologna süreci uygulamalarından sorumlu kurum Yükseköğretim Kurulu'dur. Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarındaki işleyiş merkeziyetçi bir yapıda olduğu için üniversiteler yeterince özgür hareket edememekte ve ihtiyaçlara cevap vermekte sorunlar yaşamaktadır.

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nin (TYYÇ) amacı, Avrupa Birliği (AB) tarafından 2000 yılında yayınlanan Lizbon Stratejisi hedefleri ve 2001 yılında dâhil olunan Bologna Süreci hedeflerine yönelik olarak, Bologna Süreci'ne üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerinde şeffaflık, tanınma ve hareketliliği artırma amaçlarıyla 2010 yılına kadar oluşturmayı taahhüt ettikleri "yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi geliştirme" konusunda ulusal düzeyde gerçekleştirilen çalışmaları yükseköğretimin tüm iç ve dış paydaşlarıyla paylaşmaktır. Yükseköğretim alanında yeterlilik, herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını ifade eder. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ise, ulusal düzeyde bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbirleriyle ilişkilerini açıklar. Diğer bir ifadeyle, Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir (Düzce Üniversitesi, 2021). Bu yeterlilikler çerçevesinde yükseköğretim kurumlarının işleyişi hem öğrenciler hem de işverenler açısından çeşitli faydalar sağlamaktadır:

TYYÇ'nin Yükseköğretim için Önemi

- Düzeyler arasında öğrenme çıktılarına dayalı açık tanımlamalar sunar;
- Yeterliliklerin amaç ve çıktılarını açık hale getirir;
- Farklı yeterliliklerin bir bütün sistem içerisinde birbirleri ile ilişkilendirilebilmelerini sağlar;
- Bu sayede düzeyler arasında ilerlemeyi ve geçişi sağlar;
- Paydaşların katılımı ile kabul edilmiş, eğitime rehberlik eden ulusal çağdaş bir çerçeve sunar;
- Mevcut yeterliliklerin anlaşılması, düzenlenmesi ve geliştirilmesine olanak sağlar;
- Yeni yeterliliklerin tasarlanabilmesi için bir içerik sunar;
- Yeterliliklerin reformunu kolaylaştırır;
- Değişen toplumsal ihtiyaçlara uygun yeni yeterliliklerin geliştirilmesine yardımcı olur;
- Yeterliliklerin vatandaşlar, işverenler ve toplumun bütün üyeleri için rollerini ve yararlarını gösterir;
- Yeterlilikler ve tanınma ve hareketlilik arasındaki farklı ulusal roller ve ilişkileri açıklar;
- Ulusal ve uluslararası düzeyde vatandaşların ve işverenlerin bilincini yükseltir;
- Ülke dışında yükseköğretimin tanınmasını ve cazibesini artırır.

TYYÇ'nin Öğrenciler İçin Önemi

- Öğrencilerin eğitim programlarını ve derslerini bilinçli seçmelerine yardımcı olur;
- Öğrenciler bu dersleri başarı ile tamamladıklarında hangi yeterliliklere sahip olacaklarını önceden bilirler;
- Öğrencilerin öğrenim programları dışındaki aktivitelerinde öğreneceklerinin anlaşılır olmasına yardım eder;
- Öğrenci hareketliliği için engelleri azaltır ve yaşam boyu öğrenimi teşvik eder;
- Eğitim-öğretim düzeyleri arasında yatay ve dikey geçişleri anlaşılabilir hale getirir;
- Ara yeterlilikler dâhil bütün yükseköğretim yeterliliklerinin ve kredi aralıklarının kapsamlı bir listesini sağlar;
- Böylece öğrenenlere yardım eder, onları destekler ve onlara yönelik bütün eğitim fırsatlarını açıklar.

TYYÇ'nin İşverenler İçin Önemi

- İstihdam edecekleri öğrencilerin mezuniyetleri sonunda neleri bileceğini, bunları hangi ölçüde uygulamaya aktarabileceğini, bilgi ve becerilerinden ne bekleyeceklerini anlamalarına yardım eder;
- Eğitim kademeleri arasındaki yeterliliklere dayalı farkı ve bunların ihtiyaçlara göre istihdamına yönelik daha bilinçli tercih yapmalarına yardımcı olur;
- İlgili oldukları alanlarda eğitim-öğretim programlarının geliştirilmesine paydaş olarak katılmalarını ve beklentilerini aktarmalarını kolaylaştırır (Yükseköğretim Kurulu, 2010).

Bu yeterlilikler çerçevesinde yükseköğretim kurumlarının yapılandırılması verilen eğitimin kalitesini arttırmakta ve eğitim çıktılarının daha nitelikli olmasını sağlamaktadır. Eğitim çıktılarının kalitesinin değerlendirilmesi ve mezunlarla iletişimin devam ettirilmesini sağlamak için üniversiteler mezun bilgi sistemlerinden yararlanabilmektedir. Üniversiteler, mezun bilgi sistemleri aracılığıyla mezunlarla olan etkileşimlerini devam ettirmektedirler. Bu sistem aracılığıyla mezunların aldıkları eğitimden memnuniyetleri ve istihdam edilme durumları hakkında bilgi edinebilmekte ve mezunlarla kurulan bağın devam ettirilmesi sağlanmaktadır.

2.6. Mezun Bilgi Sistemi

Etkili bir lisansüstü eğitimi için iyi bir akademik değerlendirmenin yapılması gerekmektedir. Bunun için; mevcut verilerin toplanması, toplanan bu verilerin değerlendirilip eğitime yönelik hedeflerin oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. Üniversiteler bu verileri mevcut öğrencilerinden anket yoluyla veya mezunlarına mezun bilgi sistemi üzerinden ulaşarak toplayabilmektedirler. Bu sayede kurum, öğrencileri üzerindeki etkisini inceleyebilmektedir.

Üniversiteler mezunlarla iletişimi sürekli hale getirebilmek ve verilen eğitimin niteliğini hakkında geri bildirim sağlayabilmeleri ve bu sayede eğitim programlarını iyileştirebilmeleri; ayrıca mezunları ile iletişim ve etkileşimlerini devam ettirebilmeleri adına mezun izleme çalışmaları yapmakta ve mezunlarını takip edebilmektedirler. Bu durum, Mezun Bilgi Sistemi'nin yükseköğretim kurumlarınca kullanılmasının önem kazanmasını sağlamıştır. Üniversiteler, çeşitli internet sayfaları ile mezunları hakkında bilgi alabilmektedirler. Bu sistem üniversitelerde aktif olmakla birlikte çoğu üniversitede yeterince etkileşim sağlanamamaktadır. Ayrıca çoğu üniversitenin mezun bilgi sistemlerinin ve mezunlara yönelik çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Mezun sistemlerinin, ihtiyaca yönelik olması ve daha detaylı hale getirilmesi gerektiği görülmektedir. Bu sebeple üniversitelerin mezunlarına

ilişkin çalışmaları sürdürülmeli ve üniversiteler bu sistemlerini aktifleştirmek için çalışmalar yapması gerekmektedir.

Avrupa, ABD ve Avustralya'daki üniversiteler mezunlarla etkileşimlerini devam ettirmekte oldukça etkilidirler. Ayrıca üniversitelerinin mezunları için çeşitli toplulukları vardır ve bu toplulukların güçlü bağlantıları vardır. Öğrenciler, üniversite bölümlerinden herhangi birinde mezun olduktan sonra mezun derneklerine kayıt yaptırarak bu derneklerin birer üyesi olurlar. Mezunlar, bu sayede meslektaşları hakkındaki ek bilgilere erişebilme imkânı bulurlar, sınıf arkadaşları, erişim iletişim bilgileri, iş fırsatları, duyurular, etkinlik ve seminerler hakkında bilgi edinirler. Bununla birlikte kurum da öğrencileri hakkında bilgi edinmiş olur ve verilen eğitim hizmetlerinin kalitesi de incelenme fırsatı sağlanır (Mijic ve Jankoviç , 2011: 291-300).

Auckland Üniversitesi, Mezun Ağı ile mezunların tavsiyelerini paylaşmalarına olanak sağlamaktadır. Mezunlar topluluğunun aktif bir parçası olmak, ağ oluşturma, mesleki gelişim ve yaşam boyu öğrenme için birçok fırsat sunmaktadır. Mezunların e-postalarını güncel tutarak mezun haberleri, etkinlikleri ve hizmetlerinden haberdar olunması sağlanmaktadır. Mezunlar, Mezunlar Ofisi ile iletişime geçerek dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, üniversiteye ve mezun arkadaşlarına bağlı kalabilmektedir. Ayrıca Auckland Üniversitesi Mezunları Dergisi bulunmaktadır. pandemi sürecinde mezunlarla etkileşimin devam ettirilmesi için sanal kitap kulübü, sanal mesleki gelişim etkinlikleri, sanal grup fitness dersleri, mezunlar bağlantısı ile online mentörlük hizmetleri sunulmaktadır. Üniversite, mezunlara indirimler ve ücretsiz yayın abonelikleri dahil olmak üzere çok çeşitli avantajlar ve hizmetler sunmaktadır. Üniversite mezunlarına uygun işi ve kariyeri bulmalarına yardımcı olmaktadır. Üniversite, mezunlarının çoğunu akademik ve genel personel pozisyonlarında istihdam ettirmektedir. Mezunlar, mezun olduktan sonra da kütüphanenin kapsamlı kaynaklarından yararlanmaya devam edebilmektedirler. Mezunlar için bir dizi öğrenme programı ve ücretsiz halka açık konferanslar sunularak eğitimlerinin devamı sağlanmaktadır (The University of Auckland New Zealand/Raukara, 2021).

Cambridge Üniversite, mezunlara bir dizi fayda ve hizmet sunmaktadır. Dergiler ve çevrimiçi kaynaklar ile dünyanın her yerinden bir dizi çevrimiçi akademik kaynağa ücretsiz erişim sağlanabilmektedir. Mezun Kitap Kulübü ile kitaplar hakkında tartışmalara katılınlabilmektedir. Hayatboyu Öğrenme ile üniversitede eğitimini bitirmiş olan mezunlara öğrenimlerini devam ettirmeleri için çeşitli fırsatlar sunulmaktadır. Mezunlar için özel teklif ve avantajlar mevcuttur. Mezun Grupları ile mezunlar, dünya çapında herhangi bir mezun grubuna katılabilirler. Mezun Grupları, Cambridge'e tutku ve bağlılığı paylaşan,

arkadaş canlısı ve ilgili mezunlardan oluşan olağanüstü bir ağıdır. Mezunlar ve akademisyenler tarafından hazırlanan çeşitli yayınları, üniversite veya Cambridge bağlantısı olan kitapların keşfedilmesini sağlamaktadır. Tüm mezunlar, Üniversite Kütüphanesine ücretsiz olarak erişebilmektedir. Cambridge Üniversitesi mezunları için ücretsiz bir e-posta hizmeti sunmaktadır ve böylece iletişimi sürekli kılmaya çalışmaktadır. CAMcard, resmi mezun kartıdır ve Cambridge'de onaylanmış bir kursta eğitim almış ve eğitim almış tüm mezunlar için ücretsizdir. Uluslararası Konukseverlik ile mezunların bilmediği bir bölgeye seyahat ettiklerinde yerel bilgisi olan birinden tavsiye veya yardım alabilmelerine olanak sağlamaktadır. Mezunlar, Üniversite Sporları Merkezi'ndeki üyelik ücretlerinde özel bir indirim hakkı kazanmaktadır. Onoto, mezunlara Cambridge koleksiyonunda %10'luk özel bir indirim sunmaktadır. Üniversite Merkezi, Cambridge Üniversitesi'ne bağlı herkese ve misafirlerine açık benzersiz bir sosyal alandır. Ayrıca mezun festivalleri, mezun etkinlikleri ve mezun seyahat programları düzenlenmektedir. Mezunlar Danışma Kurulu, Cambridge mezunlarının görüşlerini temsil eder ve Üniversitenin Mezun Katılımı ekibine Cambridge'in küresel mezunlar ağıyla en iyi nasıl ilişki kurabilecekleri konusunda tavsiyelerde bulunur. Mezun Ağları ve Gönüllüler Çalışma Grubu, Mezun Danışma Kurulu'na rapor verir ve Mezun İlişkileri ekibine özellikle dünya çapındaki Mezun Grupları ağı konusunda rehberlik eder. Handshake ile mezunların mevcut öğrencilere deneyimlerini paylaşma fırsatı verilmektedir. Ayrıca mezunlar, kariyer gelişimleri için üniversitenin Kariyer Hizmetini ücretsiz olarak kullanmaya devam edebilmektedirler. Kariyer Servisi, yeni mezunlar için özgeçmişinizi geliştirmenize, başvuru formlarını doldurmanıza ve iş görüşmeleri ve psikometrik testler için hazırlanmanıza yardımcı olabilir ve ayrıca tüm mezunlara kariyer danışmanlarıyla bir dizi bire bir oturumlar sunabilir (University of Cambridge/Alumni, 2021).

Dublin Koleji Üniversitesi'nde (UCD), İrlanda Hükümeti direktifini takiben UCD Mezunlar Ofisi kapatılmış ve etkinlik sanal katılıma taşınmıştır. Küresel bir ağa sahip olan UCD mezunlar topluluğu geniş, kapsamlı ve birbirine daha bağlı bir topluluktur. Pandemi sürecinde bile, çeşitli çevrimiçi etkinlikler aracılığıyla yüksek düzeyde bir katılım sağlanmaya çalışılmış ve mezunların gelişmesi, ağ oluşturma ve ilham alması için destekleyici bir ortam yaratmaya devam edilmiştir. UCD Mezunlar Ağı ve Mezunlar Topluluğu, mezunların arkadaşlarını bulması, neler yaptıklarını görmelerini, iletişimde kalmalarını ve UCD ile ilgili anıları hakkında üniversiteyi bilgilendirmelerini sağlayan bir ağıdır. Ayrıca bu ağ sayesinde mezunlara kendilerini tanıtmaya, istihdam edilme ve mentor olma fırsatları sunulmaktadır. Ayrıca üniversite, başarılı olan mezunlarını kutlamakta ve sitesinde yayınlamaktadır. Mezun ilişkileri çeşitli etkinliklerle sağlanmaya çalışılmakta ve bu etkinlikler pandemi süresince

çevrimiçi olarak da devam etmektedir. Her yıl binlerce mezunu yeniden bir araya getiren Koro Akademisyenleri veya Senfoni Orkestrası performansları, sözlü etkinlikler, Mezun Ödülleri, UCD Festivali ve dünya çapındaki Bölüm etkinlikleri düzenlenmektedir. UCD Alumni Buddy Programı, Dublin'deki hayata yerleşirken kültürlerarası değişim ve arkadaşça destek sağlayan yerel mezunlarla gelen uluslararası öğrencileri birbirine bağlamaktadır. Ayrıca, üniversite genelindeki çok çeşitli mentorluk programları, öğrencilere kariyerlerinde sonraki adımlarda ilerlemeleri için temel destek sağlanmaktadır. UCD Konuşma Serileri düzenlenmekte ve mezunlarla bir araya gelmektedir. UCD Connect e-postası ile ömür boyu üniversite ile iletişimde bulunabilmelerine olanak sağlanmaktadır. Ayrıca bu e-posta ile UCD Mezun İlişkileri ofisindeki toplantı, etkinlik ve hizmetler hakkında mezunların bilgi alabilmeleri sağlanmaktadır. UCD Affinity Kredi Kartı ile mezunlar çeşitli imkanlardan yararlanabilmektedir. UCD uzmanları, mezunlar ve endüstri ortakları ile mezunlarının kariyerlerinde nasıl ilerleyecekleri konusunda web seminerleri düzenlenmekte ve pratik kaynaklar sağlanmaktadır. Careers Network ile mezunlara iş veya staj bulma fırsatları verilmekte, özgeçmiş geliştirme ve görüşme teknikleri konusunda rehberlik edilmektedir (University Collage Dublin/Alumni, 2021).

Helsinki Üniversitesi, mezunlar topluluğunun ne kadar büyük olursa üniversitenin de o kadar güçlü olacağı inancıyla hareket etmektedir. Mezunlar ile birlikte üniversitenin etkisinin arttırılabileceği, daha da kaliteli öğretim sunabileceği ve giderek daha çeşitli araştırmalar yürütebileceği düşünülerek mezunlara büyük önem verilmektedir.. Mezunlar Topluluğu ile mezunlar, mezunlar ağının bir üyesi olarak çalışma hayatları için değerli destek, bilgi ve bağlantılar alabilmektedirler. Helsinki Mezunlar Merkezi ile mezunlar platformunda mezun avantajlarını kullanabilir, diğer mezunlarla görüşebilir ve fakülteleri iletişim kurabilir. Helsinki Mezunlar topluluğunun bir üyesi olarak, yalnızca mezunlara sunulan avantajlardan yararlanabilir. Mezunların, ortak yarar için uzmanlıklarının paylaşılması ve öğrencilere rehberlik edinmesi sağlanmaktadır. Mezun grupları ağı ile hem Finlandiya'da hem de yurtdışında multidisipliner topluluklarıyla yeni bağlantılar bulunmasını sağlamaktadır. Bu ağ, yaşam boyu öğrenmeyi destekler, eğitim ve araştırmalardaki en son gelişmelerden haberdar olunmasına yardımcı olur ve mezunla birlikte yenilik yapma fırsatı verir. Uluslararası mezun kulüpleri, mezunlar arasında ağ oluşturmakta ve yeni arkadaş edinilmesini sağlamaktadır. Kulüpler, dünyanın neresinde olunursa olunsun, yerel olarak mezun etkinliklerine katılmasına izin verir. Ayrıca Doktora Mezunları Ağı, tüm mevcut doktora öğrencilerini ve doktora derecesi sahiplerini tartışmak, ağ oluşturmak ve birbirlerini desteklemek için ağırlamaktadır. Mentorluk Ağı ise akran danışmanlığı ve kısa süreli koçluk ile mezunların

profesyonel olarak büyümelerine yardımcı olabilmektedir. Coach Café kariyer akşamları ile öğrencilerin ve yeni mezunların ve daha deneyimli mezunların birkaç saatliğine rahat bir ortamda buluşması sağlanır. Öğrenciler mezunlardan destek, ipuçları ve koçluk alırken, mezunlar öğrencilerin kariyer beklentileri ve mevcut eğitim programları hakkında bilgi edinir ve mezun oldukları okulla bağlantı kurabilirler. Ayrıca çeşitli mezun etkinlikleri ve uluslararası mezun buluşmaları düzenlenmektedir (University of Helsinki/For Alumni, 2021).

Milano Üniversitesi de mezunlarına yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Üniversite, mezunlarına kariyer rehberliği vermekte ve mezunların kariyer planı yapmalarına yardımcı olmaktadır. Verilen kariyer hizmetlerinin yanı sıra, mezunlara iş oryantasyon seansları ve firmalarla görüşmeler yapmaları sağlanmaktadır. Ayrıca mezunların staj yapacakları yer ve istihdamlarını gerçekleştirecek iş bulmalarına imkân sağlanmaktadır (Universitea Degli Studi Di Milano La Statale/Graduates, 2021).

Oxford Üniversitesi, mezunlarına yaşamları boyunca değerli programlar sunarak Oxford Üniversitesi için farkındalık, katılım ve destek oluşturmak amacıyla Mezunlar Ofisi'ni kurmuştur. Ayrıca Mezunlar Ofisi'ne küresel mezunlar topluluğu arasındaki katılımı artırma ve güçlendirme hedefiyle strateji konusunda tavsiyelerde bulunması amacıyla Mezunlar Kurulu kurulmuştur. Üniversitenin mezunlarla ilişkiler, mezunlarını bir araya getirmek, faaliyetler ve üniversiteye desteklerini teşvik etmek için Oxford Üniversite Topluluğu bulunmaktadır. Bununla birlikte Mezun Web Sitesi de bulunmaktadır. Mezunlar, Oxford Mezunlar Grubu Ağı ile dünyanın her yerindeki mezunlarla bağlantı kurabilmektedir. Mezun grupları, Üniversite için bölgesel elçiler ve güvenilir savunucular olarak hareket eder ve özel mezun gönüllüleri tarafından yönetilir. Gruplar aynı zamanda mevcut ve potansiyel öğrencileri destekler ve nerede ikamet ederlerse etsinler ya da ortak çıkarlar yoluyla Oxonianların Üniversiteye ve birbirlerine bağlı kalmalarına yardımcı olur. Bu grupların bazıları Cambridge mezunları ile ortaklaşa yürütülmektedir. My Oxford Card ile yerel Oxford işletmelerinde indirimler, kolejlere ve kütüphanelere giriş dâhil olmak üzere bir dizi özel avantaj ve teklife erişimi sağlamaktadır. Mezunlar, My Oxford Online hesabından üniversiteye özel içerikler alabilir, iletişim bilgilerinizi güncelleyebilir ve iletişim tercihlerinizi (üniversitenin mezunla nasıl ve ne hakkında iletişim kurmasını istediğini) yönetebilmektedirler. Mezunlar Oxford Yolculukları ile seyahat programı, meraklı gezginlerin dünyayı keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Kitap Kulübü, diğer mezunlarla bağlantı kurulup kitap okunmasını, tartışmayı teşvik edecek ve analiz için kritik noktalar önerecek özel bir grup liderinin moderatörlüğünde belirlenen metinleri birlikte keşfederken, düşündürücü tartışmalara katılmasını sağlamaktadır. Mezunların My Oxford Online hesabı, üniversite ile iletişimi hızlandırmak için

kullanılmaktadır. Oxford Üniversitesi Kariyer Hizmeti, CareerConnect platformu ile Oxford Üniversitesi öğrencilerine, mezunlarına ve mevcut araştırma personeline özel bir platformdur. Platform, yaklaşan etkinlikleri aramak, randevu almak ve iş ve staj bulmak için kullanılmaktadır. Ayrıca Oxford Üniversitesi kariyer fuarları düzenlenmekte, iş arama ve başvuru hizmeti sunmakta, staj ve iş deneyimi sağlamaktadır (University of Oxford, 2021).

Princeton Üniversitesi, mezunların birbirleriyle yeniden bağlantı kurmaları, yeni öğrencilerle tanışmaları ve Princeton'un sunduğu her şeyden faydalanmalarını sağlamak için buluşmalar gerçekleştirmektedir. Ayrıca mezunlar günü, mezun konferansları, futbol hafta sonları, çeşitli etkinlikler ve çevrimiçi buluşmalar düzenlenmektedir. Princeton'ın çevrimiçi mezunlar topluluğu ve gönüllü araçları paketi TigerNet, diğer Princetonlularla bağlantı kurmak için güvenli, parola korumalı bir konum sağlamaktadır. TigerNet çevrimiçi hizmetler paketi ücretsizdir ve tüm Princeton mezunlarına açıktır (Princeton University/Alumni Profiles, 2021).

Stanford Üniversitesi, mezunlar ile mevcut öğrencilerin tanışıp yeni arkadaşlıklar edinmeleri adına Birleşme günleri düzenlemektedir. Mezunlar rehberinden ve LinkedIn uygulamasından mezunların diğer mezunları bulmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca mezunlar ile başarılı kariyer görüşmeleri yapılabilir. Bununla birlikte Stanford PlusFive aracılığıyla mezunların kariyer koçlarıyla ücretsiz iletişime geçmeleri sağlanmaktadır. Stanford mezunları LinkedIn grubu ile mezunların profillerini güncel tutmasını ve bu özel gruba yeni fırsatların ne zaman gönderildiğini görmek için kontrol edilmesine olanak sağlamaktadır. Mythbusting ile Stanford mezunlarının birbirleriyle bağlantı kurulması sağlanmaktadır. Mezun İş Kurulu, Stanford mezunları için özel olarak Stanford mezunları tarafından yayınlanan iş ilanlarını yayınlamaktadır. Mezun kariyer bağlantıları ile mezunların potansiyellerini arttırmalarına yardımcı olunmakta, kariyer tavsiyeleri ve kaynaklar sağlanmaktadır. Mezun İş Merkezi ofis olanaklarından, konferans odalarından, duşlardan ve günlük dolaplardan yararlanılmasına olanak vermektedir. Stanford Girişimcilik Ağı (SEN), Stanford topluluğuna girişimciliğin çeşitli yönlerini öğrenmesi ve keşfetmesi için fırsatlar sunan üniversite ve öğrenci gruplarından oluşan bir çalışma grubudur. Stanford Mezunlar Derneği, özellikle mezun olduktan sonra, mezunun sınıf topluluğuna dâhil olması ve yakın olmaları için fırsatlar sunarak mezunların birbirleriyle bağlantıda kalmalarını sağlamaktadır. Stanford Federa Credit Union kartı mezunlara özel avantajlar sunmaktadır. Mezun Sigorta Programı ile mezunların ve sevdiklerinin ihtiyaçlarını karşılayan yaşam ve bakım sigortası planları yapılmaktadır. Stanford Dergisi aboneliği ücretsiz olarak verilmektedir. Stanford kütüphanelerine genişletilmiş ücretsiz erişim verilmektedir. Stanford mezunları e-postası, iş arama ve ağ oluşturma için yardımcı olabilmekte, başka bir e-posta hesabına iletilecek şekilde

ayarlanabilmekte ve tüm Google Workspace ürünlerine erişim içermektedir. Windhover Düşünce Merkezi ile dini ve manevi yaşam alanı sunmaktadır. Windhover, Stanford Üniversitesi kampüsünde hem ilham vermek hem de kişisel yenilenmeyi teşvik etmek için tasarlanmış manevi bir sığınaktır. Stanford Mezunlar Derneği, Genç Mezunlar ve Mezun Gönüllüleri grupları da bulunmaktadır. Stanford 10, mezunların deneyimleri ve Stanford ile nasıl bir ilişki kurmak istediklerinin öğrenilmeye çalışıldığı bir projedir (Stanford/Alumni, 2021).

Sydney Üniversitesi, öğrencilerini mezun olduktan sonra da topluluklarının bir parçası olarak sürdürmeye devam etmek için Hayatboyu Öğrenme sunmaktadır. Sydney Üniversitesi mezunları kariyer geliştirme programları, web seminerleri, üyelikler, çevrimiçi kurslar, buluşmalar ve mezun etkinliklerinden yararlanabilmektedirler. Mezun ağları ile dünyanın her yerindeki mezunları ile iletişim halinde olmayı ve küresel mezun grupları ağı aracılığıyla hem üniversite hem de eski arkadaşlarıyla bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır. Mezun dernekleri ve mezunlar konseyi ile de üniversitenin vizyonunu destekleyecek bir mezun ilişkileri programı sunulmaktadır. İş Mezunları Ağı ve uluslararası ağlar ile mezunların kariyerlerini zenginleştirici etkinliklere erişimleri sağlanmaktadır. Bölgesel, özel ilgi ve kolej ağları ile mezunların bölgelerindeki mezunlarla ve benzer ilgi alanlarına sahip diğer kişilerle bağlantılarının genişletilmesi ve yatılı kolejlerle iletişim halinde kalınması sağlanmaktadır. Sydney Mezunlar Dergisi ve Sydney Alumni Magazine (SAM), dünya çapında bir mezunlar topluluğunu birbirine bağlayarak mezunların başarılarını ve önde gelen üniversite araştırmalarının hikâyelerinin keşfedilmesine olanak sağlamaktadır (The University of Sydney/Alumni, 2021).

Trent Üniversitesi, mezun buluşmaları ve çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Trent Üniversitesi Mezunlar Derneği ve Mezunlar Katılımı ve Hizmetleri Departmanı, üniversite, öğrenciler ve mezunlar arasında yaşam boyu bağları kurmaya, sürdürmeye ve güçlendirmeye çalışmaktadır. Mezunları kutlamak, mezunların ihtiyaçlarını karşılayan yaşamı zenginleştiren hizmetler ve programlar sağlamak ve mezunlara Trent'in misyonunu iletirken yaşam boyu öğrenme yolunda devam etmeye teşvik etmek amaçlanmaktadır. Farklı mezunlar topluluğu arasında samimi ve özgün bağlantıları teşvik ederek, kapsayıcı bir mezunlar ağı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Kariyer Alanı, pandemi sebebiyle kapalı olsa da çevrimiçi kariyer kaynakları ile mezunlara hizmet verilmektedir. Bu kanal sayesinde mezunlara kariyer planı ve kariyer danışmanlığı yapılmaktadır. İşverenler ve işe alım görevlileri ile bağlantılar kurularak mezunlar için ücretsiz randevular oluşturulmaktadır. Ayrıca mezunlara tecrübe kazanmaları için olanaklar sunulmaktadır (Alumni Trent University/My Community, 2021).

Ankara Üniversitesi, mezunlarına ulaşmak, mezunlar ile etkili bir iletişim ortamı yaratmak, iletişim etkinliğini artırmak ve Ankara Üniversitesi ruhunu paylaşmak amacıyla “Mezun Bilgi Sistemi” aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Ankara Üniversitesi Mezun Kart ve mezun sistemi, mezunlarla bağları kuvvetlendirmek, iletişimi artırmak, aidiyet duygusunu güçlendirmek, üniversite kapsamında gerçekleştirilen çalışmaları ve mezunlara sağlanan olanakları duyurmak ve ayrıcalıkları paylaşmak, mezun sisteminde yer alan etkinliklere giriş imkânı, indirimler, vb. fırsatlar sağlamak için tasarlanmıştır. Ankara Üniversitesi Kariyer Planlama ve İnsan Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi (Kariyer Merkezi) ile öğrenci ve mezunlara kendi kişisel kariyer planlarını yapmalarına ve bu planlarını hayata geçirmelerine yardım etmek amaçlanmaktadır. Mezunların istihdam, insan kaynakları ve danışmanlık alanları ile ilgili hizmetler sunarak, kamu ve özel istihdam bürolarının daha kaliteli ve etkin çalışmalar yapmasını sağlamak; düzenlenecek eğitim programları aracılığı ile kamu ve özel istihdam ofislerinde çalışan veya çalışmaya aday kişilerin işgücü piyasası ve danışmanlık alanlarında derinlemesine mesleki bilgi sahibi olmalarını sağlayarak belirtilen kurumların yetişmiş eleman ihtiyacını karşılamak ve mevcut personelin bilgi ve becerilerini geliştirmek; ulusal ve uluslararası konferanslar sempozyumlar ve diğer bilimsel toplantılar düzenleyerek, işgücü piyasası ve insan kaynakları alanında kişi, kurum ve kuruluşların bilgilendirilmesi, görüş alışverişinde bulunmasına ve işgücü piyasası politikaları hakkında görüş oluşturulmasına yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Mezun kartı, bireysel kariyer danışmanlığı, iş ilanları, mentörlük programı ve dernekler ile üniversite ile iletişimi sürekli kılınmakta ve mezunlara kolaylıklar sağlanmaktadır (Ankara Üniversitesi Mezunları, 2020).

Atatürk Üniversitesi’nin Mezun Bilgi Sistemi’nde yer alan Mezun Sosyal Ağı ile mezunların arkadaşları ile iletişime geçmelerini sağlamaktadır. Ayrıca üniversite mezunlarına çeşitli etkinlikler ve deneme aşamasında olan kariyer günleri düzenlemektedir. Yetenek kapısı, mezun kart, yapım aşamasında olan mentörlük uygulaması gibi çeşitli uygulamaları da bulunmaktadır (Atatürk Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020).

Atılım Üniversitesi Mezunlar İletişim Ofisi, daha aktif ve verimli şekilde çalışmak üzere 2018 yılında yeniden yapılandırılmıştır. Bu birim, mezunları ile bağ kurup onlara ulaşabilmek için faaliyetlerini sürdürmektedir. Atılım Üniversitesinden mezun olmuş ve Atılım Üniversitesinde öğrenim görmeye devam eden tüm öğrencilerinin gelişimlerine katkıda bulunabilmek amacıyla kurulmuş olan bu birimin öncelikli hedefi, mezunları ile öğrencileri arasındaki iletişimi güçlendirerek, yaşam boyu Atılımlı olma aidiyetini ve ayrıcalığını hissetmelerini sağlamaktır. Atılım Üniversitesi Mezunlar İletişim Ofisi, bu hedef çerçevesinde düzenlediği etkinlikler ile öğrenci ve mezunları bir araya getiren sosyal platformlar

oluşturmaktadır. Atılım Üniversitesi Mezunlarla İletişim Ofisi ve Atılım Üniversitesi Mezunlar Derneği işbirliği ile yaratılan Mezun Atılımlılar Platformu yalnızca mezunlara özel sosyal ve iş içerikli bir ağ olarak tasarlanmıştır. Bu platform ile kurumsal birçok firma iş ilanlarını paylaşabilmekte olup mezunlar da özgeçmişleri ile bu ilanlara başvuru yapabilmektedir. Ayrıca mezunlar kendi dönemlerindeki arkadaşları ile iletişim kurabilmekte ve anlık mesajlaşabilmektedirler (Atılım Üniversitesi Mezunlarla İletişim Ofisi, 2020).

Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Ofisi, üniversite ve mezunlar arasındaki iletişimi güçlendirip karşılıklı fayda sağlamak, mezunlar arası dayanışmayı artırmak, mezunların üniversitenin ve öğrencilerin gelişimine katkı sunmasını sağlamak amacıyla hizmet vermektedir. Mezunların Mezun Bilgi Sistemi'ne kayıt olmaları sayesinde mezuniyet, mezuniyet sonrası kariyer ve iletişim bilgilerini güncel tutuyor ve iletişimlerini sürekli kılınması sağlanmaktadır. Mezunların gönüllü olarak katıldığı çalışma grupları ile mezunlara özel etkinlikler organize edilmektedir. Tüm mezunlara gönderilen haftalık e-bültenler ile mezunların kampüslerdeki etkinlikleri takip edebilmeleri, mezunlara özel olarak düzenlenen organizasyonlardan haberdar olmaları sağlanmaktadır. Mezunların kampüslere erişimini ve üniversite tesislerinden faydalanmalarını sağlayan mezun kartı, her mezuna ücretsiz olarak temin edilmektedir. Boğaziçi Network ile Boğaziçi Üniversitesi mezunlarının, öğrencilerinin, akademisyenlerinin ve idari personelinin birbiriyle iletişim kurabilmeleri sağlanmaktadır. Çeşitli dernek, vakıf, topluluk, düzenlenen etkinlik ve buluşmalarla üniversite ve mezunların iletişimlerinin sürekliliği sağlanmaya ve etkileşim devam ettirilmeye çalışılmaktadır (Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Ofisi, 2020).

Hacettepe Üniversitesi Mezunlar Derneği ilk olarak, 19 Kasım 1998 tarihinde gönüllü olarak bir araya gelen Hacettepelilerin toplantısı ile hayata geçirilmiştir. Bu toplantıda mezunlara ulaşılması, dernek web sayfasının oluşturulması, tüzük çalışması, üyelik sistemi ve üyelerin kabulü gibi konular tartışılmış ve üyelere verilecek kimlik kartı ile kütüphane, spor tesisleri, sosyal tesisler gibi üniversite kaynaklarından yararlanma olanaklarının sağlanması konuları görüşülmüştür. Ayrıca derneğe ulaşan mezunlardan isteyenlere “Mezun Tanıtım Kartı” verilmesi kararlaştırılmıştır. Mezun derneği kariyer danışmanlığı, iş ilanları, çalışma grupları ve mezun buluşmaları gibi çeşitli faaliyetler sürdürmektedir (Hacettepe Üniversitesi Mezunlar Derneği, 2020).

İstanbul Medipol Üniversitesi Mezunlar birimi, Kariyer Ofisine bağlı olarak çalışan, mezunlara yönelik sektörel, bireysel ve akademik destek sağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte mezunlar birimi, mezun iletişimi sağlayan bir birim olarak çalışmaktadır. İstanbul Medipol Üniversitesi mezuniyete oryantasyon programı, mezun

görüşmeleri, mezun-öğrenci buluşmaları gibi faaliyetlerde bulunmaktadır (İstanbul Medipol Üniversitesi Mezun İlişkileri, 2020).

İzmir Ekonomi Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi ilk kez 2017’de kurulmuştur. İzmir Ekonomi Üniversitesi mezunlarının iş bulmalarına yardımcı olmak ve iş dünyasının da aradığı kalifiye iş gücüne kolayca ulaşmasını sağlamak amacıyla oluşturulan Mezun Bilgi Sistemi ile mezunlarla şirketleri aynı platformda buluşturmayı hedeflemiştir. Mezunlarla İlişkiler Ofisi Koordinatörlüğü ve Kariyer Yönlendirme Merkezi Koordinatörlüğü ile mezunlara hizmet vermektedirler. Mezunlarla irtibatı kaybetmemek adına ömür boyu kullanabilecekleri @alu.ieu.edu.tr uzantılı bir mail adresi verilmektedir. Mezunların üniversitenin kütüphanesinden faydalanabilmeleri, üniversitenin konferans ve etkinliklerine katılabilmeleri, üniversite giriş çıkışlarından kullanabilmeleri için ücretsiz olarak mezun kartı verilmektedir. 3 Kuşak Usta-Çırak Projesi ile mezunları iş insanları ile buluşturarak mezunlara yol gösterilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca mezun anketi ile kariyer planlaması için mezunlara destek olmak, mezun başarısını izlemek, mezunlar ağı oluşturmak amaçlanmıştır. Ayrıca üniversitenin eğitim, öğretim ve araştırma çalışmaları ile sosyal, kültürel ve akademik faaliyetlerine ilişkin araştırmaları desteklemek amaçlanmıştır. Yapılan anket çalışması sayesinde mezun bilgileri de sürekli güncel kalması hedeflenmiştir (İzmir Ekonomi Üniversitesi Mezunlarla İlişkiler Ofisi, 2020).

Kapadokya Üniversitesi Kariyer Yönetimi ve Mezun İlişkileri Ofisi, öğrenci ve mezunlarının, kariyer planlaması ve iş bulma süreçlerinin yönetilmesine fayda sağlamaya çalışmaktadır. Ayrıca öğrencilerinin ve mezunlarının, kişisel gelişim ve mezunlar ile ilişkilerin yürütülmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte üniversitenin; mezun toplantıları, mezunların katıldığı etkinlikler, mezun kartı ve mezunlar derneği gibi çeşitli uygulamaları bulunmaktadır (Kapadokya Üniversitesi Kariyer Yönetimi ve Mezun İlişkileri Ofisi Çalışma Talimatı, 2019).

Koç Üniversitesi Mezunlarla İlişkiler Ofisi, 2010 yılından bu yana mezunlarına yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir. Koç Üniversitesi Mezunlar Derneği’yle iş birliği içinde çalışarak mezunların üniversiteyle olan iletişimlerini güçlendirmeyi, yaşam kalitelerini yükseltecek artı değerler yaratmayı, öğrencilerin gelişimine katkıda bulunmayı, Koç Üniversitesi kültürünün devamını sağlamayı ve mezun camiası (network) içindeki dayanışmayı artırmayı hedeflenmektedir. Koç Üniversitesi mezunlarına; mentor mezun ağı, temsilcilik, kariyer gelişimi, mezun panelleri, etkinlikler, mezun kartı, kütüphane ve spor gibi çeşitli imkânlar sağlayarak mezunların üniversite ile iletişimlerine devamlılık sağlamaya çalışmaktadır (Koç Üniversitesi Mezunlarla İlişkiler, 2020).

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mezun Sistemi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi mezunları arasındaki ilişkileri daha etkin kılmak amacı ile hizmete sunulmuştur. Ayrıca üniversite bünyesindeki etkinlik ve projeleri mezunlarına ulaştırmak ve geri dönüşüm mekanizmaları geliştirmek amaçlanmıştır. Mezunların kendilerine ait şifre ve hesapları ile kullanabilecekleri elektronik bir sistem yapılandırılmıştır. Bu elektronik sistemle, mezunların ve işverenlerin iletişim halinde olmaları sağlanmıştır (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mezun Sistemi, 2020).

(Artvin Çoruh Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Balıkesir Üniversitesi (Balıkesir Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Biruni Üniversitesi (Biruni Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Düzce Üniversitesi (Düzce Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Fırat Üniversitesi (Fırat Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Gazi Üniversitesi (Gazi Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Kırıkkale Üniversitesi (Kırıkkale Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Necmettin Erbakan Üniversitesi (Necmettin Erbakan Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Sakarya Üniversitesi (SABİS Mezun Bilgi Sistemi, 2020), Üsküdar Üniversitesi (Üsküdar Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020) ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi, 2020) Mezun Bilgi Sistemi üzerinden mezunlar, mezunlar portalına giriş yapılabilmektedir. Ayrıca Mersin Üniversitesi'nin Mezun İletişim web sitesinde hazırlık aşamasında olan mezun sayfaları bulunmaktadır (Mersin Üniversitesi Mezun İletişim, 2020). Mezun Bilgi Sistemi, öğrencilerin mezuniyet sonrası üniversite ile olan iletişimlerinin devam etmesi ve mezunlar arasında bir bağ oluşturmak amacıyla oluşturulmuştur. Mezun Bilgi Sistemi sayesinde hem mezunların hangi oranda istihdam edildiğini takip edebilmek hem de işverenler tarafından gerekli yeterliliğe sahip eleman talep edildiğinde mezunlarını önerebilmek amaçlanmıştır.

Yurtiçi ve yurtdışındaki mezun bilgi sistemleri incelendiğinde; yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarının mezun bilgi sistemlerini daha aktif kullandıkları, mezunları ile bağlarının kopmaması için web sitelerinde mezunlara yönelik çalışmalara önem verdikleri görülmektedir. Ayrıca mezunlarına yönelik çeşitli etkinlikler düzenlendiği, mezun dernekleri kurulduğu ve mezunları içeren çeşitli sosyal medya hesaplarının kullanıldığı görülmektedir. Yurtiçindeki mezun bilgi sistemleri incelendiğinde, mezun bilgi sistemi olan üniversitelerin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Ancak çoğu üniversitenin bu sistemlerini aktif bir şekilde kullanmadıkları ve sadece mezunların isimlerinin yer aldığı bir sistem olarak yer alması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte özel üniversitelerin devlet üniversitelerine oranla mezunlarına

yönelik çalışmalarının daha fazla olduğu ve mezunları ile olan etkileşimlerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde lisansüstü eğitimde kalite çalışmalarına, lisansüstü eğitimde program değerlendirme çalışmalarına, mezun izleme çalışmalarına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Lisansüstü Eğitimde Kalite Çalışmaları

Üniversiteler, toplumun en etkili araştırma ve kültürel iletişim merkezi haline gelmiştir. Üstün nitelikli insan gücü yetiştirme, bilgi üretme ve yayma, topluma hizmet etme üniversitenin en temel görevidir (Ahlas, 2006). Gelişimin sürekli ve önemli olduğu dünyada, yükseköğretim kurumlarında eğitim programlarının kalitesine çok önem verilmektedir. Eğitim programlarının dünyadaki gelişmelere uyum sağlayarak sürekli güncel olması gerekmektedir. Bunun için, eğitim programları iyileştirilmeli ve yeniliklerin eğitim programlarına dâhil edilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de ve yurtdışındaki ülkelerde lisansüstü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda nitelikli eğitim verilemediğinden dolayı ihtiyaçların karşılanmadığı vurgulanmaktadır. En fazla üzerinde durulan sorunlar, danışman-öğrenci ilişkisi, özgün yayın çıkaramama, zayıf araştırma eğitimi ve derslerin etkili işlenmediği bulgularına ulaşılmıştır. Öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amaçları arasında en fazla ifade ettikleri görüşün akademisyen olmak olduğu görülmüştür. EPÖ alanında lisansüstü eğitim alan öğrenciler yeterli donanıma sahip bulunmamışlardır (Yağan, 2018).

Nitel araştırma yöntemi kullanılarak meslek yüksekokullarında kalite için ihtiyaçları belirlemek ve öneriler geliştirmek amacıyla yapılan bir araştırmada, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kırklareli Üniversitesi’nin yedi farklı meslek yüksekokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, yapılandırılmış bir açık uçlu soru ile toplanmış ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bulgularına göre, meslek yüksekokullarında kalitenin sağlanabilmesi için öğrenci memnuniyeti, beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Öğrencilere göre, teorik eğitimden daha çok, uygulamalı eğitime önem verilmelidir. Ayrıca, öğrencilere göre meslek yüksekokullarının fiziksel (kütüphane, laboratuvar, atölye ve kampüs) ve teknolojik olanakları arttırılmalı, daha fazla bütçe ayrılmalı, öğrencilerle etkili iletişim kurulmalı, sosyal, bilimsel ve sportif etkinliklere önem verilmeli, öğretim elemanlarının yeterlikleri geliştirilmesi (öğrencilerle iletişimlerinin geliştirilmesini ve öğretim elemanlarının derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanmaları) gerekmektedir. Öğretim sürecine yönelik öğrenci görüşlerinin ise öğretim sürecinde teorik eğitimden daha çok uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi, derslerde alternatif yöntem ve tekniklerin kullanılması,

öğrenci başarısının objektif yöntemlerle ölçülmesi ve değerlendirilmesi ile öğrencilerin bilimsel etkinliklere katılımlarının sağlanması olduğu görülmektedir. Üniversitede yapılan etkinliklere ilişkin görüşlerde; meslek yüksekokullarında sınıfta sadece öğretim yapılmaması gerektiği, ders dışında sosyal, sportif ve kültürel etkinliklere de önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin ilgi, beklenti ve görüşlerinin esas alınarak daha iyi bir eğitim alabilmeleri için yurt dışı eğitim gibi her türlü olanağın artırılması, öğrencilere değer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Can, 2020: 699–710).

Can (2021), üniversite öğrencilerinin yükseköğretimde kalite göstergelerine ilişkin görüşlerini belirlemek için yaptığı araştırmada tarama modeli ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemini kullanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kırklareli Üniversitesi meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ölçek kullanılmış ve verilerinin analizinde aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (ss) teknikleri ile t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri kullanılmıştır. Bulgularına göre, yükseköğretimdeki en önemli kalite göstergeleri tesisler, kütüphane, teknoloji merkezleri, yönetim, öğretme-öğrenme süreci, bilimsel ve sosyal etkinlikler, öğrenciler ve öğretim elemanı yükseköğretimde kalite göstergeleridir. Ayrıca engelli öğrenciler için sunulan eğitim hizmeti, öğrencilerin memnuniyet düzeyleri, öğretim elemanlarının öğrencilere önem vermesi ve öğrenci başarılarını desteklemesi, öğretme-öğrenme süreçlerinde yeni öğretim teknolojilerinin kullanılması, öğretim elemanları ile öğrenciler arasında etkili bir iletişimin olması yükseköğretimin kalite göstergeleri olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre, yükseköğretimde kalitenin geliştirilebilmesi için tesisler, kütüphane ve teknoloji merkezleri, yönetim, öğretme-öğrenme süreci, bilimsel ve sosyal etkinlikler, öğrenciler ile öğretim elemanı boyutunda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında öğrenci görüşlerinin alınması ve hizmetlerin kalite standartları çerçevesinde verilmesi yarar sağlayacaktır. Türkiye’de, yükseköğretim sistemi bütüncül bir yaklaşımla ve istihdam odaklı olarak yeniden ele alınmalıdır.

Şahin (2009), Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kendilerine sunulan eğitim hizmetlerine ilişkin memnuniyet düzeylerini belirlediği çalışmada; yönetim, kaynaklar ve bilgisayar olanakları alt boyutlarında “oldukça düşük” düzeyde memnuniyet gerçekleştiği, öğretim elemanları, danışmanlık ve ders programları alt boyutlarında ise öğrenci memnuniyetinin “orta” düzeyde sağlandığı belirlenmiştir. Bulgular sonucunda; öğretim elemanı, danışmanlık hizmetleri, yönetim, kaynaklar, teknolojik olanaklar ve ders programlarının üniversitelerde hizmet kalitesini önemli ölçüde etkilediği belirlenmiştir.

Yavuz ve Gülmez'in 2016 yılında yaptıkları araştırmalarının amacı, Türkiye'de üniversiteden mezun olan öğrencilerin hizmet kalitesi algılarını belirlemektir. Bu araştırma karma yöntem yaklaşımıyla yürütülmüştür. Yükseköğretimde öğrencilere sunulan hizmet kalitesini ölçmek için ölçek kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşmeler ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere göre, yükseköğretim kurumlarında hizmet kalitesinin iyileştirilebilmesi için öğrenci sayısı ile öğretim elemanı/üyesi arasında bir denge olması gerektiğini belirtilmektedir. Yeni kurulan üniversitelerin akademik yönleri ve fiziki imkânları geliştirilmelidir. Yükseköğretim kurumları, öğrenci görüşlerine önem vermelidir. Sunulan hizmetlerin kalitesi değerlendirilmeli ve bunun için bir komisyon oluşturulmalıdır (Yavuz ve Gülmez, 2016).

Filipinler'de lisansüstü araştırma eğitiminin incelediği bir araştırmada akademisyen ve lisansüstü eğitim alan öğrencileri destekleyecek yeterli kuruluş ve kaynakların bulunmadığı, araştırma konusunda nitelikli bir eğitim verilemediği, öğrenci ve akademisyenlerin kaliteli araştırmalar sunmadığı, ulusal ve uluslararası iş birliğine dayanan araştırmaların yeterli sayıda olmadığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır (Calma, 2011: 368-385).

Karabıyık Çeri (2013), yüksek lisans tez çalışmasında EPÖ lisansüstü programlarının mevcut durumunu öğretim elemanlarının görüşlerine göre değerlendirmiştir. Tam yapılandırılmış iki görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Türkiye'deki devlet üniversitelerinde EPÖ ana bilim dalında görev yapan 90 öğretim elemanının katılımıyla çalışma grubunu oluşturulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, EPÖ'nün diğer çevrelerce algılanan profiline yönelik sorunlar vardır. Mezunların genellikle yeterli donanımına sahip olamadıkları ve bunun nedeni olarak da gerekli becerilere sahip olmadan lisansüstü eğitime başvurdukları saptanmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu EPÖ alanında verilen lisansüstü eğitimi yeterli görüp lisans eğitiminin açılmasını gerekli görmemişlerdir, ayrıca alanının gelecekteki durumunu da parlak gördüklerini belirtmişlerdir.

Benzer bir program değerlendirme çalışması ise Türkiye'de EPÖ alanında yürütülen doktora programlarının öğrenci ve öğretim üyesi görüşleri ile doktora tezlerinin niteliği bağlamında değerlendirildiği, nitel araştırma yöntemi kullanılan bir durum çalışmasıdır. Çalışma grubu, Türkiye'de EPÖ alanında doktora eğitimi veren 22 üniversiteden 27 öğretim üyesi ve 29 doktora öğrencisi ile İngiltere'de doktora eğitimi alan 5 Türk öğrenciden oluşmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Doktora öğrencileri, araştırma yöntemleri ve istatistik, yabancı dil ve programın temellerinde eksik hissetmektedirler. Doyurucu ders anlatamama öğretim

üyeleriyle ilgili en önemli problemlerden biridir. Seçmeli derslerin azlığı öğretim programlarındaki en temel eksiktir (Yağan, 2018).

3.3. Mezun İzleme Çalışmaları

Lisansüstü eğitim kurumlarından mezun olanların; lisansüstü eğitim alma amaçları ve aldıkları bu eğitimin amaçlarını ne ölçüde karşıladığı, alınan eğitimin mezunlara katkılarının neler olduğu, lisansüstü eğitim almak isteyen veya hâlihazırda lisansüstü eğitim alan öğrencilere geri bildirimler sağlaması bakımından önemlidir. Program değerlendirme araştırma sonuçları doğrultusunda; programın değerlendirilip düzenleme yapılması ve geliştirilmesi açısından önemli görülmektedir. Ayrıca programın öğrencilere neler katabileceği hakkında bilgi vermesi açısından da oldukça önemlidir. Bunlara ek olarak mezunlar, programların iyileştirilmesi için danışman konumunda olmaktadır (Ingram vd., 2005: 286).

Mezun izleme, programlardan verilen eğitimi hem değerlendirmek hem de geliştirmek için önemli ölçütlerden biridir. Ayrıca mezun olan öğrencilerin kariyerlerini ve başarılarını takip etmek programların etkisini değerlendirmek ve geliştirmek için esastır (Romanick vd., 2014: 326-329,). Lisansüstü eğitim kurumlarından mezun olanların; lisansüstü eğitimlerinde elde ettikleri bilgi ve becerileri hangi alanlarda kullandıkları, edindikleri bilgi ve becerilerin gelişimlerinde nasıl rol oynadığı, mezun olunan kurumla iletişiminin devam edip etmediği, mezun olduğu bölümdeki arkadaşlarıyla iletişimlerinin devam edip etmediği ve hangi konularda iletişim sağladıkları lisansüstü eğitim almak isteyen veya hâlihazırda lisansüstü eğitim alan öğrencilere geri bildirimler sağlaması bakımından önemlidir. Mezun izleme araştırmaları sonuçları doğrultusunda, mezun olduklarında onların neler bekleyeceğini bilmeleri önem arz etmektedir. Bu amaçla çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Mezun araştırmaları sayesinde yükseköğretim kurumları akademik programlarını inceleyebilmekte ve değerlendirebilmekte, kurumsal planlama ve akreditasyon yapabilmektedirler. Mezun araştırması, programdaki aksaklıklar hakkında bilgi verebilmektedir. Bu kapsamda programdaki aksaklıkların giderilmesi ve programların iyileştirilmesi kolaylaşmaktadır. Ayrıca ihtiyaç belirlemeyi sağladığından dolayı kurumun yapılandırılma sürecinde etkili rol oynamaktadır. Kuzeydoğu Missouri Eyaleti Üniversitesi, kurumun eğitim hedeflerini belirleyebilmek, mezunların üniversiteye ilişkin algılarını ve kişisel hedeflerini belirleyebilmek için mezun araştırmaları yapmaktadır (Williford and Moden, 1989).

Creighton Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada, mezunların mesleki gelişimlerine yönelik yapılan paylaşımların, olumlu katkılar sağladığı görülmüştür (Ware and Meyer, 1981:

12-15). Colorado Üniversitesi'nde yapılan benzer bir başka çalışmada da, üniversiteden mezun olmuş öğrencilerden alınan cevapların analizi sonucunda, mezunların iş yaşamları ve aldıkları eğitim arasındaki ilişki incelenmiş ve alınan eğitim ile mezunların iş yaşamları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır (Öcal, 2010: 8-24).

Lunneborg'un araştırmasında ise mezunların, eğitim aldıkları alandan edindikleri bilgilerin meslek yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözümleyici ve mesleki gelişimleri için destekleyici nitelikte olmadığı sonucuna varmıştır. Bu sebeple, eğitim programının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Lunneborg, 1985: 21-22).

Mezunların aldıkları eğitimden memnuniyetlerinin incelendiği farklı bir araştırmada, eğitimleri sonucunda kurumdan memnun olarak ayrılan mezunların kurumlarıyla güçlü bir bağ oluşturdukları ve kurumlarını daha fazla benimsedikleri ortaya çıkmıştır (Hartman and Schmidt, 1995: 197-217).

Macaristan'da yapılan bir araştırmada, Macaristan yükseköğretim kurumlarının Mezun Kariyer Takip Sisteminin olması bir zorunluluk olarak görüldüğü karşımıza çıkmaktadır. Bu sistem üniversite öğrencilerinin kariyer yollarını takip etmek, kariyerlerini geliştirecek alanlar oluşturmak, eğitimin kalitesi hakkında geri bildirim almak ve mezunlarla iletişimin devam ettirilmesi için oluşturulmuştur. Böylece verilen eğitimde iyileşme gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Kariyer programları ile mezunların memnuniyetlerinin ve kuruma bağlılıklarının artırılması, meslek hayatları ile verilen eğitimin uyum içerisinde olmasının desteklenmesi, eğitime kurumsal destek verilmesi, mezunların bilişli kariyer planlaması yapmaları sağlanmaya çalışılmaktadır (Kuráth and Sipos, 2015: 3-8).

Macaristan'da yapılan başka bir araştırmada, mezun takip sisteminin her yükseköğretim kurumunun öğrencilerine sağlamak zorunda oldukları temel görevi olarak görülmektedir. Mezun takip sistemi ile eğitim sürecinin başarısı, mezunların kariyer yollarının keşfedilmesi, mezunların beklentilerinin neler olduğu, mezunların işgücü piyasasıyla uyumlu ve yeterli olup olmadıkları belirlenebilmektedir. Mezunlara yapılan anketler sayesinde kurum, kayıt faaliyetlerinden mezunların iş piyasasına kadar birçok soruya cevap bulunabilmekte ve bu sayede kurumsal hizmetleri geliştirebilmektedir (Norbert, Andor and Maté, 2012: 278-285).

Avustralya'da yapılan bir çalışmada, kırsal kökenli tıp fakültesi öğrencilerinin gelişimlerine destek olmak, fakültelerin uygunluğunu ve etkililiğini değerlendirmek için mezun izleme çalışması yapılmıştır. Böylece mezunların gelişimlerini ve mesleki yeterliliklerini artırarak mezunların yerel nüfusa daha faydalı olmalarını sağlamak hedeflenmiştir. Yapılan anketlerle verilen eğitimin iyileştirilmesine, kariyer planlarının değişip değişmediğine yönelik bilgi edinilmektedir. Ayrıca oluşturulan sosyal ağ topluluklarıyla daha

aktif bir şekilde mezunlara ulaşılabilmektedir. Sosyal ağlar aracılığıyla okul haberleri duyurulmakta, faydalı ve ilginç makaleler yayınlanmaktadır. Mezunların kariyerleri için mezun izlemenin düzenli bir şekilde yapılması gerektiği görölmektedir (Woolley vd., 2015).

Avustralya'daki doktora öğrencilerinin danışmanlık sistemiyle ilgili görüşlerini araştırdığı bir araştırmada, Queensland Üniversitesi'ndeki 355 doktora öğrencisinden anket yoluyla veri toplanmıştır. Katılımcıların %85'i danışmanlarından memnun olduklarını belirtmiştir. %67'si tezin başlarında iki haftada bir düzenli olarak danışmanlarıyla görüştüklerini ilerleyen düzeylerde görüşme sıklığının biraz azaldığını sona yaklaşıldıkça tekrar arttığını bildirmiştir. Danışmanla görüşme sıklığı cinsiyet ortak etkisine, alana, yarı zamanlı ya da tam zamanlı öğrenci olmaya ve Avustralya vatandaşı olup olmamaya göre farklılık göstermektedir (Heath, 2002: 41-53).

Willey ve Gardner'ın 2009 yılında yaptıkları bir araştırmada, öğrencilerin öğrenmeleri değerlendirilerek geliştirilmesi gereken mezun nitelikleri elde edilmiştir. Öz ve akran değerlendirme ile birbirlerini değerlendiren mezunların hem kendi hem de diğer öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmeleri, değerlendirme yeteneklerini arttırdığı, geri bildirim alma ve verme yeteneklerini geliştirdiği, ekip çalışması becerilerini geliştirdiği gözlenmiştir. Akademisyenlerin ise öğrencileri desteklemek için daha çok koçluk rolüne büründüklerini görölmüştür. Bu sayede öğrenciler mezun edilirken hem akademik hem de mesleki yeterlilik gelişimlerini sağlamak hedeflenmiştir. Elde edilen öğrenme çıktıları ile eğitimin değerlendirilmesi ve yeniden tasarlanması gerektiği sonucuna varılmıştır (Willey and Gardner, 2009).

Ingram ve arkadaşlarının 2005 yılında yaptıkları araştırmada, mezunların çoğunluğu (%83) kendileriyle iletişim kurmanın en iyi yolunun e-posta yoluyla olduğunu belirtmiştir. Mezunların tercih ettikleri bilgi kaynakları arasında, %61'i bir web bülteni olduğu görölmektedir. Bunlara ek olarak mezunlar üniversite tarafında sunulan bilgiler için; IDD kaynakları (makaleler, nasıl yapılır, vb.), sürekli eğitim, atölye çalışmaları, işler gibi eğitim teklifleri, haber bülteninin iş fırsatı kaynak listesi ve konferansları içerdiğini görmek istediklerini belirtmişlerdir. Mezunları izlemek için güncel bir veri tabanı oluşturmak ve sürdürmek için ise sistematik bir süreç gerekmektedir (Ingram vd., 2005: 286).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet'indeki üniversitelerde görev yapmakta olup yüksek lisans ve doktora öğrencilerine danışmanlık yapan 43 öğretim üyesine lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırma yeteneklerine yönelik bir ölçek uygulanmıştır. Araştırmada görüşlerin belirlenmesi amacıyla Büyüköztürk ve Köklü'nün (1999) çalışmalarında kullandıkları "Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin Araştırma Yeterliklerini Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır.

Kesitsel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada, bulgular incelendiğinde danışman öğretim üyelerinin görüşlerine göre doktora öğrencilerinin bilimsel araştırma yeterlilikleri, yüksek lisans öğrencilerine göre daha yüksek görülmektedir. Ayrıca hem doktora hem de yüksek lisans öğrencilerinin yapacakları çalışmalarda hangi bilimsel araştırma yöntemini kullanacaklarını seçmekte zorlandıkları ortaya çıkmıştır (Akgün ve Güntaş, 2018: 131-144).

Malezya'daki mezun istihdam edilebilirliğini desteklemek için yapılan bir mezun izleme çalışmasında, mezunların iş bilgisi eksikliği nedeniyle iş hayatlarında sorunlar yaşadığı ve bu durumun memnuniyetlerini etkilediği görülmektedir. Akademik hedefleri doğrultusunda doğru becerilere sahip mezunlar yetiştirilmesini sağlayarak iş hayatı ve akademi arasındaki koordinasyon sağlanması gerekmektedir. Yükseköğretimin amacı mezunların sadece kariyer hayallerini gerçekleştirmek değil, aynı zamanda iş hayatlarının gereksinimlerini de karşılamak olmalıdır. Akademi ve mesleki ilişkiyi güçlendirmenin yolu AR-GE çalışmalarıyla sağlanmalıdır. Üniversite AR-GE çalışmaları ile akademi ve meslek hayatı arasında bir köprü oluşturmalıdır. Yapılan araştırmada, üniversitenin rolünün öğrencileri öğrenme sanatıyla donatırken gerekli mesleki becerileri edinememiş olarak mezun verildiği sonucuna varılmıştır (Baqtayan vd., 2019).

Öğrencilerin lisansüstü eğitim alma nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada, araştırma sorularına yanıt bulmak için nitel araştırma türlerinden vaka çalışması kullanılmıştır. 10 lisansüstü öğrencisinin yer aldığı çalışma grubunda veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve beş sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Bulgulara göre; öğrencilerin çoğu lisansüstü eğitimi akademik kariyer için tercih etmişlerdir. Bu kapsamda kendi alanlarında yetkin ve etkili olmak, toplum içinde saygınlık elde edebilmek yönünde beklentilerinin oldukları belirlenmiştir (Aydemir ve Çam, 2015: 4-16).

Bakioğlu ve Gürdal (2001), üniversite enstitüleri programları içinde yürütülen tezlerde öğrenci ve danışman rol algılarının ne şekilde gerçekleştiğini belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmalarında, Marmara Üniversitesi'ne bağlı üç enstitüde tez danışmanları ve öğrencilerine araştırmacılar tarafından anket uygulamışlardır. Bulgulara göre; tezlerin tamamına yakınının yayınlanmadığı, öğrencinin tez çalışması için üniversitenin maddi kaynak sağlamadığı, enstitülerden yeterince bilgi alınamadığı, bitirme tezinin uzadığı, kütüphanelerin yetersiz bulunduğu, danışmanlardan yazılı geri bildirim alınamadığı, uzman eksikliği hissedildiği, bilimsel kurum ve kuruluşlara üye olunmadığı belirtilmiştir. Bu koşullara rağmen öğrenci çalışmalarının özgün bulunduğu belirtilmiştir.

Gömleksiz ve Yıldırım (2013), lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitim hakkındaki görüşlerini ortaya koymayı hedefledikleri araştırmalarında; öğrencilerin lisansüstü eğitim alma nedenleri, lisansüstü eğitimden beklentileri, lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerine yönelik görüşleri ortaya konmuştur. Bununla birlikte, öğrencileri lisansüstü eğitime devam etmeye yönlendiren ve bu yönde etkili olan nedenleri de ortaya koymak hedeflenmiştir. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada çalışma grubunu Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne kayıtlı lisansüstü eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Lisansüstü öğrenciler mali problemler, yetersiz danışman desteği ve uygulama eksikliği gibi problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Derslerin daha düzenli ve etkili yürütülmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır.

Özmen ve Güç (2013), doktora öğrencilerinin eğitimleri sırasında yaşadıkları zorlukları ve bu zorluklarla baş etme stratejilerini araştırdıkları durum çalışmasında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi ve İlköğretim anabilim dallarında öğrenim gören on doktora öğrencisi ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Bulgulara göre öğrenciler, en çok danışmanları ile ilgili zorluklar yaşadıklarını ve çözümü için de en çok fedakârlık stratejisine başvurduklarını belirtmişlerdir.

Sözer ve arkadaşlarının (2002), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün lisansüstü öğrencilerinin beklentilerini ve sunulan hizmetlere yönelik algılarını Toplam Kalite Yönetimi ilkesi doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamışlardır. 357 katılımcı ile gerçekleştirdikleri anket çalışmasında, lisansüstü öğrencilerinin "Lisansüstü eğitim alma amaçları" incelenmiştir. Öğrencilerin 202'sinin (% 56.6) kariyer, 4'ünün (% 1.1) dil eğitimi, 2'sinin (% 0.6) askerliği erteleme, 105'inin (% 29.4) uzmanlaşmak, 16'sının (% 4.5) kademe almak, 15'inin (% 4.2) disiplinler arası çalışma, 13'ünün (%3.6) özel ilgi amaçlarından dolayı lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasının kariyer edinmek amacı ile lisansüstü eğitim yapmayı, yaklaşık %30'unun uzmanlaşmayı hedefledikleri görülmektedir.

Türkiye Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 2009 yılında, "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarında Tanıtım, Mezunları İzleme, İstihdam, Mesleki Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Yönergesi" yürürlüğe girmiştir. Bu amaçla, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının, güncel bilişim teknolojilerini kullanarak web tabanlı olarak izlenmesi, verilen eğitimin hedeflere ulaşma düzeyinin belirlenmesi ve eğitim programlarının güncelliğinin değerlendirilmesi için hazırlanan web portalı aracılığı ile mezun öğrencilere ve işverenlere yönelik araştırmalar yapılmaya

başlanmıştır (Çidem, 2021). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi" web portalı ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının işgücü piyasası ve yüksek öğretimdeki durumunu izlemek, eğitimle bireye kazandırılan mesleki yeterliliklerin iş hayatı ile uyumunu değerlendirmek, sistemin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amaçlanmıştır. Mezun ve işverenlerin kendi meslekleriyle ilgili bilgi, haber, düşünce, yorum ve öneri paylaşımının yapıldığı alandır. Burada mesleki sorunları, mesleki gelişmeleri, mesleki organizasyon, fuar, toplantı ve seminer haberleri, yeni teknoloji, araç-gereç ve uygulamaların tüm taraflara duyurulması ile okullarda verilen eğitimle ilgili görüşlerin alınması, mezunların karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerileri belirlemek, mezunlar ile okul arasındaki etkileşimi artırmak, eğitim programlarında yeni düzenlemeler yapılmasına imkan sağlamak, sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek hedeflenmiştir (E-Mezun, 2021). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (E-Mezun) 2020 Yılı Raporu'nda, mezunlar okulda aldıkları eğitimin mesleki gelişimlerine çok ve oldukça düzeyinde (%70,48) katkı sağladığını ve beklentilerini karşıladığını belirtmişlerdir. Mezun olunan alan/dalın seçiminde mezunların yüzde 82,09'u alanı ve dalı isteyerek; 9,73'ü alanı isteyerek, dalı isteğim dışında seçim derken, yüzde 8,18'i ise alanı da dalı da istemeyerek seçtiklerini ifade etmişlerdir. Mezun öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%83,02) mezun oldukları alanı/dalı başkalarına da tavsiye edebileceklerini belirterek mezun oldukları alan/daldan memnun olduklarını belirtmelerine rağmen, yaklaşık yüzde 16,98'lik bir oranın ise bitirdikleri okul ve programdan memnuniyetsizlik yaşadıkları gözlemlenmiştir (Çidem, 2021).

Ankara Üniversitesi'nin 1995 yılında yaptığı bir mezun izleme çalışmasında bulunmaktadır. Araştırmanın, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mezunları İzleme Araştırması olduğu görülmektedir. Araştırma, 1969-1992 yılları arasında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin lisans programından mezun olan yaklaşık 3000 kişinin istihdam durumlarını ve istihdam sorunlarını ortaya koymak; fakülte ile mezunları arasındaki etkileşimi artırıcı önlemlerin neler olduğunu saptamak için oluşturmuştur. Araştırmaya katılan mezunların büyük bir çoğunluğunun kamu kurumlarında çalıştığı ve özel kesimde çalışan mezunların oranının düşük olduğu bulunmuştur. Eğitimde Psikolojik Hizmetler bölümü mezunları en çok rehber öğretmen, Eğitim Programları ve Öğretim bölümü mezunları en çok öğretmen ve Eğitim Yönetimi ve Planlaması bölümü mezunlarının ise en çok yönetici olarak istihdam edildiği saptanmıştır. Mezunlar, öğretim programlarının oluşturulması sırasında kurumlarla işbirliğinin sağlanamamasından dolayı, programların uygulanma boyutunda yetiştirme eksikliğinin olduğuna inandıklarını ama bunun dışında kendilerini yeterli

hissettiklerini belirtmişlerdir. Mezunlar kurumlarında eğitimde uzmanlık hizmetlerine önem verilmediği görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Mezunlar, eğitim sırasında edindikleri bilgilerin iş yaşamında sınırlı kaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, fakülte ile olan iletişimlerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir (Öztürk ve Ceylan, 1995).

İstanbul Kültür Üniversitesi Kültür Noktası (Öğrenci Yaşam, Kariyer ve Mezun Danışma Birimi) 2018 yılında, “Türkiye'deki Üniversitelerde Yürütülen Mezun İlişkileri Çalışmalarının İncelenmesi ve İnovatif Yaklaşımlar” başlığı altında bir çalıştay düzenlemiştir (İstanbul Kültür Üniversitesi, 2018).

Alanyazın incelendiğinde yapılan mezun izleme çalışmalarının daha çok mezunların mezun olduktan sonra istihdam edilebilirliğine yönelik olduğu görülmektedir. Bu durumda yapılan mezun izleme çalışmalarının daha çok lisans eğitimi mezunlarını kapsadığı görülmektedir. Lisansüstü eğitim alan mezunların hâli hazırda çalıştıkları bir işlerinin olması açısından bu durum farklılık göstermektedir. Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin daha çok entelektüel düzeyde gelişim sağlamak istedikleri görülürken lisans eğitimi alanların ise istihdamlarını sağlamak amacıyla bu eğitimi aldıkları görülmektedir. Lisans eğitimi alan öğrenciler bu eğitimi, meslek edinmek ve bir kazanç kapısı olarak görmekte; lisansüstü eğitim alanlar ise bilgi edinmek, kişisel donanım sağlamak, mesleki açıdan daha fazla gelişim göstermek ve akademisyen olmak için bir araç olarak görmektedirler. Alanyazında, mezunlarla ilgili yapılan çalışmaların daha çok lisans mezunlarını kapsadığı ve lisansüstü mezunlarına yönelik yeterince çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu açıdan, lisansüstü eğitim alan mezunlar için mezun izleme çalışmalarının artırılması gerekmektedir.

4. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeli, hedef evren ve çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi bölümlerine yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Modeli

Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) Bilim Dalı yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerin aldıkları eğitime ilişkin görüşlerinin, bu eğitimin kişisel ve iş yaşamlarına katkısının, üniversite ve diğer mezunlarla iletişimlerine ilişkin görüşlerinin ifade edilmeye çalışıldığı bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim çalışması kullanılarak gerçekleştirilmiştir ve tarama modelinde yapılandırılmıştır. Bu modelde olay, birey ya da nesnenin mevcut durumu olduğu gibi kendi koşulları içerisinde değiştirilmeden açıklanmaya ve betimlenmeye çalışılır (Karasar, 1999). Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarının anlaşılmasına yardımcı olan (Merriam ve Tisdell, 2016), bireylerin kendi ifadeleri ile anlattıklarının derlendiği (Kümbetoğlu, 2005) bir araştırma yöntemidir. Nitel araştırma yöntemi mezunların görüşlerinin bütüncül olarak ve derinlemesine ele alınmasını sağlayacağı için tercih edilmiştir. Böylece bireysel bakış açılarından yola çıkılarak genel yapı hakkında fikir edinilmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada mezun izleme üzerine odaklanıldığı için nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni kullanılarak yapılan araştırmaların amacı; katılımcıların deneyimleri ile ilgili düşünce ve algılamalarının altında yatan ortak anlamların çıkarılabilmesini sağlamaktır (Aktaran: Bütün ve Demir, 2014). Böylece olgubilim aracılığıyla, mezunların lisansüstü eğitim yaşantıları ve mezun olduktan sonraki süreçteki yaşantıları, algıları ve deneyimlerine yükledikleri anlamlar ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır (Aktaran: Baker vd., 1992: 1355-1360).

4.2. Hedef Evren ve Çalışma Grubu

Düzce Üniversitesi EPÖ yüksek lisans mezunlarını kapsayan bu çalışma, çalışmaya katılmaya gönüllü olan mezunlardan oluşmaktadır. Bu nedenle hedef evren ve çalışma grubu olarak iki başlık altında incelenmiştir.

4.2.1. Hedef Evren

Düzce Üniversitesi'nde EPÖ lisansüstü programın başladığı 2010-2011 eğitim öğretim yılından 2019-2020 eğitim öğretim yılına kadar olan süreçte toplam 86 öğrenci bu lisansüstü

programdan faydalanmıştır. Araştırmanın hedef evrenini, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ tezli ve tezsiz yüksek lisans programı mezunları oluşturmaktadır. Düzce Üniversitesi EPÖ lisansüstü eğitimi ilk olarak tezli yüksek lisans programı kapsamında 08.10.2010 tarihinde Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak açılmıştır. 29.06.2021 tarihinde Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kurulmuş ve EPÖ lisansüstü eğitim programı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne bağlanmıştır. Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ tezli yüksek lisans programı 2010-2011 eğitim-öğretim yılında açılmıştır ve 2011-2012 eğitim-öğretim yılında ilk mezunlarını vermiştir. EPÖ tezsiz yüksek lisans programı ise 2018-2019 eğitim-öğretim yılında açılmıştır ve 2013-2014 eğitim-öğretim yılında ilk mezunlarını vermiştir. EPÖ doktora programına öğrenci alımları ise 2015-2016 eğitim-öğretim yılında gerçekleşmiştir.

Mezunlara ulaşabilmek için, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nden gerekli araştırma izni alınmıştır (Ek-3). Enstitü onayı ile birlikte 2010-2011 ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılları arasında EPÖ yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerin isimleri ve iletişim bilgileri talep edilmiştir. 2010-2019 yılları arasında tezli ve tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların isimleri ve iletişim bilgileri enstitüden elde edilmiştir. Listede yer almayan mezun olmadığından emin olmak için bölüm danışman öğretim üyeleri aracılığıyla öğrenci listesine ilişkin gerekli kontroller yapılmıştır. Ulusal Tez Merkezi'nden ilgili programdan mezun olan yüksek lisans öğrencilerinin tezleri incelenerek karşılaştırma yapılmış ve eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.

Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ lisansüstü programından, 2010-2019 yılları arasında 42'si tezli, 15'i tezsiz olmak üzere toplam 57 öğrenci mezun olmuştur. Bu nedenle araştırmanın hedef evreni 57 mezundan oluşmaktadır. Ancak araştırma 2019 yılına kadar olan verileri içerdiğinden dolayı son verilere göre bu sayılarda değişiklikler görülmektedir. EPÖ lisansüstü eğitim programı açıldığından günümüze kadar toplam 66 mezun vermiştir. Program ilk iki mezununu 2012 yılında, bir mezununu 2013, dokuz mezunu 2014, sekiz mezunu 2015, dokuz mezunu 2016, üç mezunu 2017, sekiz mezunu 2018, 16 mezunu 2019 ve dokuz mezununu ise 2020 yılında vermiştir.

4.2.2. Çalışma Grubu

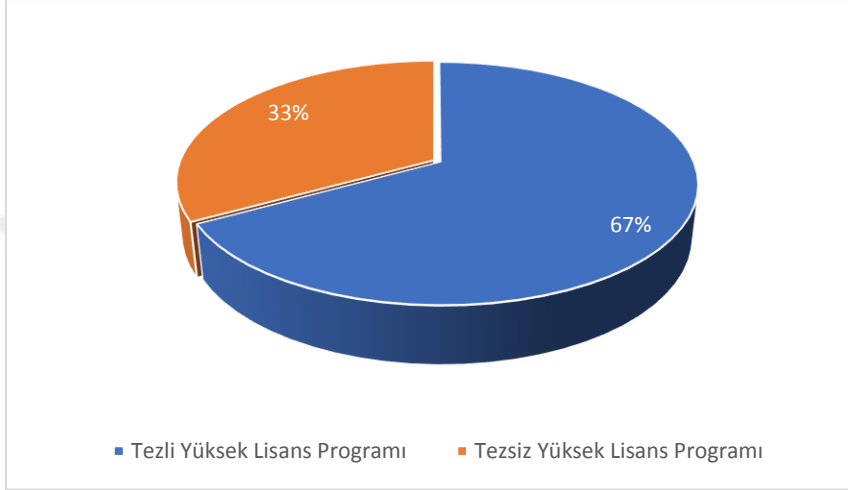
Araştırmada örneklem seçilmemiş olup evrenin tamamına ulaşılacak hedeflenmiştir. Bu nedenle Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ yüksek lisans programından mezun olan tüm öğrencilerle iletişime geçilmiş ve ulaşılabilen mezunlar arasından çalışmaya 39 mezun gönüllü olarak katılmıştır. Dolayısıyla, araştırmanın çalışma grubu 39 olarak

belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine dair betimsel istatistikler aşağıda verilmiştir:

Yüksek Lisans Program Türleri

Çalışma grubunda yer alan mezunların, mezun oldukları yüksek lisans programlarının türlerine ilişkin bilgiler Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1. Çalışmaya Katılan Mezunların Mezun Oldukları Yüksek Lisans Programı

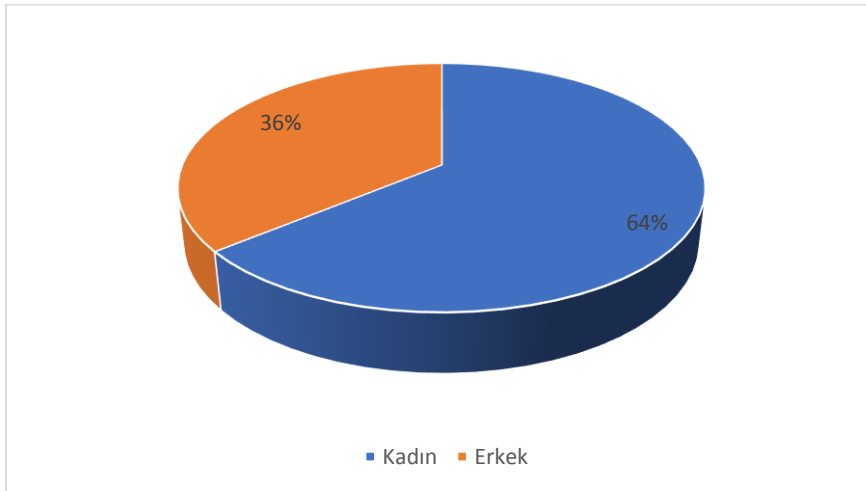

Grafik 1’de görüldüğü gibi 39 mezundan %67’si (f=26) tezli yüksek lisans programından, %33’ü (f=13) tezsiz yüksek lisans programından mezun olmuştur.

Cinsiyet Dağılımı

Katılımcıların cinsiyet dağılımına ilişkin bilgiler Grafik 2’de gösterilmektedir.

Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyetine İlişkin Dağılımı

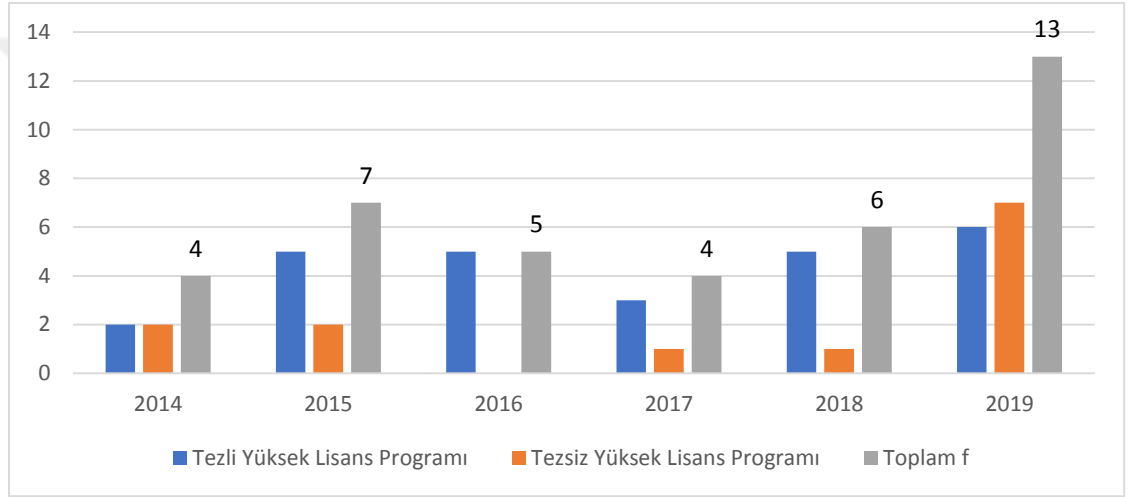
Grafik 2’de görüldüğü üzere, çalışmaya katılan 39 mezundan, %64’ü (f=25) kadın ve %36’sı (f=14) erkektir.

Çalışmaya katılan tezli yüksek lisans programından mezun olan 26 mezundan %54’ü (f=14) kadın ve %46’sı (f=12) ise erkektir. Çalışmaya katılan tezsiz yüksek lisans programından mezun olan 13 mezundan %85’i (f=11) kadın ve %15’i (f=2) ise erkektir.

Mezuniyet Yılı

Mezun olan öğrencilerin mezuniyet yıllarına ilişkin bilgiler Grafik 3’te gösterilmektedir.

Grafik 3. Mezunların Yüksek Lisans Mezuniyet Yılı

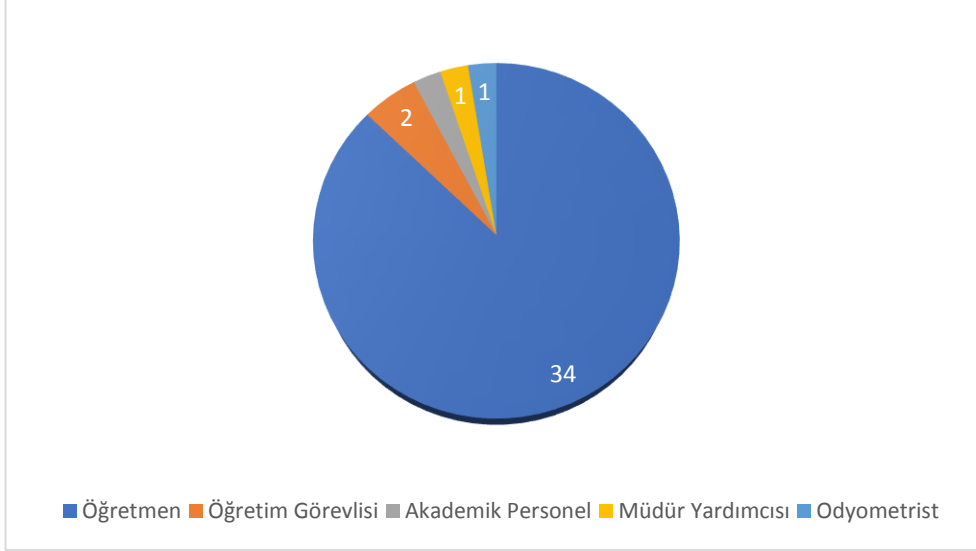

Grafik 3’te görüldüğü üzere, altısı tezli ve yedisi tezsiz yüksek lisans programından toplam 13 mezun ile en fazla mezun verilen yıl 2019 yılı olarak görülmektedir. 2016 yılında beş tezli yüksek lisans programı mezunu olmasına rağmen tezsiz yüksek lisans programı öğrenci mezun vermemiştir.

Mesleki Bilgiler/ İstihdam Durumları

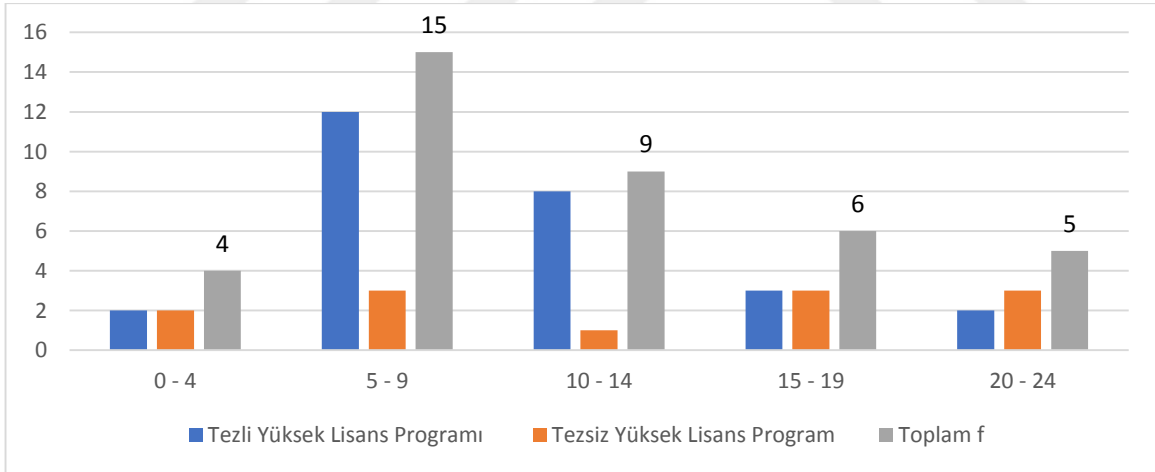
Katılımcıların mesleki bilgilerine yönelik bilgiler sırasıyla Grafik 4 ve Grafik 5’te gösterilmiştir.

Grafik 4. Çalışmaya Katılan Mezunların Meslekleri

Grafik 4'te görüldüğü üzere, çalışmaya katılan mezunların meslekleri; öğretmen, öğretim görevlisi, akademik personel, müdür yardımcısı ve odyometrist olmak üzere beş kategoriden oluşmaktadır. Mesleği öğretmen olan mezunlardan biri ise mesleğinin aksine ihracat sorumlusu olarak görev yaptığını belirtmiştir. Mezunların mesleğinin en fazla öğretmenlik (f=34) olduğu görülmektedir.

Grafik 5. Çalışmaya Katılan Mezunların Mesleki Kıdemleri

Grafik 5'te görüldüğü gibi, 2010-2019 yılları arasında mezun olan öğrencilerin mesleklerindeki görev süreleri 0-22 yıl arasındadır. Mesleğini icra etmeyen bir mezun bulunmaktadır. Görev süreleri 0-4 yılları arasında olan ve en az dağılımın bu aralıkta görüldüğü toplam dört mezun bulunmaktadır ve bunların ikisi tezli yüksek lisans programından, ikisi tezsiz yüksek lisans programından mezun olmuştur. Görev süreleri 5-9 yılları arasında olan ve en fazla dağılımın bu aralıkta görüldüğü toplam 15 mezun bulunmaktadır; mezunlardan 12'si tezli yüksek lisans programından, üçü ise tezsiz yüksek lisans programından mezun olmuştur.

Araştırmada, çalışma grubunda yer alan mezunlar arasından örneklem tekniği kullanılarak görüşme yapmaya gönüllü olan katılımcılar ile birebir görüşme sağlanmıştır. Çalışma grubunda yer alan mezunların görüşme yapmaya gönüllü olmaları kriter olarak belirlenmiştir. Ölçüt (kriter) örneklem tekniği, önceden hazırlanan kriterleri karşılayan belirli durumlarla çalışılmasıdır (Baltacı, 2018: 231-274). Görüşme yapmaya toplam 16 mezun gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılardan 12'si tezli yüksek lisans programından mezun olmuştur ve mezunlardan 7'si üniversitede doktora eğitimlerine devam etmektedirler. Tezsiz yüksek lisans programından ise 4 mezun görüşme yapmaya katılmıştır. Görüşmeye katılan mezunlardan %69'u (f=11) kadın ve %31'i (f=5) ise erkektir.

4.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın bu bölümü, veri toplama aracının tanıtılması ve verilerin toplanma sürecine ilişkin bilgileri içermesi bakımından “veri toplama aracı” ve “verilerin toplanması” olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir.

4.3.1. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Anket Formu” (Ek-1) veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracına ait özellikler ve veri toplama süreci aşağıda belirtilmiştir.

4.3.1.1. Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Anket Formu

Araştırmada, veri toplama tekniklerinden biri olan anket yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Anket, bireylerin davranış, düşünce veya tutumlarının betimlenmeye çalışıldığı bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyalidir. Diğer veri toplama tekniklerine göre daha ekonomik olan anket, farklı bölgelerden insanlara ulaşma kolaylığı sağlayabilmesi, büyük gruplara uygulanabilmesi, hızlı uygulama olanağı sağlayabilmesi ve maliyetinin daha düşük olması gibi avantajları olduğu için araştırmacılar tarafından oldukça fazla tercih edilen yöntemler arasındadır (Thomas, 1998). Anket formunun, katılımcılara internet üzerinden e-posta adreslerine gönderilerek yanıtlanması istendiği için WebSurvey türü kullanılmıştır (Arıkan, 2018: 97-159). Yapılandırılmış olarak hazırlanan bu ankette, mezunların araştırmanın amacına yönelik sorulan sorulara kendilerine uygun olan seçenekleri işaretlemeleri ve bunların nedenlerini açıklayabilmeleri için olanak tanınmış ve görüşlerini rahatlıkla ifade edebilmeleri sağlanmıştır. Bu araştırmanın alt amaçları doğrultusunda araştırmacı tarafından yapılandırılmış olarak ‘Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Anket Formu’ oluşturulmuştur.

Kullanılan anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler;

1. *Bölüm: Kişisel Bilgiler*; üç soru (iki çoktan seçmeli, bir kısa yanıtı),
2. *Bölüm: Mesleki Bilgiler*; dört soru (bir çoktan seçmeli, iki kısa yanıt, bir açık uçlu),
3. *Bölüm: Üniversite ile İletişime Dair Bilgiler*; dokuz soru (beş çoktan seçmeli, dört açık uçlu),
4. *Bölüm: Lisansüstü Eğitimin Etkililiğine Yönelik Bilgiler*; 10 soru (dört çoktan seçmeli, altı açık uçlu) yer almaktadır.

Ankette, toplam 26 madde bulunmaktadır. Bu maddelerin 12'sini çoktan seçmeli, üçünü kısa yanıt ve 11'ini ise açık uçlu sorular oluşturmaktadır.

Veri toplama aracının hazırlanması ve test edilmesi sürecinde yapılanlar aşağıda sunulmuştur.

Veri toplama aracının hazırlanması:

Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda alan yazın taraması yapılmıştır. Soruların yazılmasında, daha önce yapılmış mezun izleme ve program değerlendirme çalışmalarında sorulan sorulardan yararlanılmıştır (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi 2017 Mezun İzleme Raporu, 2017; Aydemir ve Çam, 2015; Baldan ve Güven, 2018; Boztunç Özaydın vd., 2012; Kalaycı ve Öztürk, 2018; Kaya vd., 2014; Korkut Owen vd., 2011; Şahin vd., 2011; Turhan ve Yaraş, 2013; Öztürk vd., 2015; Öztürk ve Ceylan, 1995; Yeşilyurt, 2006) Daha sonra araştırmacı tarafından mezunların görüşlerini almak üzere çoktan seçmeli, açık uçlu ve kısa yanıt sorularından oluşan yapılandırılmış taslak anket formu hazırlanmıştır.

Erden'e göre (1998), bir anketin geçerli olabilmesi için soruların açık ve anlaşılır olması, sorulan her sorunun araştırmanın amacı ile ilişki içerisinde olması, ankette konu ile ilgili tüm önemli sorulara yer verilmesi (kapsam geçerliği) gerekmektedir. Araştırmacı buna ek olarak, bu niteliklerin anketin geçerli olduğunu gösterdiğini belirtmektedir. Hazırlanan anketin bu niteliklere uygun olup olmadığını anlamak için uzman görüşünden yararlanılabilir. Bu çalışmada da "Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Taslak Anket Formu" araştırmanın alt amaçları doğrultusunda soruların kapsam, yapı ve dil geçerliliklerini belirlemek amacıyla eğitim programları ve öğretim alanından beş, ölçme ve değerlendirme alanından üç ve dil alanından (Türkçe) iki uzman görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda anketin dördüncü bölümünde yer alan ve kapsamı geniş olan soruların kapsamı daraltılmış, altı madde görüşme formundan çıkarılmış ve üç maddenin ifadesi değiştirilerek anket araştırmanın amacına yönelik yeniden

düzenlenmiştir. Bu araştırma için, çalışma süresince soruların hazırlanması ve sorulara son şeklinin verilmesi vb. sebeplerden dolayı uzman görüşlerinin alınması, soruların açık, net, anlaşılır ve anlamlı olmasına dikkat edilmesi bu araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği hakkında bilgi vermektedir. Anket formu, son şeklinin kaydedilmesi ve çevrimiçi olarak doldurulması için Google Forms aracılığı ile hazırlanmıştır.

Veri toplama aracının test edilmesi:

Soruların belirlenmesinde, soruların mezunlar tarafından yeterince açık ve anlaşılabilir olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasına başlamadan önce yapılandırılmış anket formunda yer alan soruların; araştırmanın amacına uygunluğu, araştırma için gerekli bilgi sağlayıp sağlamadığı, anlaşılabilirliğinin belirlenmesi ve kapsam geçerliğini sınamak amacıyla ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama, EPÖ yüksek lisans programından mezun olan beş öğrenciyle 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Mezunlarla yapılan ön uygulama neticesinde elde edilen dönütlerden; anket formunun araştırmanın amacına uygun olduğu ve formda yer alan soruların öğrenciler tarafından anlaşılır olduğu belirlenmiştir. Ancak bir mezun anket formunda yer alan bir soru için, daha açık bir şekilde ifade edilebilirse katılımcıların ikililiğe düşmeyeceğini ve daha net olarak algılanabileceğini ifade etmiştir. Buna göre belirtilen soru daha anlaşılır hale gelecek şekilde düzenlenerek yeniden yazılmıştır. Araştırma sorularının ön uygulaması yapıldıktan sonraki düzeltmelerde son hali için eğitim programları ve öğretim alanında uzman olan bir öğretim elemanından soruların kapsam ve yapı geçerliliği için görüş alınmıştır.

4.3.1.2. Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Görüşme Formu

Araştırmada, veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Görüşme, katılımcıların araştırma konusu ile ilgili deneyim, düşünce ve duygularına yönelik fikirlerinin derinlemesine ele alınmasıdır. Katılımcıların bakış açılarındaki farklılıkları yakalamak için oldukça uygun bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Aktaran: Bütün ve Demir, 2014). Çalışma grubundaki mezunların görüşleri derinlemesine, ayrıntılandırılarak açıklığa kavuşması ve konuyla ilgili bakış açılarının belirlenmesi amacıyla bu görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmede, verilerin elde edilmesi çalışmaya katılanlarla sözel iletişim kurularak sağlanır. Görüşme sırasında araştırmacı gerekli olabilecek her soruyu sorarak süreci yönlendirebilir (Erden, 1998). Bu çalışmada nitel veri toplama araçlarından “yarı yapılandırılmış görüşme” formu kullanılmıştır. Bu teknik, hem sabit seçenekli soruların cevaplanmasını hem de konuyla ilgili derinlemesine görüş bildirmeyi birleştirir (Büyüköztürk

vd., 2018). Kendileriyle görüşülen bireylerin tümüne aynı sorular sorulur, ancak görüşülen kişinin görüşme sırasında istediği genişlikte cevaplandırmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Katılımcılardan gelen cevaplar doğrultusunda ek sorular sorabilir veya cevaplandığını düşündüğü soruları geçebilir. Ayrıca araştırmacı, yanıtların daha sonradan analiz edilmesi için görüşmeleri ses kaydına alabilir ya da gelen yanıtları not alabilir (Erden, 1998: 1-105).

Çalışma grubunda tezli yüksek lisans ve tezsiz yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerle görüşülerek lisansüstü programda aldıkları eğitimin niteliği ve iletişimlerine dair bilgi edinilmek istenmiştir. Böylelikle programda tezli yüksek lisans ve tezsiz yüksek lisans yapmanın veya doktora eğitime devam etmenin mevcut durumlarında farklılaşma yaratıp yaratmadığı görülmeye çalışılmıştır. Bunun için, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan anket formu ölçüt alınmış ve kullanılmıştır. Anket formu katılımcılarla görüşme esnasında gerekli görülen yerlerde detaylandırılarak görüşme formu olarak kullanılmıştır. Böylelikle ankete verilen yanıtların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Veri toplama aracının hazırlanması ve test edilmesi sürecinde yapılanlar aşağıda sunulmuştur.

Veri toplama aracının hazırlanması:

Araştırmacı tarafından, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda hazırlanan anket formu görüşme formuna dönüştürülmüştür. Ankete verilen cevaplar temel alınarak, mezunların görüşlerini detaylı bir şekilde ele alabilmek için kısa yanıtlı ve açık uçlu sorular görüşme esnasında ayrıntılı bir şekilde yarı yapılandırılmış görüşme formu olarak kullanılmıştır.

4.3.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın birinci ve ikinci alt amacının verileri anket ve görüşme tekniği ile toplanmıştır.

4.3.2.1. Anket Formu ile Verilerinin Toplanması Süreci

Anket formu ile verilerin toplanması aşamasında izlenen aşamalar şu şekildedir:

Anket uygulamasının ayarlanması ve hazırlıkların yapılması: Anket formu yönergesinde araştırmanın amacı, kapsamı, anket formu ve veri toplama süreci ile ilgili açık ve anlaşılır bir şekilde bilgi verilmiştir. Anket formu, ulaşılabilen tüm mezunlara gönderilmiştir. Mezunlardan gelen çeşitli sorular, araştırmacı tarafından yanıtlanmıştır.

Mezunlara;

- Araştırma süresince etik kurallara dikkat edileceği,

- Kişisel bilgilerin gizli tutulacağı,
- Görüşlerinin araştırma dışında herhangi bir amaç için kullanılmayacağı,
- Araştırmada isimleri ile değil, verilecek kodlar ile yer alacakları belirtilmiştir.

Verilerin toplanması: 57 mezundan oluşan hedef evrenin tümüne ulaşılmaya, iletişim bilgilerine ulaşılamayanların, bilgilerinin güncel olmadığı varsayımıyla çeşitli yöntemlerden yararlanılarak ulaşılmaya çalışılmıştır. Alanyazında belirtildiği gibi var olan bilgilerin güncel olmadığı ya da mezun bilgi sistemi, mezun veri tabanı, kariyer servisleri gibi sistemlerin olmadığı durumlarda, mezunların bilgilerini edinmek için kullanılan çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Teknoloji çağında mezunlara ulaşmak ve görüşlerini öğrenmek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmak etkili bir yoldur. İnternet ortamının sunduğu hizmetlerden biri de sosyal paylaşım ağlarıdır (Facebook, Twitter, Linkedin, vb.). Mezunlar hakkında bilgi için sosyal medya hesapları (Kaya, Özten Anay, Girgin, 2015), LinkedIn profillerini incelemek (Case, Gardiner, Rutner ve Dyer, 2012), web siteleri ve arama motorlarını kullanmak bu yöntemlerden birkaçıdır. Bu araştırmada da mezunlara ulaşabilmek için, bölüm danışman öğretim üyeleri aracılığıyla ulaşılmaya çalışılmış ve sosyal medya, LinkedIn üzerinden aratılarak profilleri bulunmaya çalışılmıştır. Ancak bu yöntemlerle ulaşılamayan mezunların ad-soyadları ile aynı olan çok fazla kişi bulunduğundan dolayı mezunlara ulaşmakta zorlanılmıştır.

Listede yer alan bir mezunun, hiçbir iletişim bilgisi (e-posta adresi ve telefon numarası) bulunmamaktadır. Bu mezuna ulaşabilmek için danışman öğretim üyesinden iletişim bilgileri istenmiştir ancak mezunun iletişim bilgisi bulunamamıştır. Ayrıca mezun sosyal medya üzerinden de ulaşılamamıştır. Bu nedenle 56 mezuna 15.09.2019 tarihinde, araştırmayı tanıtıcı bir bilgilendirme metni ile birlikte araştırmanın amacını ve çevrim içi anket formun linkini içeren bir e-posta gönderilmiştir.

Anket yönergesinin bilgilendirme metninde katılımcılara, araştırma kapsamında kimlik ve görüşlerinin gizli tutulacağına ilişkin güvence verilmiştir. Bu sayede mezunların, görüşlerini samimi ve gerçekçi bir şekilde ifade etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen verilerin gerçeği yansıtması amaçlanmıştır. Anketteki sorulara ilişkin düşüncelerini ayrıntılı ve açıklayıcı bir şekilde ele alarak yazmaları istenmiştir.

Listede yer alan e-posta adreslerine gönderilen e-postalar neticesinde, 11 mezunun e-posta adresinden adresin geçersiz olduğuna ilişkin bilgi gelmiştir. Bu mezunlardan dokuzunun listede telefon numaraları yer almamaktadır. Mezunlardan altısının mezuniyet yıllarının eski

tarihli olması, iletişim bilgilerinin güncelliğini yitirmesine (kullanım dışı) neden olduğu görülmektedir. Bu mezunlardan ikisi ise telefon aramalarına cevap vermemiştir.

Yedi mezun, e-posta adreslerine gönderilen ankete ve anketin doldurulması için gönderilen hatırlatma e-postalarına yanıt vermemiştir. Mezunlardan ikisinin telefonları kullanıma kapalı olduğu ve dördü ise telefona cevap vermediği için ulaşılamamıştır. Mezunlardan ikisi, telefonla bir defa görüşülüp anketi dolduracaklarını söyledikleri halde anketi doldurmayıp diğer hatırlatma e-postalarına/ telefon aramalarına yanıt vermemişlerdir. Bir mezun ise anket formunu incelediğini, mesleğini icra etmediğini ve bu nedenle araştırmaya katkı sağlayacak, değerlendirme ölçütlerini etkileyecek nitelikte cevaplar veremeyeceğini belirtmiştir. Çalışmaya katılmaya gönüllü olmadığını belirterek çalışmaya katılmak istememiştir.

Cevap vermeyen katılımcılara, her hafta bir kez olmak kaydıyla e-posta gönderilmiştir. Ayrıca katılımcılara, iki haftalık aralıklarla telefon edilerek dört kez hatırlatılma yapılmıştır. Cevap vermeyen katılımcılara, sekiz hafta süresince toplam 12 kez düzenli olarak hatırlatılma yapılmıştır. 15.09.2019-15.11.2019 tarihleri arasında 39 mezundan cevap alınmıştır. Araştırmada 39 mezundan veri toplanmıştır.

4.3.2.2. Görüşme Formu ile Verilerinin Toplanması Süreci

Verilerin toplanması sürecinde görüşme formu ile verilerin toplanması aşamasından izlenen aşamalar şu şekildedir:

Görüşmelerin ayarlanması ve hazırlıkların yapılması: Görüşmeye gönüllü olarak katılan mezunlara, görüşme formu ve veri toplama süreci ile ilgili açık ve anlaşılır bir şekilde bilgi verilmiştir. Mezunlardan gelen çeşitli sorular, araştırmacı tarafından yanıtlanmıştır. Katılımcılara, güvence verilerek görüşlerini samimi ve gerçekçi bir şekilde ifade etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen verilerin gerçeği yansıtması amaçlanmıştır.

Mezunlara;

- Araştırma süresince etik kurallara dikkat edileceği,
- Kişisel bilgilerin gizli tutulacağı,
- Görüşlerinin araştırma dışında herhangi bir amaç için kullanılmayacağı,
- Araştırmada isimleri ile değil, verilecek kodlar ile yer alacakları belirtilmiştir.

Verilerin toplanması: Araştırmanın verileri, 2019-2020 eğitim-öğretim yılının güz döneminde toplanmıştır. Görüşmeler, tüm katılımcıların anket formunu cevaplandırma sürelerinin bitiminden üç hafta sonra gerçekleştirilmiştir. Anket formunu dolduran

katılımcılara e-posta aracılığıyla ve/veya telefon edilerek iletişime geçilmiştir. Mezunlara, yapılacak çalışma hakkında bilgi verilerek görüşme talebinde bulunulmuştur. Bu görüşmenin, anket formu doğrultusunda olacağı ve ankette belirttikleri düşüncelerini ayrıntılı bir şekilde ifade edebilecekleri belirtilmiştir.

Mezunlardan 10'u şehir dışında ikamet ettiklerinden, altısı iş hayatının ve özel hayatının yoğunluklarından, biri yeni doğum yaptığından dolayı görüşme gerçekleştiremeyeceklerini ifade etmiştir. Beş mezun ise görüşme için gönüllü olmak istemediklerini belirtmişlerdir. 17 mezun görüşme talebini kabul etmiştir. Ancak mezunlardan biri görüşme yapılacağı tarihte önemli bir işinin çıktığını belirterek görüşmeyi iptal etmiş ve iş hayatının yoğunluğu sebebiyle görüşme için uygun olabileceği başka zamanının olmadığını belirterek görüşmeyi gerçekleştirmemiştir. Bu nedenle çalışma grubu, gönüllü 16 yüksek lisans mezundan oluşmaktadır. Görüşme yapılan mezunlardan 11'i tezli; 5'i tezsiz yüksek lisans programında mezun olmuştur. Görüşme yapılan mezunlar arasında doktora eğitimlerine devam eden yedi öğrenci de yer almaktadır.

Çalışmaya gönüllü olarak katılan mezunlarla, görüşmeler bireysel ve yüz yüze yapılmıştır. Görüşmeler 13.12.2019- 05.01.2020 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Mezunlar için uygun olan saat ve tarihlere göre görüşmeler ayarlanmıştır. Görüşmelerin yapılacağı saat ve tarih mezunlara birer kez olmak üzere görüşmenin teyit edilmesi ve hatırlatılması amacıyla telefon numaralarına ve e-posta adreslerine mesaj gönderilmiştir. Mezunların görüşlerini rahatlıkla ifade edebilmeleri için çeşitli uygun ortamlar (Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin yüksek lisans dersliği ve uygun olan sınıflar, mezunların görev yaptıkları okulların öğretmen ve müdür odaları ya da dış ortamlar) tercih edilmiştir. Mezunların ders programları, iş ve özel hayatlarındaki yoğunlukları doğrultusunda uygun tarih ve saat belirlenmiştir. Mezunlardan randevu talebinde bulunularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde mezunların kendilerini rahat hissetmelerinin sağlanması ve görüşmelerin yüz yüze yapılması araştırmanın geçerliliğini arttırmıştır.

Görüşme sırasında araştırmacı, kendini bağımsız araştırmacı olarak tanıtmıştır. Araştırmacı, mezunlar ile 5-10 dakika sohbet etmiş ve görüşme için güven ortamının sağlamaya çalışmıştır. Yüz yüze yapılan bu görüşmelerde, her bir mezuna araştırmanın amacına ve görüşme sorularına ilişkin kısa bir açıklama yapıp bilgi verilmiştir. Ardından, sorusu olan mezunların soruları yanıtlanmıştır. Görüşmeler formu, yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmıştır. Görüşme soruları görüşme formundaki sırayı takip edilerek sorulmuştur. Görüşme sürecinde verilen yanıtlara göre, cevaplandırıldığı düşünülen sorular atlanılmış ve araştırmacının yeni sorular sorması gerektiği durumlarda ise kapsamını genişletmek,

mezunlardan gelen görüşlerin derinliğini arttırmak için ek sorular yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, araştırmacı tarafından görüşme öncesinde hazırlanmış olan görüşme formunun uygulanması aşamasında görüşmenin doğal seyri dâhilinde araştırmacının bazı sorularda değişiklik yapabildiği ya da bazı soruları atlayabileceği, ek sorular sorabileceği, araştırmacıya esneklik sağlayan bir tekniktir (Ekiz, 2003; Törnükü, 2000). Görüşme esnasında oluşabilecek veri kaybını önlemek amacıyla görüşmelerin ses kaydına alınması için mezunların izinleri istenmiş ve izinleri doğrultusunda görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Tüm görüşmeler üç hafta içinde tamamlanmıştır. Mezunlar ile yapılan tüm görüşmeler yaklaşık olarak 35 dakika sürmüştür.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın alt amaçları kapsamında nicel veriler ve nitel verilerin analizine ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Ankette yer alan çoktan seçmeli ve kısa yanıtlı maddelerden elde edilen nicel veriler, herhangi bir araştırmadan elde edilen sayısal verileri birkaç basit ifadeyle özetlemede kullanılan/yararlanılan betimsel istatistik ile analiz edilmiştir. Betimsel istatistikler, bir değişken içerisinde her bir değer ne kadar tekrar ettiği, değerlerin merkez olarak seçilen bir nokta etrafında nasıl dağıldığı, orta noktaya ya da birbirlerine göreceli olarak nasıl bir uzaklıkta oldukları gibi özet bilgileri içermektedir (Akbulut, 2012).

Araştırmada yer alan açık uçlu sorulardan elde edilen veriler ise içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi metinsel materyali sınıflandırır ve daha açık, yönetilebilir veri parçalarına indirir (Weber, 1989). Öğrencilerin deneyimledikleri lisansüstü programını ve etkilerini nasıl değerlendirdikleri ile ilgili bir anlayış ortaya koymaya ve bu yaşadıklarını nasıl yorumladıkları ifade edilmeye çalışılmaktadır (Merriam, 2013: 14). İçerik analizinin temelinde elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmak ve bunlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak yatmaktadır. Birbirlerine benzer nitelikte olan kavramlar kategorilendirilerek bir araya getirilmekte ve önemli noktalar saptanarak kodlar oluşturulmakta (Yıldırım ve Şimşek, 2004), temalar düzenlenmekte ve bulgular tanımlanarak yorumlanmaktadır. Ayrıca betimsel analizde gözden kaçan ya da önceden belirlenen başlıklar arasında yer almayan yeni kavram ve kategoriler, içerik analizi aracılığıyla ortaya çıkartılabilmektedir (Akbulut, 2012).

Araştırmanın verilerinin analizinde şu aşamalar izlenmiştir:

1. Mezunlarla gerçekleştirilen odak görüşmelerden elde edilen ses kayıtları Microsoft Office Word programında deşifre edilmiştir.
2. Deşifre edilen ses kayıtları herhangi bir değiştirme yapılmaksızın okunmuştur.

3. Ankete verilen cevaplara ve görüşme sırasında kayıt altına alınan verilere tekrar dönebilmek, araştırmada orijinal (özgün) görüşlere yer verebilmek ve verilerin güvenilirliğinin sağlanması amacıyla her bir mezunun, cinsiyetine ve yüksek lisans türüne kod verilmiştir.
4. Mezunların anket formuna verdikleri cevaplar doğrultusunda orijinal görüşlerini en iyi temsil edecek şekilde kodlar oluşturulmuştur.
5. Verilerin karışmaması amacıyla çalışma evreninde yer alan mezunların görüşleri Tablo 1'deki gibi kodlanmıştır.

Tablo 1. Mezunların Yüksek Lisans Türlerinin ve Cinsiyetlerinin Kodlanması (Örnek Gösterim)

		Yüksek Lisans Türü		
		Tezli Yüksek Lisans Programı Mezunu	Tezli Yüksek Lisans Programı Mezunu ve Doktora Eğitimine Devam Eden Öğrenciler	Tezsiz Yüksek Lisans Programı Mezunu
Mezunlar	Kadın	KT1, KT2, KT3	KTD1, KTD2, KTD3	KTZ1, KTZ2, KTZ3
	Erkek	ET1, ET2, ET3	ETD1, ETD2, ETD3	ETZ1, KTZ2, KTZ3

6. Kodlar dahilinde bir çerçeve oluşturulmuştur.
7. Anket formunu dolduran ve görüşmeye katılan mezunların verdikleri yanıtlar birbirinden bağımsız olarak okunmuştur.
8. Nitel araştırmalarda, tümevarım ilkesi hâkimdir. Çalışmada toplanan veriler tanımlayıcı ve detaylı bilgiler doğrultusunda incelenen probleme ilişkin ana temalar ortaya çıkarılmakta, toplanan bilgiler anlamlı bir yapıya kavuşturulmaya çalışılmaktadır (Aktaran: Yıldırım, 1999). Bu tür araştırmalarda veriler detaylı ve dikkatli bir şekilde okunur ve araştırmanın amacı kapsamında önemli olan boyutlar saptanmaya çalışılır. Ortaya çıkan anlama göre ise araştırmacı, belirli kodlar üreterek ya da doğrudan verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2011).
9. İlk aşamada ortaya çıkan kodlardan yola çıkarak verileri, genel olarak açıklayabilecek ve kodları bir araya getirecek belirli kategoriler altında toplayabilecek temaların bulunması gerekmektedir. Temaların oluşturulması için ise önce kodlar bir araya getirilerek incelenir ve ortak yönleri bulunmaya çalışılır. Bu bir anlamda tematik kodlama işlemidir. Toplanan veriler, bu işlemle kodlar aracılığıyla kategorize edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

10. Birbirleri ile benzer anlamda olan kavramlar kategorilendirilerek bir araya getirilip kodlar oluşturulmuştur. Kodlama ile veriler arasında yer alan sözcük, cümle, paragraf gibi anlamlı bölümlere isim verilmektedir. Bu kodlama sürecinde, toplanan verilerin bölümlere ayrılmasını, incelenmesini, kavramlaştırmayı ve ilişkilendirilmesini gerektirmektedir (Karataş, 2015).
11. Bir araya getirilen kodlarla sınıflandırma yapılmıştır.
12. Verilen yanıtlardan elde edilen kodlar bir araya getirilerek benzerlik ve farklılıkları saptanmıştır.
13. Kodlar, birbirleriyle karşılaştırılıp sentezlenerek incelenmiştir. Bu şekilde ortaya çıkan kodların uyum ve tutarlılığına bakılmıştır.
14. Ortaya çıkan temalar ile kodların bir araya getirilmesi ve aralarında anlamlı ilişkiler kurulması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu ilişkiler kontrol edilmiş ve aralarında bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.
15. Oluşturulan bazı temalar birbirlerinin kapsamı içerisine girdiği için birleştirilmiştir.
16. Oluşturulan bazı temaların kapsamının geniş olması sebebiyle alt temalara bölünmüş ve bu alt temalar altında da kodlar düzenlenmiştir.
17. İç tutarlığı sağlamak için oluşturulan temaların altında bulunan verilerin anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığına dikkat edilmiştir.
18. Dış tutarlığı sağlamak için ise temaların, birbirilerinden farklı olmakla birlikte kendi aralarında anlamlı bir bütün oluşturabilmesine dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).
19. Belirlenen tema içerisindeki kodlar sayısallaştırılarak mezun görüşlerinin ifade edilme sıklığı belirlenmiştir.
20. Ortak temalara dâhil edilen yanıtlar yapılan analizin sonunda tekrarlanma sıklıklarına göre tabloleştirilmiştir. Tablolarda ve yorumlarda, anketin kapalı ve açık uçlu sorularından elde edilen yanıtların görülme sıklıkları 'f' ve 'Top. f' ile ifade edilmiştir.
21. Temalar, alt temalar ve kodların; frekansları belirlenmiş ve tablolar haline getirilerek betimlenmiştir. Oluşturulan tablolardaki tema, alt tema ve kodların düzeni aşağıda belirtilen şekildedir:
 - Temaların veriliş şekli: Temalardan toplam frekansı en yüksek olan tablonun başında verilmiştir.
 - Temaların altındaki alt temaların veriliş şekli: Tablolarda yer alan alt temaların sıralanması, tezli yüksek programından mezun olanların görüşleri içerisinde en yüksek frekanslı olandan, en düşük frekanslı olana doğrudur.

- Alt temalardaki ortak olan kodların veriliş şekli: Alt temalar altında yer alan her iki lisans türü için de ortak olan kodlar, tezli yüksek programından mezun olanların görüşleri içerisinde en yüksek frekanslı olandan, en düşük frekanslı olana doğru sıralanmıştır.
 - Alt temalardaki ortak olmayan kodların veriliş şekli: Ortak kodların dışında kalan farklı kodlar ise, her iki lisans türü için de frekansı yüksek olandan düşük olana doğru sıralanmıştır.
22. Elde edilen verilerin analizinde tezli yüksek lisans ve tezsiz yüksek lisans mezun ve doktora eğitimine devam eden öğrenci gruplarının görüşleri arasındaki farklar ve benzerlikler betimlenmeye çalışılmıştır.
 23. Geçerlik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi amacıyla katılımcıların görüşleri etkili bir şekilde çözümlenip görüş birliklerine ve ifadelerindeki tutarlılığa dayalı olarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Benzer görüşlerin tekrarlandığı görüşmelerde katılımcıların görüş birliğine dikkat edilmiştir.
 24. Oluşturulan kodlamalar, bulgular bölümünde mezun görüşlerine alıntı yapılırken kullanılmıştır.
 25. Elde edilen bu bilgilere dayanarak sunulan bulgular, her alt amaç için ayrı ayrı hazırlanan tablolardaki veriler arasında farklı lisans türü mezunları arasında karşılaştırmalar yapılarak, yorumlanmıştır. Yapılan yorumlar, alan yazındaki araştırmalar ile desteklenmiştir.
 26. Yorumlamalara ilişkin görüşleri dikkat çekici bir şekilde yansıtmak ve düşünülen görüşü desteklemek amacıyla, doğrudan alıntı yapılan konuşma metinlerine yer verilmiş ve verilerin güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.
 27. Gerektiğinde orijinal verilere dönüş yapma imkânı sağlanmıştır.
 28. Araştırmada, her bir tema ve alt tema kapsamında mezunların özgün ifadelerine yer verilmiştir.
 29. Verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla temalandırma işlemi bir başka araştırmacı tarafından tekrar yapılmış ve daha sonra araştırmacı ile birlikte belirlenen temalar karşılaştırılmıştır.
 30. Verilerin geçerliliği için kodların alt temaları, alt temaların ise temaları temsil edip etmediği, verilerin geçerliği için program geliştirme alanında ve ölçme değerlendirme alanında birer uzmanın görüşüne sunulmuştur.
 31. Tema ve alt temalar yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir.
 32. Oluşturulan temaların, kodlarla anlamlı bir bütün oluşturduğu, araştırmada elde edilen veriler ile ilişkili olduğu görülmüştür.

33. Verilerin toplanması ve analiz süreci, araştırmanın geçerliğini sağlamak için ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.
34. Bu araştırmanın tüm aşamalarının, dış denetime açık tutulabilmesi için elde edilen verilerin tamamı bilgisayar ortamına aktarılmış ve araştırmacı tarafından dosyalanmıştır. Creswell'e (2016) göre, araştırmanın teyit edilebilir olması için elde edilen verilerin dış denetime açık olması gerekmektedir.
35. Verilerin analizi ile araştırmanın raporlaştırılması işlemlerinin bilgisayar ortamında gerçekleştirilmesi, verilerin saklanması ve teyit edilebilirliğini kolaylaştırmıştır (Aktaran: Bütün ve Demir, 2014).

4.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Bilimsel araştırmaların en önemli ölçütlerinden ikisi olan geçerlilik ve güvenirlilik kavramları, araştırmalardan elde edilen verilerin doğruluğunun ve inandırıcılığının sağlanması için kullanılmaktadır. Araştırmalarda veri toplama araçlarının, araştırma deseninin ve veri analizinin geçerliği ve güvenirliliği dikkatli bir şekilde test edilip sonuçları okuyucuya rapor edilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada da geçerliğe ve güvenirliliğe ilişkin çalışmalara yer verilmiştir. Geçerlik ve güvenirlilik kavramları incelendiğinde;

4.5.1. Geçerlik

Geçerlik, araştırmaya hâkim olma, yapılan görüşmelerden ayrıntılı bilgi edinme, doğrudan alıntılara yer verme ve bulguların teyit edilebilirliğidir. Geçerlik, genel anlamda araştırma sonuçlarının doğruluğu ile ilgilenmektedir. Araştırmacının çalışma konusunu olabildiğince tarafsız ele alması ve ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ile yakından ilişkilidir. Bu şekilde elde edilen veriler gerçeği yansıtır ve araştırma sonuçlarının geçerliliğine katkı sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Geçerliği sağlamak için iç geçerlik (inandırıcılık) ve dış geçerlik (aktarılabilirlik) kavramları kullanılmaktadır.

4.5.1.1. İç Geçerlik (İnandırıcılık)

İç geçerlik, araştırma sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin çalışılan gerçekliği ortaya çıkarmadaki yeterliliğidir. Araştırmacı veri toplama, veri analizi ve bulguların yorumlanması aşamalarında tutarlı olması ve bunu nasıl sağladığını açıklaması gerekmektedir. Araştırmacı, araştırmanın tüm aşamalarını eleştirel bir tutumla denetlemeli ve çalışmadaki kontrolleri nasıl yaptığını net ve açık bir şekilde okuyucuya açıklamalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada iç geçerliğin sağlanması amacıyla yapılanlar aşağıda sunulmuştur.

Çalışmada iç geçerlik kapsamında yapılanlar

Uzun süreli etkileşim

- Çalışmanın veri kaynağını oluşturan Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ lisansüstü programından mezun öğrenciler ile görüşme esnasında uzun süreli bir etkileşim içinde veri toplama işlemi yapılmıştır.

Derin odaklı veri toplama

- Araştırmanın amacı doğrultusunda alanyazın ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve elde edilen verilere yönelik toplanan verilerin analizi için kodlar, temalar belirlenerek veri setine işlenmiştir.
- Araştırmanın bulguları, kavramsal çerçeve ile uyumu sağlanarak sunulmuş ve asıl konu boyutları belirlenmiştir.
- Araştırmada verilerin toplanması süresince mezunlarla bireysel olarak yüz yüze uzun süreli görüşmeler yapılması, derin odaklı veriler sağlanmasına katkıda bulunmuştur.

Çeşitleme (üçgenleme)

- Araştırmada, veri kaynağı çeşitlemesi sağlamak için lisans türü ve eğitim durumları farklı özelliklere sahip katılımcılar araştırmaya dâhil edilmiştir. Tezli yüksek lisans programından mezun olanlar ile tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlardan veri toplanarak örneklem çeşitlemesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu katılımcılar arasında yüksek lisanstan mezun olup doktora eğitimlerine devam eden öğrenciler de bulunmaktadır.
- Araştırmada, nicel ve nitel veriler toplanmıştır.
- Araştırmada anket ve görüşme yöntemi olmak üzere iki farklı şekilde veri toplanmıştır.
- Elde edilen verilerin analizi, içerik analizi ile yapılmıştır. Verilerin analizinde, asıl boyutlarla bu boyutları oluşturan özel kategorilerin aralarındaki ilişkiler ile her bir alt alanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilmiş ve bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.

Uzman incelemesi

- Araştırmacı dışında eğitim programları ve öğretim alanında deneyimli olan bir uzman, araştırma problemi hakkında tüm aşamalarında araştırmaya danışmanlık etmiş ve eleştirel bir gözle bakarak araştırmacıya dönüt vermiştir. Danışmanın verdiği dönütler çerçevesinde araştırmacı gerekli düzenlemeler yapmıştır.
- Tema ve kodların belirlenmesinde, oluşturulan tablo ve grafiklerin çalışmanın amacına uygun olup olmadığı ve verilerin tutarlı olup olmadığı ile ilgili eğitim programları ve öğretim alanında üç uzmanın görüşü alınmış ve tablolar yeniden incelenerek gözden geçirilmiştir.

- Veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin analizi ve bulguların yorumlanmasına ilişkin Mezun İzleme çalışmaları olan bir öğretim üyesinin, eğitim programları ve öğretim alanında dört uzmanın, ölçme-değerlendirme alanında üç uzmanın ve iki dil uzmanının görüşleri alınmış ve bu görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.
- Araştırmada soruların hazırlanması, sorulara son şeklinin verilmesi, veri analizi sırasında, tema ve kodların belirlenmesinde, tabloların son hali için, bulgular ve sonuçlar ile ilgili yapılan açıklamaların açık, net, anlaşılır ve araştırma için anlamlı olmasına dikkat edilmiş ve iki dil uzmanının görüşüne başvurulmuştur.

4.5.1.2. Dış Geçerlik (Aktarılabilirlik)

Dış geçerlik, elde edilen sonuçların benzer gruplara veya ortamlara aktarılabilir, genellenebilir olmasıdır. Araştırmacı bu durumun sağlanabilmesi için yaptığı çalışmanın tüm aşamaları hakkında okuyucuyu detaylı bir şekilde bilgilendirmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada aktarılabilirlik kapsamında yapılan çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Çalışmada dış geçerlik kapsamında yapılanlar

Ayrıntılı betimleme

- Araştırma sürecinde yapılan işlemler ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın modeli, hedef evreni, çalışma grubu, veri toplama araçlarının hazırlanması, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ile ilgili tüm aşamalar detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmanın tamamı açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.
- Görüşmelerin ses kaydına alınması, araştırmanın geçerliğini arttırmıştır.
- Görüşme sonrasında katılımcıların ifadelerinin yazılı hale getirilmesi, araştırmanın geçerliğini arttırmıştır.
- Elde edilen veriler, oluşturulan kod ve temalara göre yeniden düzenlenerek yorum katılmaksızın sunulmuştur.
- Araştırmada, elde edilen verilerin analizi aşamasında veriler birkaç kez yeniden gözden geçirilmiştir.
- Araştırmacı öznel yargılardan ve varsayımlardan uzak olmaya özen göstermiştir ve veriler ayrıntılı bir şekilde betimlenmeye çalışılmıştır.
- Bu araştırmada anket formunu destekleyen görüşme formu uygulanarak ölçüt dayanaklı geçerlik arttırılmaya çalışılmıştır. Böylece geçerliğin ölçülmesi için aynı davranışları ölçen başka bir test uygulanmıştır.

Çalışma grubu-ölçüt örnekleme

- Araştırmada, çalışmaya gönüllü olarak katılan Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ lisansüstü programından mezun olanların tümü dâhil edilmiştir.
- Araştırmaya katılanlar arasından, görüşme yapmaya gönüllü olan mezunlarla çalışma grubu oluşturulmuş ve ölçüt örnekleme sağlanmaya çalışılmıştır.

4.5.2. Güvenirlik

“Güvenirlik, ölçmek istenilen kavramı ölçme sonuçlarının tutarlı bir şekilde ölçebilmesi, ölçüm aracının farklı yer ve zamanlarda, aynı evrenden seçilen örnekleme uygulandığında benzer sonuçlar vererek ölçme sonuçlarını tekrar edilebilir nitelikte olmasıdır” (Gürbüz ve Şahin, 2017). Nitel araştırmalarda bazı durumlarda, araştırmanın tekrarı aynı sonucu vermeyebilir. Bu sebeple, birden fazla araştırmacının aynı veri toplama aracıyla veri toplaması, analiz etmesi ve bunların karşılaştırılması ile güvenilirlik sağlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Güvenirliği sağlamak amacıyla iç güvenilirlik (tutarlılık) ve dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) kavramlarına yer verilmektedir.

4.5.2.1. İç Güvenirlik (Tutarlılık)

Bu çalışmada iç güvenirliliğin sağlanması amacıyla, tutarlılık incelemesi yapılmıştır. Tutarlılık ile farklı araştırmacıların aynı verileri kullanarak aynı sonuca ulaşp ulaşamayacağına bakılır. Araştırmalarda tutarlılığın sağlanabilmesi amacıyla örneklemin yeterli büyüklükte seçilmesi, birden fazla araştırmacıdan görüş alınması, daha çok kaynağa başvurulması, verilerin iyi bir şekilde saklanması, çalışılan ortamın ve araştırmacının konumunun tam olarak belirtilmesi ve çalışmanın tarafsız bir şekilde yapılması gerekmektedir. Tutarlılık incelemesi, araştırmaya eleştirel bir gözle bakıldığında ve araştırmacının araştırma sürecinde gerçekleştireceği araştırma faaliyetlerinde, tutarlı davranıp davranmadığının ortaya konulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu tutarlılık, veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi aşamalarında sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada tutarlılık kapsamında yapılanlar aşağıda sunulmuştur.

Çalışmada iç güvenirlilik kapsamında yapılanlar

Veri toplama aracı

- Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarının hazırlanmasında birden fazla uzmanın görüşü alınmıştır.
- Veri toplama araçları oluşturulurken tutarlılığı sağlamak amacıyla, alan uzmanlarından görüş alınmış ve oluşturulan anket ve görüşme formu ile pilot uygulama yapılmıştır.

Verilerin toplanması

- Araştırmada tüm mezunlara ulaşılması hedeflenmiş ve örneklem seçimi yapılmamıştır.

- Verilerin toplanmasında, anket formunda elde edilen bulgular görüşmeler yoluyla teyit edilip ayrıntılandırılması sağlanmıştır. Nitel yöntemle toplanan verilerin teyit edilmesi, detaylandırılmasının sağlanması ve katılımcıların düşüncelerine açıklık getirilmesi amacıyla nitel yöntem içinde nitel yöntem kullanılmıştır. Bu durum, anket formunun görüşme formu ile desteklenmesi ve dayanaklandırılması sağlanarak sonuçların güvenilirliği ve tutarlılığın artması için önemlidir. Bu araştırmada da verilerin tutarlılığını arttırmak için uygulanan anketten sonra katılımcılar içerisinde gönüllü olanlara anket sorularından yola çıkılarak hazırlanan görüşme formu ile soruların tekrar sorulması sağlanarak mezunların verdikleri cevapların tutarlılığının desteklenmesiyle güvenilirlik arttırılmaya çalışılmıştır. Erden'e göre (1998), anketlerin güvenilirliğini ölçmek için izlenebilecek en iyi yol anketin uygulandığı grubun içerisinde küçük bir gruba belli aralıklar ile tekrar uygulanması ya da bazı soruları farklı biçimlerde ifade edilerek iki kez sorulabilmesiyle olmaktadır. Böylece verilen cevapların tutarlılığına bakılmaktadır.
- Verilerin toplanması aşamasında, araştırmacı görüşme formundaki soruları benzer yaklaşımlarla mezunlara yöneltmiştir.
- Verilerin toplanması esnasında, görüşmeler ses kaydına alınarak mezunların görüşleri kayıt altına almıştır.
- Araştırmanın veri toplama sürecinde birden fazla uzmanın görüşü alınmıştır.

Verilerin analizi

- Görüşme sonrasında katılımcıların ifadelerinin yazılı hale getirilmesi, araştırmanın güvenilirliğini arttırmıştır.
- Araştırmada, mezunların sözlü ve yazılı ifadelerine doğrudan alıntı yapılarak yer verilmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır.
- Bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir.
- Elde edilen veriler üzerinde araştırmacı ve nitel araştırma konusunda deneyimli bir uzman ayrı ayrı kodlamalar yapmıştır. Yapılan bu kodlamalar karşılaştırılmış ve kodlamalar arasındaki tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır. Kodlamaların farklılaştığı durumlarda, kodlar araştırmacılar tarafından yeniden incelenmiş ve ortak bir karara varılmıştır (Silverman, 2005).
- Bu süreçte ortaya çıkan kodlar ile kodları kapsayan temalar anlamlı bir bütün oluşturmakta ve ortaya çıkan temaların tamamı araştırmada edilen verileri açıklamaktadır.
- Alanyazından elde edilen araştırmaların sonuçları ile yapılan araştırmada çıkan sonuçlar karşılaştırılmıştır.

- Kavramsal çerçeve doğrultusunda araştırmanın veri analizi ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.
- Araştırmanın veri analizi ve sonuçların değerlendirilmesi sürecinde birden fazla uzmanın görüşü alınmıştır.

4.5.2.2. Dış Güvenirlik (Teyit edilebilirlik)

Dış güvenirlik, araştırmalardan elde edilen sonuçların benzer ortamlarda aynı şekilde elde edilip edilemeyeceğine ilişkin bilgi vermektedir. Dış güvenirliğin sağlanması için; araştırmacının öncelikle araştırma sürecindeki kendi konumunu açık hale getirmesi, verilerin kaynağını oluşturan bireylerin açık bir şekilde tanımlanması, süreçte oluşan sosyal ortamların ve sürecin tanımlanması, verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçevenin ve varsayımların tanımlanması, veri toplama ve analiz yöntemleri ile ilgili ayrıntılı açıklamaların yapılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada dış güvenirlik kapsamında yapılan çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

Çalışmada dış güvenirlik kapsamında yapılanlar

Teyit incelemesi stratejisi

- Araştırmadan elde edilen veriler ile ulaşılan sonuçlar sürekli olarak teyit edilmiştir.
- Veri toplama aracı, mezunların orijinal görüşleri, analiz aşamasında yapılan işlemler saklanacak ve gerektiğinde incelemeye sunulacaktır.
- Veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Açıklamanın detaylandırılması, araştırma sonuçlarının tarafsız olarak aktarılma olasılığını arttırmakta ve benzer çalışmalara yol gösterici nitelikte olmasını sağlamaktadır.
- Alan yazındaki bulgularla araştırmadan elde edilen bulgular paralellik göstermektedir.

Araştırmanın yöntem bölümünde yer alan alt bölümler ve bu alt bölümler kapsamında yer alan alt amaçlar temel alınarak gerçekleştirilen uygulamalar ayrıntılı biçimde Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Çalışmanın Yöntem Bölümünün Özet Tablosu

Çalışmanın Temel Amacı

Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ Bilim Dalı yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerin almış oldukları eğitime, bu eğitimin iş yaşamlarına katkısına ve mezuniyet sonrası üniversite ile olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi

Evren- Çalışma Grubu

1. Hedef Evren	2. Çalışma Grubu
Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ lisansüstü programından mezun olan 57 öğrenci	Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerden gönüllü olan 39 öğrenci ve bu mezunlar arasından görüşme yapmaya gönüllü olan 16 öğrenci

Çalışmanın Alt Amaçlarına Yönelik Araştırma Soruları

Alt Amaç: Mezunların lisansüstü eğitimin etkililiğine yönelik görüşleri nelerdir? . Mezunların, lisansüstü eğitim alma amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir? . Mezunların, aldıkları lisansüstü eğitimin amaçlarını karşılama durumuna ilişkin görüşleri nelerdir? . Mezunların lisansüstü eğitim sürecinde edindikleri bilgi ve becerileri, mesleki yaşamlarında kullanma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir? . Mezunların lisansüstü eğitim sürecinde edindikleri bilgi ve becerileri, kişisel gelişimlerinde kullanma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir? . Mezunlar, mezun olduktan sonra lisansüstü eğitim aldıkları bölüm ile ilgili bilimsel çalışmalara katılma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir? . Mezunlar, mezun olduktan sonra EPÖ alanı ile ilgili olabilecek herhangi bir çalışmada yer aldılar mı /katıldılar mı?	Alt Amaç: Mezunların diğer mezunlarla ve üniversite ile olan iletişimlerine yönelik görüşleri nelerdir? . Mezunların, alanlarındaki diğer mezunlar ile olan iletişimlerine yönelik görüşleri nelerdir? . Mezunlar, kendi alanlarındaki diğer mezunlarla alana ilişkin paylaşımlarına yönelik görüşleri nelerdir? . Mezunların, üniversite/fakülte ile iletişimlerine yönelik görüşler nelerdir? . Mezunların, üniversite ile iletişimlerini devam ettirmelerine yönelik görüşleri nelerdir? ne şekilde devam ettiriyorlar? . Mezunların üniversiteden, kendileri ile nitelikli iletişim kurmalarına ilişkin beklentileri nelerdir?
---	---

Araştırmanın Modeli

Tarama Modeli

Veri Toplama Araçları

1. Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Anket Formu	2. Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Görüşme Formu
---	---

Veri Analiz Teknikleri

1. Betimsel Analiz	2. İçerik Analizi
--------------------	-------------------

Araştırmada izlenen aşamalar, alanyazının taranması ile başlayıp tüm verilerin yorumlanıp raporlaştırılmasına kadar her bir aşama ayrıntılı olarak Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Araştırmanın Aşamaları

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda elde edilen tüm verilerin bulguları ve bu bulgulara ilişkin yorumlar sunulmuştur.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, mezunların lisansüstü eğitimin etkililiğine ve diğer mezunlar/üniversite ile olan iletişimlerine yönelik görüşleri iki alt amaç olarak belirlenmiştir. Bulgular, bu iki başlık altında sunulmuştur.

5.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ Bilim Dalı tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan öğrencilerin, lisansüstü eğitimin etkililiğine yönelik görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşlerine ilişkin bulgular; “mezunların lisansüstü eğitim alma amaçları”, “lisansüstü eğitimle birlikte mezunların amaçlarının gerçekleşme durumları”, “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısı”, “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkısı” ve “mezunların akademik çalışmaları” olmak üzere beş başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.1.1. Mezunların Lisansüstü Eğitim Alma Amaçları

Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ Bilim Dalı tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan öğrencilere lisansüstü eğitim alma amaçları sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri; “eğitim bilimleri alanında gelişim”, “mesleki gelişim”, “kişisel gelişim”, “akademik kariyer gelişimi” ve “diğer nedenler” olmak üzere beş tema altında sunulmuştur.

5.1.1.1. Eğitim Bilimleri Alanında Gelişim

Tezli ve tezsiz yüksek lisans programı mezunlarının lisansüstü eğitim alma amaçları arasında en fazla görüş bildirdikleri ifadenin eğitim bilimleri alanında gelişim ($f=112$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin eğitim bilimleri alanında gelişim amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Mezunların Eğitim Bilimleri Alanında Gelişim Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri

ALT TEMALAR	TEZLİ		TEZSİZ	
	Kodlar	f	Kodlar	f
İlgi Duyma	Alana ilgi duymak	20	Eğitimle ilgilenmek	2
	Eğitimin pek çok alana hitap ettiğini düşünmek	7	Program geliştirme konusunda meraklı olmak	1
	Eğitimle ilgilenmek	4	Kendi branşında gelişmek	1
	Araştırma yapmaya meraklı olmak	4		
	Eğitim alanında çalışıldığında tatmin olmak ve başarı duygusu hissetmek	3		
	Farklı alanlarda kendini geliştirmek	1		
	Kendi branşı ile eğitim alanını kaynaştırmak	1		
	Ara Toplam	40	Ara Toplam	4
Program Okur Yazarı Olmada Gelişme	Eğitim ve öğretim programlarında kendini geliştirmek	23	Eğitim ve öğretim programlarında kendini geliştirmek	11
			Eğitim programlarında yapılan değişiklikleri öğrenmek	2
			Program geliştirme konusunda çalışmak	1
	Ara Toplam	23	Ara Toplam	14
Eğitim Alanında Gelişme	Eğitim alanında gelişmek	10	Eğitim alanında gelişmek	3
	Eğitim alanında gerçekleşen gelişmeleri/değişimleri takip edebilmek ve incelemek/yorumlamak	4	Eğitim alanında gerçekleşen gelişmeleri/değişimleri takip edebilmek ve incelemek/yorumlamak	1
	Lisansta edinilen eksik bilgileri gidermek/bilgileri derinleştirmek	2	Öğretim yöntem ve teknikleri hakkında daha derinlemesine bilgi sahibi olmak	1
	Ara Toplam	16	Ara Toplam	5
Bilimsel Katkı Sağlama	Öğrenilen bilgiler ve yapılacak araştırmalarla akademik dünyaya katkıda bulunmak	3		
	Alandaki öğretim üyeleriyle birlikte çalışma yapmak	3		
	Alandaki gelişmelere daha bilimsel bir şekilde ulaşabilmek	2		
	Alanda farklı deneyimleri olanlarla bilimsel bir şekilde görüş paylaşabilmek	1		
	Alanda net bir programa ihtiyaç olduğunu düşünmek	1		
	Ara Toplam	10	Ara Toplam	0
	Toplam	89	Toplam	23

Tablo 3'te görüldüğü gibi, mezunların eğitim bilimleri alanında gelişim amaçlarına yönelik görüşleri; “ilgi duyma” (f=44), “program okur yazarı olmada gelişme” (f=37), “eğitim alanında gelişme” (f=21) ve “bilimsel katkı sağlama” (f=10) olmak üzere dört alt tema altında incelenmiştir.

İlgi Duyma

Mezunların büyük çoğunluğu alana ilgi duydukları için lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmiştir. Mezunlar alanı sevdiklerini, alanla ilgili çalışmaktan keyif aldıklarını, EPÖ'nün öğrenilmesi gereken önemli bir alan olduğunu, eğitimin felsefesini/özünü öğrenmeyi istediklerini ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Bu alana olan ilgimden dolayı yüksek lisans yaptım (T3).

Bu alanı daha çok seviyorum diye başladım. Yani eğitimle ilgili işlerde çalışmak hoşuma gittiği için, çok sevdiğim için. Programı çok seviyorum (T5).

Program işin felsefesi ve ben doğal olarak felsefeye çok yatkınım ve işin felsefesini öğrenmek istedim o yüzden (T6).

Eğitim programlarından yüksek lisans yapmaktan keyif aldım (T9).

Program geliştirme konusuna olan merakımdan dolayı (TZ4).

Mezunların diğer amaçlarına bakıldığında; eğitimin pek çok alana hitap ettiğini düşündükleri, eğitim ve eğitim bilimleri ile ilgilendikleri için lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Yüksek lisans eğitiminden önce pedagojik formasyon eğitimini bitiren öğrenciler, bu pedagojik formasyon eğitimini tamamladıktan sonra eğitim bilimleri alanına ilgi duyduklarını ve yüksek lisans eğitimi aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, eğitim alanıyla ilgili çalıştıklarında başarı duygusu hissettiklerini belirtmişlerdir. Bazı mezunlar EPÖ alanının diğer öğretmenlik branşlarına açık olmasından dolayı bu alanda yüksek lisans eğitimi yaptıklarını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Benim amacım eğitimi seviyorum diyeydi. Formasyonu da ben burada almıştım, hoşuma gitti böyle şeylerle uğraşmak. Birde danışmanımınla çalışmak hoşumuza gidiyor, formasyonumuza da o giriyordu. Formasyon alınca zaten sonrasında da yüksek lisansla baktım eğitim hoş bir şeymiş, güzelmiş (T5).

Ben din öğretmenliği için formasyona başvurmuştum, formasyon dersleri sırasında alan bana çok tatmin edici geldi. Eğitim bilimlerinin desteklenmesi gerektiğini düşündüm. İşin içine girdikçe de daha da keyif vermeye başladı (T8).

Üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olmayan öğretmenlerin pedagojik formasyon eğitimi sürecinde aldıkları eğitimin, eğitim alanına olan ilgilerinin arttığı ve bu durumun lisansüstü eğitim almaya karar vermelerinde etkili olması dikkat çekmektedir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Eğitim bilimlerini, bu bölümü çok sevdiğim için burdayım. Sonuçta biz lisansüstü eğitimi herhangi bir zorunlulukla almıyoruz, keyfimiz için alıyoruz ya da kendi isteğimize göre alıyoruz yani burada tamamen biz istekle geliyoruz. Eğitim bilimleri alanında tüm bilimlerin özü, her ders için de böyle, eğitimin özü olduğu için ben burdayım. Bazı çalışmalara bakıyorum mesela tıp öğrencilerini inceleyen eğitim programları ve öğretimde yapılmış tezler de var, yani işin içine eğitim girdiğinde bizim

bölümümüz aslında bütün alanları kapsıyor, bütün alanlara hakim olmak zorunda, ben böyle düşündüğüm için buradayım (T7).

Ayrıca alanyazında yapılan araştırmalardan farklı olarak, mezunlar EPÖ lisansüstü eğitim programının pek çok alana hitap ettiğini düşündükleri için bu alanda lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Eğitim bilimleriyle uğraşmak beni mutlu ediyor. Aslında ben KPSS’ye bile çalışırken eğitim bilimlerine çalışmak beni çok mutlu ediyor. Ordaki kuramlara gelişim dönemlerine ÖYT’leri... İki tezimde de buna çalıştım mutlu oluyorum, bana gerçekten başarı duygusunu hissettiriyor (T17).” Bu öğrenci aynı zamanda bu programa gelme gerekçesi olarak *“EPÖ alanının çok kapsamlı bir bölüm olmasından dolayı alanı yakından takip edebildiğini ve her alandan bir şeyler öğrenebildiğini”* vurgulamaktadır.

Eğitim bilimlerini sevdiğim için eğitim programlarını seçtim. Birde işlev olarak okulda çok etkin olan bir bölüm. Benim işime yarıyor (TZ2).

Mezunlar eğitim bilimleri alanında çalıştıklarında başarı duygusu hissettikleri ve araştırma yapmaya meraklı oldukları için lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri ise şu şekildedir:

Alanda çalışırken; bu nedir, ne için yapılmış, bu neymiş acaba bunu bir araştırırsak, şunu şöyle yapsak, ya da bir öğrenci ile görüşüyorum ve bunun acaba gerçek durumu ne, diye düşünüyordum. Çalışmalara direkt güvenemiyordum. Gerçek durumu ne, olması gereken ne, bu benim çevremde de böyle mi diye merak ettiğim için yüksek lisans yaptım. Yani hep işin gerçek yüzünü merak ettim. Yaptığım çalışmalarda da direkt güvenemedim o yüzden de programı seçtim. Grup terapisi, grup rehberliği yapıyorum mesela ama olması gereken bu mu, nasıl bir program uygulamalıyız yani merakım vardı hep araştırma yapmaya daha doğrusu ya da yapılan araştırmaları her zaman atıyorum test yapıyorum, genelde nasıl bir araştırma yapılmış ne için yapılmış, bu benim çevremde de böyle mi bunu merak ediyordum ve doğru tercih yapmışım (T10).

Ayrıca mezunlar, farklı ortamlarda çalışma imkânı varsa buna yönelik daha farklı ürünler çıkarabilmek ve kendi branşı ile EPÖ alanını birleştirmek gibi amaçlarının olduğunu da ifade etmişlerdir. Bazı mezunların ifadeleri şu şekildedir:

Daha öncesinde Kelam anabilim dalında yüksek lisansa başlamıştım, devam etmişim bir süre, oradaki hocalarımdan da fikir alarak bu iki alanı birbirine kaynaştırmak istedim. Ama ben eğitimimi üçü yani sağlık, din ve eğitim ayağına oturttum ve bu üçü de insan için çok önemli etkenler ve bu üç faktörü birbirleriyle kaynaştırmaya çalışıyorum. İlerisi için hani ilerde daha farklı ortamlarda çalışma imkanım varsa buna yönelik daha farklı ürünler çıkarabileyim diye, hep bakışım böyle oldu. Ne sağlığı dinden ayırdım, ne de dini eğitimden ayırdım yani hepsini bir arada böyle kaynaştırarak götürmeye çalışıyorum açıkçası (T8).

Sonuçta kazandığım her bilgiyi alanlara uygulayabilmeliyim ben. Örnek vereceğim bağlamak için, şimdi ben ihracat alanı sektöründe çalıştığım için bir öğretmen olmama rağmen bir hocadan bir ihtiyaç belirleme dersi aldık. İhtiyaç belirleme dersi insan kaynaklarındaki bizlerin de eksiklerini tespit edemediğini görmemi sağladı. Hani orda edindiğim eğitim değerleri, eğitim programları ve öğretimi alanında aldığım bir bilgi

beni çok daha farklı bir sektörde bilgi kazanıp o sektöre nasıl entegre etmem gerektiğini görmemi sağladı. Mesela kendi insan kaynaklarıma bunları bunları yapabiliriz diye uyarma fırsatı buldum (T23).

Program Okur Yazarı Olmada Gelişme

Mezunların çoğu program okur yazarı olmayı ve bu amaçla kendilerini geliştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Mezunlar bu amaçla eğitim ve öğretim programları alanını daha iyi anlamak ve uygulayabilmek istediklerini belirtmişlerdir. Mezunlar; eğitim ve öğretim programları hakkında ve özellikle öğretim programlarının hazırlanmasına ilişkin bilgi sahibi olmak, öğretim programlarını incelemek, hem zaman içinde geliştirilen programlar arasındaki hem de farklı branşlar arasındaki farkları incelemek, program geliştirme konusunda daha derinlikli bilgiye sahip olmak için lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kendi alanımda ülke genelinde bir program eksikliği olduğunu düşünüyorum, bu nedenle program geliştirme konusunda daha derin bir bilgiye sahip olmak istedim (T2).

Birçok öğretmenin öğretim programlarını bilmediklerini görüyorum, bana öğretim programını çıkarır mısın, gösterir misin dediğimde bana internetten indirmiş oldukları yıllık planları göstermiş olduklarını görüyorum ve işin aslı öğretim programı bir öğretmenin öğretme işini gerçekleştirebilmesi için elinde gerekli olan materyali, şablonu, öğretim yöntem ve tekniklerini ve aynı zamanda öğrencinin daha iyi bir insan olabilmesi için edinmesi gereken eğitimi, edinmesi gereken kazanımları sağlayan planlar dizisi, gidişat dizisi ve bir öğretmen öğretim programını bilmeden eğitme işini öğretme işini yapıyor ve bu da çok tehlikeli bir durum. Yani daha kazanımı bilmiyorsun ki programda öğrencinin ihtiyacına göre düzenlenmiş kazanımların varlığından habersizsin ve elinde sadece bir klavuz kitap ya da bir ders kitabıyla gidiyorsun ve ders kitabı da sadece başka birinin hazırladığı yani ders kitabını kim hazırladıysa o kişi oluyorsun. Bu yüzden öğretmenlerin eğitim programlarında en azından öğretim programının ne olduğunu bilmesinden yanayım (T4).

Öncelikle kendi alanım olan İngilizce öğretim programı ve diğer branşların öğretim programlarının hazırlanması aşamasında neler yapıldığı hakkında bilgi sahibi olmak için yüksek lisans eğitimi aldım. Ben öğretim programlarını inceleyebilmek adına burdayım, benim amacım bu. Eğitim programları ve öğretimde yüksek lisans yaptığımda hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirmede ben bunların herhangi birini bu şekilde ele alabilirim, ben bunu öğretimde veya İngilizce'nin öğretiminde ele alabilirim, bir yol izlemem gerekiyor ve bana bu yolu verecek olan eğitim programları ve öğretimde yani en azından ben böyle görüyorum, bu yüzden bu alanda ilerlemek istedim (T7).

Ben programla alakalı olarak alanda gelişmek için yaptım. Programın da öğretmenler tarafından iyi bilinmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü en büyük hata öğretmenlerin programa uygun davranış sergilememeleri ya da değerlendirmeleri buna göre yapmamaları. Böyle olduğu için öğretmenler verimli olamıyorlar, çocuklardan istenen başarı elde edilemiyor. Türkiye'de o yüzden programın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri için programlar bir rehber ve

dolayısıyla da programların da iyi kullanılması lazım, onun için de doktoraya da bu alanda devam ettim (T9).

Alanda gerçekten programla ilgili kafamı karıştıran şeyler olmaya başlamıştı. Rehberliğin net bir programı yok, bir şey yapıyoruz ama kafamıza göre yapıyoruz, o yüzden isteyerek programa başvurdum (T10).

Eğitim programlarında kendimi geliştirmek için geldim (T23).

Ben kendimi alanda geliştirmek istiyorsam tabi eğitim programları olarak görüyorum çünkü eğitimciyim. Benim sosyal bilgilerde yüksek lisans yaptığımda alacağım eğitim öğretmenlik hayatımda herhangi bir faydası yok ama programlamadaki alacağım bilgiler bana fayda sağlıyor. Ders işleniş bakımından ve diğer bilgilerle. Ama sosyal bilimler alanında alacağım bir yüksek lisans, ders içeriğinde yani eğitim içeriğinde bir faydası yok. Öğretmen olduğum için programlamadaki alacağım bilgiler öğretmenlik hayatımda bana fayda sağlıyor. Ders işleniş bakımından ve diğer bilgilerle (TZ1).

Program geliştirme konusuna olan merakımdan dolayı (TZ4).

Programın yapısını görmek, aynı şekilde fen programını ve diğer programları incelemek istemiştım zaten. Yani bunu öğrendikten sonra neler yapılabilir, nasıl bir portfolya açılabilir, bunları görmek istediğim için eğitim programları oldu. Bana eğitim programları daha çok hitap ediyordu. Aynı şekilde programın yapısında, fen programında, diğer programlarda ne farklılıklar var onları incelemek benim hoşuma gitti. Programın bana daha çok hitap ettiğini düşünüyorum şu anda (TZ6).

Sınıf öğretmenliği benim bölümüm yani alanım programdı zaten. Ben tamamen programcıyım, çünkü bizim sınıf öğretmenlerinin işi program. Biz 13 tane farklı ders alıyorduk o yüzden program çok önemli bizim için. Mesela matematik öğretmeni matematik alanında alıyorken biz her dersi alıyoruz. Hepsini bilmek zorundayız (TZ7).

Uyguladığım programın inceliklerini öğrenerek kendi alanım ile ilgili olarak öğrencilere daha fazla fayda sağlamak (TZ12).

Ayrıca mezunlar, eğitim programlarında yapılan değişiklikleri öğrenmek için de lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bir mezunun görüşü ise şu şekildedir:

Eğitim programlarında neler değiştiğini öğrenmek istedim. Benim asıl amacım buydu yani programlarda ne var ne yok, ne değişmiş onu öğrenmekti (TZ8).

Mezunların ifadelerinden anlaşılacağı üzere, öğretmenlik meslekleri gereği öğretmenler kullandıkları öğretim programları hakkında daha fazla bilgi sahibi olarak programa daha hâkim olmak istemektedirler. Bu sayede kendi branşlarındaki öğretim programlarını mesleklerinde daha doğru ve etkili bir şekilde uygulayabileceklerini düşünmektedirler. Bu sebeple lisans eğitiminde kendi branş programları hakkında bilgi edinemeyen öğrenciler lisansüstü eğitimle bu eksiklerini kapatmaya çalışmaktadırlar. Bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Önceden eğitim programları ve öğretim lisans bölümü de vardı ve oradan mezun olanlar öğretmen olabiliyorlardı evet öğretim programlarını da biliyorlardı ama şimdi günümüzde diğer lisans dallarını incelediğimizde zaten eğitim programları lisans bölümü kalktı. Ben öğretim programının ne olduğunu bilmiyordum evet, lisansta ders

planı hazırlatılıyordu ve ben kazanımları yazıyordum ama bu kazanımlar olmamış deniyordu, hani o kazanımların ben öğretim programlarında var olduğunu bilseydim benim için bu süreç çok daha farklı işlerdi (T11).

Program dediğimiz zaman biz öğretmenlikte programı devamlı kullanıyoruz hani her zaman, her daim kullanıyoruz ama programı detaylı olarak biliyor muyduk, bilmiyorduk. Sadece yüksek lisansta yani lisansta öğretmenlik okumanın eğitim bilimleri açısından bir faydası yok. Anadolu öğretmen lisesi çıkışlıyım, orda gördüğüm eğitim bilimleri lisansta okuduğum eğitim bilimlerinden çok çok daha iyiydi ki okuduğum üniversite iyi bir üniversiteydi eğitim bilimleri konusunda Türkiye'nin en köklü üniversitelerinden bir tanesiydi ama orda bile eğitim bilimleri konusunda ben yeterince ona sahip olamadım. Ama yüksek lisansı gerçekten bakış açım gelişti (TZ3).

Eğitim Alanında Gelişme

Eğitim alanında gelişmek için lisansüstü eğitim aldıklarını belirten mezunlar, eğitim alanında gerçekleşen gelişmeleri/değişimleri takip edebilmek ve bunları inceleyip yorumlayabilmek, lisansta edindikleri eksik bilgileri giderebilmek ve daha derinlikli bilgiye sahip olabilmek amacıyla yüksek lisans eğitimi aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Kendi alanımda ülke genelinde bir program eksikliği olduğunu düşünüyorum ve bu yüzden kendimi eğitim programlarında geliştirmek istiyorum (T4).

Ülkemizdeki eğitim alanında gerçekleşen gelişim ve değişimleri yakından inceleyip bu değişimlere bilimsel açıdan yaklaşarak yorumda bulunmak için (T12).

Ben öğrencilerime nasıl daha hâkim olabilirim. Hem gündemi takip edeyim, eğitim alanında hangi değişiklikler, yenilikler oluyor. Sınıfta daha iyi nasıl öğretebilirim, bir öğretmen olarak gelecekteki eğitim nasıl olmalı, şeklinde düşünerek. Belki kendim yeni mezun olsam ihtiyaç duymayacaktım ama biz mezun olduğumuzda, ben 1999 mezunuyum, o zamanki bilgiler artık çok eski, demode kaldı, bizim okuduğumuz kitaplar bile belki şuanda kütüphanelerde vardır, ondan sonra çok fazla yayınlar oldu ve artık eğitim fakültelerindeki programlar da değişti, ordaki verilen dersler de içerikler de muhakkak değişti bunun için kendimi yenileme, geliştirme diyelim. 20 yıllık öğretmenim tabi başladığımda bir 15 yıllık öğretmendim, tabi lisansta öğrendiğimiz bilgiler unutuluyor ya da yeni bilgiler ekleniyor yani her şey değişiyor, eğitim değişiyor, teknoloji değişiyor, eğitim bilimlerinde de muhakkak yeni yeni çalışmalar yapılıyor. Dolayısıyla da eğitimde kendimi geliştirmek amacıyla başvurduğum (T13).

Eğitim alanında çalıştığım için beni geliştirecek olması (T15).

Alanımda yani mesleğimde kullanmak için eğitim alanında kendimi yetiştirmek, geliştirmek istedim (T21).

Alanda kendini geliştirmek için yani eğitim alanında (T24).

Amacım eğitim alanda kendimi geliştirmekti (TZ3).

Öğretmen olduğum için eğitim alanında kendimi geliştirmem lazım yani benim sosyal bilgilerde yüksek lisans yaptığımda alacağım eğitim öğretmenlik hayatımda herhangi bir faydası yok ama programlamadaki alacağım bilgiler bana fayda sağlıyor. Ders işlenişi bakımından, ders içeriğinde yani eğitim içeriğinde ve diğer bilgilerle (TZ6).

Aktan'ın (2020) yaptığı benzer bir araştırmada da öğretmenlerin eğitim alanında gerçekleşen bilimsel çalışmaları takip etme isteklerinin lisansüstü eğitim alma beklentileri arasında olduğu görülmektedir.

Ayrıca eğitim anlamında ülke olarak eksikliklerin olduğunu düşünen mezunlar, eğitim kalitelerini arttırmak amacıyla lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Öne çıkan öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ben kendimi eğitim anlamında geliştirmek istiyordum. Çünkü gerçekten çok eksik olduğunu görüyorum. Okurken de, lisans anlamında da, derslere girip çıkarken de bazı eksiklerin olduğunu görüyorum ve bu alanda kendimi geliştirmemin daha mantıklı olacağını düşündüm. Eğitim alanında kendimi geliştirmek (akademik, düşünsel vs.) için (T21).

Bilimsel Katkı Sağlama

Mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitimden edindikleri bilgiler ile çeşitli araştırmalar yapıp akademik dünyaya katkıda bulunmak ve alandaki öğretim üyeleriyle birlikte çalışmalarını sürdürmeye devam etmek amacıyla lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler şu şekildedir:

Olaylara, öğretime, eğitime daha bilimsel bir şekilde ulaşabilmek benim alanda gelişmem için (T1).

Eğitim programlarında hala yapmak istediğim bir şeyler var hani, mesela bir program yazdım ve onu biraz daha kitaplaştırma niyetim var, PDR alanında böyle bir şeye, program ayağına bir ihtiyaç var. Yani bize hep dışarıdan ısmarlama program geliyor rehberlik alanında ve hep düzene oturmuyor, uygulayan programı tam nasıl uygulayacağını bilmiyor, program değil de danışmanlık kısmına biraz daha önem verdikleri için öğretmenlik kısmından el çekiyorlar ve okulda buna rehberlik programına ihtiyaç olduğunu düşünüyorum (T10).

Ben dâhil arkadaşlarım da akademik dünyaya katkıda bulunmak istiyoruz. Mesela öyle çeviriler oluyor, öyle bilgiler oluyor ki yani işte sadece a konusu başlığında bir kitapta sadece a konusunu metnin içerisinden çekip koyabiliyorlar ama bazı metinlerin içerisinde o kadar destekleyici veriler olabiliyor ki mesela öbür kitabı okusak belki de çeviri anlamında, bir dilci olarak söylüyorum bunu, belki eksik kalıcaz işte (T16).

Yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde, bilimsel çalışmalara katkı sunma ve bilimsel çalışmaları takip etme isteğinin lisansüstü eğitim alma amaçları arasında olduğu görülmektedir (Aktan, 2020: 596-607). Dilci'nin (2019) çalışmasında da, lisansüstü eğitim alma amaçlarının, bilimsel çalışmalara katkı sunmak istenmesi ve bilimsel çalışmaları takip etmenin istenmesinden dolayı olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırma becerilerine sahip olmak istedikleri için lisansüstü eğitim alındığı sonucu elde edildiği görülmektedir.

Ayrıca tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların bilimsel katkı sağlama amacı ile ilgili görüş bildirmediikleri dikkat çekmektedir. Bunun nedeni olarak tezsiz yüksek

lisans programı mezunları, akademik anlamda çalışmalar yapmaktan ziyade mesleklerine yönelik ilerleme kattetmeyi istediklerini ifade etmişlerdir. Tezli yüksek lisans programı mezunları ise lisansüstü eğitimlerine, doktora programı ile devam edip akademik yapıyı sürdürmek ve alanla ilgili çalışmalar yapmak istedikleri için lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir.

5.1.1.2. Mesleki Gelişim

Mezun olan öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amaçlarına ilişkin en fazla belirttikleri bir diğer gerekçenin mesleki gelişim ($f=74$) olduğu görülmektedir. Mezun olan öğrencilerin mesleki gelişim amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Mezunların Mesleki Gelişim Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri

ALT TEMALAR	TEZLİ		TEZSİZ	
	Kodlar	f	Kodlar	f
Öğretmenlik Mesleğinde Etkili Olma	Öğretmenlik mesleğini geliştirerek daha nitelikli bir öğretmen olmak	39	Öğretmenlik mesleğini geliştirerek daha nitelikli bir öğretmen olmak	9
	Yeni öğretim yöntem ve tekniklerini öğrenmek	6	Gelişen öğretmenlik meslek bilgisinden haberdar olmak	1
	Meslekte kariyer yapmak	2	Meslekte kariyer yapmak	1
	MEB'in program geliştirme çalışmalarında yer almak	1	Daha etkili ders işlemek	1
	Ölçme değerlendirme sürecini öğretim programına uygun olarak gerçekleştirmek	1	Sınıf yönetimi becerimi geliştirmek	1
	Etkili öğrenme-öğretme süreci için öğretim materyalleri geliştirmek	1		
Ara Toplam		50	Ara Toplam	13
Farkındalık Sağlama/ Yenilik	Eğitim bilimlerinin desteklenmesi gerektiğini düşünmek	1	Mesleki bakış açısını geliştirmek	2
	Gelecekteki eğitimin nasıl olması gerektiğini düşünmek	1	Öğretmen duruşu oluşturmak	1
	Öğrenme-öğretme sürecinde EPÖ'nün yol gösterici olacağını düşünmek	1		
	Öğretim programına uygun mesleki davranış sergilemek	1		
	Öğretim programında öğrencinin ihtiyacına göre düzenlenmiş kazanımları öğrenmek	1		
	Tek düze bir öğretim yöntemi kullanmayı engelleyebilmek	1		
	Öğrenme-öğretme sürecinin öğretmenler tarafından nasıl algılandığını inceleyebilmek	1		
	Öğrenme-öğretme sürecini daha iyi inceleyebilmek	1		
Ara Toplam		8	Ara Toplam	3
Toplam		58	Toplam	16

Tablo 4'te görüldüğü üzere, mezunların mesleki gelişim amaçları, “öğretmenlik mesleğinde etkili olma” (f=63) ve “farkındalık sağlama/yenilik” (f=11) olmak üzere iki alt tema altında incelenmiştir.

Öğretmenlik Mesleğinde Etkili Olma

Mezunların büyük çoğunluğunun öğretmenlik mesleğinde etkili olma amacı ile yüksek lisans eğitimi aldıkları görülmektedir. Mezunların mesleklerinin öğretmen olması, bu amacı anlaşılır kılmaktadır. Mezunlar bu amaçla en fazla öğretmenlik mesleki niteliklerini geliştirmek ve böylece daha etkili bir öğretmen olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Mezunlar, lisansüstü eğitimde öğrendikleri bilgilerle birlikte öğretme işini daha iyi yapmayı, öğretim programında öğrencinin ihtiyacına göre düzenlenmiş kazanımları öğrenebilmeyi, değerlendirmeleri öğretim programına uygun yapmayı ve öğretmenlik mesleğindeki gelişmelere takip edebilmeyi istediklerini belirtmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıda belirtildiği şekildedir:

Benim için mesleğimde en iyisi olabilmek. Mesleğimde en iyi hiçbir zaman olamam ama bir adım daha öteye gidebilirim. Ben bu öğretmenlik mesleğini, bu öğretim işini bir adım daha öteye götürebilmek için bunun içerisindeyim. Çocuklara daha bilimsel daha bilgisel bir şekilde iç içe olabilmek için. Ben insan yetiştirmeye odaklandığım için bu işin içindeyim (T7).

Öğretmenin nasıl olduğunu daha detaylı öğrendim, bu beni çok olumlu yönde etkiledi, bu iş alanına da yansıdı, hastalarımızla diyaloglarımıza da yansıdı. Genelde çocuklarla ve yaşlılarla iletişimim hep iyidir ama bence daha da iyi oldu yani öyle düşünüyorum (T8).

Mesleki yaşamıma katkı sağlaması adına bu eğitimi aldım (T11).

Tamamen mesleğimle ilgili, 20 yıllık öğretmenim tabi başladığımda bir 15 yıllık öğretmendim, tabi lisansta öğrendiğimiz bilgiler unutuluyor. Mesleki gelişim amacıyla eğitim almak (T13).

Bu eğitimin mesleki hayatıma katkısının olması için lisansüstü eğitimi aldım (T14).

Mesleğimi daha iyi yapmamı sağlayacak birikim oluşturmak için (T20).

Bunun öğretmenlik meslek hayatıma faydası olacağını düşündüm ve olduğunu da gördüm (T22).

Yüksek lisansta amacım biraz daha öğretmenlikti. Bu gelişen öğretmenlik tekniklerinin bize çok ulaştığını düşünüyorum açıkçası hani akademik olarak, akademik dünya arasında geziyor, çok böyle akademik dünyanın dışında sirayet etmiyor. Siz akademik dünyanın içine girerseniz bunlardan haberdar oluyorsunuz açıkçası. Bunun için ben yüksek lisans yani eğitim programları olsun matematik öğretmenliği olsun yani ne olursa olsun yapabileyim diye düşündüm (T24).

Kendi alanım ile ilgili olarak öğrencilere daha fazla fayda sağlamak istiyordum (T25).

Genelde öğretmenlere baktığımda hepsi kendi alanı olduğu için, öğretmen olduğu için, hepsi kendi alanında yarayacağı için yapıyorlar. Öğretmenlik bilgisini geliştirmek tek

amaçları buydu yani. Daha iyi bir öğretmenlik yapabilmek için yani hepsinin amacı buydu, daha bir öğretmenlik (TZ1).

Derslerde öğrendiklerim sayesinde öğrencilere daha faydalı olabilmek için geldim. Derslerde öğrendiklerimi, öğrencilere daha çok aktarabilmek için geldim (TZ6).

Aktan'ın (2020) yaptığı bir çalışmada, öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma gerekçelerinin; mesleklerine yönelik teorik güncel bilgileri öğrenme, bilimsel yaşantı ile meslekte kendini yenileme, mesleki becerileri geliştirme gibi gerekçelerin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki bilgilerini arttırmak için lisansüstü eğitim almaları çok olumlu bir düşünce olarak algılanabilir (Beşer vd., 2005: 129-135). Yapılan bazı araştırmalarda mezunların öğretmenlik niteliklerini arttırmak istemelerinin lisansüstü eğitim almalarında etkili olduğu belirlenmiştir (Aküzüm, 2016; Alabaş vd., 2012; Aslan, 2010; Aydemir ve Çam, 2015; Baş, 2013; Bertram vd., 2013; Golde ve Dore, 2001; Turhan ve Yaraş, 2013). Mezunların lisansüstü eğitim alma amaçlarının, alanda yapılan diğer araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Eğitim programlarının başlıca uygulayıcıları olan öğretmenler, öğrenme faaliyetlerini kolaylaştırma rolünde başarılı olabilmek için yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmiş olmalıdırlar (Evin Gencel, 2013). Çünkü geçmişte bir meslek sahibi olan tüm bireyler öğrendikleri aynı bilgiyle o işi yıllarca sürdürebilirken günümüzde bu pek de mümkün olmamaktadır. İnsanlar hayatları boyunca aynı mesleği yapsalar bile artık sürekli yeni bilgi ve beceriler kazanmaya ihtiyaç duymaktadırlar.

Mezun olanlar genel olarak lisansüstü eğitimle birlikte yeni öğretim yöntem-tekniklerini öğrenmek ve bu yöntem-teknikleri ders işleyişlerine aktarmak gerekçesi ile lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, mesleki kariyer gelişimlerini sağlamak için de lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Mezunlar mesleki kariyer gelişimleri ile hem öğretmenlik mesleklerine uzman olarak devam edebileceklerini hem de maaş artışı yaşayacaklarını belirtmişlerdir.

Dilci'nin (2019) çalışmasında da benzer bulgulara rastlandığı görülmektedir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecine yönelik görüşlerinin belirlendiği bu çalışmada, öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında mesleki amaçlarının; mesleklerine yönelik teorik bilgileri öğrenme, bilimsel yaşantı ile meslekte kendini yenileme, mesleki becerileri geliştirme, mesleki yaşantıyı bilimsel temellerle destekleme ve yaşanan mesleki sorunlara çözüm bulma olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmadan farklı olarak Dilci'nin araştırmasında, lisansüstü eğitim almalarındaki mesleki amaçları arasında; mesleki tükenmişlikten kurtulmak ve mesleki doyum sağlama ifadelerinin de yer aldığı görülmektedir.

Aktan'ın (2020), lisansüstü eğitimin tamamlanmasıyla birlikte öğretmenlerin; ek ders ücretlerinin %5 oranında artış yaşanacağı, kademe ilerlemesi sağlanacağı, hizmet içi eğitim verilebileceği ve çeşitli projelerde öncelikli olarak seçilebileceği, yöneticilik başvurusunda ekstra puan alınacağı gibi katkılar sağlayacağı gerekçesiyle programa başvurdukları görülmektedir. Başer, Narlı ve Günhan'ın (2005) yapmış oldukları başka bir araştırmada da, öğretmenlerin kademelerini yükseltmek, maddi katkı sağlamak ve atama yapılmasını sağlamak için lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir.

Farkındalık Sağlama/Yenilik

Mezunların bir diğer mesleki gelişim amacının farkındalık sağlama/yenilik olduğu görülmektedir. Farkındalık sağlama/yenilik amacıyla lisansüstü eğitim alan mezunlar mesleki bakış açısı geliştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Bazı mezun ifadeleri şu şekildedir:

Öğretim sürecinin öğretmenler tarafından nasıl algılandığını, öğrenciler tarafından nasıl öğrenildiğini, edinildiğini inceleyebilmek adına burdayım, benim amacım bu (T14).

5.1.1.3. Kişisel Gelişim

Tezli ve tezsiz yüksek lisans mezunlarının kişisel gelişim (f=58) amacıyla lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir. Mezunların kişisel gelişim amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Mezunların Kişisel Gelişim Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri

ALT TEMALAR	TEZLİ		TEZSİZ	
	Kodlar	f	Kodlar	f
Kendini Güncel Tutma	Bilgilerini güncellemek	19	Bilgilerini güncellemek	6
	Kazanılan yetilerin körelmesini engellemek	1		
	Alandaki güncel gelişmeleri takip etmek	1		
	Ara Toplam	21	Ara Toplam	6
Donanımlı Olma	Bilgi birikimini arttırmak	7	Bilgi birikimini arttırmak	5
	Fikir üretebilmek	2	Farklı alanlarda kendini geliştirmek	3
	Kendi çocuğunun eğitimine ve gelişimine katkı sağlamak	2	Bakış açısını genişletmek	1
	Bilimsel bir çerçeve oluşturabilmek	1		
	Kültürel anlamda gelişmek	1		
	İletişim becerilerini geliştirmek	1		
	Ara Toplam	14	Ara Toplam	9
Deneyim Sağlama	Lisansüstü eğitim almak	5	Farklı deneyimler elde edebilmek	1
	Farklı deneyimler elde edebilmek	2		
	Ara Toplam	7	Ara Toplam	1
	Toplam	42	Toplam	16

Tablo 5’te, mezunların kişisel gelişim amaçlarına yönelik görüşleri; “kendini güncel tutma” (f=27), “donanımlı olma” (f=23) ve “deneyim sağlama” (f=8) olmak üzere üç alt temada incelenmiştir.

Kendini Güncel Tutma

Tezli ve tezsiz yüksek lisans programı mezunlarının büyük çoğunluğu kendilerini güncel tutabilmek için lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Yüksek lisans eğitimi ile birlikte bilgilerini güncellemeyi amaçladıklarını belirten mezunlar bu sayede kendilerini yenilemek, değişime uyum sağlayabilmek ve gündemi takip etmek istediklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte mezunlar, lisans eğitimlerinde kazandıkları bilgi ve becerilerin körelmesini engellemek istediklerini belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşeri aşağıdaki gibidir:

Öğrenmeyi, sürekli kendimi güncel tutabilmek için bu sürece başladım. Ben zaten lisans eğitiminden mezun olduğumdan beri hiç öğrenimime ara vermedim, bazı siyasi sebeplerden dolayı yasaklar vs. hep girdi araya ama o ara ben kendimi evde hep kendimi geliştirdim, sonra da diplomaya dönüştürdüm, yani hiç boş durmadım (T8).

Olduğumuz yerde kalmamayı, değişmeyen tek şeyin değişimin kendisidir felsefesinden yola çıkarsak eğer yani her şey değişiyor, bilgiler de değişiyor, öğrendiklerimiz de değişebiliyor, bugün a dediğimiz yarın b olarak kanıtlanabiliyor. Dolayısıyla kendinizi sürekli güncel tutmak zorundasınız. ...kendi kazandığım yetilerin körelmesini istemiyorum ve sürekli öğrenmeyi isteyen bir yapım var. Sürekli öğrenmeye, kendime bir şeyler kazandırmaya çalışıyorum ve bunu bu tamam öğrendim, bitti, şeklinde hiçbir şey olmuyor. Çünkü her zaman ve her gün bir yenisi çıkıyor. ...yani her gün dünyada yenilikler oluyor, dolayısıyla kendimi geliştirmek istiyorum, kendi düşünsel yetiminde farkındayım aynı şekilde ve bunu da geliştirmek istiyorum... Yani bu bağlamda kendi bilgilerimi sürekli sürdürülebilir hâle getirebilmek adına yüksek lisans programına başvuruyu yaptım (T23).

Derslere öğrendiğim güncel bilgileri anlattığım derslere daha çok aktarmak, öğrencilere daha faydalı olmak için geldim (TZ5).

Tamamen kendimi geliştirmek için yüksek lisans yaptım. Programlara biz çok fazla bakmıyoruz, öğretmen olduktan sonra biraz bakıyorsun sonra hele benim gibi 20 yıllık öğretmen olunca zaten biliyorum diyip çok da fazla bakmıyoruz. Benim asıl amacım buydu yani programlarda ne var ne yok ne değişmiş onu öğrenmek, kendime birşeyler katmak (TZ7).

Bu ifadelere ilişkin benzer bir sonuç Aktan’ın yaptığı bir çalışmada karşımıza çıkmaktadır. Öğrenciler çağın gereksinimlerine uyum sağlamak için lisansüstü aldıklarını belirtmişlerdir (Aktan, 2020: 596-607). Mezunların lisansüstü eğitim alma amaçlarının, alanda yapılan diğer araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Yapılan bazı araştırmalarda mezunların kişisel gelişimlerini sağlamak istemelerinin lisansüstü eğitim almalarında etkili olduğu belirlenmiştir (Aküzüm, 2016; Alabaş vd., 2012; Aslan, 2010; Aydemir ve Çam, 2015; Baş, 2013; Bertram vd., 2013; Dilci, 2019; Golde ve Dore, 2001;

Turhan ve Yaraş, 2013). Dilci'nin (2019) araştırmasında da, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma amaçları arasında çağın gereksinimlerine uyum sağlamanın olduğu belirtilmiştir.

Donanımlı Olma

Tezli ve tezsiz yüksek lisans programından mezun olan öğrenciler, yeni bilgiler öğrenerek bilgi birikimlerini arttırmak ve bu sayede daha donanımlı bireyler olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bazı mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ben, eğitim alanlarında eksik olduğumuzu düşünüyorum ki gördüm de zaten. Aslında baktığınız zaman şuan etrafımda en sık iletişim kurduğum arkadaşları da göz önüne alırsam, onlar da benim gibi bilgi birikimini arttırmak istiyorlar. Başta kendi gelişimimizi sağlayabilmek adına kendi kendimize yaptığımız şeylerde bilgi düzeyimizi arttırmak adına daha fazla bilgiye erişebiliyoruz, kendimizi daha geliştirebiliyoruz. Yani bilgiye aç insanlarız diyebilirim açıkçası, ne kadar bilgiyi elde edersek biz kendimizi o kadar çok geliştirebiliyoruz, hem akademik dünyaya katkıda bulunmuş oluyoruz, hem de bulduğumuz yani ben şu ana kadar makale yazdım mı hayır sözlü bildiride bulundum ama okuduğum metinlerde ya da araştırmalarda o kadar çok şey gördüm ki (T18).

Öğrenmeyi, kendim için de öğrenmeyi öğrendim (T26).

Bilmediğim bir konuyu öğrenmek için, özellikle programlama ya da eğitim yöntemlerini tekrar etme konusunda, diğer ülkelerin eğitim yöntemlerini inceleme konusunda hiçbir bilgin yoktu, o bilgilere bu şekilde ulaştım bu sayede (TZ1).

Benzer çalışmalarda da, öğrencilerin lisansüstü eğitim alma gerekçelerinin; kendilerini geliştirmek ve yetiştirmek, bir alanda uzmanlaşmak olduğu görülmektedir (Aktan, 2020; Başer vd., 2005). Dilci'nin (2019) yaptığı benzer başka bir çalışmada da, kişisel gelişim sağlama ve bir alanda uzmanlaşmanın istenmesinden dolayı lisansüstü eğitim alındığı belirlenmiştir.

Mezunlar lisansüstü eğitimle birlikte, farklı alanlarda kendilerini geliştirmek, kendilerine vizyon katmak ve vizyonlarını geliştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

...senin başka bir şey öğrenmen ve kendini bu anlamda geliştirmen gerekiyor ki sadece tek alanda takılma vizyonunu geliştir demişti bir hocam. Bende o mantığı hiçbir zaman kaybetmiyorum yani hani kolumda bir bilezik varken ikinci bilezik, ikinci bilezik varken bunun modelini değiştireyim şu olsun yapmıyorum tam tersine üçüncü bir bilezik eklemeye çalışıyorum ve bunları arttırmaya çalışıyorum, o yüzden eğitim programları ve öğretimi seçtim (T1).

Başlamamda beni iten tek güç kişisel gelişimimdi. Ama eğitim, kendime vizyon katmak amacıyla başladığım bir şeydi (T21).

Ayrıca kendi çocuklarının eğitimlerine ve gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla yüksek lisans eğitimi aldığını belirten bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Yani çocuk sahibi olmuştum, daha gelişmeliyim, çocuğuma daha faydalı olmalıyım diye düşünüyordum. Ama eğitim, çocuğumun eğitimine daha çok katkı sağlamak amacıyla başladığım bir şeydi (T9).

Aslında kızım için de başladım diyebilirim. Kendimi Düzce şartlarında ne anlamda geliştirebilirim, ne yapabilirim şeklinde (T26).

Deneyim Sağlama

Lisansüstü eğitim alma deneyimi sağlamak amacıyla yüksek lisans eğitimi alan mezunlar bu sayede farklı deneyimler elde etme olanağı bulduklarını ifade etmişlerdir. Mezunlar lisansüstü eğitim alarak kendilerini EPÖ alanında denemek istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar; eğitimin farklı alanlarını ilgi çekici buldukları için farklı alanlarda yayın okumayı sevdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı mezun öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

Yapmak istediğim, deneyimlemek için yaptım (T1).

Farklı deneyimler elde edebilmek, kendi alanımdan farklı deneyimleri olanlarla görüşlerimi bilimsel bir şekilde paylaşabilmek (T7).

Farklı bir alanda kendimi geliştireyim istedim. Farklı alan ilgimi çekti (T13).

Açıkçası ben eğitim programlarına gitsem de kendi branşımla ilgili tez yazabileceğimi biliyordum. Başlangıçta hani gideyim bir bakayım, yapabiliyor muyum, deneyebiliyor muyum diye kendimi bir ölçtüm, baktım. Gittim, dersleri falan hoşuma gitti, yaparım dedim ben bunu. Böyle böyle gelişti benimki de yani esasen deneyerek yapabileceğimi gördüm ve beğendim yani gitmek istedim derslere ve ondan sonra da gelişti zaten (T24).

Kendi alanım olduğu için en başta. Birde okumayı seven bir insanım, yani devamlı farklı bölümler, farklı alanları okuyorum zaten. Okumayı sevdiğim için, kendi alanım da olduğu için yüksek lisans yapmak istedim (TZ1).

Farklı şeylerle hayatımı ne kadar geçirebilirsem, onun için gelmek istedik, yüksek lisans okumak istedik (TZ6).

Benzer bir çalışmada, öğrencilerin lisansüstü eğitim alma gerekçelerinin hayatlarındaki boşluğu doldurmak olduğu görülmektedir (Aktan, 2020). Benzer başka bir araştırmada da, öğretmenlerin üniversiteye geçiş yapmak ve hayatlarındaki boşluğu doldurmak istedikleri için lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir (Dilci, 2019).

Mezunlar eğitim alanında gelişim, mesleki gelişim ve kişisel gelişim kavramlarının birbirlerine çok yakın ve birbirleriyle benzer ifadeler olduklarını belirtmişlerdir. Bu ifadelerin bir zincirin birbirlerini tamamlayan birer parçası gibi gördüklerini, birbirleriyle ilişkili konular olduklarını ve birbirlerinde ayrı düşünilemeyecek kavramlar olduklarını belirtmişlerdir. Kişisel gelişim kavramını en genel ifade olarak ele aldıklarını, mesleki gelişim ve eğitim alanında gelişim kavramlarını ise kişisel gelişimin alt basamakları olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Yüksek lisans programından mezun olanlar arasında, tezli yüksek lisans programından mezun olanların lisansüstü eğitim alma amaçları arasında en fazla üzerinde durdukları ifadenin ‘mesleki gelişim’ olduğu görülmektedir. Tezli yüksek lisans programı mezunları arasından doktora eğitimlerine devam edenlerin lisansüstü eğitim alma amaçları arasında en fazla üzerinde durdukları ifadenin ise ‘eğitim alanında gelişme’ olduğu görülmektedir. Tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlar, lisansüstü eğitim alma amaçları arasında en fazla üzerinde durdukları ifadenin ‘kişisel gelişim’ olduğu görülmektedir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Aslında bunları ayrı ayrı gruplamak kopuk olacaktır açıkçası (T9).

5.1.1.4. Akademik Kariyer Gelişimi

Yüksek lisans programından mezun olanlar, lisansüstü eğitim alma amaçlarının akademik kariyer gelişimi (f=30) olduğunu belirtmişlerdir. Mezunların akademik kariyer gelişimi amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Mezunların Akademik Kariyer Gelişimi Amacıyla Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Akademik kariyer yapmak	20	Akademik kariyer yapmak	1
Akademik anlamda kendini geliştirmek	4	Statü elde etmek	1
Statü elde etmek	2		
Yüksek lisans ile kariyer için başlangıç yapmak	2		
Toplam	28	Toplam	2

Tablo 6’da görüldüğü üzere, mezun olan öğrencilerin çoğu akademik kariyer yapmak amacı ile eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Mezunlar, yüksek lisans eğitimi ile akademik kariyer gelişimleri için bir başlangıç yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca doktora eğitimlerine devam etmek, akademisyen olmak, üniversitede görev yapmak ve üniversitede kadro almak için lisansüstü eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar, lisansüstü eğitim ile birlikte akademik anlamda kendilerini geliştirmek ve statü elde etmek istediklerini ifade etmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Doktoraya devam edip akademisyen olmak istiyordum (T1).

Bireysel olarak benimki zaten akademik kariyer yapmaktı. Yüksek lisansa geldiğimde o zamanlardan bunu belirlemiştim. Zaten bu şekilde başlayarak, üniversitede olmak, bunun devamlılığı gerekiyor, o yüzden bu işe başladık, yüksek lisans da doktora da bunun getirisi yani yapılması gereken bir zorunluluk. Yani sonuçta üniversitede görev yapıyorum. Bunu ilerletmem gerekiyor sonuçta, aynı yerde kalmamam lazım. Hem

mesleki hem de kişisel gelişim hem de bulunduğum yer dâhilinde bunu yapmam gerekiyordu ama bu zorunluluk olarak sanılmasın, zaten istediğim bir şeydi o yüzden buraya geldim. Ama birinci öncelik akademideki kariyer (T4).

Bizim yüksek lisanstaki arkadaşlarımız genelde akademisyenlik için yapıyorlardı. En çok akademisyen olmak için gelmişlerdi. Zaten devam da ediyorlar, çoğu da doktora yapıyor, 4-5 kişi biliyorum devam ediyor (T5).

Ülkemizde büyük bir kısmı ben bunu özellikle sosyal medyadaki yüksek lisans ve doktora gruplarında görüyorum, genelde akademik yani akademisyen olmak için yapıyorlar. İyi bir insan olduktan sonra iyi bir bilim insanı olmanız gerekiyor ki akademisyen olasınız. Peki bunu neden olmak istiyorsun, neden yapmak istiyorsun diye o kişilere sorduğumda mesele tamamen parasal, duygusal olduğunu görüyorum. Hani hiçbir amacı olmayan kişilerin, herhangi bir yerde bir kadro almamış kişilerin de üniversiteden belki bir kadro açılır, bir şey olur diye tamamen kazanç kapısı olduğunu görüyorum. Ama birçok kişide gördüğüm kadarıyla mesele tamamen herhangi bir kadro alayım da para kazanayım da ne olursa olsun şeklinde (T7).

İleriki dönemlerde akademik kariyer anlamında ilerlemek amacıyla yüksek lisans yaptım (T11).

Bu alanda statümü yükseltebilmek için lisansüstü eğitimi aldım (T14).

Akademik kariyer planı yapmak amacımdı (T16).

Doktora yapmak için başladım (T18).

Benim akademisyenlik istediğim bir şeydi, mezun olduğum andan itibaren hep yapmak istediğim bir şeydi yüksek lisans (T20).

Akademik anlamda kendimi geliştirmek istiyordum. Bunun öğretmenlik meslek hayatıma faydası olacağını biliyordum ve faydası olduğunu da gördüm (T22).

Ben akademik kariyer için başlamak istedim (T25).

Amacım akademik kariyer yapmaktı (TZ13).

Mezunların lisansüstü eğitim alma amaçlarının, alanda yapılan diğer araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Yapılan bazı araştırmalarda mezunların akademik anlamda kariyer yapmak isteklerinin lisansüstü eğitim almalarında etkili olduğu belirlenmiştir (Aküzüm, 2016; Alabaş vd., 2012; Aslan, 2010; Aydemir ve Çam, 2015; Baş, 2013; Bertram vd., 2013; Dilci, 2019; Golde ve Dore, 2001; Turhan ve Yaraş, 2013). Alanyazın incelendiğinde yapılan benzer bir çalışmada öğrencilerin akademik kariyer yapmak, üniversiteye geçiş yapmak ve unvan sahibi olmak için lisansüstü eğitim aldıkları belirtilmiştir (Aktan, 2020; Başer vd., 2005).

Mezunların görüşleri incelendiğinde, akademik kariyer gelişimi amacıyla lisansüstü eğitim alanların daha çok tezli yüksek lisans programı mezunlarının olduğu ve mezunların genel olarak doktora eğitimlerine devam ettiği görülmektedir. Doktora programına devam etmeyen mezunlar, lisansüstü eğitimin tahmin ettiklerin daha yoğun bir süreç olduğu ve derslerin düşündüklerinden daha zor olduğunu vurgulamışlardır ve bu yüzden lisansüstü

eğitimlerinin devamını sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, tezsiz yüksek lisans programından mezun olmayı akademik kariyer yapmak için yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir.

5.1.1.5. Diğer Nedenler

Mezunların farklı nedenlerden dolayı lisansüstü eğitim alma amaçlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların diğer nedenlerden (f=27) dolayı lisansüstü eğitim alma amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Mezunların Diğer Nedenlerden Dolayı Lisansüstü Eğitim Alma Gerekçeleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Herhangi bir eğitim alanında yüksek lisans yapmak	4	Milli eğitim bakanlığının sunduğu protokol kapsamında yüksek lisansa başlamak	2
Lisansüstü eğitimi merak etmek	3	Maaşta artırım sağlamak	1
Askerliği tecil ettirmek	3	Farklı bir çevre oluşturmak	1
Öğretim üyeleriyle birlikte çalışmak	3	Yüksek lisans yapma gerekçesiyle tayin olabilmek	1
Maaşta arttırım sağlamak	2		
Farklı bir çevre oluşturmak	2		
Lisansüstü eğitim alanlara/akademisyenlere özenmek	2		
Yüksek lisansın zorunlu olacağını düşünerek başvurmak	1		
Aile tarafından teşvik edilmek	1		
Diğer öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin çözüm üretmeye çalışmak	1		
Toplam	22	Toplam	5

Tablo 7’de görüldüğü üzere, mezunlar genel olarak herhangi bir eğitim alanında yüksek lisans yapmak için lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, lisansüstü eğitimin nasıl olduğunu merak ettikleri ve lisansüstü eğitim alanlara/akademisyenlere özendikleri için yüksek lisansa eğitimi aldıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğrencilerin görüşleri aşağıda belirtildiği şekildedir:

Bizim okul için söyleyeyim herkes yapıyor, o yapınca o da yapıyor, bende yapayım şeklinde en çok böyle görüyorum. Bizde biri konuşunca diğerleri de merak ediyorlar bende yapayım diyorlar (T19).

Hangisi olursa diye alana başvuruyorlardı (T20).

Kendimi Düzce şartlarında ne anlamda geliştirebilirim, ne yapabilirim, burada sonuçta çok sosyal aktivite yok, bir şeyle oyalanmak istersen çok da oyalanabileceğin bir şey yok. Ben de bir başlayayım, bakayım, millet yüksek lisans yapıyor, kendi okulumda da doktora yapan bir arkadaşım vardı. Bende bir başlayayım bakayım ne oluyor dedim, bir arkadaşım vardı, ona çok özeniyordum o benim idolümdü. Bir başlayayım dedim, sonra çok keyif almaya başladım ve devamı geldi (T26).

Pedagojik formasyon eğitimi alan mezunların, öğretim üyeleriyle birlikte çalışmayı sevdikleri ve lisansüstü eğitimle birlikte öğretim üyeleriyle çalışma imkânlarını devam ettirmek amacıyla lisansüstü eğitim aldıklarını belirten mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Formasyonu da ben burada almıştım, hoşuma gitti böyle şeylerle uğraşmak, birde danışmanımınla çalışmak hoşumuza gidiyor formasyonumuza da o giriyordu (T5).

Mezunların, lisansüstü eğitimi askerlikten kaçış yolu olarak gördükleri belirtilmiştir. Askerliği tecil ettirmek amacıyla yüksek lisans eğitimi alan mezunlara ilişkin öne çıkan mezun görüşü şu şekildedir:

Erkek adaylar askerliği tecil ettirmek, askerlikten yırtmak gibi nedenlerle bir süre yüksek lisansa başlayıp bitiremiyorlar (T19).

Farklı bir çevre oluşturmak ve yeni bir ortamda bulunmak amacıyla lisansüstü eğitim alan mezunlara ilişkin öne çıkan mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ortam yapmak için gelenler de vardı (T3).

Farklı insanlarla tanışıp farklı bir çevre oluşturmak için yaptım (T13).

Benim bir arkadaşım falan var, devam edenler var yüksek lisansa. Ama ortam yapmak için gelenler de vardı (T17).

Milli Eğitim Bakanlığının okullarda çalışan öğretmenlere özel olarak sunduğu protokol kapsamında yüksek lisans eğitimi alan mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Protokol kapsamı vardı, öğretmenlerle üniversite protokülü vardı o şekilde. Öğretmenlerle, eğitimle yani milli eğitimle rektörlük protokol imzaladı, sadece öğretmenler için alım yaptı, atanmış öğretmenler için yüksek lisansa girişte. Onun amacı da akademik eleman yetiştirmek, yani öğretmenlerden akademik eleman yetiştirmek (TZ1).

Ayrıca mezunlar, yüksek lisans eğitiminin ileriki dönemlerde öğretmenlere için zorunlu eğitim kapsamında yer alacağını düşündükleri için lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Bizim okuldakiler şey olarak düşünüyor, devlet nasıl olsan yüksek lisansı zorlayacak artık bundan sonra zorunlu olacak bu şekilde başlayalım diye en çok onu görüyorum (T2).

Mezunların lisansüstü eğitim alma gerekçeleri arasında aileleri tarafından teşvik edilmenin de yer aldığı görülmektedir. Aileleri tarafından teşvik edildiği için lisansüstü eğitim alan mezunların görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenliğe başladığımda lisansüstü eğitime başlamak gibi hiçbir niyetim yoktu. Babam zorla sınava gir dedi, bak çok pişman olursun, yapma, etme, dedi. ...yani tamamen böyle hiç hedefim yokken başladım. Sonra başladığım işi bitirme gibi bir hastalığım olduğundan öyle devam ettim. İşin içine girince sevdim ve öyle devam ettim. Babam da akademisyen ol, diye teşvik etti, kendisi olmamış, hocaları ona yalvarmış ve

o yüzden kendisi benim olmamı istiyordu, ben sırf onun gönlü olsun diye nasılsa ALES'ten de puan alamam zaten giremem diye öylesine bir gireyim dedim. Sonra girdikçe işin içine sevdim ve devam ettim (T17).

Kendilerinin ve diğer öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin daha etkili çözüm üretebilmek amacıyla lisansüstü eğitim aldıklarını ifade eden mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Bir okula gittiğimde meslektaşlarımın, öğretmenlerin derdini anlayıp onu uygun bir dille dile getirip daha üst mercilere götürebilmek için yapıyorum (T7).

Lisansüstü eğitim alındığı gerekçesiyle öğretmenlik yapılan şehirden eğitim alınan şehre tayin olabilmek amacıyla lisansüstü eğitim aldıklarını belirten mezunların görüşleri şu şekildedir:

Bir arkadaşım doğuda öğretmenlik yapıyordu, o zaman biz 2013'te başladık yani doğudan Düzce'ye tayin amaçlı başlamıştı sanırım yani yüksek lisansı kullanabilirdi ama ondan sonra da sanırım onu kullanamadı ama tezsizi bitirdi (T13).

Ayrıca mezunlar, diğer yüksek lisans eğitimi alan mezunların lisansüstü eğitim alma amaçlarının olmadığını ve bilinçsiz bir şekilde lisansüstü eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri şu şekildedir:

Bence pek çoğu bilinçli olmuyor, tercih ederken. Bunu doktoraya devam aslında gösteriyor. Yani yüksek lisans bitirip de sonrasında doktoraya devam edenler gerçekten akademik kariyeri, baştan bakınca isteyenler bunun devamını sağlayan kişiler. Bazıları hiç teşebbüs dahi etmiyorlar, doktoraya bu da zaten gösteriyor. Genelinde çok bir bilinç yok herhalde, sadece pek çoğu için benim gördüğüm farklı bir deneyim, özellikle MEB'den gelen arkadaşlarda çoğunlukla bu oluyor, bunu deneyimledik. Bu oran aslında doktoraya devamda görülüyor. Neden başladılar niye bıraktılar? Pek çoğu zaten bilinçsiz bir şekilde başladığından zaten bırakıyor. Yani şanssızlık oluyor vs. Onu öncelikle belirlemek gerekiyor bırakanlar ne için bıraktı diye. Bizim tanıdığımız insanlar da var, o sürece başka bir lisansüstü programada geçiş yapabiliyorlar. Hangisi olursa diye başvurabiliyorlar (T4).

Her gelen birçok kişi bilinçsiz ama yadsınamaz da bir gerçek var, yüksek lisanstan sonra doktoraya gelenler incelenmeli, arkasında bir sürü neden var. O yüzden çok bilinçli olarak başlamayan bir grup var. Bizim 10 kişilik bir grubumuz vardı, bu 10 kişinin 3-4'ü bilinçliydi, istekli derse katılıyordu. Pek çok faktör var benim akademik bir kariyere ulaşma amacım mesela farklıydı (T25).

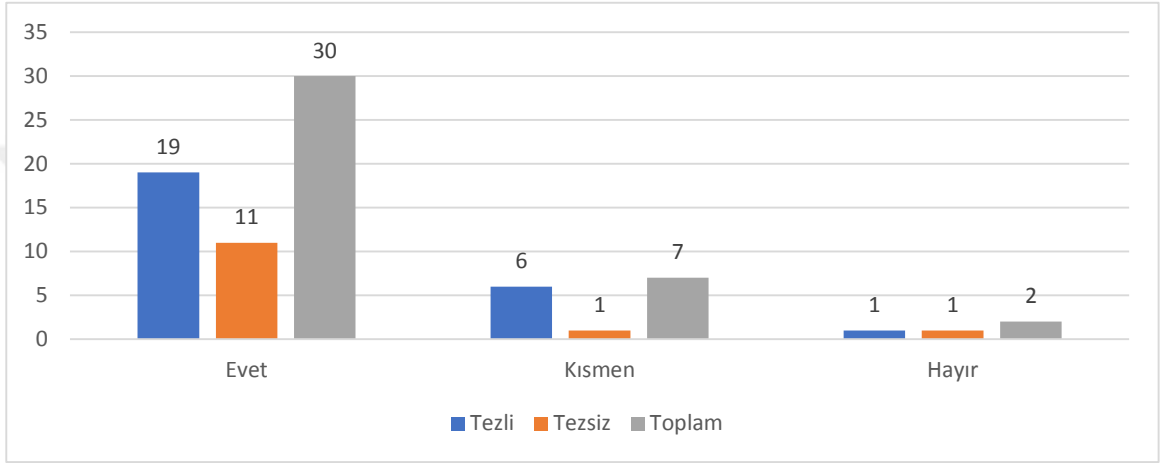
5.1.2. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Mezunların Amaçlarının Gerçekleşme Durumları

Mezun olan öğrencilerin, lisansüstü eğitimleriyle birlikte lisansüstü eğitim alma amaçlarının gerçekleşme durumlarına ilişkin görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri, "lisansüstü eğitimle birlikte

mezunların amaçlarının gerçekleşme düzeyleri” ve “lisansüstü eğitimle birlikte mezunların gerçekleşen amaçları” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

5.1.2.1. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Mezunların Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri

Mezun olan öğrencilerin, yüksek lisans eğitimi alma amaçlarının karşılanma düzeylerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “evet”, “kısmen” ve “hayır” olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Çalışmaya katılan mezunların lisansüstü eğitimle birlikte amaçlarının gerçekleşme durumları Grafik 6’da gösterilmiştir.

Grafik 6. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Mezunların Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyleri

Grafik 6’da görüldüğü gibi, mezunlar lisansüstü eğitim alma amaçlarının büyük oranda gerçekleştiğini ($f=30$) belirtmişlerdir. 19’u tezli ve 11’i tezsiz yüksek lisans programından mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitim alma amaçlarının gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Altı tezli ve bir tezsiz yüksek lisans programından mezun olan öğrenci, lisansüstü eğitim alma amaçlarının kısmen gerçekleştiğini ifade etmiştir. Bir tezli ve bir tezsiz yüksek lisans mezunu ise lisansüstü eğitim alma amaçlarının gerçekleşmediğini belirtmiştir.

5.1.2.2. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Mezunların Gerçekleşen Amaçları

Mezunların lisansüstü eğitimleriyle birlikte lisansüstü eğitim alma amaçlarının gerçekleşme durumlarına ilişkin görüşleri; “lisansüstü eğitimle birlikte gerçekleşen amaçlar” ve “lisansüstü eğitimlerinde kısmen gerçekleşemeyen amaçlar” olmak üzere iki başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.1.2.2.1. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Gerçekleşen Amaçlar

Mezunların lisansüstü eğitimle birlikte ulaştıkları amaçlarına ilişkin görüşleri; “gelişimlerine katkı sağlama” ve “bölüm/fakülte/üniversitenin beklentileri karşılaması” olmak üzere iki tema altında incelenmiştir.

5.1.2.2.1.1. Gelişimlerine Katkı Sağlama

Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde en fazla gelişimlerine katkı sağlama (f=116) amaçlarının gerçekleştiğine dair görüş belirtmişlerdir. Mezunların gelişimlerine katkı sağlama amaçlarının gerçekleşmesine ilişkin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Gelişimlerine Katkı Sağlama Amaçlarının Gerçekleşmesine İlişkin Mezun Görüşleri

ALT TEMALAR	TEZLİ		TEZSİZ	
	Kodlar	f	Kodlar	f
Akademik Gelişim	Akademik yapıyı sürdürmeye devam etme	9	Akademik çalışmalar yapma	1
	Akademik çalışmalar yapma	5	Yüksek lisans yapma isteğini gerçekleştirme	1
	Yapılan çalışmalarda öğretim üyelerinden destek ve yardım alma	5	Akademik araştırma becerilerini geliştirme	3
	Akademik kariyer yapma	4	Bilimsel yayınları daha dikkatli okuma	2
	Yüksek lisans yapma isteğini gerçekleştirme	4		
	Doktora eğitimine devam etme	3		
	Yüksek lisans tezi hazırlamanın katkı sağlaması	3		
	Akademik araştırma becerilerini geliştirme	2		
	Bilimsel düşünme becerilerini geliştirme	2		
	Keyif alınan bir alanın keşfedilmesi	2		
	Ara Toplam	39	Ara Toplam	7
Eğitim Alanında Gelişim	Bilgi birikimini arttırma/yeni bilgiler öğrenme	13	Bilgi birikimini arttırma/yeni bilgiler öğrenme	3
	Kuramsal bilginin uygulamaya dönüştürülebilmesi	3	Öğretim programları hakkında daha fazla bilgi ve beceri kazanma	2
	Öğretim programları hakkında daha fazla bilgi ve beceri kazanma	2	Eğitim alanında gerçekleşen gelişmeleri/değişimleri takip edebilme	1
	Bir öğretim programı oluşturabilme	2		
	Eğitim alanında gerçekleşen gelişmeleri/değişimleri takip edebilme	2		
	Lisans eğitimini tamamlayıcı nitelikte olması	1		
	Öğrenci merkezli eğitimden verim alma	1		
	Ara Toplam	24	Ara Toplam	6
Mesleki Gelişim	Mesleki yaşam hakkında bilgi edinilmesi	7	Öğretim sürecini daha etkili gerçekleştirmeyi sağlaması	5
	Yeni yöntem ve tekniklerini takip edip bunlara yönelik gelişim gösterme	4	Mesleki yaşam hakkında bilgi edinilmesi	1
	Öğretim sürecini daha etkili gerçekleştirmeyi sağlaması	2		2

	Öğretim sürecine ilişkin bilgi ve beceri artırması	2	Kazanımların farkına varılması ve kazandırılmaya çalışılması	
	Öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olunması	2		
	Öğretmenliğe bakış açısını değiştirmesi	1		
	Ara Toplam	18	Ara Toplam	8
Kişisel Gelişim	Vizyonunu geliştirmesi	3	Vizyonunu geliştirmesi	2
	Bakış açısını geliştirmesi	3	Bakış açısını geliştirmesi	1
	İçsel haz yaşanması/mutluluk vermesi	1	İçsel haz yaşanması/mutluluk vermesi	2
	Kendini keşfetmeyi sağlaması	1	Fikir alışverişi yapılması	1
	Ara Toplam	8	Ara Toplam	6
	Toplam	89	Toplam	27

Tablo 8’de görüldüğü üzere, lisansüstü eğitim alma amaçları arasında gerçekleşen gelişimlerine katkı sağlama amaçlarına ilişkin görüşleri; “akademik gelişim” (f=46), “eğitim alanında gelişim” (f=30), “mesleki gelişim” (f=26) ve “kişisel gelişim” (f=14) olmak üzere dört alt tema altında incelenmiştir.

Akademik gelişim

Mezunların lisansüstü eğitim alma amaçları arasında gerçekleştiğini en fazla belirttikleri amacın akademik gelişim olduğu görülmektedir. Akademik gelişim kapsamında çoğu mezun, gerçekleşen amaçlarının akademik yapıyı sürdürmeye devam edilmesi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca mezunlar, doktora eğitimlerine devam etme ve akademik kariyer yapma amaçlarının gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Tabiki karşıladı, zaten karşılamamış olsaydı herhalde şurada oturuyor olmazdık. Yani şu anlamda söylüyorum, eğer bir şeyler öğrenmemiş ya da bize bir şeyler katmamış olsaydı herhalde biz burada olamazdık. Doktora başlayabilmek o yani amacımızı karşılamasının sonucu (T4).

Yüksek lisans doktora için bir basamaktı, ilk amacımı karşıladı (T6).

Amacı kısmen karşılamıştır. Lisansüstü sadece yüksek lisanstan oluşan bir süreç değildir. Dolayısıyla sadece yüksek lisans yapmak bu amacı karşılamada araç niteliği taşımaktadır. Doktora programıyla da aynı amacın sürekliliğini sağlamaya çalışmaktayım (T8).

İlgili alanda doktora öğrenimine devam etmemiş olsam da akademik kariyer tercihlerime temel oluşturduğunu düşünüyorum. Bu nedenle aldığım eğitimin kısmen amaçlarımı karşıladığını düşünüyorum (T16).

Yani yüksek lisansa başlarken ki amacımı kısmen karşıladı çünkü yüksek lisansı bitirmek bir son değil, tam tersi yeni bir başlangıç oluyor ve dolayısıyla bilgi edineyim, bir bilgi kazanmak, kendi gelişimimi devam ettirmek için doktorayla, işte devamında gereken akademik yapıyı sürdürmeyi planlıyorum. Yüksek lisans eğitimi yeterli kalmıyor tabi, bir son olmuyor sonuçta. Yüksek lisans mezunuyum ya da onu bitirdim demek, bitirdim ha tamam bu alanın uzmanıyım diyerek olmuyor sonuçta (T17).

Kendini ne kadar geliştirirsen aslında o kadarsın, o alanın uzmanısın. Tamam, bir tezimi verdim gideyim, diye o zaman bence olunmuyor, bence yanlış bir düşünce o, tam

tersi ne kadar uzman olursak olalım kendimizi sürekli geliştirmek zorundayız. ...yeni yöntemler ve yeni teknikler geliyor. Dolayısıyla yüksek lisans mezunu olmak bir son değil, dediğim gibi bunu sürdürebilmem önemli benim için kısmen yeterli kalıyor asında (T23).

Mezunların görüşleri incelendiğinde, doktora eğitimine devam eden öğrencilerin yüksek lisans programından aldıkları eğitimi uzmanlık için yeterli görmedikleri ve doktora programı ile akademik yapının devamını sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Bazı mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Konunun uzmanlığını edinemedik, yapamadık onu. Kazanımlar olarak tamam, bize bir şey öğretiyor, kazanımları alıyorsunuz yüzde yüz, yüzde elli, belki kısmen, bir şey farketmiyor. Öğreniyorsunuz ama o süreç içindeki doyum ve o hazzı düşünürseniz ben lisansüstünde yüksek lisans için onu söyleyemem (T4).

Mezunların gerçekleşen lisansüstü eğitim amaçları arasında en fazla belirttikleri bir diğer amacın akademik çalışmalar yapma olduğu görülmektedir. Bazılarının görüşleri şu şekildedir.

Sadece dersler kapsamında kalsaydık çok bir katkısı olmazdı, bu kişiyle alakalı kişinin kendini geliştirmesi istekli olması yani çevremdekilerden biliyorum sadece dersle kalmak ve tez yazmak çok iyi bir eğitim olmaz o şekilde. O bir yol gösteriyor aslında. Biz daha yüksek lisans bitirmeden çalışma yapmıştık ve tez de hiç zorlanmamıştık (T5).

Ben kendi okulumda tarama çalışmamı kendi okulumda yaptım, kendi verilerimi kendi öğrencilerimle gördüm. Aslında kendim için bir program önerisinde bulunmuş oldum ve bilimsel süreç nasıl işler bu anlamda da çok şey öğrendim, sadece ne yapabilirimden ziyade öğretim yöntem ve tekniklerinden çok şey öğrendim. Aslında biz derste öğrenmedik, tez aşamasında uygularken çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Ben hani çok araştırmak, denemek zorunda kaldığımız için daha kalıcı oldu. Ben amacımı karşılayabildiğimi düşünüyorum. Çünkü benim biraz şeydi eğitim programlarını seçerken kafamda net bir şey vardı, ben alanda şunları yaşıyorum, buna yönelik ne yapabilirim, diye düşünüyordum. Sağ olsun danışman hocamda bu çalışmamı engellemedi. Ben kendi okulumda tarama çalışmamı yaptım, kendi verilerimi kendi öğrencilerimle gördüm (T15).

Ayrıca mezunlar, yapılan çalışmalarda öğretim üyelerinden destek ve yardım alma amaçlarının da karşılandığını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Karşılayabildiğimi düşünüyorum. Çünkü benim biraz şeydi eğitim programlarını seçerken kafamda net bir şey vardı, ben alanda şunları yaşıyorum buna yönelik ne yapabilirim, diye düşünüyordum. Sağ olsun danışman hocamda bu çalışmamı engellemedi, başka bir şey de yapabiliirdi (T19).

Akademik araştırma becerilerini geliştirme amacıyla lisansüstü eğitimi alan mezunlar, araştırma yapmaya dair bilgilerinin arttığını belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitim sayesinde, alan dışında farklı bir araştırma yapılsa dâhi bu araştırmaya hangi noktada başlayacaklarını ve gerekli bilgilere nereden ulaşılacaklarını öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde bilimsel düşünme becerilerini geliştirme amaçlarının da

gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Mezunlar sorgulama, eleştirel düşünebilme ve durumlara eleştirel gözle bakabilme gibi bilimsel düşünme becerilerinde gelişim gösterdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar bilimsel yayınları daha dikkatli okuyabildiklerini belirtmişlerdir. Mezun olan öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Düşünüyorum. Araştırma yapma, sorgulama, eleştirel düşünebilme ve durumlara eleştirel gözle bakabilme gibi becerilerde gelişimime yardımcı oldu. Akademik kariyer anlamında da bir adım ilerlememi sağladı (T11).

Araştırma yaparken ne yapabilirimi öğrendim (T15).

Karşılığını düşünüyorum. Öğretmenlik mesleki hayatımda olsun akademik araştırma ve bilimsel düşünme becerilerine yönelik çok katkıları oldu (T22).

Karşılığını düşünüyorum. Öğretmenlik mesleki hayatımda olsun akademik araştırma ve bilimsel düşünme becerilerine yönelik çok katkıları oldu (T25).

Özellikle bir münazara ortamı olması, araştırmaların makalelerin devamlı yapılması amaçlarımı karşıladı. Tabiki şuan ben kendi alanım dışında farklı bir araştırma yapsam bu araştırmaya ne noktada başlayacağımı, nerden ulaşacağımı, her şeyi artık tam olarak bilebiliyorum. Araştırma becerilerimi geliştirdi (TZ1).

Özellikle bir münazara ortamı olması, araştırmaların makalelerin devamlı yapılması amaçlarımı karşıladı. Tabii ki şuan ben kendi alanım dışında farklı bir araştırma yapsam bu araştırmaya ne noktada başlayacağımı, nerden ulaşacağımı, her şeyi artık tam olarak bilebiliyorum. Araştırma becerilerimi geliştirdi. En önemlisi bakış açımı geliştirdi yani örgün eğitimde farklı düşüncelerin olması insanın bakış açısını geliştirdi (TZ2).

Yapılan benzer bir çalışmada da, öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma amaçlarının araştırma yetisi kazanmak olduğu ve bu amaçlarının aldıkları eğitim ile birlikte gerçekleştiği belirlenmiştir (Beşer, Narlı ve Günhan, 2005).

Eğitim Alanında Gelişim

Mezunların lisansüstü eğitimlerinde gerçekleştiğini en fazla belirttikleri diğer amacın eğitim alanında gelişim olduğu görülmektedir. Mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitimlerinde gerçekleşen amaçları arasında en fazla eğitim alanına yönelik bilgi ve becerilerinin arttığını ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar, alınan eğitimden verim alınabilmesi için öğrencinin kendi çabasının da gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde öğrenme-öğretme sürecinde kendi araştırmaları ile bilgi birikimlerini arttırdıklarını belirtmişlerdir. Bazı mezun görüşleri şu şekildedir:

Yani bunun kişiyle alakalı olduğunu düşünüyorum. Kişi yaparsa yeterli verimi alıyor. Sadece dersler kapsamında kalsaydık çok bir katkısı olmazdı, bu kişiyle alakalı kişinin kendini geliştirmesi istekli olması yani çevremdekilerden biliyorum sadece dersle kalmak ve tez yazmak çok iyi bir eğitim olmaz o şekilde. O bir yol gösteriyor aslında. Yani bunun kişiyle alakalı olduğunu düşünüyorum. Kişi yaparsa yeterli verimi alıyor.

Öğrenci istemezse çaba sarf etmezse hocanın da verebileceği bir şey değil. Biz daha yüksek lisansı bitirmeden çalışma yapmıştık ve tez de hiç zorlanmamıştık. Ben çok kötü olduğumu düşünmüyorum, yine de iyi yani başka yerlere de baktığımda eğer kendin çabalarsan fena değil, yüksek lisansa göre doktora daha iyi daha farklı tabikide. Bazı dersler daha iyi. Grubun yapısıyla alakalı, mesela aldığı dersten makale çıkartanlar var. Herkesin motivasyonu farklı (T3).

Ben açıkçası çok şey öğrendiğimi düşünüyorum, bana çok şey kattı bilgi açısından (T13).

Eğitim bilimleriyle uğraşmak beni mutlu ediyor. Aslında ben KPSS'ye bile çalışırken eğitim bilimlerine çalışmak beni çok mutlu ediyor. Ordaki kuramlara, gelişim dönemlerine, ÖYT'leri... İki tezimde de buna çalıştım. Mutlu oluyorum, bana gerçekten başarı duygusunu hissettiriyor ve alanı yakından takip edebiliyorsunuz (T16).

Kişi yaparsa ilerleyebiliyor evet ama kişi ne yapacağını bilmiyor, zor oluyor, öyle kalıyor. O grubun yapısıyla, kişilerin yapısıyla da alakalı ona göre şekilleniyor alınan verim ve öğrenilen bilgiler (T17).

Ben açıkçası çok şey öğrendiğimi düşünüyorum. Elbette ki bundan daha fazla şey vardır tabii ki ama benim üniversitede öğrendiğim şeyler işime yaradı (T22).

...ama ders esnasında da biz kendi araştırmalarımız üzerinden öğrendik öğreneceğimizi (T26).

Alana ilişkin gelişimim konusunda önemli katkılar sağladığını düşünüyorum (TZ3).

Aldığım eğitim amacımı karşılamakla birlikte düşündüğümde çok fazla bilgi edindim (TZ4).

Benzer bir çalışmada da, lisansüstü çalışma yapacak öğrenciler, yüksek lisans veya doktora derecesi almak için zorlu bir çalışmaya başlama kararı vermek, tez öğrencisinin yaşam tarzına alışmak, yeni bir araştırma öğrencisi olarak enstitüde yer almak, iyi bir araştırmacının nasıl yapılacağını öğrenmek, danışmanı ile etkileşimde bulunmak, doküman kaydı tutmak, gelecekte yapacaklarını planlamak, kendini ve zamanını yönetmek, tezini geliştirme sorumluluğunu üstlenmek, diğer öğrenciler ile yardımlaşmak, onlardan destek almak ve destek vermek üzere işbirliği yapmak, rapor yazmadaki sunuş yapmak, tezinde orijinalliği yakalamaya çalışmak, yaratıcı düşünce için beceriler geliştirmek, kendi yeteneklerini yönlendirmek, tezi oluşturmak, kendini sınava hazırlamak, mezun olduktan sonra ne yapacağına karar vermek gibi konular ile uğraşmak zorunda olduklarını ve bu becerilere sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir. (Beşer, Narlı ve Günhan, 2005).

Mezunlardan bazıları, lisansüstü eğitimin lisans eğitimini tamamlayıcı nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitimin kuramsal bilgi edinilmesi ve edinilen bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi açısından oldukça verimli olduğunu ifade etmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler şu şekildedir:

Bölümümde aldığım lisansüstü eğitimin lisansta aldığım eğitimi tamamlayıcı nitelikte olduğunu söyleyebilirim. Lisans eğitimimde çok fazla kurama bağlı kaldığımın ancak

uygulama kısmında eksik kaldığımı farkındaydım. Lisansüstü eğitimimin kuram ve uygulama konusunda bana çok yararlı olduğunu düşünüyorum. Kısacası teoriyi pratiğe dönüştürmemde lisansüstü eğitimimin çok faydası olduğu yadsınamaz bir gerçek (T7).

Mezunlardan bazıları, ders sürecinden ziyade tez aşamasında kendi araştırmaları üzerinden daha fazla bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Bunun nedeninin, ders sürecinde edinilen bilgilerin tez aşamasında uygulama yapma imkanı bulunmasından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler şu şekildedir:

Aslında biz derste öğrenmedik, tez aşamasında uygularken çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Ben hani çok araştırmak, denemek zorunda kaldığımız için daha kalıcı oldu. Ama genel anlamda evet memnun kaldım bana çok şey kattı (T15).

Tez olmasaydı etkili olacağını düşünmüyorum. Ama tez süreci çok etkili oldu (T18).

Mezunların görüşleri incelendiğinde, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri kuramsal bilgileri mesleki yaşamlarında uygulamaya dönüştürebildikleri görülmektedir. Mezunlar, eğitim alanında edindikleri bilgi ve becerileri, öğretmenlik meslekleri gereği çalışma ortamlarında sık sık kullanma imkanı bulabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca eğitim alanında edinilen bilgilerin mesleki gelişimlerine de doğrudan katkı sağladığı görülmektedir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Evet, mesleğimi geliştirme adına farklı bilgiler öğrendim ve bunu da derslerime uygulayabildim. Yeni bilgiler öğrenmek ve bunları hayatıma katmak beni mutlu etti ve aynı şekilde kendimi daha mutlu hissediyorum, daha farklı şeyler öğrenmek istiyorum (TZ10).

Ben amacımı karşılayabildiğimi düşünüyorum. Çünkü benim biraz şeydi eğitim programlarını seçerken kafamda net bir şey vardı, ben alanda şunları yaşıyorum buna yönelik ne yapabilirim, diye düşünüyordum. Sağ olsun danışman hocamda bu çalışmamı engellemedi. Ben kendi okulumda tarama çalışmamı kendi okulumda yaptım, kendi verilerimi kendi öğrencilerimle gördüm. Aslında kendim için bir program önerisinde bulunmuş oldum ve bilimsel süreç nasıl işler bu anlamda da çok şey öğrendim, sadece ne yapabilirimden ziyade (T18).

Çok fazla şey öğrendik ve bunlar sahada işime yaradı. Yani öğrendiğim bilgileri sahada kullandım (T24).

Mezunlar, öğretim programları hakkında daha fazla bilgi ve beceri kazanma amaçlarının lisansüstü eğitimle birlikte gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar lisansüstü eğitimde edindikleri bilgiler sayesinde kendi öğretim programlarını oluşturabilme becerisi kazandıklarını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri şu şekildedir:

Yapmış olduğum akademik çalışma ile kendi branşım için bir program önerisinde bulunmuş oldum, kendi öğretim programımla ilgili neler yapabilirim konusunda bilgi edindim ve çalışma yaptım (T8).

Program çok geniş olduğu için eğitim alanındaki gündemi takip edebiliyorsunuz. Programın baktığı alan çok geniş ve hepsinden bir şeyler alabiliyorsun, o zaman bu beni tatmin ediyor diyebilirim (T11).

Program konusunda çok şey öğrendik ve mesleğimde bu bilgiler işime yaradı. Birçok şeye hani program konusunda, programı kullanma, programın kullanmadığım bölümleri hakkında bilgi sahibi oldum, hani o şekilde düşünüyorum (T12).

...hem öğretim programları hakkında daha fazla donanım kazanmak hem de programların uygulanmasında gerekli bilgilere sahip olabilmek için yüksek lisans eğitimi aldım, edindiğim bilgilerin geçerliliğini yitirdiğini düşünüyordum (T19).

Branşındaki öğretim programında eksiklikler olduğunu düşünüyordum ve yüksek lisans eğitimim sayesinde kendi öğretim programım hakkında öneride bulunabilecek ve revize edebilecek seviyeye geldiğimi düşünüyorum (T22).

Karşıladı tabi. Bilgim arttı, özellikle program konusunda bilgilerim arttı. Programlara bakış açım değişti. Biz bu eğitim aldık ama zamanla değişiklikler olmuştur, zamanla kendimizi yenilemek gerekir. Ben yüksek lisanstan sonra daha dikkatli bakıyorum, incelemeye çalışıyorum. Artık tartışma konusu yapabiliyoruz, bir konuyu bile rahat şekilde tartışabiliyoruz. Yoksa önceden sadece program geliyordu bize ve üstün körü inceliyorsun, şu şöyle olmuş, bu böyle olmuş, diye çok da fazla bakmadan devam ediyor. Yani öğretmenlik de çok da fazla program bakılmıyordu (TZ7).

Mezunlar, lisansüstü eğitimleri ile birlikte eğitim alanında gerçekleşen gelişme ve değişimlerden daha fazla haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca eğitim alanındaki gelişme ve değişimleri takip ederek eğitim alanında kendilerini daha fazla geliştirip bu alandaki bilgilerini sürekli güncel tutabilmektedirler. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Hani yenilik ne var, ne yapabilirim, eğitim adına. Eğitimle ilgili gündemi takip edeyim. Yani bunu bir yarış olarak görürsek, hipodromdaki kendimi bir at gibi düşündüğüm zaman, arkada kalmayayım hiçbir zaman. Hani yarış atı olmasam da en azından o toplu olan gruptan geri kalmayayım, her şeyden haberdar olayım, kendimi geliştireyim, yani bunu takip ediyorum bunu yapmaya çalışıyorum (T14).

Mesleki Gelişim

Mezun olan öğrenciler, mesleki gelişimlerine katkı sağlama amacıyla lisansüstü eğitim aldıklarını ve bu amaçlarının büyük ölçüde karşılandığını belirtmişlerdir. Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde en fazla mesleki yaşamları hakkında bilgi edinme amaçlarının karşılandığını ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri şu şekildedir:

Mesleki olarak çok değişim elde etmemi sağladı (T1).

Benim mesleğimde lisansüstü eğitim çok büyük bir öneme sahip, çok büyük bir yere sahip, hatta ben kariyerimi lisansüstü eğitime başladığımda başladım diyebilirim (T7).

Karşıladığını düşünüyorum. Öğretmenlik mesleki hayatımda olsun akademik araştırma ve bilimsel düşünme becerilerine yönelik çok katkıları oldu (T9).

Lisansüstü eğitimin amaçlarımı karşıladığını düşünüyorum. Mesleki yaşamım hakkında daha çok bilgi edinmemi sağladı ve mesleki gelişime yardımcı oldu (T11).

Mesleğimle ilgili yenilik ne var, ne yapabilirim görmüş oldum. Mesleğimle ilgili gündemi takip ediyorum artık (T14).

Öğretmenlik mesleğindeki gelişimime temel oluşturduğunu düşünüyorum. Bu nedenle aldığım eğitimin kısmen amaçlarımı karşıladığını düşünüyorum (T16).

Biz değişik konulara da çalıştığımız için ve her şeyi merak ettiğimiz için biz gerçekten baya bir kazandık, öğretmenlik mesleğine ilişkin gelişim sağladık (T17).

Amacımı karşıladığını düşünüyorum. Yüksek lisansa başladığımda 13 yıllık öğretmendim. Kendi öğretmenlik eğitimim sırasında edindiğim bilgilerin geçerliliğini yitirdiğini düşünüyordum. Öğretmenlikte oldukça etkili oldu bu sayede (T25).

Evet, mesleğimi geliştirme adına farklı bilgiler öğrendim ve bunu da derslerime uygulayabildim. Yeni bilgiler öğrenmek ve bunları hayatıma katmak beni mutlu etti ve aynı şekilde kendimi daha mutlu hissediyorum, daha farklı şeyler öğrenmek istiyorum (TZ11)

Mezunların memnuniyet düzeylerinin incelendiği başka bir araştırmada, mezunların aldıkları eğitimden memnun oldukları, alınan eğitimin beklentilerini karşıladıkları ve bu eğitimin mesleki yaşamlarında çok etkili olduğunu belirtmişlerdir (da Silva, Barros and Teles, 2017).

Mezunlar, lisansüstü eğitimleri sayesinde öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte mezunlar, öğrenme-öğretme sürecindeki yeni yöntem ve tekniklerle ilgili gelişmeleri takip edip bu gelişmeler doğrultusunda gelişim gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğretim yöntem teknikleri dersi esnasında yeni bilgiler edindik (T2).

Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir, felsefesinden her gün yeni yöntemler, teknikler vs. çıktığı düşünülürse akademinin bana katacağı daha çok şey olacağını düşünüyorum (T12).

Karşıladığımı düşünüyorum. Yüksek lisansa başladığımda 13 yıllık öğretmendim. Kendi öğretmenlik eğitimim sırasında edindiğim bilgilerin geçerliliğini yitirdiğini düşünüyordum. Bu nedenle programların uygulanmasında gerekli öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olabilmek adına aldım (T21).

Sadece araştırma yaparken ne yapabilirimden ziyade öğretim yöntem ve tekniklerinden çok şey öğrendim (T26).

Yüksek lisans programından mezun olanlar, lisansüstü eğitimleriyle birlikte gerçekleşen diğer amaçları arasında öğretim sürecine ilişkin bilgi ve becerilerinin arttığını belirtmişlerdir. Mezunlar edindikleri bu bilgi ve beceriler sayesinde öğretim sürecini daha etkili gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, kazandırılması gereken kazanımların farkına varıldığını ve bu kazanımları öğrencilere kazandırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öne çıkan bazı görüşler şu şekildedir:

Evet. Öğretim sürecini daha etkili gerçekleştirmemi sağladı. Tez aşaması bu bilgileri edinmemde çok etkili oldu. Öğretim sürecine ilişkin bilgi ve becerimin arttığını düşünüyorum (T6).

Yani öğrendiğim bilgileri sahada kullandım (T20).

Mesleğimi geliştirmek için öğrendiğim bilgileri derslerimi işlerken uygulayabiliyorum (TZ2).

Mezunlar, yüksek lisans eğitiminin, öğretmenlik mesleğine bakış açıslarının değiştirmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Planlamadığım hiç düşünmediğim bir faydası daha oldu, şöyle ki; öğretmenliğe bakış açım değişti, mesleki olarak çok değişiklik oldu, her öğretmenin yüksek lisans yapması gerekir ya da lisans eğitiminin kalitesinin artırılması gerekir diye düşünüyorum (T1).

Zihniyet olarak da bir değişim oldu, düşünce olarak da farklı bakmaya başladım (T12).

Kişisel Gelişim

Mezunlar, lisansüstü eğitim alma amaçlarından kişisel gelişim amaçlarının gerçekleştiği belirtmişlerdir. Mezun olan öğrencilerin gerçekleşen kişisel gelişim amaçları arasında en fazla vizyonlarının ve bakış açıslarının geliştiğini ifade etmişlerdir. Mezunlar düşünce, zihniyet olarak farklı bakmaya başladıklarını ve geliştiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitimde edindikleri bilgiler sayesinde daha fazla fikir alışverişinde bulunabildiklerini ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Artık olaylara her açıdan bakmaya çalışıyorum, hani sadece kendi açımdan değil (T3).

Aldığım eğitim amacımı karşıladı ve vizyonumu genişlettiğini düşünüyorum (TZ9).

En önemlisi bakış açımı geliştirdi yani örgün eğitimde farklı düşüncelerin olması insanın bakış açısını geliştirdi (T11).

Yani her zaman kendimi geliştirmeye meraklı bir insandım ama şimdi daha bir tık daha fazla. Hani yenilik ne var, ne yapabilirim insan olarak. İnsan olarak tabi insanların hobileri vardır ama farklı hobiler edineyim, farklı alanlarda da kendimi geliştireyim, farklı bilgiler edineyim, yenilikleri takip edeyim. Bir haberleri açtığımda ya da internette gördüğüm herhangi bir bilgi de olabilir yani o anlamda her şey, gündemi takip edeyim (T13).

Düşünce olarak da farklı bakmaya başladım, birde zihniyet olarak da bir değişim oldu (T24).

Aldığım eğitim amacımı karşılamakla birlikte düşündüğümünden çok fazla bilgi edindim ve vizyonumu genişlettiğini düşünüyorum (TZ5).

Mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitimi almanın onları mutlu ettiğini ve kendilerini keşfetmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Amacımı karşıladı, yani yapmak istiyordum ve yaptım, mutluyum, içsel haz yaşıyorum (T16).

Keyif, aslında kendimi de keşfetmemi sağladı diyebilirim, keyif aldığım bir alanı keşfettim. Normalde yüksek lisans, doktora yapanlara başka işiniz mi yok, falan diye bakarken şimdi ben, böyle aslında güzel bir şeymiş diye düşündüm, o yüzden evet karşıladı diyebilirim (T25).

Yeni bilgiler öğrenmek ve bunları hayatıma katmak beni mutlu etti ve aynı şekilde kendimi daha mutlu hissediyorum, daha farklı şeyler öğrenmek istiyorum (TZ6).

Mezunların memnuniyet düzeylerine ilişkin yapılan başka bir araştırmada, mezunların aldıkları eğitimden memnun oldukları, alınan eğitimin beklentilerini karşıladıkları, bu eğitimin yaşamlarında çok etkili olduğunu ve pratik oluşturduğunu belirtmişlerdir (da Silva vd., 2017: 749-757).

Ayrıca mezunlar, alınan lisansüstü eğitiminin amaçlarını gerçekleştirdiğini; ancak evli ve çocuk sahibi olunmasının yaşattığı yoğunluktan dolayı lisansüstü eğitimle birlikte özel hayatın sürdürülmesinin oldukça zor olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.2.2.1.2. Bölüm/Fakülte/Üniversitenin Beklentileri Karşılması

Mezun olan öğrenciler lisansüstü eğitim alma amaçlarına ilişkin EPÖ alanı, fakülte ve üniversiteye yönelik beklentilerinin karşılandığını (f=10) belirtmişlerdir. Mezunların lisansüstü eğitimle birlikte bölüm, fakülte ve üniversiteden beklentilerin karşılamasına ilişkin görüşleri incelenmiş, Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Mezunların Lisansüstü Eğitimle Birlikte Bölüm/Fakülte/Üniversitenin Karşıladığı Beklentileri

TEMA	TEZLİ		TEZSİZ	
	Kodlar	f	Kodlar	f
Bölüm/Fakülte/ Üniversitenin Beklentileri Karşılması	Ders ve tez sürecinin kişiye katkı sağlaması	3	Yüksek lisans	2
	Eğitim bilimleri konusunda çalışmanın başarı duygusu hissettirmesi	2	derslerinin etkileşimli bir öğrenme ortamında işlenmesi	
	EPÖ’nün gelişmeye açık/sürekli gelişim kateden bir bölüm olması	1		
	Üniversitenin kurum olarak eksiğinin olmaması	1		
	Öğretim üyelerinin alanda tanınan kişiler olması	1		
	Toplam	8	Toplam	2

Tablo 9’da görüldüğü gibi, mezunlar lisansüstü eğitimlerinde ders sürecinde ve tez aşamasında edinilen bilgilerin katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Üniversite karşılıyor, kurum olarak hiçbir eksikimiz yok, hocalarımızda zaten alanlarında tanınan kişiler ve Düzce Üniversitesi ve EPÖ dediğinizde, bir kongreye gittiğinizde, hocalarımızın ismini söyleyip biliyor musun diyorlar ve evet ben oranın öğrencisiyim zaten diyebiliyorum. Bu konuda herhangi bir eksikimiz yok bizim. Gayet de iyi ilerleyen bir bölümümüz var (T7).” şeklinde görüş belirten mezunun lisansüstü eğitim alma beklentilerinin karşılık bulduğunu ifade etmiştir. Buna ilişkin benzer bir çalışmada, mezunların aldıkları eğitimin beklentilerini karşıladığı görülmektedir (Aktan, 2020).

Tez süreci çok etkili oldu. Öğretim sürecine ilişkin bilgi ve becerimin arttığını düşünüyorum (T18).

Tez aşamasında uygularken çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Ben hani çok araştırmak, denemek zorunda kaldığımız için daha kalıcı oldu (T15).

Mezunlar, eğitim bilimleri konularında çalışmanın başarı duygusu hissettirdiğini belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Eğitim bilimleriyle uğraşmak beni mutlu ediyor. Aslında ben KPSS'ye bile çalışırken eğitim bilimlerine çalışmak beni çok mutlu ediyor. Ordaki kuramlara, gelişim dönemlerine, ÖYT'leri... İki tezimde de buna çalıştım. Mutlu oluyorum, bana gerçekten başarı duygusunu hissettiriyor ve alanı yakından takip edebiliyorsunuz, program çok geniş olduğu için. Programın baktığı alan çok geniş ve hepsinden bir şeyler alabiliyorsun, o zaman bu beni tatmin ediyor diyebilirim (T17).

Mezunlar lisansüstü eğitimleriyle birlikte yüksek lisans derslerinin etkileşimli bir öğrenme ortamında işlenmesinin amaçlarını karşıladığını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ben bundan önceki yüksek lisansımı uzaktan eğitimle alıyordum, herhangi bir faydasını görmedim o yüzden de bıraktım zaten bitirmedim. Ama örgün eğitim olması tabiki karşıladı. Özellikle bir münazara ortamı olması, araştırmaların makalelerin devamlı yapılması yani örgün eğitimde farklı düşüncelerin olması insanın bakış açısını geliştiriyor. Özellikle bir münazara ortamı olması, araştırmaların makalelerin devamlı yapılması amaçlarımı karşıladı. Tabiki şuan ben kendi alanım dışında farklı bir araştırma yapsam bu araştırmaya ne noktada başlayacağımı, nereden ulaşacağımı, her şeyi artık tam olarak bilebiliyorum. Araştırma becerilerimi geliştirdi. En önemlisi bakış açımı geliştirdi yani örgün eğitimde farklı düşüncelerin olması insanın bakış açısını geliştirdi (TZ1).

Mezun olan öğrenciler EPÖ alanının gelişmeye açık ve sürekli gelişim kateden bir bölüm olması, üniversitenin kurum olarak eksiklerinin olmaması ve öğretim üyelerinin alanda tanınan kişiler olması sebebiyle lisansüstü eğitim alma amaçlarının gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri şu şekildedir:

Üniversite karşılıyor, kurum olarak hiçbir eksikimiz yok, hocalarımızda zaten alanlarında tanınan kişiler ve Düzce Üniversitesi ve EPÖ dediğinizde, bir kongreye gittiğinizde, hocalarımızın ismini söyleyip biliyor musun diyorlar ve evet ben oranın öğrencisiyim zaten diyebiliyorum. Bu konuda herhangi bir eksikimiz yok bizim. Gayet de iyi ilerleyen bir bölümümüz var (T7).

Benzer araştırmalar incelendiğinde, lisansüstü eğitimin öğrencilerin beklentilerini karşıladığını, alanda verilen lisansüstü eğitimi yeterli gördüklerini ve aldıkları eğitimden memnun oldukları belirlenmiştir (Şahin, 2009; Dilci, 2019; Dursun ve Yar Yıldırım, 2020; Kalaycı, Öztürk, 2018; Karabıyık Çeri, 2013).

5.1.2.2.2. Lisansüstü Eğitimle Birlikte Kısmen Gerçekleşmeyen Amaçlar

Mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitimlerinde lisansüstü eğitim alma amaçlarına kısmen ulaşamadıklarını (f=30) belirtmişlerdir. Mezunların lisansüstü eğitimle birlikte kısmen ulaşamadıkları amaçlarına ilişkin görüşleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Mezunların Lisansüstü Eğitimle Birlikte Kısmen Gerçekleşmeyen Amaçları

TEZLİ	
Kodlar	f
Öğretim üyelerinden yeterli verimi alamama	10
Ders sürecinde yeterli bilgi edinememe	7
Bilgi öğrenmenin sadece öğrenci çabasına bağlı olma/ders sürecinde öğrencilerin sadece kendi araştırmaları üzerinden öğrenme sağlaması	4
Doktora eğitimine devam edememe	2
Üniversitenin beklentilerini karşılayamama	2
Alınan çoğu dersi gereksiz bulma	2
Öğretim üyelerinin öğrencilerden beklentilerini bilmeme	1
Öğrenci merkezli eğitimin sınırlılıklarından etkilenme	1
Özel hayatın yoğunluğundan dolayı yeterli verim alamama	1
Toplam	30

Tablo 10’da görüldüğü gibi, lisansüstü eğitimlerinde gerçekleşmeyen amaçlarına ilişkin sadece tezli yüksek lisans programından mezun olan öğrencilerin görüş bildirdiği görülmektedir. Tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlar sadece gerçekleşen amaçlarına yönelik görüş bildirmişlerdir.

Mezunların kısmen gerçekleşmeyen lisansüstü amaçları arasında en fazla belirttikleri ifadenin öğretim üyelerinden yeterli verimi alamama olduğu görülmektedir. Mezun olan öğrencilerin, lisansüstü eğitimleri süresince öğretim üyelerinden daha fazla bilgi ve verim alacaklarını düşündüklerini ancak bunun karşılanamadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar, ders sürecinde yeterli bilgi edinemediklerini, ancak tez aşamasında kendi araştırmaları ve uygulamalarını yaptıkları için daha fazla bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Bizden ne beklenildiğine de çok hâkim değildik, o da bir problemdi. Mesela bize dersin başında şunu isterim öğretmende, yani dönem dönem bize ne işlenecek, ben daha üniversiteye başlarken, o döneme başlarken, o derse başlarken neler göreceğimi önce en başta görmek isterim. O benden ne bekliyor, beklentiler de önemli. Ama biz ancak

üniversitenin, tabi bu biraz kolaycılığa kaçmak da olabilir, öğrenci olunca kolaycılığa kaçıyorsun, o sana versin istiyorsun ama bu aslında şeydir değer vermek gibidir. Daha yeni yüksek lisansa başlamışsın hani benim öyle çok büyük beklentilerim zaten yoktu yani beni oyalasın, kafa dağıtma. Ama evet hayal kırıklığı. Sonrasında kıyaslama yapıldıkça, başka bir arkadaşla konuşuyorsun, başka bir yerde okuyan bir arkadaşla, diyorsun ki sen ne yapıyorsun, a böyle, sen ne yapıyorsun, a öyle, a öyle de mi oluyordu falan derken sonra ama hayal kırıklığı o noktada. Ama beklentilerimiz birbiriyle örtüşmedi, bende öyle düşünüyorum. Yani ben daha çok benden ne beklenildiğini öğrenmek isterdim onu çok bilemedim, ne bekleniyor benden bilmiyorum (T2).

Araştırma yöntemlerine göre, öğretim yöntem teknikleri dersi esnasında bir şeyler öğrendik ama ders esnasında da biz kendi araştırmalarımız üzerinden öğrendik öğreneceğimizi. Hep bize konular verildi bunu araştırın, sunun diye ve biz öğretmenlerden çok fazla şey alamadık (T14).

Aslında biz derste öğrenmedik, tez aşamasında uygularken çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Ben hani çok araştırmak, denemek zorunda kaldığımız için daha kalıcı oldu (T15).

Kişi yaparsa ilerleyebiliyor evet ama kişi ne yapacağını bilmiyor, zor oluyor, öyle kalıyor. Zaten yüksek lisans dersleri KPSS düzeyinde veriliyor. Sanki kitap düzeyinde bilgi veriliyor, bunun dışında başka bir şey yoktu. Ben zaten dershanelerde o bilgiyi aldım. Ben yüksek lisans yapıyorsam bana bir bakış açısı sunmalı orda yazanlardan başka bir şey biliyor hoca ve bana bir şey vermesi gerekiyor. Ama ben bazı derslerin çok kitap dışına çıkmadığını düşünüyorum ve öğretmenin de öğrenciye bakış açısı sunmadığını düşünüyorum (T17).

Herkes aynı seviyede aynı düzeyde mezun olamıyor. O grubun yapısıyla, kişilerin yapısıyla da alakalı ona göre şekilleniyor alınan verim ve öğrenilen bilgiler (T20).

Biz burda ders aşamasının şöyle olduğunu düşünüyoruz, hani yüksek lisans evden de yürütülebilecek yapılabilecek bir eğitim türüymüş gibi bunu aramızda da konuştuk yani tez aşamasında biz aslında daha fazla şey öğrendiğimizi farkettilik. Yani tamam evet öğrenci merkezi herkesin çok savunduğu çok popüler bir akım olabilir ama öğrenci merkezliliğin de kesinlikle sınırlarının olduğunu ben yüksek lisansta öğrendim. Biz kendi sınırlı çabalarımızla öğrenebildiğimiz kadarını öğrendik (T23).

Biz kendi sınırlı çabalarımızla öğrenebildiğimiz kadarını öğrendik. Ama şimdi mesela kıyaslama yapabileceğim bir durumdayım, başka bir üniversitede başka bir bölümde doktora yapıyorum ve şu anda da tamamıyla bir öğretmenden öğrenmenin keyfini yaşıyorum. Doktorada şuanda hoca anlatıyor tabii ki ben araştırıyorum öğreniyorum ama sınırlı öğrenmemin üzerine öğretmen bana bir şey katıyor, bir şey öğretiyor, o piyasada bulamadığım araştırmanın üzerine bulamadığım şeyleri hocadan öğrenmek ciddi anlamda keyif veren bir şey ve ben bu üniversitede onu çok yani yüksek lisans sürecinde o keyfi çok yaşayamadım (T26).

Başer, Narlı ve Günhan'ın (2005) lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında, mezun olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerinde karşılaştıkları en büyük sorunun öğretim üyelerinin kötü yaklaşımları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca mezunlar, öğretim üyelerini yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.

Mezunlar, kendi araştırmaları ile bilgi edinebildiklerini ve ders süresince edindikleri verimin kendi çabalarına bağlı kaldığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin konuları kendilerinin

araştırıp sunmalarının yeterli faydayı sağlayamadığı ve yeterli verimin alınmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

Sadece dersler kapsamında kalsaydık çok bir katkısı olmazdı, bu kişiyle alakalı kişinin kendini geliştirmesi istekli olması yani çevremdekilerden biliyorum sadece dersle kalmak ve tez yazmak çok iyi bir eğitim olmaz o şekilde. O bir yol gösteriyor aslında. Kişiler daha tez yazmaya başlayınca nasıl yaparım ben diye sudan çıkmış balık gibi kalıyor bu yüzden bırakanları biliyorum. Derslerini aldığı halde tezini nasıl yapacağını bilmediği için bırakan birkaç kişi biliyorum (T5).

Hayal kırıklığıydı ya benim için başta hani yüksek lisans of işte her şeyi öğrenicez, o beklentim vardı. Alanda eksik hissettiğim kuramsal, işin pratiğini pratikte öğrendim, öğretmenlik deneyimi ile hep yaşayarak öğrendik. Lisansüstünde öğrendiğin nokta al işte şimdi bomba gibiyim ama hiçbir şey olmadı. Hocalarda bizi sürekli araştırmayı öğreten bir yapıdalar, gidin şunu hani bilemedin hadi şunu araştır gel evladım diyoruz ya hani o misal gibi geldi bana. Gidin şunu okuyun gelin anlatın ama tamam da ben okuduğumu ne kadar aktarabilirim ya da kendime ne kadar katabilirim bunu, onlarda maalesef sen bi araştır gel anlatıver dedi, o yüzden maalesef örtüşemedik (T9).

Lisansüstü öğretimin birey için devam edilmesi gerekli olan bir eğitim kademesi olmadığı ve bu eğitim kademesi için lisansüstü öğretimin amaç ve işlevlerini gerçekleştirmeye yönelik olarak lisansüstü öğretimin gereklerini yerine getirebilecek öğrencilerin seçilmesi gerekmektedir. Üstün nitelik yanında seçilen öğrencilerin, kişilik özelliklerinin yanı sıra öğrenme ve araştırma potansiyeline de sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde öğrenciler lisansüstü eğitime adapte olmakta zorlanmakta ve lisansüstü eğitim için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmayan öğrenciler alınan bu eğitimden yeterli verim alamamaktadırlar (Varış, 1972).

Mezunların lisansüstü eğitimlerinde gerçekleşmeyen amaçları arasında bulunan bir diğer amacın, doktora eğitimlerine devam edememeleri geldiği görülmektedir. Bazılarının görüşleri şu şekildedir:

İkinci amacıma ulaşamadım yani devam edemedim (T1).

İlgili alanda doktora öğrenimine devam edemedim Bu nedenle aldığım eğitimin kısmen amaçlarımı karşıladığını düşünüyorum (T16).

Mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitimlerinde zorunlu ve seçmeli olarak aldıkları dersler arasında, müfredatta bulunmasının gereksiz olduğunu düşündükleri derslerin olduğunu ve bu derslerin akademik, mesleki ve kişisel yaşamlarına katkısının olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca alınan bu dersleri öğretim üyeleri aracılığıyla eğitim almasalar dahi kendi çabalarıyla öğrenebilecekleri dersler olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Keşke almasaydım dediğim dersler oldu, bana bir şey kattığını düşünmediğim. Mesela en temel, bilimsel araştırma yöntemlerini boşu boşuna aldım ve boşu boşuna vakit

kaybettim, keşke onun yerine okulda iki çocuğa ders verseydim, boşu boşunaydı, hani hiçbir şey öğrenmedik, hoca'nın da egosuna kurban olduk, gereksizdi, hem hocayı tanımak gereksizdi hem de dersi almak çok gereksizdi. Hoca trip atıyordu. Yani bide erkek öğretmen bu yani hani trip kadına yakıştırılır ya kaprisler falan yani çok gereksizdi yani ve hakikatten bir şey öğrenmedik bilimsel araştırma diye. Ben gerçekten bunu bilimsel araştırma yöntemlerini, ilişkisel tarama falan bunu bir tabloda öğreniyorsun ve ben bunu öğrenebilmek için bir dönemimi verdim ve hiçbir şey öğrenemedik (T7).

Genel anlamda evet memnun kaldım bana çok şey kattı. Hani aldığımız çoğu ders tartışılırdı ama yine de katkısı oldu (T21).

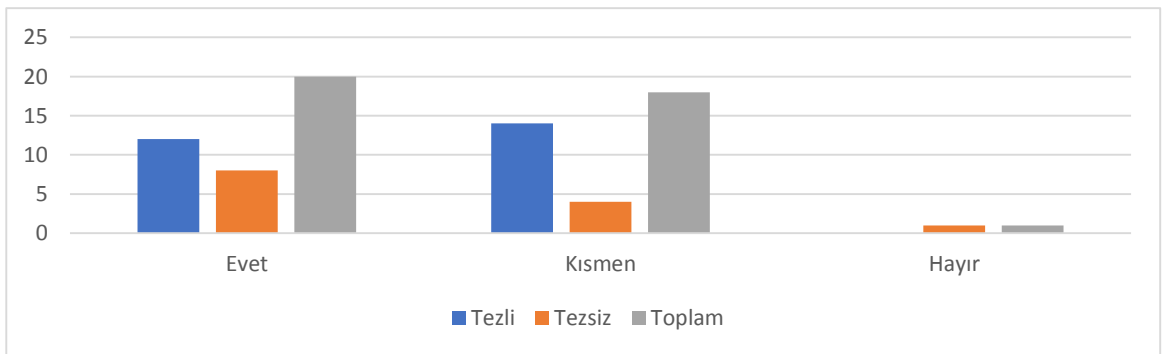
Ayrıca mezunlar evlilik, çocuk ve özel hayatla birlikte lisansüstü eğitimi yürütmenin çok zor olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.3. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkısı

Tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan öğrencilerin, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri, “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı düzeyi” ve “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

5.1.3.1. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi Ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkı Düzeyi

Çalışmaya katılan mezunların, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı sağlayıp sağlamadığına ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “evet”, “kısmen” ve “hayır” olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı düzeyleri Grafik 7’de gösterilmiştir.

Grafik 7. Lisansüstü Eğitimde Edinilen Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişime Katkı Düzeyi

Grafik 7’de görüldüğü gibi, mezunlar lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerileri mesleki gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. 12’si tezli ve sekizi tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlar (f=20) olmak üzere mezunların çoğu lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığı belirtmişlerdir. 14’ü tezli ve dördü tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlar (f=18) olmak üzere mezunların yaklaşık olarak yarısı lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine kısmen katkı sağladığını belirtmiştir. Sadece tezsiz yüksek lisans programından mezun olan bir öğrenci lisansüstü eğitimde edindiği bilgi ve becerilerin mesleki gelişimine katkı sağlamadığını belirtmiştir. Mezunların mesleklerinin öğretmen olması nedeniyle EPÖ alanında almış oldukları lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığı ve edinilen bu bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine aktif olarak kullanıldığı görülmektedir.

5.1.3.2. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi Ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkısına İlişkin Görüşleri

Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığına ilişkin olumlu görüşleri” ve “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısı sağlamadığına ilişkin olumsuz görüşleri” olmak üzere iki başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.1.3.2.1 Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağladığına İlişkin Olumlu Görüşleri

Mezunlardan, lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığına ilişkin olumlu görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “öğretmenlik meslek bilgisine katkısı”, “program okur yazarı olmalarına katkısı” ve “eğitimin sürekliliğine katkısı” olmak üzere üç tema altında incelenmiştir.

5.1.3.2.1.1. Öğretmenlik Meslek Bilgisine Katkısı

Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerinde en fazla öğretmenlik meslek bilgilerine katkı sağladığını (f=167) belirtmişlerdir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin öğretmenlik meslek bilgisine katkısına ilişkin görüşleri Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Öğretmenlik Meslek Bilgisine Katkısı

ALT TEMALAR	TEZLİ		TEZSİZ	
	Kodlar	f	Kodlar	f
Etkili Öğrenme- Öğretme Süreci Tasarlama	Öğretmenlik mesleğini icra ederken edinilen bilgilerin aktif olarak kullanması	16	Öğretmenlik mesleğini icra ederken edinilen bilgilerin aktif olarak kullanması	3
	Farklı öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olunması	13	Farklı öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olunması	6
	Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgi ve becerileri arttırması	12	Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgi ve becerileri arttırması	17
	Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini ders sürecinde aktif olarak planlanması/kullanılması	11	Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini ders sürecinde aktif olarak planlanması/kullanılması	2
	Daha nitelikli öğretim planları ve tasarımları hazırlanması	9	Daha nitelikli öğretim planları ve tasarımları hazırlanması	1
	Eğitim sistemlerinin incelenmesi/bilgi edinilmesi	7	Eğitim etkinlikleri düzenlenmesi	1
	Eğitim alanında güncel konu ve uygulamaları dersine yansıtılabilmek	3	Eğitim alanında güncel konu ve uygulamaları dersine yansıtılabilmek	2
	Daha etkili ölçme değerlendirme uygulamaları yapmak	2	Daha etkili ölçme değerlendirme uygulamaları yapmak	1
	Daha özgür eğitim ortamları tasarlama olması için neler yapılabileceğinin daha iyi bilinmesi	1	Öğretmenlerin edinilen bilgiler hakkında bilgilendirilmesi	1
	Sınıf yönetimi becerilerini geliştirmesi	1		
	Tüm branşlara hizmet edebilmesi	1		
	Öğretmen toplantılarının amacına uygun yapılması	1		
	Ara Toplam	77	Ara Toplam	34
Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı	Bakış açısının gelişmesi/ Farkındalık kazandırması	7	Bakış açısının gelişmesi/ Farkındalık kazandırması	4
	Yüksek lisans öncesinde ve sonrasında kişinin kendisinde ve çevresinde fark görmesi	6	Yüksek lisans yapmayan diğer öğretmenlere göre bilgi birikiminin artması ve farklılaşması	2
	Öz eleştiri yetisi kazanması	3	Öğretmenlerin her hareketiyle örnek olması gerektiğinin düşünülmesi	1
	Öğretimsel liderliğin öğretmenlik mesleğinin bir parçası olması	3	Saygınlığın artması	2
	Öğretmenlerin bilgi, beceri ve tutumlarının daha yakından ve farkındalık sağlayarak gözlemlenmesi	2	Statünün artması	1
	Öğretmenlikte kişinin kendini güncel tutmaya çalışması gerektiğine ilişkin farkındalık kazandırması	1		
	Farklı bakış açısına sahip insanlarla etkili iletişim kurulabilmesi	1		
	Ara Toplam	23	Ara Toplam	10

Öğretmen ve Öğrenci İlişkisi	Öğrencilere 21.yy. becerilerinin kazandırılmaya çalışılması	3	Öğrencilere karşı bakış açısının değişmesi	6
	Öğrencilerle iletişimde daha etkili olunması	3	Öğrencinin gözünden bakmaya başlanması	2
	Eğitim sisteminde öğretmen ve öğrenci rollerine ilişkin bilgi edinilmesi	2	Alanla ilgili yapılan çalışmaların öğrencilerine iletilmesi ve öğrencilerinin araştırmaya yönlendirilmesi	2
	Öğretmenin öğrenciye öğrenme gayreti aşılması gerektiğinin fark edilmesi	1	Öğrenilen bilgilerin öğrencilerle paylaşılması	1
	Öğrencinin kişinin çabasına bağlı olduğunun düşünülme başlanması	1	Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin artırılması	1
	Öğrencilere daha etkili yönlendirmeler yapılması	1		
	Ara Toplam	11	Ara Toplam	12
Toplam		111	Toplam	56

Tablo 11’de görüldüğü üzere, mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerileri öğretmenlik meslek bilgilerine katkısına ilişkin görüşleri; “etkili öğrenme-öğretmen süreci tasarlama” (f=111), “öğretmenlik mesleğine bakış açısı” (f=33) ve “öğretmen ve öğrenci ilişkisi” (f=23) olmak üzere üç alt temada incelenmiştir.

Etkili Öğrenme-Öğretme Süreci Tasarlama

Mezunlar, lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin öğretmenlik meslek bilgilerine katkısının en fazla etkili öğrenme-öğretmen süreci tasarlama olduğunu belirtmişlerdir. Mezunlar, lisansüstü eğitimin etkili öğrenme-öğretmen süreci tasarlama katkısına ilişkin en fazla öğretmenlik mesleklerini icra ederken edinilen bilgileri aktif olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Dersleri daha akıcı işleyebiliyorum (T3).

Mesela pek çok seçmeli ders aldık ve bir çoğuyla da karşılaşyoruz, işinize yarıyor. Pek çok şeyde işe yarıyor yani hiç alakasız gibi görünen dersleri günlük hayatımızda kullandığımız oluyor. Eğitimin içerisinde olduğumuz için aslında biz ister istemez zaten kullanmak durumundayız yani biz bunları almasaydık da zaten kullanmamız gerekirdi. Şu an daha bilinçli bir şekilde daha doğrusunu yapıyoruz ve daha güzel oluyor, yani bizim kendi mesleğimizden dolayı ama (T4).

Öğretim görevlisi olduğum için öğrendiğim bilgi ve becerilerin derslerimde faydası oluyor ve kullanıyorum (T12).

Alansal paylaşım, genellikle aldığım eğitimi kendi okulumda verdiğim eğitimde yapmış oluyorum yani benim ekstrasdan bu alanla ilgili bir çalışmam yok milli eğitimden sonra, bir de bu dersleri aldığım için yüksek lisans aldığım için kurslarda bana görev veriyorlar hani bunları anlatmam için. Mesela MTSK kursları açılıyor, ölçme değerlendirme oluyor, şimdi ben bunu yüksek lisansta aldığım için ilk önce bizim vermemizi istiyorlar yani o şekilde kullanıyoruz alanla ilgili (TZ9).

Derslerde öğrendiğim her şey mesleki gelişime ciddi anlamda katkı sağladı (TZ13).

Lisansüstü eğitimin öğretmenlere katkısının araştırıldığı benzer bir çalışmada, öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerinde öğrendikleri bilgileri sınıflarında uygulayabildikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin tüm zorluklara karşın lisansüstü eğitimlerinde kazandıkları bilgileri öğrencilere aktarmaya çalıştıkları belirlenmiştir. (Beşer, Narlı ve Günhan, 2005). Ayrıca Dilci (2019) araştırmasında, lisansüstü eğitim alan öğretmenler, mesleki yeterliliklerinin arttığını ve çalıştıkları kuruma daha fazla katkı sağladıklarını belirtmişlerdir.

Mezunlar, lisansüstü eğitimden edindikleri bilgi ve becerilerin katkısına ilişkin en fazla görüş bildirdikleri bir diğer ifadenin farklı öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, farklı öğretim yöntem ve teknikleri hakkında edindikleri bilgiler doğrultusunda ders işleyişlerinde süreci aktif olarak planlanlamakta ve kullanmaktadırlar. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Alternatif yöntem ve teknikleri sınıf etkinliklerinde yoğun olarak kullanıyorum (T2).

Derslerde gördüğümüz farklı öğretim yöntem ve tekniklerini de ders sürecinde planlayabiliyorum (T3).

Mesela önceden yaptıklarımıza baktığımda pek çok şeyi aslında hatalı ve yanlış yapıyormuşuz ve bir şeyleri eksik buluyormuşuz ama bu programdan ayrıldıktan sonraki yaptığımız işler daha düzgün. Öğretim yöntem, araç gereçler pek çok şeyi yani bu yöntemdir vs. şeyi onları kullanıyoruz derslerimizde ve aktif olarak derslere girdiğimiz için onu kullanıyoruz. Yaratıcı drama çok işe yarıyor. Mesela benim en çok işime yarayan şeylerden biri o (T4).

Farklı öğretim stratejilerini dersleri işlerken kullanabilirim (T9).

Özellikle eğitim yöntemlerini tekrar etme konusunda, diğer ülkelerin eğitim yöntemlerini inceleme konusunda hiçbir bilgim yoktu, o bilgilere bu şekilde ulaştım bu sayede. Eğitim-öğretim yöntemlerini daha iyi öğrendim (TZ6).

Öğrendiğim öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini sınıfımda uygulamaya çalışıyorum (TZ10).

Mezunlar, öğretmenlik meslekleri gereği lisansüstü eğitimlerinde öğrenme-öğretme sürecine ilişkin daha fazla bilgi ve beceri elde ettiklerini ve bunları mesleklerinde aktif olarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlik hayatımda. Öğretmenliğe katkısı çok oldu bence, iyi bir öğretmen olmayı kazandırdı (T5).

Öğretmenlik mesleğini, bu öğretim işini bir adım daha öteye götürebilmek (T7).

Öğretmenin nasıl olduğunu daha detaylı öğrendim, bu beni çok olumlu yönde etkiledi. Bir gün öğretmenlik nasip olursa da bu beceriyi aktif bir şekilde kullanabileceğimi düşünüyorum. Daha önce fahri olarak Kuran kursu hocalığı yapmışım, ordaki çalışmamı düşünüyorum ve bugünkü edindiğim bilgi ve becerileri düşünüyorum ve acaba bugün olsa nasıl yapardım diyip kendimi güncel tutmaya çalışıyorum (T8).

EPÖ yüksek lisans programlarının amacının öğretmen yetiştirme olup olmadığı, öğretim boyutunun ön planda olup olmaması gerektiği konusunda akademisyenler arasında fikir birliği olmasa da, mezunların büyük çoğunluğunun öğretmen/egitici oluşundan dolayı programın öğretim boyutunun önemi ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda EPÖ öğretim boyutuna ilişkin yeterliklerin önemi ortaya çıkmaktadır. Bir alan uzmanının öğretimi planlaması, öğrencilere gereken kazanımları vermek, gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun bir şekilde öğrenebilmelerini sağlamak için çeşitli yöntem, teknik ve materyallerden yararlanması, öğrencileri etkili bir şekilde öğrenme ortamına sokabilmesi, sınıfını etkili bir şekilde yönetebilmesi için gerekli olan pek çok yeterlik bu kategori altında yer almaktadır (Şahin vd., 2018).

Mezun olanlar, daha nitelikli öğretim planları ve tasarımları hazırlanması konularında lisansüstü eğitimlerinde bilgi edindiklerini ve bu bilgileri mesleki yaşamlarında kullandıklarını belirtmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrencilerimin yaratıcı düşüncelerini geliştirecek farklı etkinlikler tasarlıyor, uyguluyor ve değerlendiriyorum (T2).

Ben kendi bölümümüzde yüksek lisansa başladığımızda koordinatörlükler kuruldu, program geliştirme koordinatörlüğüydü bunlardan biri. Direkt bu işe başladığımda bu koordinatörlükte işe yaradı. Şimdi orada çok rahat hazırlık programlarını tasarlıyoruz (T4).

Öğrenimim süresince zorunlu ve seçmeli olarak aldığım derslerde edindiğim ve hafızamda yer edinmiş olan bilgileri meslek yaşamımda girdiğim dersleri yapılandırmada çoğu zaman kullanırım (T8).

Hizmetiçi eğitim hazırlayabiliyorum (T14).

Ders tasarımı yapma konusunda bilinçli ve bilgili hissediyorum (T20).

Çalıştığım okulda eğitim etkinlikleri düzenliyorum (TZ9).

Mezun olan öğrencileri, lisansüstü eğitimle birlikte eğitim sistemleri hakkında bilgi edindiklerini ve eğitim sistemlerini inceleyebildiklerini belirtmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Karşılaştırmalı eğitim sistemleri dersi genel kültür olarak da bizim çok işimize yarıyor. Sadece programları incelemiyoruz, sadece eğitim sistemlerini incelemiyoruz, ülkenin yapısı hakkında da bir çok bilgi ediniyoruz (T4).

Mezunlar, eğitim alanında güncel konu ve uygulamaları dersine yansıtabilme konusunda lisansüstü eğitimlerinin mesleki gelişimlerine katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Bazı mezun olan öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Eğitimdeki yenilikçi yaklaşımları sınıfımda uygulamaya çalışıyorum (TZ3).

Ders esnasında kullanabileceğimiz öğretimde yeni yaklaşımları, uygun kazanımlara uyarlıyorum (TZ10).

Ayrıca mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerileri mesleklerinde daha etkili ölçme değerlendirme uygulamaları yapma konusunda gelişim sağladığını ifade etmişlerdir.

Çağa uyum sağlayan öğretmen, kendisini sürekli yenileyen, bilgi birikimini çağdaş öğretim yöntemlerini kullanarak aktaran, öğretim sürecinde öğrenmeyi merkezde tutan, alternatif ölçme araçlarını kullanan bireyler olmalıdır (Beşer vd., 2005: 129-135).

Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı

Mezunlar, lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerileri mesleki gelişimlerine katkısının olduğunu en fazla belirttikleri bir diğer ifadenin öğretmenlik mesleğine bakış açılarının gelişimi olduğu görülmektedir. Mezunlar, bakış açılarının geliştiğini, öğretmenlere karşı bakış açısının nasıl olduğunun daha iyi anlaşıldığını ve farkındalık kazandıklarını belirtmişlerdir. Mezunlar lisansüstü eğitimle birlikte, öğretmenlerin bilgi, beceri ve tutumlarının daha yakından ve farkındalık sağlayarak gözlemleyebildiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin meslekleri itibarıyla kendilerini güncel tutmaları gerektiğine ilişkin farkındalık kazanıldığını belirtmişlerdir. Bazı mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Genel kültürümüz oldu yani herhangi bir öğretmen camiasında bir şey tartışılırken bir şeye dayandırarak fikirlerimizi savunabilmeye başladık. Tabi kabul edelim bazı noktalarda aydınlanma yaşadık. Her alanda mutlaka bize fayda sağlamıştır, günlük hayatımızda pratikte işimize yarıyor. Yüksek lisansta öğrendiğim şey bana meslek hayatımda ne kazandırdı, olması gerekeni, farkındalık kazandırdı ama olması gerekeni yapıyor muyum o ciddi tartışılır (T6).

Mezunlar, mesleki yaşamlarında karşılaştıkları durumlara yönelik eleştirel bir bakış açısı ve özeleştiri yetisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öne çıkan mezun görüşleri aşağıdaki gibidir:

Yavaş yavaş yüksek lisans bittikten sonra biraz daha piştim. Mesela önceden yaptıklarımıza baktığımda pek çok şeyi aslında hatalı ve yanlış yapıyormuşuz ve bir şeyleri eksik buluyormuşuz ama bu programdan ayrıldıktan sonraki yaptığımız işler daha düzgün (T11).

Milli eğitimdeki her şeyi önceden hiç eleştirmiyordum, bilmeyince insan eleştirmiyor ama şimdi gördükçe eleştiriyorum ve mutsuz oluyorum. Bununla birlikte yüksek lisans yapan her öğretmenin öğretmenliğinin de iyi olmadığını düşünüyorum (T25).

Öğretmenlik mesleklerine bakış açılarının gelişimine yönelik mezunların ifadelerine bakıldığında yüksek lisans eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra kendi yapılarında ve çevrelerinde farklar gördüklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte lisansüstü eğitim alan

mezunlar, lisansüstü eğitim almayan diğer öğretmenlere göre bilgi birikimlerinin arttığını ve farklılaştığını ifade etmişlerdir. Başer, Narlı ve Günhan'ın (2005) öğretim üyelerinin, yöneticilerin ve lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında, büyük çoğunluğunun lisansüstü eğitimin her öğretmen tarafından alınması gereken bir eğitim türü olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin, lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerden daha farklı çalışma sistemlerinin olduğu ve öğrenciye yaklaşımlarının farklılaştığı belirlenmiştir.

Lisansüstü alanda yapılan çalışmalarda, Türkçe kaynaklardaki yetersizlik yabancı dil okur yazarı olmayı zorunlu hâle getirmektedir (Karaman ve Bakırcı, 2010). Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin, yabancı dil konusunda lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere göre daha bilgili oldukları belirlenmiştir. Bunun nedeninin yapılan çalışmalarda yabancı dil okur yazarlığının gerekli olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte lisansüstü eğitime girişte öğretmenlerin yaşadıkları dil sorunu ve bu sorunun öğretmenlere açılacak dil kursları ile giderilmesi önerilmiştir.

Lisansüstü eğitimin öğretmenlere statü kazandırdığı ve bu statünün çevrelerinde daha fazla saygınlık görmelerine katkısının olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Milli Eğitim'de yapılacak olan proje ya da eğitimlerde öncelikli tercih edilmelerini ve diğer öğretmenlere eğitim vermelerinin istendiği belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği benzer bir çalışmada da sonuçların benzerlik gösterdiği ve bununla birlikte mezunlara mesleklerinde kademe ilerlemesi, yöneticilik başvurularında ilave puan getirme ve ek ders ücretinde artış sağladığı da görülmektedir (Dilci, 2019).

Öğretmen ve Öğrenci İlişkisi

Mezunlar, lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin öğretmen ve öğrenci ilişkisinin gelişimine yönelik katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Mezunların öğretmenlik mesleği yaptıkları göz önünde bulundurulduğunda, lisansüstü eğitimleriyle birlikte edindikleri bilgi ve beceriler öğrencilere karşı bakış açılarının değişmesine katkıda bulunmuştur. Bu sayede öğrencilerine karşı empati kurma yeteneklerinin arttığı ve öğrencileri ile daha etkili bir şekilde iletişim kurabildiklerini belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler şu şekildedir:

Diyaloglarımıza da yansıdı. Genelde çocuklarla ve yaşlılarla iletişimim hep iyidir ama bence daha da iyi olduğunu düşünüyorum. Mesela bize bazı engelli hastalarımız geliyor, onların iletişiminde, bazen ailesiyle bile iletişim kuramayan çocuklar geliyor, onlarla iletişimimde yüksek lisansta derslerde edindiğim bilgileri kullanabiliyorum ve çocuklarla iletişime geçebiliyorum, bence bu bana çok olumlu bir katkı sağladı (T8).

Günün koşullara uyum sağlayan ve kendini geliştiren öğretmen, sadece kendi problemlerini çözmekle yetinmez, öğrencisinin de problemlerini çözmek için çabalar (Beşer vd., 2005: 129-135).

Mezunlar, mesleki yaşamlarında öğrencilerine kazandırılması gereken becerilerin farkına vararak öğrencilerine 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar, öğrendikleri yeni bilgileri öğrencileriyle paylaştıklarını ve eğitim alanıyla ilgili bir çalışma yaptıklarında bu çalışmaları hakkında öğrencilerini bilgilendirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerini araştırmaya yönlendirdiklerini ve öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini arttırmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu sayede öğrencilerine daha etkili yönlendirmeler yapabildiklerini belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler şu şekildedir:

Öğrencilerimin yaratıcı düşüncelerini geliştirecek farklı etkinlikler tasarlıyor, uyguluyor ve değerlendiriyorum. Tez çalışmamı öğrencilerim üzerinde deniyorum ve güzel sonuçlar elde ediyorum. Bu nedenle özellikle tez çalışmamın benim meslek hayatımda etkili olduğunu düşünüyorum (T2).

Çocuklara daha bilimsel daha bilgisel bir şekilde iç içe olabilmek (T7).

Önceden her şeyi öğretebilmem gerektiğini düşünüyordum ama şuan öğrendiğim, insanların gayret etmesi gerekiyor ve ben onlara bu gayreti aşılayabilmeliyim, bu enerjiyi verebilmeliyim, hani öğretmenin rehber olması, öğreticinin rehber olması, yani bunu çok sindirdiğimi düşünüyorum, bunu kendi çocuklarımda da görüyorum yani bir şey için dayatma, toplumda hep bu var. Mesela bizim meslek edinmemizde de hep bu dayatmaları ya da bazı şeyleri, engellemeleri yaşadık ya da bazı şeyleri yaşayamadık. Bunların olmaması için, daha özgür eğitim ortamlarının olması için neler yapılabileceğini artık daha iyi biliyorum, içselleştirdim, daha bilinçli olarak yaklaşıyorum (T8).

Aktan'ın (2020) çalışmasında da, öğretmenlerin mesleklerinde yaşadıkları sorunlara çözüm getirebilmek adına mesleki sorunlara bilimsel yaklaşma becerilerinin gelişimine katkıda bulunduğu belirtilmiştir.

5.1.3.2.1.2. Program Okur Yazarı Olmalarına Katkısı

Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin program okur yazarı olmalarına katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin program okur yazarı olmalarına katkı sağladığına ilişkin görüşleri Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Program Okur Yazarı Olmalarına Katkısı

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Öğretim programlarının incelenebilmesi, yorumlanabilmesi, yapılandırılabilmesi, uygulanabilmesi	24	Öğretim programlarının incelenebilmesi, yorumlanabilmesi, yapılandırılabilmesi, uygulanabilmesi	18
Kendi branşının öğretim programına/ öğelerine daha hâkim olunması ve sınıfta etkili kullanılması	11	Kendi branşının öğretim programına/ öğelerine daha hâkim olunması ve sınıfta etkili kullanılması	5
Program geliştirme konusunda yapılan çalışmalara katılmak istenmesi	4	Program geliştirme konusunda yapılan çalışmalara katılmak istenmesi	5
İhtiyaç analizi hakkında sistematik ve derinlemesine bilgi edinilmesi/ İhtiyaç analizi konusunda derinlikli bir bakış açısı edinilmesi	4	Öğretim programlarında yapılan değişikliklerin takip edilmesi	5
Program geliştirme konusunda bilinçli ve bilgili olunması/ Program geliştirme becerilerini geliştirme	4	Farklı programların olduğunun öğrenilmesi	3
Program geliştirmenin önemine yönelik bakış açısı kazandırması	3	Program geliştirmenin önemine yönelik bakış açısı kazandırması	2
Kazanımlara daha hâkim olunması ve kazanımların kazandırılması	2	Kazanımlara daha hâkim olunması ve kazanımların kazandırılması	2
Öğretmenler için kılavuzluk yapan bir program olduğunun fark edilmesi	2	Bir öğretim programı hazırlayabilecek seviyeye gelinmesi	1
Program değerlendirmede derinlikli bir bakış açısı edinilmesi	1	Program alanında değerlendirme yapmayı sağlaması	1
Bilim uzmanı olmayı sağlaması	1	Programlarla ilgili daha fazla kitap okumaya teşvik etmesi	1
Toplam	56	Toplam	43

Tablo 12’de görüldüğü gibi, yüksek lisans programı mezunlarının çoğu (f=99) lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin program okur yazarı olmalarına katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Mezunlar, lisansüstü eğitimleri sayesinde öğretim programlarını inceleyebildiklerini, eleştirel ve sorgulayıcı bir gözle bakabildiklerini, yorumlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar, öğretim programlarını ihtiyaçlar doğrultusunda revize edip

yapılandırabildiklerini belirtmişlerdir. Kendi branşlarının öğretim programlarına daha hakim olduklarını ve sınıfta ders işlenişi sürecinde öğretim programlarını etkili ve akıcı bir şekilde uygulayabildiklerini ifade etmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Program doğrultusunda dersleri daha akıcı işleyebiliyorum (T3).

Programları inceleyebiliyoruz (T4).

Öğretim programlarını daha dikkatli inceliyorum ve ne istenildiği nasıl bir süreç izlenmesi konusunda bilgi ediniyorum (T11).

Dersime ait programa profesyonel olarak bakabilirim (T14).

Yıllık plan gökten zembille inmiş gibi ona uyum sağlayan, hiç bunu sorgulamayanlar var. İşte biz sorgulamayı, eleştirmeyi öğrendik. Sorgulamadan eleştiren çok fazla insan vardı ama biz en azından sorgulayıp eleştirmeyi öğrendik (T19).

Eğitim programının artık bir hedef nasıl yazılır, program elime geçtiğinde bile şu kazanım yanlış yazılmış ya da hangi alan duyuşsal bilmem ne hangi hedef aşamalılık şeyine tekabül ediyor. Yani program alanında çok şey öğrenmiş olduk aslında. Mesleğimize yansıyan yönleri elbette var (T20).

Kendi fen programımın yapısını görmek ve incelemek istemiştım, yani neler yapılabilir, nasıl bir portfolya açılabilir, bunları görmek istemiştım. Fen programında, diğer programlarda ne farklılıklar var onları incelemek istiyordum. Özellikle kendi fen programını incelememde daha kolaylık oldu, programımın bilmediğim özellikleri olduğunu farkettim, neler yapılabilir ya da burayı nasıl daha dikkatli inceleyebilirim bunu görmem için bana ön ayak oldu (TZ26).

...özellikle programlama konusunda hiçbir bilgim yoktu, o bilgilere bu şekilde ulaştım bu sayede (TZ8).

Öğretim programlarını yüksek lisans eğitimim sayesinde edindiğim bilgi, beceri ve bakış açılarıyla inceliyorum (TZ12).

Programların planlanması için ihtiyaç analizi yapmak ve neyin ihtiyaca hizmet edeceğini bilmek programın verimliliğini arttırmaktadır. Öğrencilere kazandırılması gereken kazanımlar, öğrencinin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programına eklenmeli (Karacaoğlu, 2010) ve öğretim programının uygulanacağı ortamın şartları gereği program uygulanabilir olmalıdır. Bu doğrultuda öğretmenler ihtiyaç dâhilinde öğretim programlarını yapılandırabilmektedirler.

Mezunları, lisansüstü eğitimleri sayesinde öğretim programlarında yapılan değişikliklerin takip etme alışkanlığı geliştirdiklerini ve programlarla ilgili çalışmalara katılımlarının arttığını belirtmişlerdir.

Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgiler doğrultusunda öğretmenlerin öğretim süreçlerine ilişkin kılavuzluk yapan bir programlarının olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca farklı branşlar için farklı öğretim programlarının olduğunu öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bazı mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Programın da öğretmenler tarafından iyi bilinmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü en büyük hata öğretmenlerin programa uygun davranış sergilememeleri ya da değerlendirmeleri buna göre yapmamaları, böyle olduğu için öğretmenler verimli olamıyorlar, çocuklardan istenen başarı elde edilemiyor. Türkiye’de o yüzden programın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri için programlar bir rehber ve dolayısıyla da programların da iyi kullanılması lazım (T6).

Birçok öğretmenin öğretim programlarını bilmediklerini görüyorum. Bana öğretim programını çıkarır mısın, gösterir misin dediğimde; bana, internetten indirmiş oldukları yıllık planları göstermiş olduklarını görüyorum ve işin aslı öğretim programı bir

öğretmenin öğretme işini gerçekleştirebilmesi için elinde gerekli olan materyali, şablonu, öğretim yöntem ve tekniklerini ve aynı zamanda öğrencinin daha iyi bir insan olabilmesi için edinmesi gereken eğitimi, edinmesi gereken kazanımları sağlayan planlar dizisi, gidişat dizisi ve bir öğretmen öğretim programını bilmeden eğitme işini öğretme işini yapıyor ve bu da çok tehlikeli bir durum. Yani daha kazanımı bilmiyorsun ki programda öğrencinin ihtiyacına göre düzenlenmiş kazanımların varlığından habersizsin ve elinde sadece bir kılavuz kitap ya da bir ders kitabıyla gidiyorsun ve ders kitabı da sadece başka birinin hazırladığı yani ders kitabını kim hazırladıysa o kişi oluyorsun. Bu yüzden öğretmenlerin eğitim programlarında en azından öğretim programının ne olduğunu bilmesinden yanayım. Benim bu bölüme geliş amacım da buydu zaten. Ben öğretim programının ne olduğunu bilmiyordum evet, lisansta ders planı hazırlatılıyordu ve ben kazanımları yazıyordum ama bu kazanımlar olmamış deniyordu, hani o kazanımların ben öğretim programlarında var olduğunu bilseydim benim için bu süreç çok daha farklı işlerdi (T7).

Programın yapısını görmek, kendi programımı ve diğer programları incelemek istemiştım zaten, yani bunu öğrendikten sonra neler yapılabilir, nasıl bir portfolya açılabilir, bunları görmek istemiştım. Programın yapısında, kendi programım ile diğer programlar arasında ne farklılıklar var onları incelemek istiyordum. Yani programın yapısını incelememde, programın bilmediğim özellikleri olduğunu farkettim, neler yapılabilir ya da burayı nasıl daha dikkatli inceleyebilirim bunu görmem için bana ön ayak oldu diyebilirim (T16).

Ben bilinçli olarak girmedim yüksek lisansa. 5 senelik öğretmendim ve programla hiç karşı karşıya gelmedim, internetten indirdiğim bir yıllık plana göre konuları yetiştirmeye çalıştım sürekli hatta yüksek lisansta da dedim milli eğitimin resmen böyle baya 100 küsur sayfalık bir programı varmış, o programa göre yıllık planlar yapıyormuş, aslında bizim bir kılavuzumuz varmış, bunun bile farkına o sene varmıştım ve benim gibi olan çok öğretmen var. Çünkü lisansta bu öğretilmiyor (T25).

Mezunlar, lisansüstü eğitimleri ile program geliştirme konusunun önemine ilişkin bakış açısı kazandıklarını ve daha bilinçli olduklarını, program geliştirme konusunda daha fazla bilgi edindiklerini, program geliştirme becerilerini geliştirdiklerini ve program geliştirme çalışmalarına katılma isteklerinin oluştuğunu ifade etmişlerdir.

Program geliştirmenin bütün öğelerini kullanmaktayım. Ben kendi bölümümüzde yüksek lisansa başladığımızda koordinatörlükler kuruldu, bunlardan biri program geliştirme koordinatörlüğüydü. Direkt bu işe başladığımda bu koordinatörlükte işime yaradı. Yavaş yavaş yüksek lisans eğitimim bittikten sonra biraz daha piştım ve şimdi orada çok rahat hazırlık programları tasarlıyoruz (T4).

Program geliştirmeye yönelik bakış açısı kazandım (T9).

Program geliştirme konusunda bilinçli ve bilgili hissediyorum (T20).

5.1.3.2.1.3. Eğitimin Sürekliliğine Katkısı

Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve beceriler mesleki gelişimlerinde eğitimlerinin yaşam boyu devam etmesine katkı sağladığını (f=11) belirtmişlerdir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin eğitimlerinin süreklilik kazanmasına ilişkin görüşleri Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Eğitimin Sürekliliğine Katkısı

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Lisansta edinilen bilgilerin üzerine yeni bilgiler eklenmesi	3	Gelişim seminerleri, kurslar, okumalar yapılması ile gelişimin devam ettirilmesi	2
Doktora eğitiminde/ çalışmalarında kullanılması	2	Kariyer yapılması	1
Doktora eğitimine devam etmeyi sağlaması	2	MEB'in takip edilmesi	1
Toplam	7	Toplam	4

Tablo 13'te görüldüğü üzere, mezun olan öğrenciler, lisansta edinilen bilgilerin üzerine lisansüstü eğitimleri ile birlikte yeni bilgiler eklediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca doktora eğitimlerine devam eden mezunlar, yüksek lisans eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin doktora eğitimlerinde ve doktora çalışmalarında kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri için programlar bir rehber ve dolayısıyla da programların da iyi kullanılması lazım, onun için de doktora bu alanda devam ettim (T8).

Bence yüksek lisans daha çok bir başlangıç niteliğindeydi. O sadece yol gösteriyor. Doktora eğitimiyle sürekliliği sağlanmalı (T17).

Mezunlar, kurslara ve gelişim seminerlerine katıldıklarını, bilimsel çalışmalarla ilgili yayınları okuduklarını, MEB'i takip ettiklerini ve böylece kendi gelişimlerine devam ettiklerini belirtmişlerdir.

5.1.3.2.1 Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkısı Sağlamadığına İlişkin Olumsuz Görüşleri

Mezunlar, EPÖ lisansüstü programından edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamadığını belirtmişlerdir. Mezunların görüşleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Mezunların EPÖ Lisansüstü Programında Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkı Sağlamadığına İlişkin Görüşleri

TEZLİ	
Kodlar	f
Öğrenilen öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamada sorunlar yaşanması/ Yenilikçi öğretim yaklaşımlarını uygulamada sorunlar yaşanması	10
Eğitim sisteminin sınav odaklı olmasından dolayı geleneksel eğitimin uygulanmak zorunda kalınması, geleneksel eğitimin benimsenmesi	5
Öğretim planları ve tasarımları hazırlanması aşamasında öğrenilen bilgilerin kullanılıp kullanılmamasında ortak zümre kararlarının etkili olması	3
Teori ve pratiğin arasında uyumsuzlukların olabilmesi	1
Öğretim programının incelenmemesi	1
Alınan derslerin çabuk unutulması, derslerin sürekli tekrar edilmesi gerekmesi	1
İhtiyaç duyulmaması	1
Alınan derslerin mesleki gelişimle ilgili olmadığına düşünülmesi	1
Toplam	23

Tablo 14’te görüldüğü gibi, tezli yüksek lisans mezunları (f=23) lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısı olmadığını ifade etmişlerdir. Lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısı olmadığına ilişkin tezsiz yüksek lisans mezunları görüş bildirmemişlerdir.

Tezli yüksek lisans mezunlarının lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısı olmadığına ilişkin en fazla ifade ettikleri görüşün “öğrenilen öğretim yöntem ve tekniklerini uygulamada sorunlar yaşanması/ yenilikçi öğretim yaklaşımlarını uygulamada sorunlar yaşanması” (f=10) olduğu görülmektedir. Buna ilişkin mezun ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ben öğrendiğim bilgileri kullanamıyorum. Çünkü şartlar da çok önemli yani öğrendiğim öğretim yöntem ve teknikleri kullanamıyorum. 35 kişilik bir sınıfım var, merkez okulda çalışıyorum. Onun öncesinde çalıştığım okulda 20 kişilik sınıflarım, yavaş yavaş o yüksek lisansta öğrendiğim öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini denemeye başlamıştım. Normalde kafam geleneksel eğitimden yana ama yüksek lisanstaki eğitimden etkilenmeye ve öğrendiklerimi denemeye başlamıştım. Ama sonradan başka bir okula geçince, dediğim gibi merkez bir okula, 35 kişilik sınıflar mümkün değil yapamam, o yüzden ben tekrar eski geleneksel yapıma geri döndüm. Programda da yani programın p’sini bile açamıyorum, bakamıyorum. Açamıyorum değil aslında, o biraz bahane açmıyorum. Yani kazanım belli, vereceğim durum belli, daha böyle robotlaşmış öğretmenlik yapıyorum başka bir şey değil (T26).

Başer, Narlı ve Günhan’ın (2005) lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin edindikleri bilgileri mesleki yaşamlarında uygulamalarına yönelik yaşanan sorunlarını inceledikleri araştırmalarında, öğretmenlerin sınıfların kalabalık oluşundan ve materyal eksikliğinden dolayı lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgileri uygulayamadıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin maddi zorluklar, program sıkıntısı, materyal kullanımı, öğrendiklerini uygulayamadıkları ve zamanı iyi kullanamadıkları belirlenmiştir.

Tezli yüksek lisans mezunlarının lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısı olmadığına ilişkin genel olarak belirttikleri diğer ifadelerine bakıldığında ise “eğitim sisteminin sınav odaklı olmasından dolayı geleneksel eğitimin uygulanmak zorunda kalınması, geleneksel eğitimin benimsenmesi” (f=5), “öğretim planları ve tasarımları hazırlanması aşamasında öğrenilen bilgilerin kullanılıp kullanılmamasında ortak zümre kararlarının etkili olması” (f=3) ve “yenilikçi öğretim yaklaşımlarını uygulamada sorunlar yaşanması” (f=2) olduğu görülmektedir. Buna ilişkin mezun ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Zümrelerin bile etkili yani evet bide çocuklardan ciddi başarı isteyen veliler ve dolayısıyla ben sınıfta bir tane etkinlik yapsam veliler hepsi birlikte beni taşlarlar yani boşa vakit kaybı, test niye çözdürmedin gibi şeylerle karşılaşabilirim. O yüzden geleneksel sisteme devam ediyorum. Kenarda kalmış bir okulda çalışıyor olsam, eski okulumda olsam, etkinlik falan da yapmaya başlamıştım, güzel de gidiyordu aslında daha keyifli ama bu tamamen bu test odaklı, soru odaklı anlatmak zorundayım. O yüzden öğrendiğim şeyler bende saklı (T26).

Yapılan benzer bir araştırmada da, öğretmenler çağdaş öğretim yöntemlerini derslerinde uygulamayı zaman kaybı olarak gördüklerini ve sınıfta uygulamaya elverişli olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir (Beşer vd., 2005). Öğrencilerde kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi açısından çağdaş eğitim sisteminin benimsenmesi ve uygulanmasını gerektirmektedir. Bu durum çağdaş eğitimin sınırlılıklarının aşılması için önlemlerin alınması gerektiği ve koşulların iyileştirilmesi gerektiğini öne çıkarmaktadır.

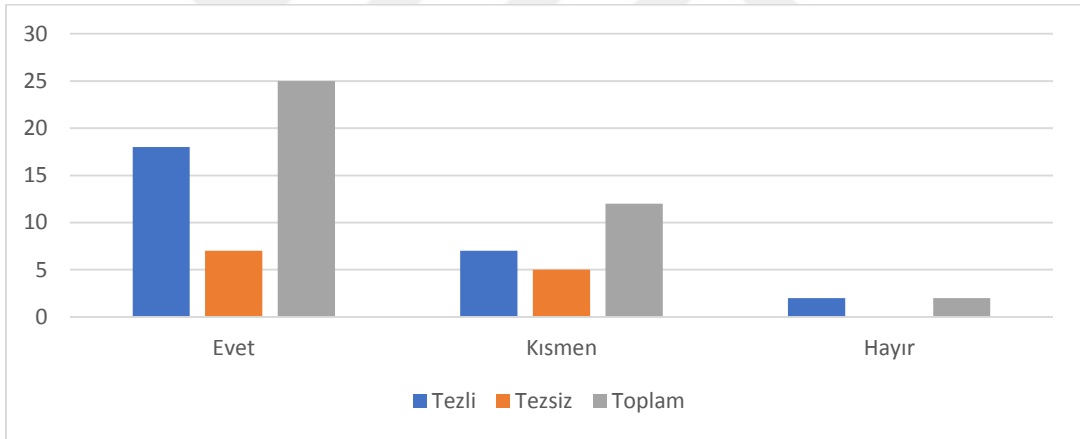
Türkiye’de uygulanmakta olan EPÖ lisansüstü programlarının incelendiği bir araştırmada, ölçüt örnekleme yoluyla seçilen dokuz üniversitedeki lisansüstü programlara ilişkin belgeler, üniversitelerin internet adreslerinden elde edilmiştir. Ulaşılan belgelere dayalı olarak program çıktıları, dersleri ile derslerin amaçları ve içerikleri içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, dersler ile derslerin amaç ve içeriklerinin program çıktıları ile uyumlu olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca programlarda kuramsal yapının güçlü olduğu ancak kuram ve uygulama arasında denge kurulamadığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak programların işleyişi ve alanın gelişimi açısından EPÖ lisansüstü programların belirli standartları karşılayacak düzeye getirilmesi önemli görülmektedir (Atik Kara vd., 2020: 163-190).

5.1.4. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkısı

EPÖ tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan öğrencilerin, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri, “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı düzeyi” ve “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

5.1.4.1. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkı Düzeyi

Çalışmaya katılan mezunların, lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayıp sağlamadığına ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “evet”, “kısmen” ve “hayır” olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı düzeyleri Grafik 8’de gösterilmiştir.

Grafik 8. Lisansüstü Eğitimde Edinilen Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişime Katkı Düzeyi

Grafik 8’de görüldüğü gibi, mezunların büyük çoğunluğu lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. 18’i tezli ve yedisi tezsiz yüksek lisans programı mezunları (f=25) edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Yedisi tezli ve beşi tezsiz yüksek lisans programı mezunları (f=12) edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine kısmen katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca iki tezli yüksek lisans programı mezunu ise edinilen bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamadığını ifade etmişlerdir.

5.1.4.2. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkısına İlişkin Olumlu Görüşleri

Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığına ilişkin olumlu görüşleri” ve “mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkısı sağlamadığına ilişkin olumsuz görüşleri” olmak üzere iki başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.1.4.2.1 Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkı Sağladığına İlişkin Olumlu Görüşleri

Mezun olan öğrencilerin EPÖ lisansüstü eğitim programından elde ettikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine sağladığına ilişkin olumlu görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “bilimsel gelişim”, “farkındalık sağlama”, “akademik bilinç oluşturma” ve “bilgilerin transfer edilmesi” olmak üzere dört tema altında sunulmuştur.

5.1.4.2.1.1. Bilimsel Gelişim

Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerinde en fazla bilimsel gelişimlerine (f=80) katkı sağladığını belirtmişlerdir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin bilimsel gelişimlerine katkısına ilişkin görüşleri Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Bilimsel Gelişimlerine Katkısı

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Eleştirel düşünme ve analiz yapabilme becerilerinin gelişmesi	12	Bilimsel araştırma becerilerinin gelişmesi	8
Bilimsel araştırma becerilerinin gelişmesi	11	Bilimsel bir şekilde görüş paylaşabilmesi	4
Bilgilerini güncellemesi	10	Bilgilerini güncellemesi	5
Bilgi birikiminin artması	5	Bilgi birikiminin artması	1
Yüksek lisans tezi hazırlamanın bilimsel gelişim sağlaması	5	Yüksek lisans tezi hazırlamanın bilimsel gelişim sağlaması	1
Öğrenmeye açık olunması	2	Nasıl öğrenme yapılacağının öğrenilmesi	1
İstatistiksel/olasılıkların göz önüne alınarak düşünülmesi	2	Eğitimle ilgili çalışmalara katılabilmesi	3
Zaman yönetiminin sağlanması	2		
Kuramsal temel kazandırması	2		
Eğitim alanında gelişmesi	2		
Eğitimle ilgili çalışmalara katılabilmesi	1		
İngilizce yayınlarla hemhal olunmasının bu dilde okuma ve yazma becerilerinin gelişmesini sağlaması	1		
Bilimsel bir şekilde görüş paylaşılabilmesi	1		
Problem çözme becerilerinin gelişmesi	1		
Toplam	57	Toplam	23

Tablo 15’te görüldüğü üzere, EPÖ yüksek lisans mezunlarının çoğu bilimsel düşünme becerilerinin gelişiminde en fazla eleştirel düşünme ve analiz yapabilme becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Bazı mezun görüşleri şu şekildedir:

Edindiğimiz bilgiler bize eleştirmeyi öğretti (T2).

Bir eleştirel düşünmenin nasıl yönetileceğini öğrendik (T7).

Bir bilimsel araştırmaya bakış açım değişti, mesela normal bir makaleyi elime aldığımda bir yüksek lisansa gitmeden önceki okuma şeklimle dikkat ettiğim bölgelerle şuan baktığım bölgeler ve okuma tarzım farklı açıkçası, hani daha eleştirel bakıyorum diyebilirim. Hani bu makale evet yazılmış ama nasıl bir çalışma grubuyla olmuş, bakıyorum ülkemizin ya da yurt dışında nasıl bir mozaığe sahip, nasıl bir eğitim sisteminde kullanıldı ya da hangi kademedede kullanıldı? Hani bir makale tamam da ama işte nasıl yapılmış, gerçekten dikkat edilmiş mi, süreç nasıl planlanmış ya da uygulama esnasında bir problemi var mı diye bakabildim yani böyle bir yeti kazandım açıkçası (T24).

Sorgulayıp eleştirmeyi öğrendik (T26).

Mezunlar, lisansüstü eğitimlerinde bilimsel araştırma becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca yüksek lisans tezi hazırlamanın mezunların bilimsel gelişimlerine oldukça katkı sağladığını belirtmişlerdir. Öğrenciler tez aşamasında kendi araştırmalarını yaptıkları ve

lisansüstü eğitimlerinde edindikleri kuramsal bilgileri uygulamaya dönüştürdükleri için bilimsel gelişimleri açısından oldukça etkili olduğunu belirtmişlerdir. Mezun olan öğrenciler, lisansüstü eğitim derslerinden verim almalarının yanı sıra tez aşamalarında kendi araştırmalarını yapmaları nedeniyle tez hazırlamanın araştırma becerilerine daha fazla katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bazı öne çıkan görüşler şu şekildedir:

Yaptığım tez araştırmasıyla edindiğim bilgi ve beceriler kişisel gelişimimi olumlu yönde etkiledi (T1).

Sen bundan sonra buraya nasıl gidersin diye gösteriyor yüksek lisans (T5).

Aslında biz derste öğrenmedik, tez aşamasında uygularken çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Ben hani çok araştırmak, denemek zorunda kaldığımız için daha kalıcı oldu (T6).

Edindiğim eğitimde araştırma yöntemlerini farklı bilimsel çalışmaların yöntemlerini yorumlamada kullanıyorum (T7).

Daha çok araştırıyorum, daha çok merak ediyorum bir şeyleri (T11).

Yüksek lisans sadece yol öğretiyor (T17).

...yani tez aşamasında biz aslında daha fazla şey öğrendiğimizi farkettilik (T20).

Bilimsel araştırma süreçleri ile ilgili kullanıyorum öğrendiklerimi (T22).

Özellikle ders aşamasında edindiğim düzenli araştırma yapma alışkanlığı kazandım (T24).

Tabiki şu an ben kendi alanım dışında farklı bir araştırma yapsam; bu araştırmaya ne noktada başlayacağımı, nereden bilgilere ulaşacağımı, her şeyi artık tam olarak bilebiliyorum. Araştırma becerilerimi geliştirdi. Araştırma yapan biriyim, bu araştırmaları kullanacağım ve alacağım noktaları çok iyi biliyorum. Tez araştırma ve hazırlamayla ilgili çok faydası oldu (TZ1).

Araştırma becerilerim gelişti (TZ4)

Her türlü bilgi ile ilgili araştırma yapıp bir makale ortaya koyabilirim, kendi alanım dışında da olsa yeter ki zaman verin (TZ5).

Öğrendiğim araştırma becerilerini kullanıyorum (TZ8).

Projelerde öğrendiğimiz bilgiler yardımcı oluyor (TZ13).

Bu çalışmadan farklı olarak Şahin ve arkadaşlarının (2018) yaptığı bir çalışmada, yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel araştırma becerilerine yeterince sahip olamadıkları belirlenmiştir. Bilimsel araştırmalarda; yöntemi belirlerken, örnekleme seçerken, veri toplarken birçok tutarsızlık görülmekte, uygun olmayan ölçme araçları ile toplanan veriler üzerinde yapılan istatistikler de yanlış yorumlanmaktadır. Bu bağlamda, bilimsel araştırma sürecine ilişkin yeterliliklerin kazandırılmasının önemi ortaya çıkmaktadır (Şahin vd., 2018: 502-511). Gözütok, Alkın ve Ulubey (2010) yaptıkları araştırmada, EPÖ yüksek lisans programı öğrencilerinin iletişim, araştırma, sorgulama, bilgiye ulaşma, öğrenmeyi öğrenme, yaşam boyu

öğrenme becerilerinin yetersiz olduğunu ve bu becerilerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Mezunlar lisans bilgi birikimlerinin arttığını ve eski bilgilerini güncellediklerini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak mezunlar İngilizce yayınlarla içli dışlı olmalarının bu dilde okuma-yazma becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Edinilen bilgiler ışığında mezunların bilimsel bir şekilde görüş paylaşabildikleri görülmektedir.

Bu alanın uzmanıyım diyerek olmuyor sonuçta kendini ne kadar geliştirirsen aslında o kadarsın, o alanın uzmanısın. Tamam tezimi verdim gideyim diye olmuyor, bence yanlış bir düşünce o. Tam tersi ne kadar uzman olursak olalım kendimizi sürekli geliştirmek zorundayız. Yeni yöntemler ve teknikler geliyor, dolayısıyla yüksek lisans mezunu olmak bir son değil dediğim gibi bunu sürdürebilmem önemli benim için (T7).

Sürekli kendimi güncel tutmaya çalışıyorum. Kendimi çok geliştiriyorum çünkü öğrendiğim, daha öğreneceğim çok şeyim var ve insan hayatı boyunca hep öğrenci ve hep bu gözle bakıyorum yani oldum lafi hiçbir filozofun ağzında bile yok, o yüzden çok öğrenmeye açık oldum (T8).

Yüksek lisans tecrübesi eğitim bilimleri alanında daha fazla uluslararası çalışma okumamı ve karşılaştırmalı eğitim alanında daha fazla bilgi sahibi olmamı sağladı. Ayrıca İngilizce yayınlarla hemhal olmak ilgili dilde okuma ve yazma becerilerimi geliştirdi (T16).

Bilgi birikiminin artmasına sebep oluyor. Bir tane film vardı; hayatta yaşadıkların, bu bir yaşam sonuçta ve burada da bilgi birikimini geliştirip okulda dahi saygınlığın artıyor, çünkü bilgin artıyor saygınlığın da onla beraber artıyor (TZ4).

Birde bilgi sürekli yenileniyor, sürekli tekrar, sürekli bir şey koyma amacı olduğunu da öğrendik. Ondan sonra çok daha fazla programlarla ilgili kitaplar okumaya başladım. Milli Eğitim Bakanlığı'nın sayfalarındaki programlar yenilendiği an da ben onu okumaya çalışıyorum, ne yenilenmiş ne yapılmış veya arkadaşlarla birlikte ufak bir tartışma ortamımız olursa onlarla konuşuyoruz ve kendimizi yeniliyoruz (TZ7).

Mezunlar lisansüstü eğitimleri sayesinde eğitim alanıyla ilgili çalışmalara katılmaya başladıklarını, lisansüstü eğitimin farklı faaliyetlere katılımlarını arttırdığını ve eğitim alanında gelişim sağladıklarını belirtmişlerdir.

Kongrelere gidip bildiri sunmak etkili oldu (T5).

Aslında aktif olmayı severim ve ben kurs olsun, seminer olsun katılmayı severim. Yüksek lisansla birlikte daha da arttı (TZ7).

Farlı eğitim etkinlikleri ve zirvelere katılıyorum (TZ9).

Eskiden eğitimleri sık sık kontrol etmezdim veya hizmet içi eğitimlere ekstra vakit ayırmazdım. Artık yakından takip ediyorum ve geliştirici olduğunun farkındayım (TZ10).

Lisansüstü eğitimin diğer katkılarına bakıldığında; öğrenmeye açık olunmaya başlandığının ve öğrenmeyi öğrenmenin, istatistiksel düşünülmesi ve olasılıkların göz önüne

alınarak düşünülmesi, zaman yönetimini sağlaması ve kuramsal bilgiye temel oluşturması açısından gelişim sağladığı görülmektedir.

Günümüzdeki eğitim-öğretim yöntemine göre uygun bilgiyi vermiyor, bilgiyi almayı öğretiyor. Yani biz bilgiyi almayı öğrendik. Bilgiye ulaşma yollarını gösterdi, her türlü doğru bilgiye ben ulaşabilirim, öğrenmeyi öğrendik (TZ5)

Eleştirel düşünme becerileri ile ben fabrikada ihracat anlamında karşılaştığım bir problemi zaman ve stres yönetimi ile çözmeye çalışıyorum. Çünkü eleştirel bakıyorsunuz ve eleştirel baktığınız zaman risk yönetimini görüyorsunuz ve bütün olasılıkları göz önüne aldığınızdan zaman yönetimini aslında gerçekleştirmiş oluyorsunuz. Bir problemle karşılaşırsam; bu problem olursa şu sonuca ulaşırım, şu olursa bu olursa tarzında sürekli bir eleştirel düşünce halindesiniz. Bu da sizin kendi risk yönetiminizi kendinizin yaptığını bu şekilde de zaman yönetiminizi sağladığını aslında gösteriyor (T7).

Öğrenmeyi, kendim için de öğrenmeyi öğrendim (T8).

5.1.4.2.1.2. Farkındalık Sağlama

Mezunlar lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin farkındalık sağlamalarına (f=35) katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Mezunların edindikleri bilgi ve becerilerin farkındalık sağlamalarına katkıda bulunduğuna ilişkin görüşleri Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Farkındalık Sağlamalarına Katkısı

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Vizyon oluşturma/bakış açısının gelişmesi	7	Vizyon oluşturma/bakış açısının gelişmesi	6
Akademik bilgilerin insanı bilinçlendirmesi	3	Akademik bilgilerin insanı bilinçlendirmesi	1
Alana karşı olumlu algının oluşması	2	Öğrencilere karşı davranışların olumlu olarak değişmesi	1
Her öğretim üyesinin farklı yönlerinin olması ve kazandırdıklarının farklı olması	2	Yüksek lisanstan önce kişinin bilgisinin yetersiz olduğunu görmesi	1
Lisans eğitiminin yeterli görülmemesi	2	Bilgileri sürekli tekrar etmek gerektiğinin öğrenilmesi	1
Yüksek lisanstan keyif alınması	2	Kişisel olarak gelişmesi	1
Öz değerlendirme yapılması	1	Öz değerlendirme yapılması	2
Sosyalleşmeyi arttırması	1	Öz düzenleme yapılması	1
İyi bir insan olmayı öğretmesi	1		
Toplam	21	Toplam	14

Tablo 16'da görüldüğü gibi, mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin kendilerine vizyon kattığını ve bakış açılarını geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Lisansüstü eğitimde edinilen akademik bilgilerin kendilerini bilinçlendirdiğini belirten mezunlar, EPÖ alanına karşı olumlu algılarının oluşmasını da sağladığını belirtmişlerdir.

Farkındalık, olması gerekeni kazandırdı (T2).

Artık olaylara her açıdan bakmaya çalışıyorum, hani sadece kendi açımdan değil de (T3).

Bakış açınızı arttırıyor (T5).

Öğrendiğim her yeni bilgi farklı ufuklar açıyor, yeni konular farkındalık kazandırıyor (T9).

Farklı bakış açıları kazandım (T15).

Edinilen bilgiler farkındalığı arttırıyor (T17).

Akademik bilgiler insanı aydınlatır. Birebir dersler insanı geliştirir (T18).

Tabi kabul edelim bazı noktalarda aydınlanma yaşadık (T25).

Yüksek lisans yapmak insanın ufkunu açar, okumak insanın ufkunu açar. Farklı duyguları edinmek de insanın ufkunu açar (TZ1).

Ufkumun açıldığını hissediyorum (TZ4).

Düşünce olarak farklı bakmaya başladım bir çok şeye. Yani öğrendiğim bilgilerle zihniyet olarak bir değişim oldu (TZ8).

En önemlisi bakış açımı geliştirdi yani örgün eğitimde farklı düşüncelerin olması insanın bakış açısını geliştiriyor. Günlük yaşamımızda görüş açım değişiyor, çok daha farklı noktalardan bakıyorsun (TZ10).

Mezunlar her öğretim üyesinin farklı kişiliklerinin olduğunu, farklı ders işleyiş tarzlarının olduğunu ve bundan dolayı her birinin öğrencilere çeşitli katkılarının olduğunu ifade etmişlerdir.

Mezun olan öğrenciler, yüksek lisans eğitimlerinden önce bilgilerinin yetersiz olduğunu ve lisans eğitiminin yeterli katkıyı sağlamadığının farkına vardıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar lisansüstü eğitimleri ile yüksek lisans programından keyif aldıklarını belirtmişlerdir. Mezunlar, lisansüstü eğitimle birlikte keyif aldıkları bir alanı keşfettiklerini belirtmişlerdir. Mezunların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Keyif, aslında kendimi de keşfetmemi sağladı diyebilirim, keyif aldığım bir alanı keşfettim. Normalde yüksek lisans, doktora yapanlara başka işiniz mi yok, falan diye bakarken şimdi ben, böyle aslında güzel bir şeymiş diye düşündüm (T21).

Yeni bilgiler öğrenmek ve bunları hayatıma katmak beni mutlu etti ve aynı şekilde kendimi daha mutlu hissediyorum, daha farklı şeyler öğrenmek istiyorum (TZ6).

Mezun olanlar lisansüstü eğitimlerinin öz değerlendirme ve öz düzenleme yapma becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu sayede hem özel hayatlarında hem de mesleki yaşantılarında yaptıklarını değerlendirip kendilerini denetleyebildikleri ve hatalı gördükleri davranışlarını ya da işlerini düzeltme imkânı bulduklarını belirtmişlerdir.

EPÖ yüksek lisans mezunu olarak eğer yine eğitim alanında çalışmış olsaydım, bu eğitim sektörü üzerinde belki de kendimi geliştirirdim ama ben derslerde öğrendiğim verileri başka bir sektöre entegre ederek kendi kişisel yetilerimi değerlendirmeye çalıştım (T7).

Kendi yapımda, kendimde öz değerlendirme yapmaya başladım diyebilirim, hani önceden öz değerlendirmede şunum eksik buyum eksik diye bir şeyim yoktu, hani tamam gidiyoruz şeklindeydi ama şu an da öz değerlendirmeyle şunda eksikim var burda eksikim var diyebiliyorum, bu şekilde de bana faydalı olduğunu düşünüyorum. Yani şurda hata yapıyorum demekki diyebiliyorum artık. Öğrendiklerimi kendi hayatıma yansıtmaya başladım, acaba nerelerde hata yapıyorum, nereleri düzeltebilirim gibi (TZ6).

Her hareketimizle örnek olmamız gerektiğini düşünüyorum (TZ11).

Bunlara ek olarak lisansüstü eğitimin mezunların sosyalleşmelerini arttığı görülmektedir. Mezunlar yeni ve farklı bir eğitim ortamına girdikleri, akademik bir çevreye dâhil oldukları için daha fazla sosyalleşmeye başladıklarını ifade etmişlerdir.

Bir kongreye gittiğimizde yaka kartımız görüldüğünde bizi çalışmalarımızdan tanıyanlar oluyor, mesela ben bunu yaşadım. ...böyle bir çalışmanız vardı ve ben bu çalışmadan esinlenerek deneysel bir çalışma gerçekleştirdim... Beni bilenler oluyor, benim bildiğim oluyor ve kendi alanımdan olsun, başka alanlardan olsun yani bir şekilde eğitimle alakalı olarak bir camiada bulunuyorsunuz ve insanlar sizi tanıyor ve siz onları tanıyorsunuz, bu şekilde dostluklar da geliştiriliyor. Hani yüz yüze görüştüğüm birçok hocam, arkadaşım, lisans, lisansüstü öğrencisi tanıdıklarım da var hatta kardeş gibi olduklarımızda var bu süreçte yani onun derdiyle dertlendiğimiz, sevinciyle sevindiğimiz birçok insan var. Sadece bilim katmıyor bize dostluk da katıyor aynı zamanda, iyi bir insan olmayı öğreniyoruz öğrenebilirsek şayet (T7).

Eğitimin amacı, öğrencilerin akademik becerilerine ve mesleki gelişimlerine yardımcı olmak kadar kişisel ve sosyal çevreye uyumları için gerekli becerileri geliştirmelerine de yardımcı olmaktır (Şahin vd., 2018). Sosyal becerilerin eksik olduğu durumlarda bireylerin sosyal ve duyuşsal alanlarda etkili ilişki ve iletişim kurma konularında sorun yaşadıkları görülmektedir (Şahin, 2009).

5.1.4.2.1.3. Akademik Bilinç Oluşturma

Mezunlar lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin akademik bilinç oluşturmalarına (f=36) katkı sağladığını belirtmişlerdir. Mezunların aldıkları eğitimin akademik bilinç oluşturmalarına katkısına ilişkin görüşleri Tablo17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Akademik Bilinç Oluşturmalarına Katkısı

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Alan üzerine çalışmaya/üretmeye devam edilmesi	12	Alan üzerine çalışmaya/üretmeye devam edilmesi	3
Güncel/akademik yayınları takip etme alışkanlığı kazanılması	3	Güncel/akademik yayınları takip etme alışkanlığı kazanılması	2
Eğitim alanındaki gelişmeleri/yenilikleri takip etme alışkanlığı kazanılması	2	Eğitim alanındaki gelişmeleri/yenilikleri takip etme alışkanlığı kazanılması	2
Yapılacak çalışmanın gerekliliğinin ve hangi ihtiyacı karşılayacağını analiz edilmesi	2	Edinilen bilgiyi uygulama becerisi kazanılması	1
Akademik çalışmalara eleştirel bakabilinmesi ve farklı bakış açıları geliştirilmesi	2	Elde edilen verilerden sonuçlar çıkarılması	1
Bilim alanında yapılan çalışmalarla tanınması	2	Elde edilen verilerden yola çıkılarak öneriler geliştirilmesi	1
Yapılacak çalışmalara daha araştırmacı ve yenilikçi gözle bakabilinmesi	1		
Uzmanlaşmış bir gözle değerlendirme yapılması	1		
Yapılacak çalışmaları danışman öğretim üyesinin desteklemesi	1		
Toplam	26	Toplam	10

Tablo 17’de görüldüğü üzere, lisansüstü eğitim mezunların akademik bilinç oluşturmalarına katkı sağlamıştır. Mezunların görüşleri incelendiğinde en fazla alanda çalışmaya ve üretmeye devam etmelerinde aldıkları eğitimin katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar yaptıkları bilimsel çalışmalar sayesinde akademi camiasındaki diğer insanlarla tanınıldığını ifade etmişlerdir.

Araştırmaların, makalelerin devamlı yapılması (T4).

Yeni öğretim teknolojilerini ileride gerçekleştireceğim doktora tez çalışması için yapacağım ders uygulamalarını hazırlamada kullanıyorum. Doktora derslerinde, kendi eğitim ortamıma girdiğim an, eğitim anlamında kazandıklarımı aktif etmeye çalışıyorum (T7).

Akademik çalışmalarımda aktif bir şekilde edindiğim bu bilgileri kullanıyorum yani tezden sonra boş durmamaya çalıştım yani sürekli daha da üretmeye çalıştım (T8).

Hâlâ alan üzerine çalışmaya devam ediyorum (T14).

Mezunlar lisansüstü eğitimleriyle birlikte güncel ve akademik yayınları takip etme alışkanlığı kazandıklarını; buna ek olarak eğitim alanındaki gelişmeleri ve yenilikleri takip etme alışkanlığı kazandıklarını belirtmişlerdir.

Yani her zaman kendimi geliştirmeye meraklı bir insandım ama şimdi daha bi tık daha fazla, hani yenilik ne var ne yapabilirim mesleğim adına ya da insan olarak da, insan olarak tabi insanların hobileri vardır ama farklı hobiler edineyim farklı alanlarda da kendimi geliştireyim, farklı bilgiler edineyim, yenilikleri takip edeyim. Bu mesleğimle

de ilgili olabilir ya da bir haberleri açtığımda ya da internette gördüğüm herhangi bir bilgi de olabilir yani o anlamda her şey, gündemi takip edeyim. Yani bunu bir yarış olarak görürsek, hipodromdaki kendimi bir at gibi düşündüğüm zaman, arkada kalmıyım hiçbir zaman, hani yarış atı olmasam da en azından o toplu olan gruptan geri kalmıyım, her şeyden haberdar olayım, kendimi geliştireyim diye çalışıyorum (T13).

Bilimsel çalışmaları takip ediyorum. Bilimsel çalışmalara olan ilgim ve bilgim arttı. Bir makale okuyayım, takip edeyim gibi bir merakım yoktu ama artık bakıyorum yani (T17).

Ders aşamasında edindiğim güncel yayınları takip etme gibi alışkanlıklar kazandım (T20).

Google Akademi'den olsun, diğer portallardan olsun yayınlanmış bütün yeni bilgi, veri vs. varsa eğitim anlamında yine kendime bir şeyler katmaya çalışıyorum (T23).

Programda aldığım eğitimin akademik yayınları, eğitim alanındaki gelişmeleri, yenilikleri takip etme alışkanlığı kazanmama katkısı oldu (TZ3).

Programlarla ilgili olsun kitap okumayı severim ama bu daha çok yüksek lisanstan sonra daha da arttı çünkü orda kendimizin bilgisinin ne kadar az olduğunu gördük (TZ7).

Bir konu hakkında bilgi edinmek istediğimde yayınlanmış makale okuma alışkanlığı edindim (TZ8).

Lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin akademik çalışmalara eleştirel gözle bakabilmelerini ve farklı bakış açıları geliştirebilmelerini sağladığını belirten mezunlar kendi yapacakları çalışmaları da daha araştırmacı ve yenilikçi bir gözle bakabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar akademik çalışmaları daha uzmanlaşmış bir gözle değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Mezun olan öğrenciler lisansüstü eğitimin; elde ettikleri bilgileri uygulama becerisi kazandırdığı, elde ettikleri bilgilerden sonuçlar çıkarmayı ve bu sonuçlardan yola çıkarak önerilerde bulunmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte yapılacak çalışmaların gerekliliği ve hangi ihtiyacı karşılayacağını analiz edilmesinde lisansüstü eğitimde edindikleri bilgilerin oldukça etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Bir çalışma yapmadan önce bu çalışmanın gerekliliğinin tespiti ve bu çalışmanın hangi ihtiyacı karşılayacağını analizini yapabiliyorum. Böylelikle zamanı verimli kullanıp anlamlı bir çalışma yapmış oluyorum (T3).

Uygulamalı eğitim istatistiğini farklı çalışmaları okuma ve yorumlamada, aynı zamanda farklı alanlardan istatistiksel analiz için şahsıma başvuran kişilere yardımcı olmada kullanıyorum (T7).

Milli Eğitim'deki her şeyi önceden hiç eleştirmiyordum, bilmeyince insan eleştirmiyor ama şimdi gördükçe eleştiriyorum ve mutsuz oluyorum (T17).

Akademik çalışmalara eleştirel bakabiliyorum... Bana en büyük zihinsel düşüncesel değişikliği bu yönde oldu. Hani eskiden açıkçası makale ya, ha tamam müthiş bir şey, bu doğrudur yapıldıysa mantığında bakardım, makale tamam bu yapıldıysa tamam şeklinde... bu incelediğim süreçlerde çok da aslında düzgün yapılmayan makalelerle karşılaştım açıkçası. Hani bu nasıl oluyor, bunu neden böyle yapmışlar dedğim

yerlerde oldu, artık öyle bakmıyorum yani bunu da yazarların hataları da olabileceğini de düşünüyorum, daha eleştirel bakıyorum makaleye açıkçası (T24).

Olayları daha uzmanlaşmış bir gözle değerlendiriyorum (TZ2).

Bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma, elde edilen verilerden sonuçlar çıkarma ve öneriler geliştirme gibi beceriler edinmemde katkı sağladığını düşünüyorum (TZ3).

Yüksek lisansla birlikte Milli Eğitim'deki arkadaşlar arasında uzman oluyorsun (TZ4).

5.1.4.2.1.4. Bilgilerin Tranfer Edilmesi

Mezunların lisansüstü eğitimlerinin edinilen bilgilerin farklı alanlara transfer edilmesine (f=33) katkı sağladığına ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların eğitimlerinde elde ettikleri bilgilerinin transfer edilmesine ilişkin görüşleri Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgilerin Transfer Edilmesine Katkısı

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Edinilen bilgilerin günlük hayatta/her alanda kullanılması	8	Edinilen bilgilerin günlük hayatta/her alanda kullanılması	2
Kültürel gelişim sağlaması/genel kültür olarak gelişmesi	6	Kendi çocuklarının eğitim hayatına katkı sağlaması	1
İstatistik bilgilerinin formal ve informal hayata aktarılması	5	Bilgisayar kullanımı hakkında daha fazla bilgi edinilmesi	1
Araştırma becerilerinin hayatın her alanında kullanılması	2		
Eleştirel düşünmenin yaşama entegre edilmesi	2		
Çocuklarının öğrenme-öğretme süreçlerinin öğretim programlarına uygunluğunu daha bilinçli takip edilmesi	2		
Kişinin kendine ve çocuklarının öğrenme stillerine uygun çalışma ortamları hazırlaması	1		
Eğitimde araştırma yöntemleri ile ilgili bilgilerinin bilimsel çalışmalarda kullanılması	1		
Edinilen bilgilerle farklı konularda karşılaştırma yapılabilmesi	1		
Tez çalışmasının öğrenciler üzerinde denenmesi	1		
Toplam	29	Toplam	4

Tablo 18'de görüldüğü gibi, mezunlar lisansüstü eğitimlerinden elde ettikleri bilgileri günlük yaşamlarında, hayatlarının her alanında kullanabildiklerini ifade etmişlerdir.

Evet pek çok şeyde işe yarıyor yani hiç alakasız gibi görünen dersleri günlük hayatımızda kullandığımız oluyor. Mesela pek çok seçmeli ders aldık ve bir çoğuyla da karşılaşıyoruz, işinize yarıyor (T4).

Aslında her şey, tabiki her hocanın kazandırdığı farklı bir şey. Kimi hocanın hitabı, ses tonu, oturuşu, duruşu, verdiği ödevin içeriği, kiminin değerlendirme şekli, kiminin bizi sınav yapması ama her hocanın kesinlikle kattığı bir şey oluyor. Yani şu dersten hiçbir

şey almadım, şu hoca bana hiçbir şey katmadı diyemem, her hocanın farklı farklı yönleri var (T13).

Yeri geldikçe kullanıyorum (T18).

Her alanda mutlaka bize fayda sağlamıştır, hepsini teker teker saymam mümkün değil ama yaşamımıza olan etkileri bu şekilde ifade edilebilir, günlük hayatımızda pratikte bu işimize yarıyor (T26).

Bu kullandığım bir şey, çok çok daha faydasını görüyorum yani herhangi bir ortamda, bir konuşmada çok işime yarıyor (TZ1).

Biraz daha değişiyor yani davranışlar değişiyor. Hayatımın her şeyini etkiliyor yani yürüyüşümden tut da konuşmaya kadar her şeye giriyor yani bakışım bile (TZ3).

Mezunlar lisansüstü eğitimle birlikte genel kültürlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Kültürel olarak gelişmeyi sağladı (T6).

Genel kültürümüz oldu yani herhangi bir öğretmen camiasında bir şey tartışılırken bir şeye dayandırarak fikirlerimizi savunabilmeye başladık (T23).

Karşılaştırmalı eğitim sistemleri dersi genel kültür olarak da bizim çok işimize yarıyor. Sadece programları incelemiyoruz, sadece eğitim sistemlerini incelemiyoruz, ülkenin yapısı hakkında da bir çok bilgi ediniyoruz (T25).

Mezunlar, istatistik derslerinde edindikleri bilgileri hem özel hayatların da hem de mesleki yaşamlarında kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırma ve eleştirel düşünme becerilerini yaşamlarına entegre ettiklerini belirtmişlerdir. Bilgisayar kullanımı hakkında daha fazla bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar, çocuklarının öğrenme-öğretme süreçlerinin öğretim programına uygunluğunu daha bilinçli bir şekilde takip ettiklerini belirtmişlerdir. Kendilerinin ve çocuklarının eğitim hayatlarına katkı sağladıklarını ve kendilerinin ve çocuklarının öğrenme stillerine uygun çalışma ortamları hazırlayabilmektedirler.

Kendimin ve çocuklarımın öğrenme stillerine uygun çalışma ortamları hazırlıyorum. Çocuklarımın okul yaşantılarını, öğrenme-öğretme süreçlerinin öğretim programlarına uygunluğunu daha bilinçli takip ediyorum (T1).

Çocuklarımın eğitim hayatlarına katkı için kullanıyorum (T5).

Ben derslerde öğrendiğim verileri başka bir sektöre, kendi sektörüme, bir fabrikada çalışıyorum ve eğitimle ilgili olmasa da yüksek lisanstan öğrendiklerimi bu sektöre entegre etmeye çalışıyorum. Eleştirel düşünmeyi kendi özel yaşamıma entegre ettim çok başarılı oluyor. Daha çok sorun çözme durumunda kalabiliyorsunuz, daha başarılı olabiliyorsunuz öyle söyleyeyim. Daha aktif düşünmeyi sağlıyor size (T7).

Bize bazı engelli hastalarımız geliyor, bazen ailesiyle bile iletişim kuramayan çocuklar geliyor, onlarla iletişimimde okulda derslerde edindiğim bilgileri kullanabiliyorum ve çocuklarla iletişime geçebiliyorum. Yani bu iş alanıma da yansıdı, hastalarımızla diyaloglarımıza da yansıdı. Genelde çocuklarla ve yaşlılarla iletişimim hep iyidir ama bence daha da iyi oldu yani öyle düşünüyorum (T8).

Araştırma becerilerini hayatın her alanında kullanıyorum (T10).

Öğrenme öğretme süreçleri dersinde edindiğim bilgileri ders içeriğini zenginleştirmede, eğitimde program geliştirme dersinde edindiğim bilgileri kendi alanımda ve diğer alanlarda hazırlanmış olan öğretim programları hakkında inceleme ve yorumda bulunmada, öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişim dersinde edindiğim bilgileri ise daha iyi bir öğretmen olabilmek adına hazırladığım mesleki gelişim planlarını geliştirmede kullanıyorum (T19).

Öğretim yöntem ve tekniklerinde, yaratıcı dramada öğrendiğim bilgileri kullanıyorum (T21).

Özellikle pedagojik bilgiler çekirdek aile bağımlı kuvvetlendirmemde etkili oldu (T23).

Benim formal ve informal hayatımda, istatistik olarak bir katkı oldu. Artık ortalamadaki en ufak bir yazılımda bir oynamaya dahi acaba istatistiksel olarak acaba anlamlı mı değil mi diye düşünmeye başladım. Normalde ortalama artmışsa tamam artmıştır normalde benim için ama artık artmış da bakalım niçin artmış diye arkasını görmeye başladım. Bir ortalama sadece bir ortalama olarak görmüyorum esasen. Normalde biz matematikçiyiz yani istatistiğin onu anlattığını biliyoruz ama gündelik hayatta bir veriyi açıkçası hiç o mahiyette düşünmemiştim, normal karşılaşılabileceğimiz birkaç verinin istatistiksel anlamlılığı ya da anlamsızlığı var farkın, ama o mahiyette bakmamışım hiç yani öyle bir perspektifte bakmamışım o perspektifi kazandırdı, bakış açısını. Bugün bile etrafıma baktığımda öyle düşündüğüm oluyor açıkçası (T24).

Bilgisayar kullanmama yardımcı oldu (TZ5).

5.1.4.2.2 Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkı Sağlamadığına İlişkin Olumsuz Görüşleri

Mezun olan öğrencilerin EPÖ lisansüstü programında edindikleri bilgi ve becerilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamadığına (f=7) ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların lisansüstü eğitimlerinden edindikleri bilgi ve becerilerin katkı sağlamadığına ilişkin görüşleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Mezunların EPÖ Lisansüstü Programında Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkı Sağlamadığına İlişkin Görüşleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Yüksek lisansın kişinin hayatında çok fazla değişiklik yaratmaması	1	Alanda uzmanlaşabilmek için doktora yapılmasının gerekli görülmesi	1
Bilgilerin kuramsal olarak işe yaramaması	1	Tezsiz yüksek lisans yapmakla alanda uzmanlaşma sağlanamaması	1
Alınan derslerin çabuk unutulması/sürekli tekrar edilmesi gerekmesi	1	Sadece tez inceleyerek yeterli uzmanlaşma elde edilememesi	1
		Bir öğretim programı yapmak için yeterli seviyeye gelinmemesi	1
Toplam 3		Toplam 4	

Tablo 19’da görüldüğü gibi, mezunlar lisansüstü eğitimin hayatlarında bir katkısının olmadığını ve değişiklik yaratmadığını ifade etmişlerdir. Edindikleri bilgilerin kuramsal olarak

işlerine yaramadığı ve uygulamada ancak işlevsel olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca alınan derslerin çabuk unutulması ve unutulmaması için sürekli tekrar edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Konunun uzmanlığını elde edemedik, yapamadık. Öğreniyorsunuz ama o süreç içindeki doyum ve o hazzı düşünürseniz ben lisansüstünde yüksek lisans için onu söyleyemem (T9).

Çünkü aldığım derslerin mesleki gelişim ile ilgili olduğunu düşünüyorum (T13).

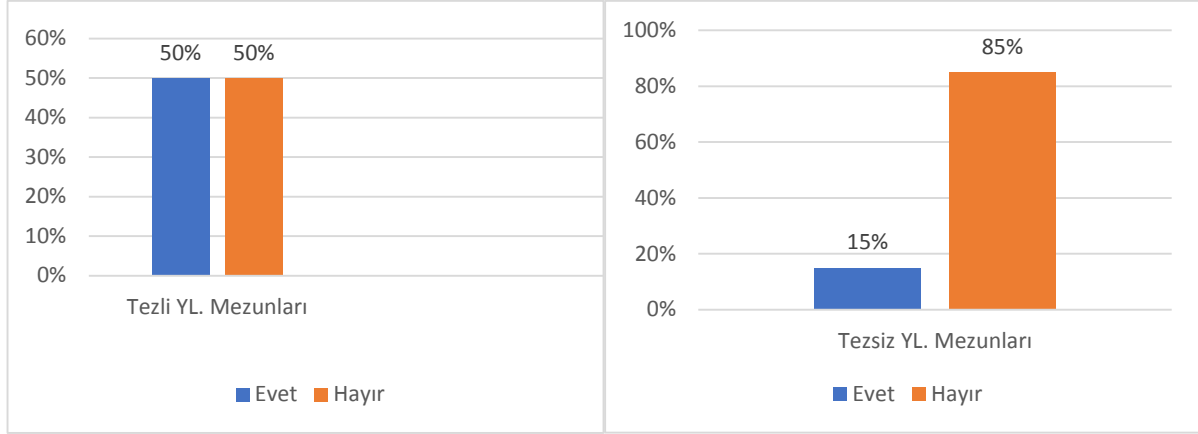
Aktan'ın (2020) yaptığı araştırma bulgularından farklı olarak, mezunlar alanda uzman olarak kendilerini görmediklerini ve uzmanlaşmanın sağlanabilmesi için doktora eğitimi almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca tezsiz yüksek lisans eğitimi alan mezunlar, tezsiz yüksek lisans programıyla alanda uzmanlaşma sağlanamadığını ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak mezunlardan bazıları, bir öğretim programı yapmak için yeterli uzmanlığa erişemediklerini belirtmişlerdir.

5.1.5. Mezunların Akademik Çalışmaları

Araştırmanın beşinci başlığı kapsamında mezun olan öğrencilerin, EPÖ lisansüstü programından mezun olduktan sonra alanla ilgili akademik bir çalışmada yer alıp almadıkları sorulmuş, görüşlerine yer verilmiştir. Mezunların görüşlerine ilişkin bulgular; “mezunların mezun olduktan sonra EPÖ alanı ile ilgili akademik çalışma yapma durumları”, “mezunların mezun olduktan sonra EPÖ alanı ile ilgili yaptıkları akademik çalışmalar” ve “mezunların mezun olduktan sonra EPÖ alanı ile ilgili akademik çalışma yapmama nedenleri” olmak üzere üç alt başlıkta toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.1.5.1. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ Alanı İle İlgili Akademik Çalışma Yapma Durumları

Mezunlara EPÖ lisansüstü programından mezun olduktan sonra alanla ilgili akademik bir çalışmada yer alıp almadıkları sorulmuş, verilen cevaplar Grafik 9’da gösterilmiştir.

Grafik 9. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ Alanı İle İlgili Akademik Çalışma Yapma Durumları

Grafik 9’da görüldüğü üzere, tezli yüksek lisans programından mezun olanların yarısı akademik çalışma yaptıklarını belirtirken diğer yarısı ise akademik çalışma yapmadıklarını belirtmiştir. Tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların %15’i akademik çalışma yaptıklarını belirtirken %85 ise akademik çalışma yapmadıklarını belirtmiştir. Tezli yüksek lisans programından mezun olanların tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlara kıyasla daha fazla akademik anlamda çalışmaya yaptığı görülmektedir. Tezli yüksek lisans programından mezun olanlar genellikle doktora programına devam ettiklerini ve bu sayede akademik çalışmalarının devamını sağlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca tezli yüksek lisans programından mezun olanlar, öğretim üyelerinin desteği ve yardımıyla akademik çalışmaya devam edebildiklerini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, tezli yüksek lisans programından mezun olanlar, tez yazmış olmanın akademik çalışmaya büyük katkısının olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.5.2. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ Alanı İle İlgili Yaptıkları Akademik Çalışmalar

Mezunların EPÖ lisansüstü programından mezun olduktan sonra alanla ilgili yaptıkları akademik çalışmalara (f=54) ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ ile İlgili Yaptıkları Çalışmalara İlişkin Görüşleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Hakemli dergide yayımlanan makale	13	Eğitimde değişim hareketi proje sunumu	1
Sözlü-poster bildirisi	11	Eğitimde 2023 Vizyonu’nu öğretmenlere tanıtması	1
Akademik araştırmalara, çalışmalara devam etmesi ve yayın çıkarması	9	Eğitimde 2023 Vizyonu’na katılması	1
Kongrelere katılması	6	Öğretmenlere hizmet içi seminer vermesi	1
Kitap	3	Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen etkinliklere katılması	1
Projelerde yer alması	2	Anketlere katılması	1
Program tasarlama koordinatörlüğü yapması	1		
Eğitimde 2023 Vizyonu’nu öğretmenlere tanıtması	1		
Doktora programında dersler alması	1		
Deneyimlerini lisansüstü eğitim almak isteyenlere aktarması	1		
Toplam	48	Toplam	6

Mezunların yaptıkları akademik çalışmalar incelendiğinde en fazla hakemli dergide makale yayımladıkları görülmektedir. Mezunların en fazla görüş belirttikleri bir diğer akademik çalışma, sözlü-poster bildirisi yapmalarıdır.

Mezunlar akademik araştırmalara ve akademik çalışmalara devam ettiklerini ve yayın çıkardıklarını belirtmişlerdir. Yapılan diğer akademik çalışmalar incelendiğinde; kongrelere katıldığı, kitap çıkarıldığı ve çeşitli projelerde yer alındığı görülmektedir. Ayrıca program tasarlama koordinatörlüğü ve eğitimde değişim hareketi proje sunumu yaptıklarını, öğretmenlere hizmet içi seminer verildiklerini ve MEB’in bünyesinde gerçekleştirilen etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir. Eğitimde 2023 Vizyonu’na katıldığı ve bu vizyonun öğretmenlere tanıtımının yapıldığı belirtilmiştir.

Tezde yaptık. Şu an yazıyorum ve göndericem inşallah haftaya. Manisa’da konferans vardı, ona bildiri hazırlamıştık, ona gitmiştik (T2).

Ben kendi bölümümüzde yüksek lisansa başladığımızda koordinatörlükler kuruldu, program geliştirme koordinatörlüğüydü bunlardan biri. Direkt bu işe başladığımda bu koordinatörlükte işe yaradı. Koordinatörlükte, yüksek lisansa başladığım zamandan beri görev yapıyorum ve programları tasarlıyorum (T4).

Çok çalışmam var. Profösör olacak kadar çok çalışmamız var. Hatta sizin bu çalışmanıza benzer birkaç çalışma da yaptık. Eğitim programları ve öğretim konusunda bir çalışmada yer aldık. Çalışmalarım; Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı İhtiyaç Analizi (Yüksek Öğretim ve Bilim), A Needs Analysis on the Competences that Students Should Have for Curriculum and Instruction Graduate Programs: A Delphi Study (Yükseköğretim Dergisi). Üniversitede 4-5 tane projede yer

aldık. Kongrelere çok fazla gidip geldik. bir tane flip learning ile ilgili bir proje vardı, herhangi bir merkezde eğitimle ilgili bir proje yaptık, EPÖ ihtiyaç analizi vardı (T5).

Aynı alanda doktora programı kapsamında dersler aldım ve yüksek lisans bittikten sonra hiç ara vermeden ben akademik çalışmalara devam ettim çünkü hoca çalışmak istediğiniz zaman öğrenci olmasanız da destekliyor, o şekilde ara vermeden düzenli olarak kendisiyle görüştüm ve düzenli olarak çalıştım, bu süreçte bir yıllık süreçte beş tane makale çıkarttım (T7).

Yarım kalan bir çalışmam var. Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği, Eğitim'de 2023 Vizyonu'na katılıp sonrasında öğretmenlere seminer verdim (TZ8).

Kongrelere dinleyici olarak katıldım (T9).

Birkaç bilimsel toplantıda (kongre) çalışmalarımı bulundum ve yüksek lisans bittikten hemen sonra başladığım ve şu anda devam etmekte olan, bir kaç ay içerisinde Danimarka'da bulunan bir araştırma merkezine sunacağımız bir çalışmada yer almaktayım. Birkaç defa bildiri sundum, şimdi hâlihazırda bir kitap bölümümüz gelecek gerekli düzenlemeleri hocamız yapıyor, makalelerim yayımlandı, tezimden ürettiğim makale yayınlandı, şuan hazırda iki tane gelecek olan makalem var. (T15).

Çok çalışmam var. Hatta sizin bu çalışmanıza benzer bir çalışma da yaptık. EPÖ'nün ihtiyaç analizini yaptık. Bir tane de, Türkiye deki, alandaki hocaların görüşlerini alarak delphi yaptık. Makale, kitap, proje vs. hepsinde yer aldık. Hepsini yaptık yani kongreyse evet, kitapsa evet, projeysen evet. Bir tane flip learning ile ilgili bir proje vardı, herhangi bir merkezde eğitimle ilgili bir proje yaptık (T17).

2023 Eğitim Vizyonu ile ilgili bir projenin öğretmenlere tanıtılmasında görev aldım (T19).

Ürünümüz çıktı iki tane, biri makale biri bildiri. Konferansa gittik. Şu an makaleye dönüştürmeye çalışıyoruz (T26).

Yani proje yaptım ve verdim. Eğitimde değişim hareketi proje sunumu. Sadece genelde öğretmenlere birkaç ders verdim, öğretmenlere bazı konular oluyor mesela o da senin transkriptinde olunca sen o dersi veriyor yani bu da çoğu bilgide işime yaradı (TZ11).

Anketlere katıldım (TZ12).

5.1.5.3. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ Alanı İle İlgili Akademik Çalışma Yapmama Nedenleri

Mezunların EPÖ lisansüstü programından mezun olduktan sonra alanla ilgili akademik bir çalışmada yer almadıklarına (f=7) ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Mezunların Mezun Olduktan Sonra EPÖ ile İlgili Çalışma Yapmamalarına İlişkin Görüşleri

TEZLİ	
Kodlar	f
Yapılan çalışmaların alanla ilgili olmaması	3
Üniversitede eğitim görürken çalışmalar yapılması	2
Milli Eğitimde böyle çalışmaların yapılmaması	1
Alanla ilgili bir sektörde çalışılmaması	1
Toplam	7

Tablo 21’de görüldüğü gibi, mezunlar en fazla yaptıkları çalışmaların alanla ilgili olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar genellikle yüksek lisans eğitimleri sırasında çalışma yaptıklarını belirtmişlerdir. Yüksek lisans eğitimi sırasında yapılan çalışmaların ya öğretim üyesinin verdiği ödev sonucunda ya da öğretim üyelerinin rehberliği ve yardımıyla meydana geldiğini belirtmişlerdir. Bu ifadeler ek olarak, mezunlar milli eğitimde alanla ilgili akademik çalışmaların yapılmadığını ve alanla ilgili bir sektörde çalışılmadığını ifade etmişlerdir.

Mezun olduktan sonra yapmadım açıkçası, çünkü çalıştığım okulda ders yüküm fazla, çünkü 8. Sınıfların ygs hazırlığı fazla, sadece şu an da tezimle ilgili bir makale yazmak istiyorum ama bununla ilgili açıkçası oturup da başına uğraşamadım. Tezimi verdikten sonra konferans vs. katılmadım (T13).

Öğrenciyken sözlü bildiri yayınladık ama mezun olduktan sonra çalışmam yok (T23).

Ben şimdi yazdığım tezi makaleye dönüştürme sürecim var ama onun dışında bir makaleye, araştırmaya girmedim henüz. Makale dışında bir çalışmam olmadı ama aldığımız dersten de bir makale çıkarmıştık makale tarzında bir çalışmam olmuştu (T24).

Danışman hocam şunu, şunu da yap dedi ama yani açık söyleyeyim çok zamanı olan bir insan değilim o yüzden de herhangi bir yayınam olmadı (TZ1).

Genellikle aldığım eğitim kendi okulumda verdiğim eğitimde yapmış oluyorum yani benim ekstradan bu alanla ilgili bir çalışmam yok milli eğitimden sonra. Bide bu dersleri aldığım için, yüksek lisans aldığım için, kurslarda bana görev veriyorlar, hani bunları anlatmam için (TZ9).

Lisansüstü eğitim alan mezunların görüşlerinin incelendiği bir çalışmada, mezunlar araştırma yapma imkanlarını kısıtlı olmalarından kaynaklı akademik anlamda yeterince çalışma yapamadıklarını belirtmişlerdir (Beşer, Narlı ve Günhan, 2005).

5.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

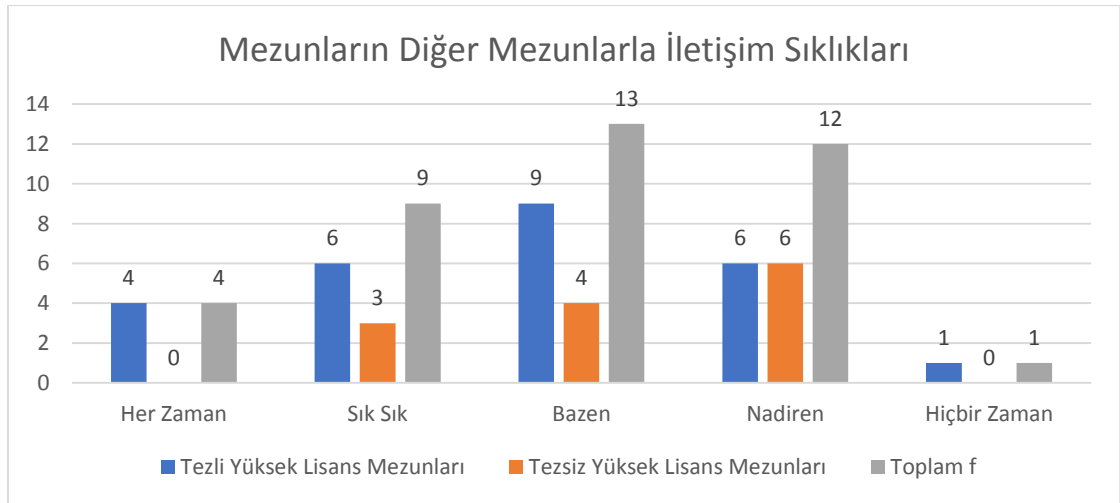
Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ Bilim Dalı tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olan öğrencilerin, diğer mezunlarla ve üniversite ile olan iletişimlerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşlerine ilişkin bulgular; “mezunların diğer mezunlarla iletişimleri”, “mezunların üniversite ile iletişimleri” ve “mezunların kurumdan beklentileri” olmak üzere üç başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.2.1. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişimleri

Mezun öğrencilerin diğer mezunlarla iletişimleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri; “mezunların diğer mezunlarla iletişim kurma sıklıkları” ve mezunların diğer mezunlarla iletişim kurma nedenleri” olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

5.2.1.1. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurma Sıklıkları

EPÖ alanında tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarından mezun olanlara, diğer mezunlarla iletişim kurma sıklıkları sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların, diğer mezunlarla iletişim kurma sıklıkları Grafik 10’da gösterilmiştir.

Grafik 10. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurma Sıklıkları

Grafik 10’da, dokuzu tezli ve dördü tezsiz yüksek lisans programı mezunu diğer mezunlarla “bazen” (f=13); altısı tezli ve altısı tezsiz yüksek lisans programı mezunu diğer mezunlarla “nadiren” (f=12) iletişim kurduklarını en fazla belirtmişlerdir. Altısı tezli ve üçü

tezsiz yüksek lisans programı mezunu “sık sık” (f=9) diğer mezunlarla iletişim hâlinde olduklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca sadece tezli yüksek lisans programı mezunları “her zaman” (f=4) diğer mezunlarla iletişim hâlinde olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin doktora eğitimlerine devam etmeleri, diğer öğrencilerle her zaman görüşmelerini ve iletişimde kalmalarını sağlamıştır. Bunun aksine tezli yüksek lisans programı mezunlarından biri “hiçbir zaman” diğer mezunlarla iletişim kurmadığını ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak ise hem doktora eğitimine devam edilmemesi ile böylece bağın kopması ve diğer öğrencilerle arkadaşlık ilişkisinin kurulamamasından kaynaklı olduğunu ifade etmiştir.

Bunlara ek olarak, tezli yüksek lisans programı mezunlarının çoğunlukla ‘bazen’; tezsiz yüksek lisans programı mezunlarının çoğunlukla ‘nadiren’ diğer mezunlarla iletişim kurdukları dikkat çekmektedir. Bunun sebebinin tezli yüksek lisans programı mezunlarının akademik çalışmalarına devam etmesi ve arkadaşlık bağlarının bu sayede daha güçlü olmasıdır. Tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların ise meslekleri sayesinde iletişim kurabildiklerini ve arkadaşlık bağlarının yeterince güçlü olmamasından kaynaklandığı görülmektedir.

5.2.1.2. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurma Nedenleri

Yüksek lisans programı mezunlarının diğer mezunlarla iletişimlerine yönelik görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “mezunların diğer mezunlarla iletişim kurma nedenleri” ve “mezunların diğer mezunlarla iletişim kurmama nedenleri” olmak üzere iki alt başlık altında toplanmış ve incelenmiştir.

5.2.1.2.1. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurma Nedenleri

Mezunların, lisansüstü eğitimden mezun olan diğer öğrencilerle iletişim kurma nedenlerine ilişkin görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri; “akademik ilişki”, “arkadaşlık ilişkisi” ve “mesleki ilişki” olmak üzere üç tema altında incelenmiştir.

5.2.1.2.1.1. Akademik İlişki

Mezunlar diğer mezunlarla akademik ilişki (f=121) içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Mezunların diğer mezunlarla akademik anlamda iletişim hâlinde olma nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. Mezunların Diğer Mezunlarla Akademik İlişkisi

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Bilgi paylaşımı/fikir alışverişi yapılması	15	Bilgi paylaşımı fikir alışverişi yapılması	5
Akademik konuların/bilimin/alanın konuşulması	12	Alandaki/öğretim programındaki gelişmelerin takip edilmesi/paylaşılması	1
Akademik çalışmalarda yardımlaşma/fikir alışverişi yapılması	12	Akademik çalışmalarda yardımlaşma/fikir alışverişi yapılması	1
Doktora eğitimine devam edilmesi	12	İlgili olunan eğitimlerin haber verilmesi	1
Ders dönemlerinde görüşülmesi/ortak ders alınanlarla görüşülmesi/dersler hakkında konuşulması	7	Üniversite hakkında konuşulması	1
Alandaki/öğretim programındaki gelişmelerin takip edilmesi/paylaşılması	7	Yüksek lisansa devam eden arkadaşlarla görüşülmesi	1
Danışman öğretim üyesinin öğrencilerini bir arada tutma gücünün olması	6	Tezli yüksek lisans yapma konusunda fikir alışverişi yapılması	1
Aynı akademik ortamda olunması	6		
Akademik çalışmaların incelenmesi/tartışılması	6		
Ortak akademik çalışmalar yapılması	5		
Yeni yüksek lisans öğrencilerine deneyimleriyle yardımcı olunması	5		
Üniversitenin/öğretim üyelerinin/doktora yapanların ziyaret edilmesi	3		
Alanla ilgili çalışmalar yapılması	2		
Seminerlerde/konferans gibi toplantılarda görüşülmesi	2		
Geçmişin yaad edilmesi (konferansa gitme, alınan dersler vs.)	2		
Lisansüstü eğitim paylaşım platformlarının takip edilmesi	2		
Aynı akademik dilin kullanılması	1		
Aynı bilimsel çerçevelerden bakabilinmesi	1		
Farklı seminerler hakkında konuşulması	1		
Ortak bir problem üzerinde tartışılması	1		
Kişisel gelişimle ilgili görüşülmesi	1		
Üniversitenin bulunduğu şehirde ikamet edilmesi	1		
Toplam	110	Toplam	11

Tablo 22’de görüldüğü gibi, mezunlar diğer mezun olanlarla en fazla bilgi paylaşımı ve fikir alışverişi yapmak için iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Mezunlar birbirlerinden uzman görüşü alıp birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmak için birbirleriyle iletişimlerini sürdürmektedirler. Bu iletişimlerini internet üzerinden ya da çeşitli ortamlarda buluşarak gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca mezunlar lisansüstü paylaşım platformlarını da takip ettiklerini ve oradaki öğrencilerle de iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir.

İhtiyaç doğrultusunda bilgi alışverişi ve iletişim sağlamaktayız, çalışma vs. gibi durumlarda fikir alışverişi yaparız (T4).

Lisansüstü eğitim paylaşım platformlarında illaki eğitim programları ve öğretim bana soruluyor ve o şekilde ben cevaplıyorum ya da onlar sorular soruyor ve ben bu alanda yüksek lisans yaptım, doktora öğrencisiyim diyip kişilerle daha sonra özelden de iletişime geçip onları bilgilendirmede bulunabiliyorum. Deneyimlerimi aktarabiliyorum ve onların deneyimlerini de kendimde toplayabiliyorum. %70-%80 oranında derslerle alakalı oluyor, çünkü doktora sürecimi bana çok soran oluyor ve anlatıyorum (T6).

Birbirimize de yardımcı oluyoruz alanla alakalı yani birisi görüşme sorusu hazırlarken tezi için atıyor gruba ve biz fikirlerimizi söylüyoruz, uzman görüşü almak dediğimiz şeyi biz kendi aramızda, aslında hepimiz nerden baksan uzman oluyoruz bu şeye göre, nerden baksan dört tane uzmandan aynı anda fikir almış oluyorsun grupta. Bir şeyi o bilmiyorsa sen biliyorsan yardım ediyorsun hani bu gönül bağıyla alakalı bir şey ama bunu da dediği gibi kuran aslından danışman hocamızın toparlayıcı gücü diyebilirim (T11).

Bilgi paylaşımı yapıyoruz (T15).

Grupla alakalı. Mesela bir grup var sadece akademik, ama bir grupla arkadaşlık ilişkisi. Ama arkadaş da olsak konular bir şekilde akademiye kayıyor yani (T16).

Bilgi alışverişi yapıyoruz. Aynı bölümden arkadaşlarla hala istişare ediyoruz, ilgili olduğumuz eğitimler varsa birbirimize haber veriyoruz. Birbirimizden uzak olduğumuz için bazen alana ilişkin iletişim haline girebiliyoruz. Kendi okulumdan bu bölümü bitirmek üzere olan arkadaşım var, daha çok onunla istişare yapıyoruz (T20).

Sürekli eğitim dünyası üzerine araştırmalar yapıp bilgi paylaşımlarında bulunuyoruz. Benim bildiğim akademik bir bilgiyi (yeni, güncel, revize) başkaları da öğrensin ve kendini yapılandırsın isterim. Bir makale yazmak istiyoruz, birbirimize şablon bile danıştığımız oluyor yani, sonuçta bir şekilde iletişim halindeyiz (T22).

Yapılan çalışmalara dair uzman görüşü almak veya fikir alışverişinde bulunmak (TZ4).

Yapılan çalışmaların ilgi çekici yanları ile ilgili sorularımızı birbirimizle paylaşabiliyoruz (TZ7).

Mesela bir hocam vardı yani arkadaşım, o da tez vermek istiyordu, onlarla konuşuyoruz hani tez vermek istiyor musunuz, istemiyor musunuz şeklinde. Alansal paylaşım yapıyoruz. Arkadaşlarla çok nadir, teze geçip geçmeme konusunda (TZ10).

Belli ortak bir problem üzerinde yeniden tartışabiliriz o noktada bir sıkıntımız yok. Bu tezimizi oluşturduğumuz için şu sıra makaleye çeviriyoruz tezi. O yüzden sen nasıl çevirdin, ben nasıl çevirebilirim yani bunun hakkında tartışıyoruz açıkçası. İşte sen ne yönde çevirdin, tezden ne kadar, kaç makale çıkarıcaksın falan (TZ11).

Mezunların birbirleriyle akademik konular, bilim ve EPÖ alanı hakkında konuştuklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca EPÖ alanındaki gelişmeleri takip ettikleri ve bu gelişmeleri birbirleriyle paylaştıklarını belirtmişlerdir. Akademik çalışmalarda birbirleriyle yardımlaştıklarını ve birbirlerinin akademik çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulunduklarını ifade etmişlerdir. Mezunlar birlikte akademik çalışmaları inceleyip tartıştıklarını, ortak akademik çalışmalar yaptıklarını, EPÖ alanıyla ilgili çalışmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Aynı akademik ortamda bulunmalarının, aynı akademik dili

konuşmalarının ve aynı bilimsel çerçevelerden bakmalarının iletişimlerini devam ettirmelerinde etkisinin olduğunu vurgulamışlardır.

Şu an yüksek lisans yapanlarla bir grubumuz var onlara yardımcı oluyoruz, sormak istedikleri şeylerde yardımcı oluyoruz. yani su andaki yüksek lisans yapanlarla, önceden yapanlarla iletişimimiz var (T5).

Alanla ilgili çalışmalar varsa, onlarda ulaşamadığım kaynaklar varsa ya da bilgi alışverişi, tecrübelerinden yararlanmak için (T7).

Akademik çalışmalar yapıyoruz. Her gün görüşüyoruz. Benim kendi sınıfımdakilerden bir iki kişi biliyorum, diğerlerini bilmiyorum ama şuan yüksek lisans yapanlarla görüşüyoruz. Doktora yapmasaydık iletişimimiz olmazdı yani sokakta görsek görüşürdük gibi bir şey olurdu herhalde. Şimdiki gibi bu derece olmazdı. Akademik ortamda konuşacak şey çok oluyor zaten. Bir yarısı bırakan oldu, giden oldu ama doktora yapanların hepsini tanıyoruz gibi. Doktora yapanları ziyarete geliyorlar arada (T17).

Akademik çalışmalar ya da o alanla alakalı bir çalışma yapılıyorsa genellikle görüşme oluyor, kişisel arkadaşlıklar haricinde. Profesyonel olarak düşünüldüğünde bu birlikteliği sadece çalışmalar sağlıyor. Yani çalışma yapılacaksa ve aynı alanı paylaşacaksak fikir alışverişi, bu tarzda bir ortaklık kurmak için görüşülüyor (T19).

Güncel yenilikleri takip etmek için görüşüyoruz (T20).

Bu işte alana yeni kazandırılmış bir öğretim yöntemi olabilir, denk geldiğimiz yeni bir makale olabilir, arkadaşımın ya da benim üzerine çalışmakta olduğum ya da çalışmak istediğim bir konu hakkında birimiz diğerimizden daha önemli bir bilgi bulduğunda da alanda bu bilgileri paylaşabiliyoruz. Makale olabiliyor bunlar ya da tez çalışmaları, kitaplar, online kitaplar olabiliyor. Bunları direkt zaten birbirimizle paylaşıyoruz alana yönelik tabiki bunlar. Aynı anda aynı çerçevelerden bakabiliyoruz ve birşeyi ifade ederken aynı dili kullanıyoruz (T22).

Alanda yapılan yenilikleri takip etmek ve yapacağımız çalışmaları birlikte sürdürmek, daha faydalı olmak için (T24).

Alandaki gelişmeleri paylaşıyoruz. Daha çok akademik konuları konuşuyoruz yani konuşmalarımızın temeli akademik oluyor (T25).

Sık sık görüşüyorum, ortak çalışmalarımız oluyor (TZ3).

Doktora eğitimlerine devam eden öğrenciler diğer öğrencilerle iletişimlerinin devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca mezunlar ders dönemlerinde, ortak ders alınan öğrencilerle dersler hakkında görüştüklerini ifade etmişlerdir.

Doktora devam ettiğim için arkadaşları görüyorum sık sık alanla ilgili konuşuyoruz. Doktora yapmasaydık iletişimimiz olmazdı (T5).

Ders dönemlerinde daha sık iletişim oluyor, özellikle ortak ders aldığımızda daha sık paylaşım oluyor (T7).

Doktora programı devam ettiği için bazıları ile aynı ortamlarda bulunma şansım daha yüksek ve onlarla her zaman görüşüyoruz (T8).

Bu kişilerden doktora eğitimine devam etmekte olanlar varsa ve beraber ders alıyorsa bu vesile ile iletişim kurmaya devam ettik (T9).

Akademik ortamda olmadıklarıyla o sönür gider iletişimimiz. Biz burada olduğumuz için, sık geldiğimizden neredeyse danışman hocamızın bütün öğrencilerini tanıyoruz, onlarla ilişkimiz var. Diğerleriyle de biliyoruz yani doktora yapanlarla özellikle baya var. Doktora yapanların hepsini biliyoruz, yani baya ilişki içindeyiz, doktora olduğu için görüşebiliyoruz yoksa biterdi (T20).

Mezun olduktan sonra çoğu arkadaşıyla görüşüyoruz. Bunlardan bazıları ile beraber doktora sürecinde de devam ettğimiz için sürekli iletişim halindeyiz, doktora programlarına devam eden mezun arkadaşlarla alana ilişkin konularda paylaşımlar yapıyoruz (T21).

Danışman öğretim üyelerinin danışmanı olduğu öğrencileri bir arada tutma gücünün olduğunu belirten mezunlar, grup oluşturduklarını ve grup içerisinde sürekli olarak akademik paylaşımların ve fikir alışverişlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Grup içerisinde yüksek lisansa yeni başlayan öğrencilerin de yer aldığı ve onlara lisansüstü eğitim sürecini anlatarak deneyimlerini aktardıklarını belirtmişlerdir.

Biz baya sık görüşüyoruz. Bizim grubumuz da var ama aynı dönemden değil tabi doktoradan mezun olan var, Düzce programdan, bizim danışman öğretmenimizin çatısı altında öğrencileri olarak bir grubumuz var ve iki ayda bir falan görüşüyoruz. Bizim danışmanımızın öyle bir özelliği var, öğrencilerini bir arada tutma gücü oluyor. Danışmanımızın öğrencileri olarak hani mesela yüksek lisansa yeni başlayan var, yüksek lisans bitiren var, doktora yapan var, doktorayı bitiren var yani her kesimden öğrenci var ve onlarla görüşüyoruz (T25).

Mezunlar diğer mezunlarla iletişim kurduklarında geçmişi yaad ettikleri, gidilen konferanslar ve alınan dersler hakkında konuştuklarını ifade etmişlerdir. Birbirlerine, ilgili oldukları eğitimleri haber verdiklerini, farklı seminerler hakkında konuştuklarını ve ortak bir problem üzerinde tartıştıklarını belirtmişlerdir. Seminar ve konferans gibi toplantılarda birbirleriyle karşılaştıklarını ve görüştüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlar diğer mezunlarla tezli yüksek lisans eğitimi alıp almama konusunda fikir alışverişinde bulunduklarını ifade etmişlerdir.

Seminer, konferans gibi toplantılarda görüşüyoruz (T12).

Seminerlerde denk geliyoruz (T13).

Geçmişi yaad ediyoruz, şuraya beraber konferansa gitmiştik falan öyle şeyler. Aslında yüksek lisans arkadaşlık ilişkisi de katıyor (T14).

Yeni bir kongre sempozyum seminer oluyor ve birbirimize haber veriyoruz (T22).

5.2.1.2.1.2. Arkadaşlık İlişkisi

Mezunlar diğer mezunlarla arkadaşlık ilişkisi (f=75) içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Mezunların diğer mezunlarla arkadaşlık kurmak için iletişim hâlinde olma nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23. Mezunların Diğer Mezunlarla Arkadaşlık İlişkisi

Arkadaşlık ilişkisinin olması	32	Arkadaşlık ilişkisinin olması	5
İletişimin sosyal medya üzerinden devam ettirilmesi	10	İletişimin kitle iletişim araçlarıyla devam ettirilmesi	3
İletişimin kitle iletişim araçlarıyla devam ettirilmesi	4	Özel günlerde konuşulması	1
İhtiyaç doğrultusunda görüşülmesi/yardım alınması	4		
İletişimin yüz yüze devam ettirilmesi	3		
Denk gelirse görüşülmesi	3		
Ailecek görüşülmesi	2		
Günlük hayattan sohbet edilmesi/hal hatır sorulması	2		
Aynı şehirde olunması	2		
Mail yoluyla ulaşılması	2		
Kişisel mevzuların konuşulması	1		
Belirli boş vakitlerde görüşülmesi	1		
Toplam	66	Toplam	9

Tablo 23'te görüldüğü üzere, mezunlar diğer öğrencilerle en fazla arkadaşlık ilişkisi kurdukları için ve ilişkiyi mezun olduktan sonra da devam ettirebildiklerinden dolayı görüştiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bazı öğretim üyeleri danışmanı olduğu öğrencileri bir arada tutup öğrencilerin birbirleriyle bağlarını kuvvetlendirdiğini ifade etmişlerdir. Kurulan bu bağ sayesinde birbirleriyle buluşmalar gerçekleştirdikleri ve özel hayatta da görüşmelerinin devam ettiğini ifade etmişlerdir. Aynı şehirde bulunan mezunlar birbirleriyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirdiklerini ve ailecek de görüştiklerini ifade etmişlerdir. Günlük hayattan sohbet ettiklerini, birbirlerini hâlini hatrını sorduklarını ve kişisel mevzuları konuştuklarını belirtmişlerdir. Diğer mezunlarla ihtiyaç duydukça görüştiklerini ve yardım almak için iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca diğer öğrencilerle denk geldikçe ve belirli boş vakitlerde görüştiklerini ifade etmişlerdir.

Danışmanımızın öğrencilerini bir arada tutma özelliği olduğu için, tüm öğrencileriyle arkadaşlık ilişkisi kurabiliyoruz (T2).

Samimi arkadaşlarım var günlük hayattta görüşüyorum yani biz çok görüşüyoruz. Ama arkadaş da olsak konular akademiye kayıyor yani. Mesela normal toplanıyoruz ama yine de akademik konular konuşuluyor genelde (T5).

%20-%30'luk kısmında kişisel mevzularımız olur, hal hatır sorma olur, günlük sohbet etme, buluşma, plan yapmakla da kullanabiliyorum. Geri kalan kısmı ise derslerle alakalı oluyor yani hem arkadaşlık hem de bilim birarada gidiyor (T6).

Kişisel arkadaşlıklar ve ailecek de görüştüğümüz için sıklıkla görüşüyoruz (T8).

Yüksek lisanstan önce önce tanıdığım bir kişi ile irtibat hâlindeyiz, görüşüyoruz (T9).

Arkadaşlar ile birkaç ayda bir toplanıp yemek yiyip sohbet ederiz, kendimiz hakkında konuşuruz (T12).

Çünkü aynı programda ve aynı sınıfta birlikte eğitim aldığım arkadaşlarım olmaları dolayısıyla nadiren de olsa iletişim halindeyiz (T14).

Dostluk yaptığımız için görüşüyoruz (T20).

Aynı anda aynı çerçevelerden bakabiliyoruz ve bir şeyi ifade ederken aynı dili kullanıyoruz (T22).

Yakın arkadaşlıklar edindim. Ortaya karışık her konudan konuşuyoruz, yani mezunların dedikoduları da oluyor bazen, işte o dersi almış da o alamamış falan (T25).

Ben bir arkadaşım ile konuşuyorum onun dışında konuşmadım zaten. O da eğitime dair değil, bu programlarla ilgili değil, sadece hani nasılsın, iyi misin şeklinde arkadaşlık ilişkisi olarak (TZ5).

Mezunların en fazla belirttikleri bir diğer ifade, birbirleri ile olan iletişimlerini sosyal medya üzerinden devam ettirdikleridir. Mezunlar birbirlerini çeşitli sosyal medya siteleri üzerinden takip ettiklerini belirtmişlerdir. Kitle iletişim araçlarıyla birbirleri ile olan iletişimlerini sürdürmeye devam ettiklerini belirten mezunlar, telefon konuşarak veya telefon üzerinden çeşitli uygulamalar aracılığıyla (whatsaap vs.) yazışmalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca mail yoluyla iletişimlerini sürdürdüklerini belirtmişlerdir.

İletişimimiz bazıları ile yüz yüze bazıları ile sosyal medyadan takip ettiklerimiz var bazıları ile kırk yılda bir de olsa var, bazıları ile ailevi olarak var. Yüksek lisans yapanlarla bir grubumuz var (T5).

Mezun olduğum programdan mezun olan kişilerle iş ve özel hayat nedeniyle her zaman bir arada olma imkânımız olmuyor ancak yine de bilgi paylaşımı için sık sık internet ya da farklı ortamlarda bir arada bulunma olanağım oluyor. Sosyal medya aracılığıyla (T6).

Facebook'ta üye olduğum grupta görüşüyoruz (T12).

Mail yoluyla ulaşıyoruz. Araştırmalara, anketlerle yardımcı olmaya çalışıyorum (T26).

Sosyal medya üzerinden birbirimizi takip edebiliyoruz (TZ7).

5.2.1.2.1.3. Mesleki İlişki

Mezunlar diğer mezunlarla mesleki ilişki (f=28) içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Mezunların diğer mezunlarla meslekleri gereği iletişim hâlinde olma nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24. Mezunların Diğer Mezunlarla Mesleki İlişkisi

Meslektaş olunması	4	Meslektaş olunması	3
Mesleğe dair bilgi paylaşımı yapılması	3	Mesleki sebeplerden dolayı karşılaşılması (toplantı vs.)	2
Mesleki konularda/mesleki sorunların çözümünde yardımlaşılması	3	Aynı branşta öğretmen olunması	1
Aynı ortamlarda bulunulması (okul)	2	Aynı ortamlarda bulunulması (okul)	2
Mesleki gelişimle ilgili görüşülmesi	1	Mesleki konularda görüşülmesi	2
Kendi branşları hakkında fikir alışverişi yapılması	1	Mesleki bilgi paylaşımı	1
Eğitim camiasında bulunan herkesin iletişim hâlinde olması gerektiğinin düşünülmesi	1	Zümre toplantılarında öğretim programıyla ilgili paylaşım yapılması/tartışılması	1
		Hizmet içi eğitim verilmesi	1
Toplam	15	Toplam	13

Tablo 24’te görüldüğü üzere, mezunlar en fazla aynı meslekte oldukları için birbirleriyle iletişimlerini devam ettirdiklerini belirtmişlerdir. Mezunların öğretmen oluşu, çalışma ortamlarının ve çalışma alanlarının aynı oluşu iletişimlerini devam ettirmelerini sağlamıştır.

Aynı şehirde ve görev alanında bulunduğumuz için (T13).

Meslektaşlarım olduğu için görüşüyorum (T26).

Genelde zümre toplantılarında ilgili programla ilgili şöyle olmuş, şöyle olması gerekiyordu diye tartışıyoruz. Onlarla ilgili kararlar alıp zümre olarak bakanlığa gönderebiliyoruz. Kendi aramızda öğretmenlerle mesleğimiz hakkında görüşüyoruz, biz sınıf öğretmenliği olarak dört tane zümreyiz, okulda programları hep beraber yapıyoruz ve paylaşıyoruz (TZ6).

Aynı okullarda ve aynı meslek sahibiyiz (TZ7).

Mezunlar diğer mezunlarla, mesleğe dair bilgi paylaşımı yaptıklarını, mesleki konularda ve mesleki sorunların çözümünde yardımlaştıklarını, mesleki gelişimlerine ve mesleklerine dair bilgi paylaşımı yapmak için iletişimde olduklarını ifade etmişlerdir.

Arkadaşlarım benimle iletişime geçiyorlar ya da ben onlarla iletişime geçiyorum, yapacağım çalışmalarda. Çünkü benim öğretmenlere ihtiyacım oluyor, bir öğretmenim ve beni en iyi anlayacak kişi meslektaşım, meslektaşım dertliyse ben onun derdini başkalarıyla paylaşmak zorundayım ve ortak bir çözüm bulmak zorundayız. Eğitimde olan gerek lisans mezunu gerek lisansüstü mezunu olsun herkesin iletişim içinde olması gerekiyor diye düşünüyorum (T6).

Programla değişikliği varsa iletişim kuruyoruz (T12).

Bir-iki ay arayla bir araya gelerek mesleğimize dair yaptıklarımızı paylaştığımız oluyor (TZ7).

Bilgi paylaşımı yapıyoruz, mesleki bilgilerde ihtiyaç halinde görüşüyoruz (TZ8).

Ama genellikle mesleki olaylardan dolayı karşılaşıyoruz. Mesela bir toplantı ya da herhangi bir şey oluyor, oralarda görüşüyoruz. Mesela MTSK kursları açılıyor, ölçme değerlendirme oluyor, şimdi biz bunu yüksek lisansta aldığım için ilk önce bizim vermemizi istiyorlar yani o şekilde kullanıyoruz alanla ilgili. Genellikle aldığım eğitim kendi okulumda verdiğim eğitimde yapmış oluyorum (TZ9).

Öğretmen olan arkadaşlarla güncel bilgiler duyurular kapsamında bilgi paylaşımı yapıyoruz. Aynı okulda çalışıyoruz beraber, kendi branşımız üzerinden konuşuyoruz yani tüm eğitim programları değil ama matematik öğretim programı hakkında görüşlerimiz oluyor hani aynı branşta olduğumuz için (TZ11).

Benzer bir araştırmada da mezunların lisansüstü eğitimlerinde kazandıkları bilgileri arkadaşlarıyla, diğer öğretmenlerle paylaşmak istedikleri belirtilmiştir (Beşer vd., 2005: 129-135).

Ayrıca mezunlar mesleki sebeplerden dolayı (toplantı yapılması, hizmet içi eğitim verilmesi vs.) karşılaştıklarını, aynı ortamlarda (okul vs.) bulundukları, aynı branşta öğretmen oldukları ve branşları hakkında fikir alışverişi yaptıkları için birbirleriyle iletişimlerinin devam

ettiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte mezunlar, eğitim camiasında bulunan herkesin iletişim hâlinde olması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

5.2.1.2.2. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurmama Nedenleri

Tezli ve tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların, lisansüstü eğitimden mezun olan diğer öğrencilerle iletişim kurmama nedenlerine (f=48) ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların diğer mezunlarla iletişim kurmama nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 25’te sunulmuştur.

Tablo 25. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişim Kurmama Nedenleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Faklı şehirlerde/ilçelerde/ortamda olunması	6	Faklı şehirlerde/ilçelerde olunması	4
Arkadaşlık ilişkisinin kurulamaması	2	Arkadaşlık ilişkisinin kurulamaması	2
İş hayatının yoğun olması	2	İş hayatının yoğun olması	3
İhtiyaç hissedilmemesi	2	İhtiyaç hissedilmemesi	3
Özel hayatın yoğun olması	1	Özel hayatın yoğun olması	3
Yeterli vaktin olmaması	1	Yeterli vaktin olmaması	1
İletişim kopukluğu yaşanması	1	İletişim kopukluğu yaşanması	4
Farklı mesleklerde olunması	1	Farklı bölümlerde olunması	1
Danışman öğretim üyelerinin ayrı olması	1	Çalışılan okulların farklı olması	1
Akademik beklentilerin farklı olması (yüksek lisans vs.)	1	Paylaşımların azalması	1
Alanla ilgili herhangi bir işle uğraşılmaması	1	Alanla ilgili görüşülmemesi	1
Çoğunun yüksek lisansı bırakması	1	Denk gelinmemesi	1
Lisansüstü eğitimine devam etmeyenlerle görüşmüyorum	1	Mezunların birbirlerini tanımaması	1
Çok sayıda yüksek lisans öğrencisinin alınması	1		
Toplam	22	Toplam	26

Tablo 25’te, mezunların diğer öğrencilerle iletişim kurmama nedenleri arasında en fazla belirttikleri ifadenin farklı şehirlerde, farklı ilçelerde ve farklı ortamlarda bulunmaları olduğu görülmektedir.

Herkes farklı bir yerde, güzel arkadaşlıklar kurduk aslında ama her zaman görüşemiyoruz (T1).

Farklı şehirlerde olmamızdan dolayı görüşmüyoruz (T3).

Bazılarıyla farklı şehirlerde yaşıyoruz ve onlarla hiç görüşmüyoruz (T8)

Gözden ırak gönülden ırak oluyor (TZ7).

Farklı yerlerdeyiz ama genelde falan gördüğümüz zaman samimiyetimiz yine devam ediyor. Farklı ilçelerdeyiz (TZ9).

Ayrıca mezunlar farklı mesleklerde ve farklı bölümlerde olmalarının, farklı okullarda çalışmalarının, danışman öğretim üyelerinin farklı olmasının ve akademik beklentilerinin birbirlerinden farklı olmasının diğer mezunlarla iletişimlerini engellediğini ifade etmişlerdir.

Danışmanlarımız ayrıldığı için, belki danışmanlarımız aynı olsaydı yani bizim danışmanımızın öyle bir özelliği var, öğrencilerini bir arada tutma gücü oluyor. Atıyorum belki sen bizim danışmanı seçseydin muhakkak biz görüşüyor olurduk. Ama diğerleri ile sık iletişimimiz olmadı (T2).

Danışman hocalarımız ayrı olanlarla görüşmüyoruz. Zaten çoğu da yüksek lisanstan ayrıldı, onlarla görüşme şansımız yok (T25).

Yüksek lisanstakilerle okullar farklı olduğu için, bazıları farklı bölümlerde bazıları farklı şehirlerde (TZ6).

Mezunlar lisansüstü eğitimlerinde diğer mezunlarla arkadaşlık ilişkisi kuramamış olmalarından dolayı iletişimlerinin devam etmediğini belirtmişlerdir.

Yüksek lisansa başladığımız arkadaşlarımızla görüşmüyoruz, görüşme şansımız yok. Arkadaşlık bağımız da kurmadığımız için danışmanlarımız da ayrı olduğu için koptuk (T2).

Özel olarak görüşmüyoruz, oluyor ara sıra, gelen oluyor gelemeyen oluyor, o yüzden tam şey olmuyor (TZ10).

İş ve özel hayatlarının yoğunluğunun, yeterli vakitlerinin olmamasına neden olduğunu ve birbirleriyle iletişimlerinin sürdürülmesini engellediğini ifade etmişlerdir.

Vakit yetersizliğinden görüşemiyoruz (T21).

İş ve aile faktöründen dolayı görüşemiyoruz (TZ5).

İş yoğunluğundan görüşmüyoruz (TZ7).

Yani çoğu kişi evli falan olduğu için çok görüşme fırsatı olmuyor (TZ9).

Mezunlar diğer mezunlarla iletişim kopukluğu yaşadıklarını, irtibat hâlinde olmadıklarını ve görüşmediklerini belirtmişlerdir. Birbirleriyle olan paylaşımlarının azaldığını, EPÖ alanıyla ilgili herhangi bir işle uğraşılmamalarından dolayı iletişim kurmadıklarını ve birbirleriyle görüşmeler dâhi alanla ilgili konuşma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar lisansüstü eğitim alan çok fazla öğrencinin olmasının birbirlerini tanımayı engellediği ve çoğu öğrencinin yüksek lisans eğitimlerini tamamlamadan bıraktıkları, doktora eğitimlerine devam etmedikleri için yeterli iletişim kurulamadığını ifade etmişlerdir.

Önceden tanıdığım birkaç kişi hariç diğerleri ile irtibatımız koptu (T1).

İletişim içinde olmadığımız için ve ortak paylaşımlarımızın olmamasından dolayı (T3).

Çok sayıda yüksek lisans öğrencisi alınması ve bunların meslek, şehir, yüksek lisanstan beklentilerinin farklı olması (T9).

Aslında whatsapp grubumuz var ama çok irtibat halinde değiliz (T13).

Bu alanla ilgili herhangi bir şeyle uğraşmıyorum, görüşmem gereken herhangi bir durum yok (T14).

İletişim kopukluğundan dolayı görüşemiyoruz (T21).

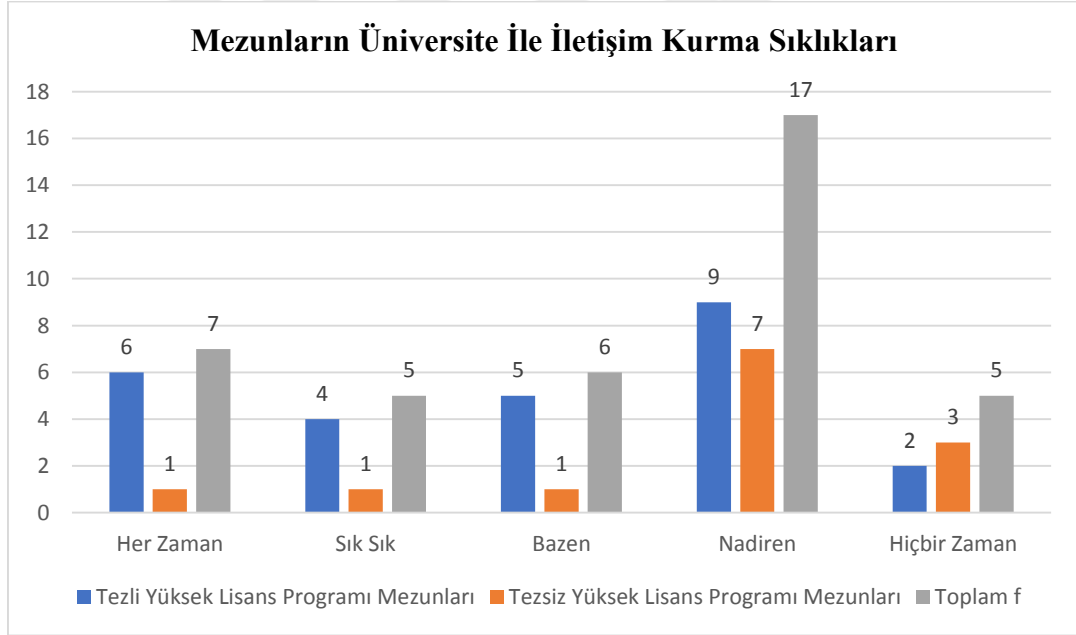
Mezun olduktan sonra paylaşımların azalmasından (TZ7).

5.2.3. Mezunların Üniversite İle İletişimleri

Mezunların üniversite ile olan iletişimleri; üniversite, fakülte, enstitü ve öğretim üyeleri olmak üzere bütün faktörler göz önüne alınarak sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda mezunların görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri; “mezunların üniversite ile iletişim kurma sıklıkları”, “mezunların üniversite ile iletişim kurma yolları” ve “mezunların üniversite ile iletişim kurma nedenleri” olmak üzere üç başlık altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

5.2.3.1. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurma Sıklıkları

Mezunların üniversite ile iletişim kurma sıklıklarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların üniversite ile iletişim kurma sıklıklarına ilişkin görüşleri Grafik 11’de gösterilmiştir.

Grafik 11. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurma Sıklıkları

Grafik 11’de görüldüğü gibi, mezunlar en fazla nadiren ($f=17$) üniversite ile iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Dokuzu tezli ve yedisi tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversite ile nadiren iletişimde bulunduklarını belirtmiştir. Altısı tezli ve biri tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversite ile her zaman iletişimde olduklarını belirtmiştir. Mezunlar, doktora eğitimlerine ve akademik çalışmalarına devam etmelerinin üniversite ile her zaman

iletişimde bulunmalarını sağladığını ifade etmiştir. Beşi tezli ve biri tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversite ile bazen iletişimde bulunduklarını belirtmişlerdir. Dördü tezli ve biri tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversite ile sık sık iletişim hâlinde olduklarını belirtmişlerdir. İkişi tezli ve üçü tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversite ile hiçbir zaman iletişim kurmadıklarını belirtmişlerdir.

Tezli yüksek lisans programı mezunlarının üniversite ile iletişimlerinin tezsiz yüksek lisans programı mezunlarına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin ise tezli yüksek lisans programı mezunları arasında lisansüstü eğitimlerine ve/veya akademik çalışmalarına devam eden yüksek lisans mezunlarının olmasının etkisi olduğu görülmektedir.

5.2.3.2. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurma Yolları

Mezunlara, üniversite ile iletişim kurma yolları sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşlerine yer verilmiştir. Mezunların üniversite ile olan iletişim yollarına ilişkin bulgular Tablo 26’da toplanmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 26. Mezunların Üniversite İle İletişim Yolları

Kodlar	TEZLİ	TEZSİZ
	f	f
Üniversite ile ilgili gelişmeleri web sitesinden ve/veya sosyal medyadan takip ediyorum	19	6
Zaman zaman hocalarımla iletişim (telefon, mail vb.) kuruyorum	16	9
Zaman zaman üniversiteyi/hocalarımı ziyaret ediyorum	13	2
Üniversitede gerçekleşecek etkinlikler vs. için mesaj/mail geliyor	4	3
Üniversitede gerçekleşecek etkinlikleri bireysel çabamla öğreniyorum	3	1
Eğitimim doktora dersleri kapsamında devam ediyor	3	
Üniversitede gerçekleşecek etkinlikleri öğretim üyeleri/personeller vasıtasıyla öğreniyorum	2	3
Üniversitede gerçekleşecek etkinlikleri diğer mezunlar vasıtasıyla öğreniyorum	2	1
Enstitü ile olan iletişimi mail aracılığıyla yapıyorum	2	
Bazı paydaşlarla yüz yüze veya telefon aracılığıyla iletişim kuruyorum, süreci aktarıyorum	1	
Üniversitede gerçekleşecek etkinlikleri afişlerden görüyorum	1	
Öğrencileri bilgilendirici etkinliklere katılıyorum	1	
Öğretim üyeleriyle akademik çalışmalar yaparsam görüşüyorum	1	
Üniversite ile milli eğitim bakanlığının ortak çalışmalarını MEB tarafından bilgilendiriliyorum		1
Hiç bağlantı kurmuyorum	1	6
Toplam	70	32

Tablo 26’da görüldüğü gibi, 19’u tezli ve altısı tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversite ile olan iletişimlerini en fazla üniversite ile ilgili gelişmeleri üniversitenin web sitesinden ve sosyal medya hesaplarından takip ettiklerini belirtmişlerdir.

16'sı tezli ve dokuzu tezsiz yüksek lisans programı mezunu olmak üzere mezunların çoğu öğretim üyeleriyle telefon veya mail aracılığıyla iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca 13'ü tezli ve ikisi tezsiz yüksek lisans programı mezunu üniversiteyi ve öğretim üyelerini ziyaret etmek için üniversiteye gittiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bir mezun akademik çalışmalar yaptığında öğretim üyeleriyle görüşüğünü ve onlardan yardım aldığını belirtmiştir.

Mezunların üniversite ile iletişimlerini sürdürmelerine ilişkin görüşleri incelendiğinde tezli yüksek lisans programı mezunlarının tezsiz yüksek lisans programı mezunlarına göre daha fazla üniversite ile iletişim hâlinde oldukları görülmektedir.

Mezunlar üniversitede gerçekleşecek etkinlikleri ya üniversiteden gelen mesaj veya mail aracılığıyla ya da kendi bireysel çabalarıyla öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Üniversiteden mesaj ya da mail alanlar çoğunlukla üniversitede görev yapmasından kaynaklı olarak bilgi edindiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca üniversitede yapılan etkinliklerden haberdar olan mezunlar, üniversitede görev yapan tanıdık personeller, öğretim üyeleri, doktora eğitimine devam eden öğrenciler veya diğer mezunlar aracılığıyla bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte doktora eğitimine devam eden öğrenciler, üniversiteye gitmeye devam ettikleri için yapılacak etkinliklerden haberdar olduklarını belirtmişlerdir.

Bu ifadelerden farklı olarak bir mezun üniversitede gerçekleşecek olan etkinliklerden afişler aracılığıyla bilgi edindiğini belirtmiştir. Başka bir mezun ise üniversite ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak çalışmalarını MEB tarafından bilgilendirildiğini ifade etmiştir. Hem öğretmen oldukları için MEB bağlantılarının olduğunu hem de lisansüstü eğitim aldıkları için üniversite bağlantılarının olduğunu belirten mezun, bu iki kurumun ortaklaşa yapacağı çalışmalardan sadece MEB sayesinde haberdar olabildiklerini belirtmiştir.

Biri tezli ve altısı tezsiz yüksek lisans programı mezunu ise üniversite ile hiç bağlantı kurmadıklarını belirtmişlerdir. Tezsiz yüksek lisans programından mezun olanların tezli yüksek lisans programından mezun olanlara göre üniversite ile bağlarının yüksek lisans eğitimlerinin bitmesi ile sona erdiği görülmektedir.

5.2.3.3. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurma Nedenleri

Çalışmaya katılan mezunların üniversite ile iletişim kurup kurmama nedenlerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Mezunların görüşleri; “mezunların üniversite ile iletişim kurma nedenleri” ve “mezunların üniversite ile iletişim kurmama nedenleri” olmak üzere iki alt başlık altında toplanmış ve incelenmiştir.

5.2.3.3.1. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurma Nedenleri

EPÖ yüksek lisans programından mezun olanların, üniversite ile iletişim kurma nedenlerine ilişkin görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri; “akademik ilişki”, “üniversite ile iş birliği yapma” ve “üniversiteye aitlik hissetme” olmak üzere üç tema altında incelenmiştir.

5.2.3.3.1.1. Akademik İlişki

EPÖ yüksek lisans programından mezun olanlar üniversite ile akademik anlamda iletişimlerini (f=26) devam ettirdiklerini belirtmişlerdir. Mezunların üniversite ile iletişim kurma nedenlerine ilişkin görüşleri Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. Mezunların Üniversite İle Akademik İlişkisi

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Doktora eğitimine devam edilmesi/dersler kapsamında üniversiteye gidilmesi	8	Tezli yüksek lisans programına devam edilmesi	1
Öğretim üyelerinden edinilen bilgilerin öğrencileri aydınlatması	4	Danışman öğretim üyesinden uzman görüşü alınması	2
Danışman öğretim üyesinden uzman görüşü alınması	2	Danışman öğretim üyesinden lisansüstü eğitimler hakkında bilgi edinilmesi	1
Danışman öğretim üyesinin yapılacak çalışmaları desteklemesi, yardımcı olması	2	Danışman öğretim üyesinden program hakkında bilgi edinilmesi	1
Üniversitede yapılan programlara/etkinliklere/seminerlere katılması	2	Üniversitede yapılan programlara/etkinliklere/seminerlere katılması	1
EPÖ alanına karşı ilginin fazla olması	1	Araştırmaların takip edilmesi	1
Toplam	19	Toplam	7

Tablo 27’de görüldüğü üzere, mezunlar üniversite ile iletişimlerini en fazla akademik bir ilişki içerisinde gerçekleştirdikleri görülmektedir. Tezli yüksek lisans mezunları üniversite ile olan akademik ilişkilerini en fazla doktora eğitimlerine devam ettikleri ve doktora dersleri kapsamında üniversite ile etkileşim hâlinde olduklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte tezsiz yüksek lisans programı mezunları da tezli yüksek lisans programına geçiş yaptıkları için üniversite ile iletişimlerini sürdürdüklerini belirtmişlerdir.

Doktora olmasaydı hocalarla görüşemezdik herhalde. Danışmanımızla ara ara görüşürdük. Doktoraya devam etmeyen insan akademik çalışma yapar mı, görüşür mü bilmiyorum. Kendi hocamızla çok görüşüyoruz ama doktora yapmayanlar etrafımdakilere baktığımda görüşmüyor (T4).

Doktora için geliyorum hafta da iki-üç kere (T5).

Doktora programına devam ediyorum. Özel öğrenci olarak ders aldım, hiç iletişimimi kesmedim, onun için sıklıkla devam ediyor iletişimim (T6).

Aynı programın tezli programına kayıt yaptırdığım için üniversite ile her zaman iletişime geçiyorum (T10).

Mezun olduktan sonra belli bir aradan sonra tekrar doktora sürreci ile üniversite personeli ile sürekli iletişim kuruyoruz (T21).

Burada derslerimiz oluyor, doktora dersleri kapsamında geliyoruz onun dışında zamanımız olmuyor (T24).

Mezunlar, öğretim üyeleri ile akademik olarak ilişkilerini devam ettirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin öğrencileri bilgileriyle aydınlattıkları için iletişimlerinin devam ettiğini belirtmişlerdir. Öğretim üyelerinin yapılacak çalışmalarda öğrencileri destekleyerek yardım ettikleri, uzman görüşü ve fikir alışverişinde bulunduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, danışman öğretim üyelerinden lisansüstü eğitimler ve program hakkında bilgi edinildiğini ifade etmişlerdir.

Benim sadece danışmanım ilerde başka bir çalışma yapmak istediğimde onun kapısını çalabileceğimi biliyorum. Hali hazırda makale çalışmam var, hangi yolu izlemeliyim diye şu sıralar onunla ilerliyorum, birde işte ben doğum yapıcam değişecek ama yine ilerde ben çalışma yapınca yine gelebilirim (T2).

Hocalarla diyalogum iyi, onlarla görüştüğüm zaman kendimi daha yenilenmiş hissediyorum açıkçası. Fikir alışverişi yapabiliyoruz, bazen sohbet ediyoruz, dolayısıyla bu bana iyi geliyor. Daha çok hocaları ziyaret yoluyla ya da bazı sorularım varsa mail yoluyla da bilgi aldığım oluyor hocalardan (T6).

İlişki değil de mentör olarak görürse, mesela siz ne güzel diyorsunuz hocam beni yönlendirdi diye. Hani yaştı, dünya görüşüydü, bireysel yetkinlik düzeyi herkesin farklı ama sizin akademik olarak benden bilginiz tabiki o kadar benden çok çok fazladır ki ben tabiki beni her zaman yönlendirmenize hiç gıcık olmam buna aksine mutlu olurum, neden çünkü siz benim danışmanımsınız ve beni istediğiniz gibi yönlendirmelisiniz (T9).

Hocalarla diğer öğrencilerin çalışmalarına yardım için iletişim devam ediyor (T12).

Bölümde okurken hazırladığım projeyi yayınlıyacağız. Bu yüzden danışmanımla görüşme saatleri ayarlıyoruz (T20).

Makale yazıyorum. Bu yüzden zaman zaman hocalarımla desteğine ihtiyacım oluyor. Ben çok iletişimliyim özellikle danışmanımla tezi beraber makaleye çevirdiğimiz için şu an hâlâ konuşuyoruz yani. Diğer hocalarımdan da destek alıyorum. Hani hala aktif bir bağlantım var ama hani bu süreçlerden sonra nasıl bir bağlantım olur orasını bilemiyorum (T24).

Danışman hocam hep diyor benim kapım hep açık, mezun olsanız da yayın yapmak isterseniz, herhangi bir araştırma yapmak isterseniz ben burdayım, birlikte yapabiliriz diye bu açık kapıyı bıraktığı için tabi arada onun da kapısını tıklatabiliyoruz (T26).

Üniversite ve kendi bölümüm hakkındaki gelişmeleri takip etmek amacıyla her zaman iletişim halindeyim. Bugün bölümde yaşanan bir değişim belki ileride tekrar eski haline döndürülebilir veya dün yaşanan bir değişim bugün yerini başka bir değişime bırakabilir. Bu nedenle üniversitemizle her zaman iletişim halinde kalmayı tercih ediyorum (TZ2).

Akademik çalışmalar yaparsak görüşürüz. Siz isteyince hoca veriyor. Herkes aynı yerde olmuyor bazen çocuk neye ihtiyacı olduğunu bile bilmiyor ama sen de ne istediğini biliyorsan bütün hocalar yardımcı olur. Hangi alanda ilerlemek istiyorsan hangi alanda ilerlemeye ihtiyacın varsa sana o kapıyı açıyorlar (TZ5).

Araştırmaları takip ediyorum (TZ12).

Mezun olan öğrenciler, üniversitede yapılan programlara, etkinliklere ve seminerlere katılım sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu sayede, üniversite ile bağlarını koparmamaya ve gelişimlerini devam ettirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Etkinliklere katılıyorum (T23).

Üniversitenin, MEB 'le beraber yaptıkları okulun gönderdikleri seminerlere katılıyoruz (T4).

Eğitim etkinlikleri nedeni ile (T19).

Okullara yönelik seminer düzenlediği zaman gitme durumumuz oluyor (TZ7).

5.2.3.3.1.2. Üniversiteye Aitlik Duygusu Hissetme

Mezunlar üniversiteye aidiyet duygusu hissettikleri için (f=24) üniversite ile iletişimlerini sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Mezunların üniversiteye aitlik hissetmelerine ilişkin görüşleri Tablo 28'de sunulmuştur.

Tablo 28. Mezunların Üniversiteye Aitlik Duygusu Hissetmeleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Öğretim üyeleri ile iletişim halinde olunması	5	Öğretim üyeleri ile iletişim halinde olunması	1
Üniversitenin/öğretim üyelerinin ziyaret edilmesi	4	Üniversitenin/öğretim üyelerinin ziyaret edilmesi	2
Üniversitenin bir parçası olduğunun hissedilmesi	3	Üniversitenin web sitesinin takip edilmesi	1
Üniversite personeli olunması/üniversitede görev yapılması	3		
Üniversitede çalışan personellerin tanınması ve bu yüzden daha duyarlı olunması	3		
Üniversitedeki gelişmelerin takip edilmesi	1		
Üniversitenin web sitesinin takip edilmesi	1		
Toplam	20	Toplam	4

Tablo 28'de görüldüğü gibi, mezunların üniversite ile iletişimlerinin genel olarak devam etmesinin bir diğer gerekçesi üniversiteye aidiyetlik hissetmelerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. mezunlar en fazla öğretim üyeleriyle iletişim halinde olduklarını, öğretim üyeleri ile diyaloglarının iyi olduğunu ve sohbetlerinden keyif alındığını belirtmişlerdir. Bu sebeple mezunlar, üniversiteyi ve öğretim üyelerini ziyaret ettiklerini ifade etmişlerdir.

Benim sadece danışmanımla ilişkim var ve zaten telefonda da sürekli irtibat kuruyoruz. Diğer hocalarla maalesef sürekli bir ilişkimiz, iletişimimiz olamadı ama Twitter'dan takip ediyorum (T2).

Üniversiteye gittiğimde genellikle öğretmenleri görmek istiyorum (T4).

Sonuçta burası benim yuvamdı, ben lisansüstü eğitimi uzmanlık alanımı burda aldım ve buradaki paydaşlarla hiçbir zaman bağımlı koparmazdım (T6).

Hocanın kendisiyle de alakalı bir şey bu bazı tanıdığım hocalar var öğrencileriyle görüşüyorlar öğrenciler onların evine geliyor ya da kafelerde yemek de yiyorlar ve burada sadece günlük sohbetler de yapılmıyor. Tabi hocaların tabiatları tutumları farklı olur (T8).

Buradaki hocalarla iletişimimizde bir sıkıntı olmuyor. Başka üniversiteye baktığımızda hocalar daha resmi ve daha ulaşamaz. Biz bütün hocalarımıza daha rahat ulaşabiliyoruz. Sen bundan sonra buraya nasıl gidersin diye gösteriyor hocalar. Hocaların sana yol göstermesi etkili. Bakış açınızı arttırıyor (T14).

Ben danışman hocamla konuşuyorum onun dışında üniversite ile gidip gelmiyorum. Danışman hocamla da yani nasılsın, iyi misin ya da burada hareketlilik var mı ya da geçebilirsem nasıl geçebilirim tezliye yani bununla ilgili sorular soruyorum (T16).

Sık sık iletişim içerisindeyim yani dersler olsun, dersleri geçiyorum hocalarımın hatırlarını sormak için bile okula gidip özellikle kapılarını çaldığım oluyor. Bölüm hocalarım benim için oldukça değerli. Bana çok şey kattılar ve hiçbir işim olmasa dahi selam vermek için bile onları görmek beni aydınlatıyor. En ufak bir görüşme bana değer katıyor. Benim için hepsi ayrı ayrı değerli insanlar, bir doğum günlerini hatırlamak bile benim için çok önemli, o kadar değer veriyorum hepsine. Bir şekilde onların yanında olmak bile bana mutluluk ve huzur veriyor, yani onlardan bir bilgi öğrenmek, bir cümle kendime kazandırmak benim için çok önemli, o yüzden bir şekilde kendileriyle iletişim kurma fırsatını kendim oluşturmaya kurmaya çalışırdım en azından (T23).

Hocaları ziyaret ediyorum veya telefonla iletişim sağlıyoruz açıkçası (T24).

Danışman hocamı ziyaret sebebiyle yani eski hocalarımı görmek için gidiyorum, sonuçta hepsi o koridordalar ve bir tıkla kapılarını tıklayıp merhaba diye iletişimimiz oluyor, onun dışında danışmanımızla da bağımlı koparmıyoruz. O hep diyor benim kapım hep açık, mezun olsanız da ben burdayım (T26).

Beklediğimin çok daha fazlasını gördüm. Ben sadece burada dersleri alır geçerim zannediyordum ama hocalarım bana anne, baba, kardeş gibi yaklaştı. Yani bir telefon açıp derdimi onlara anlatabilecek seviyedeyim ben, onların da öyle olduğunu düşünüyorum. mesela sizin yaptığınız çalışma için danışmanınız bizzat benimle iletişime geçti. Yani gerçekten burada akademik bir aile gibiyiz. Hocayla öğrenci arasında bir mesafe var mı, tabiki incecik de olsa bir duvar olacak, onlar bizi kendileri gibi görüyorlar. Biz artık onlarız, onlar da biz (T27).

Mezun olan öğrenciler eğitim gördükleri üniversitenin bir parçası olarak kendilerini gördüklerini, üniversitenin bir yuva sıcaklığında olduğunu düşündüklerini ve bu sebeple üniversiteye karşı aidiyetlik duygularının geliştiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca üniversitede personel olarak görev yapılması ve üniversitede çalışan personellerin tanınması, mezunların üniversiteye karşı bağ kurmalarını ve yapılan çalışmalara karşı daha duyarlı olmalarını sağladıklarını belirtmişlerdir.

Zaten üniversite personeli olduğum için birimle iletişimim sürekli olarak devam ediyor, ben zaten burada çalıştığım için, burada görev yaptığım için her halükarda bu birim,

diğer birimler yani burada olan herkesle iletişimim her daim var. Bir parçası hissediyorsun (T4).

Çok sık iletişim kuruyorum. Şöyle ki ben zaten üniversite personeliyim. Sosyal Bilimlerdeki iletişimi genellikle mail aracılığıyla yapıyorum, telefonlarda çok çıkmadıkları için daha çabuk cevap veriyorlar (T6).

Çevremde çok kişi var burada çalışan, o yüzden daha duyarlı davranıyor olabilirim. Çünkü en azından işleyişini, süreci bildiğim ya da hasbalkader de olsa hocaları tanıdığım için tabiki düzenlenen bir konferansa vs. katılmak için görevli oluyorum (T7).

Benim eşim üniversitede olduğu için mesela tiyatro oluyor tiyatrosuna gidiyorum mesela eşimle birlikte ya da o tarz bir şeyler olduğu zaman takip etmeye çalışıyorum. Böyle bir panel ya da bir konferans olduğu zaman bu tip şeyler varsa elimden geldiğince takip etmeye çalışıyorum, çocuklarda müsait olursa artık (T16).

Eşim üniversitede öğretim üyesi olduğu için (TZ3).

Mezunlar, üniversitedeki gelişmeleri ve üniversitenin web sitesini takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Ben her gün sosyal medyada üniversitenin sayfasını takip ediyorum ya da direkt üniversitenin kendi web sayfasına girerek yeni ne var bugün ne etkinlik var diye öğrenebiliyorum ve arkadaşlarıma da aktarıyorum. Hani buna bakmayı ben adet edinmişim sürekli benim bilgisayarımda açıktır üniversitenin web sayfası, zaman zaman onu yenilerim ve bakarım acaba yeni olan ne diye. Genelde duyurulara bakarım, bu şekilde bu süreci götürüyorum (T6).

Sosyal medyadan üniversitenin hesaplarını takip ediyorum ve etkinliklerden de bu şekilde haberdar oluyorum (T13).

Ara sıra web sitesini takip ediyorum yani en son kuzenimle girmiştim üniversite yüksek lisansı için, onun için yani kullanıyorum (T16).

Web sitesini sürekli takip etmeye çalışıyorum, o da şundan dolayı yüksek lisans mezuniyetimde işte kendi formlarımız, kendi tez yazma klavuzlarımız, ne biliyim işte doktora öğrencisi olma aşamasında yapmam gereken işte düzenlemem gereken evraklar olsun ya da işte gerçekten bir sempozyum vs var mıdır onları incelemek adına günde bir kere bakıyorumdur (T22).

Üniversitenin kendi web sitesine ara sıra girip bakıyorum (TZ3).

5.2.3.3.1.3. Üniversite İle İş Birliği Yapma

Yüksek lisans programı mezunları üniversite ile iş birliği yaptıklarını (f=23) belirtmişlerdir. Mezunların üniversite ile iş birliği yapmalarına ilişkin görüşleri Tablo 29'da sunulmuştur.

Tablo 29. Mezunların Üniversite İle İş Birliği Yapmaları

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Bilgi alınması (kayıt, öğrenci işleri vb.)	4	Bilgi alınması (transkrip alınması, lisansüstü eğitimler hakkında bilgi almak vb.)	3
İhtiyaç duyulduğunda iletişime geçilmesi	3	İhtiyaç duyulduğunda iletişime geçilmesi (kütüphane, hastane vb.)	1
Telefon aracılığıyla görüşülmesi	2	Öğretim üyeleri aracılığıyla öğrencilerin çalışmalarına yardım edilmesi	1
Milli eğitim bakanlığı ile üniversitenin birlikte yaptığı çalışmalara katılınması	2	Danışman öğretim üyesinden üniversite hakkında bilgi edinilmesi	1
Bir sorun olduğunda üniversite personellerinden yardım alınması	2		
Bir sorun olduğunda üniversiteye yardımcı olunması	2		
Lisansüstü eğitim sürecinde üniversite ile iş birliği yapmanın gerekmesi (bakanlık-öğretmen-üniversite işbirliği)	1		
Üniversitenin daha çok bir aracı görevi görmesi	1		
Toplam	17	Toplam	6

Tablo 29’da görüldüğü üzere, mezunlar genel olarak üniversite ile iş birliği yaptıklarından dolayı iletişimlerini devam ettirdiklerini ifade etmişlerdir. Mezunlar en fazla üniversiteden bilgi almak (öğrenci işleri, kayıt işlemleri, transkript alınması, lisansüstü eğitimler hakkında bilgi edinilmesi vb.) için üniversite ile iletişim hâlinde olduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler bir sorunla karşılaştıklarında üniversite personellerinden yardım aldıklarını ve gerektiğinde onların da üniversiteye yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mezunlar, ihtiyaç duyduklarında (kütüphane, hastane vb.) üniversite ile iletişime geçtiklerini belirtmişlerdir. Genel olarak telefon aracılığıyla üniversite ile iletişime geçtiklerini belirtmişlerdir.

Bir kere transkriptimi almak için. Sadece bilgi almak için (T4).

Ben bu süreci götürebilmek için burayla iş birliği yapmak zorundayım, çünkü buraya yine ihtiyacım olacak. Bu bir zorunluluk değil aslında benim için bir istek (T6).

Kayıt, öğrenci işleri vs. için (T8).

Üniversiteyle ben her gün iletişimdeyim. Gerek öğreti üyesi gerek hocalarım gerek üniversitenin diğer paydaşları olsun, zaman zaman enstitü ile ya da enstitü sekreteri ile ki beni çok iyi tanır artık. Sık sık hatta her gün iletişimdeyim. Yani bir şekilde onlara ulaşabiliyorum, bir şekilde bir sorun olduğunda yöneltebiliyorum ya da onların bana sorusu oluyor bana yöneltebiliyorlar, bu şekilde süreci ilerletebiliyoruz (TZ2).

Gerek duyduğumda öğrenmek istediğim sorunun cevabı için arıyorum (TZ9).

Mezunlar MEB’de öğretmen oldukları için MEB ile üniversitenin ortak olarak yaptıkları çalışmalara katıldıklarını belirtmişlerdir. Mezunlar bu çalışmalardan MEB aracılığıyla haberdar olduklarını ve MEB aracılığıyla katıldıklarını vurgulamışlardır. Ayrıca

mezunlar, lisansüstü eğitim sürecinde öğretmen, üniversite ve bakanlığın iş birliği yapmasının gerektiğini belirtmişlerdir.

Genel olarak süreci düşünecek olursak bakanlık, öğretmen ve üniversite işbirliği denen bir sistem bir olgu var her ne kadar da çok hayata geçmese de, yine devam ettirirdim yani severek (T5).

MEB'e bağlı merkez içinde çalışan bir öğretmenim yani üniversiteyle milli eğitim ortak çalışmalar yaptığından katılıyorum (T7).

Milli Eğitimle beraber yaptıkları okulun gönderdiklerine katılıyoruz. Diğer türlü vaktimiz olmuyor zaten. Milli Eğitim zorla gönderiyor, hizmet içi eğitim yapıyor, okulla birlikte ortak yapıyor mecburen gidiyoruz (TZ5).

Mezunlar, öğretim üyeleri aracılığıyla öğrencilerin çalışmalarına yardım ettiklerini ve öğretim üyelerinden üniversite hakkında bilgi edindiklerini belirtmişlerdir.

Yüksek lisans eğitimim bittikten sonra bu ve benzer biçimde tarafımıza yönlendirilen öğrenci arkadaşlara yardımcı olabilmek için iletişime geçiyoruz (T18).

5.2.3.3.2. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurmama Nedenleri

Mezunların üniversite ile iletişim kurmama nedenlerine (f=38) ilişkin görüşleri sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşleri incelenmiştir. Mezunların görüşleri Tablo 30'da sunulmuştur.

Tablo 30. Mezunların Üniversite İle İletişim Kurmama Nedenleri

TEZLİ		TEZSİZ	
Kodlar	f	Kodlar	f
Yeterli vaktin olmaması	5	İhtiyaç hissedilmemesi	6
İhtiyaç hissedilmemesi	4	Üniversiteye aidiyet duygusunun hissedilmemesi	1
Üniversiteye aidiyet duygusunun hissedilmemesi	4	Üniversite ile bağlantının olmaması/iletişim kopukluğu	1
Üniversite ile bağlantının olmaması/iletişim kopukluğu	2	Özel hayatın yoğun olması	1
Öğretim üyeleriyle iletişim sağlanamaması	2	İş hayatının yoğun olması	2
İş hayatının yoğunluğu	2	Üniversite kütüphanesinin yeterli olmaması	1
Alanla ilgili herhangi bir işle uğraşılması	1	Üniversitenin web sitesinde yeterli dokümanın olmaması	1
Doktora devam edilmemesi	1	Faklı şehirde olunması	1
Üniversitede yapılacak çalışmalarda aktif olarak görev alınmak istenildiği halde üniversiteden böyle bir talebin gelmemesi	1		
Faklı şehirde olunması	1		
Alandaki arkadaşlıkların bireysel kanallar ile yürütülmesi	1		
Toplam	24	Toplam	14

Tablo 30'da görüldüğü üzere, mezunlar genellikle üniversite ile iletişim kurma ihtiyacı hissetmediklerinden dolayı üniversite ile iletişimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

İşim hiç olmuyor. İnternet ağını ya da alt yapısını çok kullanmıyordum, kütüphaneyi çok kullanmıyordum nadirdi, o yüzden üniversite bittikten sonra herhangi bir iletişim ihtiyacı duymadım (TZ1).

İhtiyaç hissetmiyorum (TZ2).

Yani ne bileyim ihtiyaç hissetmiyorum açıkçası, buradaki konserlere, seminerlere, halk oyunlarına falan katılmak bilmiyorum ihtiyacım yok yani (TZ5).

Mezunlar yeterli vakitlerinin olmadığından, iş ve özel hayatlarının yoğunluğundan dolayı üniversite ile iletişime geçilmediğini belirtmişlerdir.

Kendi diğer işlerimin yoğunluğundan (T3).

İş yoğunluğundan görüşemiyorum (TZ4).

Ailevi etkenler, çocuk faktöründen dolayı (TZ6).

Mezun olan öğrenciler, eğitimleri süresince üniversiteye karşı aidiyet duygularının oluşmadığını ve eğitimlerinin bitişyle birlikte üniversite ile bağlantılarının, iletişimlerinin koptuğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim üyeleriyle de iletişim sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir.

Mezun olduktan sonra iletişim kurmuyorum (T1).

Üniversite lisans öğrencilerine yönelik daha çok bu anlamda sosyal aktivite düzenliyor bence. Yüksek lisans öğrencisi hani şey, kendisini bile çok ait hissedemiyor. Öyle bir aidiyet hiç oluşmadı ya da biz hiç hissetmedik. Çok ev ortamı olmadı. Biraz soğuttu yani. Yüksek lisansta yani bence lisansüstünde böyle bir eksiklik var (T2).

Hocalarla hiçbir paylaşımımız yoktu çünkü yerimiz yoktu. Bizim ne yüksek lisans derslerimiz vardı ne de şurada bank bile yoktu. Biz ayakta bekliyorduk ya da tam ders dakikasında gelip bittiği anda da gidiyorduk. Ne üniversite ortamında yani kampüs ortamında hocalarla ortak bir paylaşımımız olmuyordu. Birbirimizle bile olmuyordu (T3).

Mezun olduktan sonra iletişim kurmuyorum (T4).

Danışman hocam dışında diğer hocalarla merhaba ben geldim gidiyorum şeklinde yüzeysel görüşürüz. Sürekli bir ilişkimiz, iletişimimiz olamadı. Daha çok öküzdü ortaklık bozulduya döndü olay (T16).

Mezun olalı kısa bir zaman geçti. Bu şekilde üniversite de hayatımdan yavaş yavaş çıkmaya başladı (T20).

Üniversite lisans öğrencilerine yönelik daha çok bu anlamda sosyal aktivite düzenliyor bence. Yüksek lisans öğrencisi hani şey, kendisini bile çok ait hissedemiyor. Öyle bir aidiyet hiç oluşmadı ya da biz hiç hissetmedik. Kendi sınırlı imkanlarımızla yani iletişim kurmaya çalışıyoruz. Yani üniversite bu konuda bize çok ev ortamı olmadı (T26).

Üniversiteyle bir bağlantım yok (TZ13).

Üniversite ile iletişim kurmadıklarını belirten mezunlar, alanla ilgili bir işle uğraşmadıkları ve doktora eğitimlerine devam etmediklerini ifade etmişlerdir. Buna rağmen

mezunlar üniversitede yapılan çalışmalarda aktif olarak görev almak istediklerini ancak üniversiteden böyle bir talebin gelmediğinden yakınmaktadırlar.

Doktoraya devam etmediğim için görüşemiyorum (T1).

Bu alanla ilgili herhangi bir şeyle uğraşmıyorum (T15).

Dodson ve Benson, (2010), Moll ve O'Brien, (1987) ve Sturgill, (2013) mezunların genel olarak üniversite ile bağlarını devam ettirme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan EPÖ mezunları da, bu çalışma aracılığıyla onlarla iletişime geçilmesinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında birlikte işbirlikli çalışmalar yapma, programın öğrencilerini bilgilendirmek amacıyla mezunları derslere, sunumlara davet etme, deneyimlerinden faydalanma gibi uygulamalar, mezun-kurum ilişkileri ve programın kalitesi açısından önemli faydalar sağlayacaktır (Kalaycı ve Öztürk, 2018: 77-103).

Üniversitenin kütüphanesinde ve web sitesinde yeterli doküman olmamasından dolayı mezunlar üniversite ile etkileşimde bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Alanımızla ilgili, eğitimle ilgili üniversitede benim işime yarayacak dokümanlar yok, o yüzden siteyi kullanmıyoruz, genelde kendi işime yarar siteleri kullanıyoruz dokümanlar için (TZ1).

Bazı mezunlar üniversitenin bulunduğu şehirden farklı bir şehirde yaşadıkları için üniversite ile iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir.

Düzce'de, üniversitesinin bulunduğu şehirde ikamet etmediğim için görüşemiyorum (T1).

5.2.5. Mezunların Kurumdan Beklentileri

Mezunlara, üniversitenin mezunlar ile olan iletişiminin güçlü tutulması adına kurumdan beklentilerinin neler olduğu sorulmuş, verilen cevaplar doğrultusunda görüşlerine yer verilmiştir. Mezunların görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 31'de toplanmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 31. Mezunların Mezunlar ile İletişimi Güçlü Tutmak için Kurumdan Beklentileri

Kodlar	TEZLİ f	TEZSİZ f
Mezunlar ile üniversitede/fakültede yapılacak sosyal, kültürel ve akademik etkinliklerin duyurulması amacıyla yönelik bir iletişim ağı olmalı	20	11
Mezun izleme sistemi oluşturulmalı	10	3
Mezunlar, öğrencileri bilgilendirmek üzere üniversiteye davet edilmeli	9	6
Mezun toplantıları düzenlenmeli	9	5
Mezunlar için bir sosyal medya hesabı açılmalı	8	6
Mezunlar için bir web sitesi hazırlanmalı	8	3
Mezun derneği kurulmalı	4	1
Mezun oldukları YL programını sadece bir araç olarak görülmemesi adına mezunlar aktif halde akademik hayatta tutulması için bilimsel çalışmalara koşulmalı	1	
Mezunlar günü olmalı		1

Tablo 31’de, mezunların mezunlar ile iletişimlerini güçlü tutabilmeleri için kurumdan en fazla beklentilerinin mezunlar ile üniversitede/fakültede yapılacak sosyal, kültürel ve akademik etkinliklerin duyurulması amacıyla yönelik bir iletişim ağı olmalı (f=31) oluşturulması olduğu görülmektedir. Mezunlar yapılan etkinliklerden haberdar olamadıklarından ve bu nedenle iletişim sağlayabilecekleri bir ağın oluşturulması gerektiğini belirtmişler ve bu sayede etkinliklere katılımlarının artacağını ifade etmişlerdir.

Mezunların üniversiteden beklentilerine bakıldığında çoğu mezunun; mezun izleme sistemi oluşturulması, mezunların deneyimlerini öğrencilerle paylaşabilmeleri adına üniversiteye davet edilmeyi beklediklerini ifade etmişlerdir. Baqutayan ve arkadaşlarının (2019) yaptığı benzer bir çalışmada da, yükseköğretim kurumlarının lisansüstü eğitim alan öğrencilerin yaptıkları çalışmaları sunup tanıtabilecekleri bir etkinlik düzenlenmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bu sayede hem yapılacak akademik çalışmaların artışı hem de öğrencilerin birbirleriyle etkileşimlerinde artış gerçekleşebileceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte mezunlar; mezun toplantıları düzenlenmesi, mezunlar için bir sosyal medya hesabı açılması ve mezunlar için bir web sitesi hazırlanmasına yönelik kurumdan beklentilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın alt amaçlarından elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara yer verilmiş ve bu sonuçlara dayalı olarak öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmanın alt amaçlarından elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

6.1.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ yüksek lisans programı mezunlarının; lisansüstü eğitim alma amaçları ve bu amaçların gerçekleşme durumları, lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin mesleki ve kişisel gelişimlerine katkısı, akademik çalışmalarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlara yer verilmiştir.

6.1.1.1. Mezunların Lisansüstü Eğitim Alma Amaçlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın sonuçlarına göre mezun olan öğrenciler eğitim bilimleri alanında gelişim, mesleki gelişim, kişisel gelişim ve akademik kariyer gelişimi gibi beklentilerle lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Mezunlar eğitim alanında gelişim, mesleki gelişim ve kişisel gelişim kavramlarının birbirlerine çok yakın ve birbirleriyle iç içe geçmiş ifadeler olduklarını belirtmişlerdir. Bu ifadelerin bir zincirin birbirlerini tamamlayan birer parçası gibi gördüklerini ve birbirleriyle ilişkili konular olduklarını belirtmişlerdir. Kişisel gelişim kavramını en genel ifade olarak ele aldıklarını, mesleki gelişim ve eğitim alanında gelişim kavramlarını ise kişisel gelişimin alt basamakları olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda mezunların eğitim bilimleri, program geliştirme, öğrenme ve öğretme sürecinin etkililiği, öğretmenlik mesleğinin gelişimi vb. alanlarda kendilerini geliştirmek istedikleri ve bu amaçla lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir.

Araştırmada, tezli yüksek lisans mezunlarının çoğunun akademik anlamda gelişmek ve akademik kariyer yapmak için lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Mezunların yüksek lisans programını akademik anlamda gelişimleri için bir başlangıç olarak gördükleri belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin, doktora programına devam edip akademik yapıyı sürdürmek ve üniversitede kadro almak istedikleri sonucuna varılmıştır. Bu görüşü belirten mezunlar, tezsiz yüksek lisans programlarının akademik kariyer yapmak için yeterli olmadığından dolayı özellikle tezli yüksek lisans programını tercih etmiştir. Ayrıca yüksek

lisans programından mezun olanlar çeşitli araştırmalar yapıp bilime katkıda bulunmak istedikleri sonucu elde edilmiştir.

Tezsiz yüksek lisans mezunları ise hâlihazırda öğretmenlik yaptıklarından dolayı daha çok öğretmenlik mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Araştırmada mezunların mesleklerinde daha etkili olmak, öğretme sürecinde daha verimli olmak, öğretmenlik mesleğindeki gelişmeleri yakından takip edebilmek ve mesleki bakış açısı geliştirmek için lisansüstü eğitim aldıklarına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca mezunların, mesleki kariyer gelişimlerini sağlamak için de lisansüstü eğitimi aldıkları görülmektedir. Mezunlar mesleki kariyer gelişimleri ile hem öğretmenlik mesleklerine uzman olarak devam edebilecekleri hem de maaş artışı elde edecekleri belirlenmiştir. Öğretmenlik meslekleri gereği kendi branşlarının öğretim programlarına hâkim olmaları gerektiği; ancak öğretmenlerin lisans eğitimlerinde öğretim programlarına yönelik yeterince bilgi edinemedikleri sonucu elde edilmiştir. Buna ek olarak, çoğu öğretmenin öğretim programlarında yapılan program geliştirme çalışmalarından haberdar olmadıkları belirlenmiştir. Araştırmanın önemli bir sonucu öğretmenlerin lisansüstü eğitime başlamadan önce kendi branşlarına ait öğretim programının içeriği hakkında bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin öğretim programları hakkında daha fazla bilgi edinmek, program okur yazarı olmak ve edindikleri bilgiler doğrultusunda öğretim programlarını daha bilinçli bir şekilde uygulayabilmek için tezsiz yüksek lisans eğitimi aldıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin lisans ve pedagojik formasyon eğitimlerinde eğitim-öğretim programlarına ilişkin daha ayrıntılı bilgi verilmesini ve verilen eğitimin tekrar değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Mezunların yüksek lisans eğitimi almalarının bir diğer amacının eğitim bilimleri alanına ilgi duymaları ve eğitim alanındaki gelişmelerden haberdar olmanın öğretmenlik mesleklerine katkıda bulunması olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre mezunların lisans eğitimlerinde edindikleri eksik bilgileri gidermek ve eğitim alanında daha fazla bilgi sahibi olmak, eğitim alanında gerçekleşen gelişme ve değişimleri takip ederek kendilerini güncel tutmak istedikleri için lisansüstü eğitim aldıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca mezunlar EPÖ lisansüstü eğitim programının pek çok alana hitap ettiğini düşündükleri için bu alanda lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte üniversitelerin eğitim fakültelerinden mezun olmayan öğretmenlerin pedagojik formasyon eğitimi sürecinde aldıkları eğitimin, eğitim alanına olan ilgilerinin arttığı ve bu durumun lisansüstü eğitim almaya karar verdiklerine neden olduğu da dikkat çeken başka bir sonuçtur. Mezunların pedagojik formasyon eğitimleri sürecinde öğretim üyeleri ile birlikte çalışmalar yaptıkları ve bu

Çalışmaların lisansüstü eğitimle birlikte devam etmesini istedikleri için lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca mezunların eğitim bilimleri alanında çalıştıklarında başarı duygusu hissettikleri ve araştırma yapmaya meraklı oldukları için lisansüstü eğitim aldıkları sonucu elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre kişisel gelişimleri için lisansüstü eğitim alan mezunların lisans eğitimlerinde kazandıkları bilgi ve becerilerin körelmesini engellemek, bilgilerini güncel tutmak ve bu sayede kendilerini yenilemek, eğitim alanındaki gelişmelere uyum sağlayabilmek ve gündemi takip etmek istedikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte bilgi birikimlerini arttırarak, farklı alanlarda kendilerini geliştirerek daha donanımlı bireyler olmak istedikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca farklı bir deneyim elde etmek lisansüstü eğitimini deneyimlemek istedikleri için lisansüstü eğitim aldıkları belirlenmiştir. Lisansüstü eğitimin nasıl bir süreç olduğunun merak edildiği, lisansüstü eğitim alan öğrencilere ve akademisyenlere özenildiği için lisansüstü eğitim alındığı belirlenmiştir.

Araştırmada mezunların lisansüstü eğitimle; askerliği tecil ettirmek, farklı bir çevre oluşturmak ve yeni bir ortamda bulunmak, Milli Eğitim Bakanlığının okullarda çalışan öğretmenlere özel olarak sunduğu protokolden faydalanmak, yüksek lisans eğitiminin ileriki dönemlerde öğretmenlere için zorunlu eğitim kapsamında yer alacağını düşündükleri, aileleri tarafından teşvik edilmek, kendilerinin ve diğer öğretmenlerin mesleki sorunlarına ilişkin daha etkili çözüm üretebilmek, lisansüstü eğitim alındığı gerekçesiyle öğretmenlik yapılan şehirden eğitim alınan şehre tayin olabilmek amacıyla oldukları belirlenmiştir.

Bu gerekçelerden farklı olarak bazı mezunların lisansüstü eğitim alma amaçlarının olmadığı ve yüksek lisans programına bilinçsiz bir şekilde başladıkları belirlenmiştir. Ayrıca bilinsiz bir şekilde yüksek lisans eğitimi almaya başlayanların yüksek lisans eğitimlerini tamamlayamadıkları görülürken bir yandan da alana ilgi duymaya başlayıp doktora eğitimine devam etmeyi düşünen bir kesimin olduğu da belirlenmiştir.

6.1.1.2. Mezunların Lisansüstü Eğitim Alma Amaçlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, lisansüstü eğitimin mezunların gelişimlerine katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır. Mezunların lisansüstü eğitim alma amaçları arasında akademik gelişim, eğitim alanında gelişim, mesleki gelişim ve kişisel gelişim amaçlarının gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tezli yüksek lisans programı mezunlarının akademik kariyer yapma ve doktora eğitimlerine devam etme amaçlarının gerçekleştiği belirlenmiştir. Öğrencilerin yüksek lisans programından aldıkları eğitimi uzmanlık için yeterli görmedikleri ve doktora programı ile akademik yapıyı devam ettirmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

Mezunların lisansüstü eğitimleri, akademik çalışmalar yapma ve yapılan çalışmalarda öğretim üyelerinden yardım alma amaçlarını gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca mezunların lisansüstü eğitim sayesinde bilimsel yayınları daha dikkatli okumaya başladıkları, akademik araştırma ve bilimsel düşünme becerilerinin (sorgulama, eleştirel gözle bakabilme) geliştiği sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte tez aşamasında kendi araştırmalarını yapmalarının edindikleri araştırma ve bilimsel düşünme becerilerini uygulamaya geçirebilmelerini sağladığı sonucu elde edilmiştir.

Benzer çalışmalarda da, lisansüstü eğitimle birlikte öğrencilerin olay ve durumlara bilimsel bakış açısı ile bakmaya başladıkları, eleştirel düşünme ve araştırma becerilerinin geliştiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmada, mezunların lisansüstü eğitimlerinin eğitim alanına yönelik bilgi ve becerilerini artırma ve edinilen bilgileri öğretmenlik mesleklerinde uygulamaya dönüştürebilme amaçlarının gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Ancak mezunların lisansüstü eğitimleri sürecinde kendi araştırmalarını üzerinden bilgi edindikleri belirlenmiştir. Ayrıca alınan eğitimden verim alabilmeleri için bireysel çabalarının gerekli olduğu vurgulanmaktadır.

Mezun olan öğrencilerin öğretim programları hakkında daha fazla bilgi ve beceri kazanma amaçlarının lisansüstü eğitimle birlikte gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Bu sayede kendi öğretim programlarını revize edebildikleri ve yeni bir program hazırlayabildikleri belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitim alma amaçları arasında eğitim alanında gerçekleşen gelişme ve değişimleri takip ederek bu yeniliklere uyum sağlayabilme amaçlarının gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

Mezunların öğretmenlik mesleğini geliştirmek amacıyla lisansüstü eğitim alma amaçlarının gerçekleştiği ve meslekleri hakkında daha fazla bilgi edindikleri sonucuna varılmıştır. Öğrencilere kazandırılması gereken kazanımlar hakkında bilgi edinilmesi ve öğrencilere bu kazanımları kazandırma amaçlarının gerçekleştiği belirlenmiştir. Öğretim sürecine ilişkin bilgi ve becerilerini artırma, öğretim sürecini daha etkili ve verimli bir şekilde yönlendirebilme amaçlarını gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretim yöntem ve teknikleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olma ve yeni öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili gelişmeleri takip etme amaçlarının gerçekleştiği belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, lisansüstü eğitim alma amaçları arasında kişisel gelişim amaçlarının gerçekleştiği, vizyonlarının ve bakış açılarının geliştiği belirlenmiştir. Ayrıca fikir alışverişi yapabilmeye amaçlarının da gerçekleştiği sonucu elde edilmiştir.

Bölümün, fakültenin ve üniversitenin lisansüstü programa yönelik beklentileri karşıladığı sonucu elde edilmiştir. Lisansüstü programın ders ve tez aşamalarının öğrencilerin beklentilerini karşıladığı sonucuna varılmıştır. Lisansüstü eğitim programının etkileşimli bir öğrenme ortamı sağlaması öğrencilerin beklentilerini karşılamasında etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca EPÖ alanının gelişmeye açık ve sürekli gelişen bir bölüm olması, eğitim bilimleri alanında çalışmanın başarı duygusu hissettirmesi öğrencilerin beklentilerini karşıladığı sonucuna varılmıştır.

Mezunların, aldıkları lisansüstü eğitimin amaçlarını gerçekleştirdiğini; ancak evli ve çocuk sahibi olunmasının yaşattığı yoğunluktan dolayı lisansüstü eğitimle birlikte özel hayatın sürdürülmesinin oldukça zor olduğunu sonucuna varılmıştır. Ayrıca tezli yüksek lisans mezunlarının doktora programına devam etmeme nedenlerinin, lisansüstü eğitim sürecinin yoğun ve zorlu bir süreç olduğundan kaynaklandığı sonucu elde edilmiştir.

Lisansüstü eğitimin amaçlarını kısmen karşılamadığına ilişkin sadece tezli yüksek lisans programı mezunlarının görüş bildirmesi, tezli yüksek lisans programı mezunlarının tezsiz yüksek lisans programı mezunlarına göre eğitimden beklentilerinin daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğretim üyelerinden yeterli verim alınamadığı, öğretim üyelerinin öğrencilerden beklentilerinin neler olduğunun bilinmediği, ders sürecinde yeterli bilgi edinilmediği, öğrenmenin sadece bireysel çaba ile öğrencilerin kendi araştırmaları üzerinden gerçekleşmesi, doktora eğitimlerine devam edememe ve alınan çoğu dersin gereksiz bulunmasından dolayı mezunların beklentilerinin karşılanmadığı sonucu elde edilmiştir.

6.1.1.3. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleki Gelişimlerine Katkısına İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre mezunların lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve beceriler mezunların öğretmenlik mesleğini yaptıkları için kullanım imkânı buldukları belirlenmiştir. Mezunların edindikleri bilgi ve becerilerin öğretmenlik meslek bilgilerine, program okuryazarı olmalarına ve eğitimlerinin sürekliliğine katkısı olduğu sonucu elde edilmiştir.

Lisansüstü eğitimin öğretmenlik meslek bilgisine katkısının; etkili öğrenme-öğretme süreci tasarlamada, öğretmenlik mesleğine bakış açısına, öğretmen ve öğrenci ilişkisine katkısının olduğu sonucuna varılmıştır.

Etkili öğrenme-öğretme süreci tasarlanmasına ilişkin lisansüstü eğitimin katkılarının öğretmenlik mesleğini icra ederken aktif olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Lisansüstü eğitimle birlikte mezunların farklı öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi sahibi oldukları ve bu yöntem ve teknikleri ders süreçlerinde aktif olarak planlayıp kullanabildikleri belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitim sürecinin öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgi ve becerileri arttığı, daha nitelikli öğretim planları ve tasarımları hazırlanmasına katkıda bulunduğu sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte mezunların, eğitim alanında güncel konu ve uygulamaları derslerine yansıtabildikleri belirlenmiştir. Ayrıca lisansüstü eğitimde eğitim sistemlerinin incelenmesi, farklı ülkelerin eğitim sistemleri hakkında bilgi edinilmesine ve bu sayede genel kültürlerine katkı sağladığı, eğitim sistemlerinden ülkelerin yapısı hakkında bilgi edinildiği belirlenmiştir.

Mezunların daha özgür eğitim ortamları tasarlanması, daha etkili ölçme değerlendirme uygulamaları yapılması ve sınıf yönetimi becerilerinin gelişimine ilişkin edinilen bilgi ve becerilerin katkısının oldukça az olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca mezunların diğer meslektaşlarını edindikleri bilgiler hakkında yeterince bilgi paylaşımı yapmadıkları dikkate değerdir.

Lisansüstü eğitimin öğretmenlik mesleğine bakış açısını geliştirdiğine ilişkin katkısının farkındalık kazandıkları olduğu sonucu elde edilmiştir. Mezunların lisansüstü eğitimlerinin kendilerinde ve çevrelerinde fark yarattığı vurgulanmıştır. Ayrıca mezunların görüşlerinden lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere göre bilgi birikimlerinin daha fazla oldukları ve bilgilerinin diğer öğretmenlerden farklılaştığını düşündükleri sonucuna varılmıştır. Lisansüstü eğitimleriyle birlikte öğretimsel liderlik kavramının önem kazandığı ve öğretimsel liderliğin mesleklerinin bir parçası olarak gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca edinilen bilgi ve becerilerin öz eleştiri yapılmasına, bununla birlikte diğer öğretmenlerin bilgi, beceri ve tutumlarının daha yakından incelenebilmesine katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır. Buna rağmen öğretmenlik mesleğinde kişinin kendini güncel tutması gerektiği farkındalığına erişen bir mezunun olması dikkat çekmektedir.

Mezunların lisansüstü eğitimle birlikte öğretmenlerin örnek davranışlarda bulunması gerektiği farkındalığının oluştuğu, saygınlık ve statü elde ettikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca farklı bakış açısına sahip insanlarla etkili iletişim kurulabildiğine ilişkin yeterince görüş bildiren mezunun olmaması dikkat çekmektedir.

Eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin öğretmen ve öğrenci ilişkilerine katkı sağladığı ve iletişimlerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü eğitimle birlikte mezunların öğrencilere karşı bakış açısının değiştiği, öğrencinin gözünden bakılmaya başlandığı, eğitim sisteminde öğretmen ve öğrenci rollerine ilişkin bilgi edinildiği belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgiler doğrultusunda mezunların öğrencilerine 21. yüzyıl becerilerini ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaya çalıştıkları

belirlenmiştir. Ayrıca alandaki çalışmaların öğrencilere aktarılması ve öğrencilerin de araştırma yapmaya teşvik edilmesi dikkat çekmektedir.

Mezunlar lisansüstü eğitimlerinden önce öğrencilerine bir bilgiyi öğretmediklerinde kendilerini suçladıklarını ama lisansüstü eğitimle birlikte öğrenmenin kişinin bireysel çabasına bağlı olduğunu düşünmeye başlamaları dikkat çekmektedir. Öğretmenin öğrenciye rehber olması gerektiği, öğrenciye daha etkili yönlendirmeler yapıldığı ve öğrenme gayreti aşılması gerektiğinin fark edilmesine ilişkin oldukça az sonucun çıkması dikkate değerdir.

Mezunlar öğretim programları hakkında edindikleri bilgilerin öğretmenlik mesleklerinde kendi branşlarının öğretim programlarını incelemelerine katkıda bulunduğu belirlenmiştir. Mezunların edindikleri bilgiler doğrultusunda öğretim programlarını yorumlayabildikleri, yapılandırabildikleri ve öğretim sürecinde etkili bir şekilde uygulayabildikleri sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte farklı öğretim programlarının olduğunu ve öğretim programları arasındaki farkların neler olduğunun öğrenildiği belirlenmiştir. Ayrıca lisansüstü eğitimle birlikte mezunların öğretim programlarında yapılan değişiklikleri takip etmeye başladıkları sonucu elde edilmiştir. Mezunların çoğunun lisansüstü eğitim almadan önce öğretim programları hakkında bilgi sahibi olmamaları ve böyle bir programın varlığından haberdar olmamaları dikkat çekmektedir. Mezunlar lisans eğitimlerinde öğretim programları hakkında bilgi edinemediklerini vurgulamışlardır.

Mezunların ihtiyaç analizi ve program geliştirme konusunda bilgi edindikleri, program geliştirme becerilerinde geliştikleri ve program geliştirme çalışmalarına katılmak istedikleri belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitimin bilim uzmanı olmayı ve program değerlendirme yapmayı sağlamasına ilişkin görüşleri yeterince bulunmaması mezunların kendilerini bir uzman yeterliliğinde görmediklerini ve program değerlendirme konusunda yeterli olmadıklarını düşünceleri dikkat çekmektedir. Ayrıca mezunlar yüksek lisans eğitimi ile uzmanlığın sağlanamayacağını vurgulamışlardır.

Mezunların lisans eğitiminde edindikleri bilgilerle yeterli kalmayıp eğitimlerine devam ettikleri, doktora programı ile eğitimlerini sürdürdükleri, çeşitli seminer ve kurslara katıldıkları belirlenmiştir.

Mezunların lisansüstü eğitimlerinde öğrendikleri öğretim yöntem ve tekniklerini, yenilikçi öğretim yaklaşımlarını mesleki yaşamlarında uygulamalarında sorunlar yaşadıkları sonucu elde edilmiştir. Türkiye'deki eğitim sisteminin sınav odaklı olmasından dolayı geleneksel eğitimin uygulanmak zorunda kalındığı ve öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının uygulanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretim plan ve tasarımlarının hazırlanması aşamasında

lisansüstü eğitimde edinilen bilgilerin kullanılıp kullanılmamasının okul ortamındaki zümre kararlarının etkili olduğu dikkat çekmektedir.

Lisansüstü eğitimde elde edilen teorik bilgilerin, okul ortamında, pratikte uyumsuzlukların olduğuna ilişkin sadece bir mezunun görüş bildirmesi dikkat çekmektedir. Bununla birlikte lisansüstü eğitimde öğretim programları hakkında bilgi edinildiği hâlde bazı mezunların öğretim programlarını incelemeden derslerini işledikleri dikkat çekmektedir.

6.1.1.4. Mezunların Lisansüstü Eğitimde Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Kişisel Gelişimlerine Katkısına İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre, lisansüstü eğitimde edinilen bilgi ve becerilerin mezunların kişisel gelişimlerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Mezunların lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerilerin; bilimsel gelişimlerine katkı sağladığı, farkındalık sağlamalarına katkısının olduğu, akademik bilinç oluşturduğu ve edinilen bilgileri farklı alanlara transfer edebildiği belirlenmiştir.

Mezunların bilimsel araştırma, eleştirel düşünme, analiz yapabilme ve zaman yönetimi becerilerinin geliştiği sonucu elde edilmiştir. Ayrıca lisansüstü eğitimle birlikte mezunların, görüşlerini bilimsel bir şekilde paylaşabildikleri ve bilimsel bir çerçeveden olaylara bakabildikleri belirlenmiştir. Mezunlar bilimsel gelişimlerinin yüksek lisans tezi hazırlama aşamasında geliştiğine vurgu yapmışlardır. Bununla birlikte istatistiksel ve olasılıkları göz önünde bulundurarak düşünülmesine katkısının olduğu sonucu elde edilmiştir. Mezunlar formal ve informal yaşamlarında istatistiksel düşündüklerini, karşılaştıkları problemlere ilişkin olasılıkları düşünerek çözüm bulmaya çalıştıklarını vurgulamışlardır.

Mezunların lisans eğitimlerindeki güncelliğini yitirmiş bilgileri güncelledikleri ve yeni bilgiler öğrenerek bilgi birikimlerini arttırdıkları sonucuna varılmıştır. Edinilen bilgilerin kuramsal temel kazandırdığı vurgulanmıştır. Elde edilen bilgiyi uygulama becerisi, verilerden sonuçlar çıkarma ve önerilerde bulunabilmelerine katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Lisansüstü eğitimin mezunları öğrenmeye açık bireyler olmalarına katkıda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Mezunlar lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin, eğitimle ilgili çalışmalara katılmalarına katkıda bulunduğu ve eğitim alanında gelişme sağlandığı belirlenmiştir. Ayrıca yapılacak çalışmaların gerekliliğinin ve hangi ihtiyacı karşılayacağını analiz edilebildiği belirlenmiştir.

Mezunların nasıl öğrenme yapılacağına ilişkin bir görüşün olması dikkat çekmektedir. Ayrıca İngilizce yayınları araştırmanın, bu dilde okuma ve yazma becerilerini geliştirdiğine ilişkin bir mezun görüşünün olması dikkate değerdir.

Edinilen bilgilerin mezunların vizyon oluşturmalarını sağladığını ve bakış açılarını geliştirdiği sonucu elde edilmiştir. Akademik bilgilerin mezunların bilinçlenmesine ve uzmanlaşmış bir gözle değerlendirme yapmalarına katkıda bulunduğu belirlenmiştir.

Mezunların lisansüstü eğitimden edindikleri bilgi ve becerilerin öz değerlendirme ve öz düzenleme yapmalarına katkıda bulunduğu sonucu elde edilmiştir. Mezunların yüksek lisans eğitiminden önce bilgilerinin yetersiz olduğunu fark ettikleri ve lisans eğitimini yeterli görmedikleri belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitimin sosyalleşmelerini arttırdığına ilişkin görüşün oldukça az oluşu dikkat çekmektedir.

Lisansüstü eğitimlerinde edindikleri bilgi ve becerilerin alan üzerinde çalışmaya ve üretmeye devam etmelerine, bu sayede yaptıkları bilimsel çalışmalar ile tanınabildikleri belirlenmiştir. Mezunların güncel ve akademik yayınları takip etme alışkanlığı kazandıkları, eğitim alanındaki gelişmeleri ve yenilikleri takip etme alışkanlığı kazandıkları belirlenmiştir.

Lisansüstü eğitimde edinilen bilgi ve becerilerin günlük hayata katkı sağladığı ve kültürel gelişim sağladığı belirlenmiştir. Bunlardan farklı olarak; çocuklarının eğitim hayatlarına ve öğrenme stillerine uygun ortam hazırlanmasına katkı sağladığı belirlenmiştir.

Bazı mezunlar için ise lisansüstü eğitimin hayatlarında bir katkısının olmadığı ve değişiklik yaratmadığı, kuramsal bilginin uygulamada işe yaramadığını düşündükleri, edinilen bilgilerin çabuk unutulduğu sonucuna varılmıştır.

6.1.1.5. Mezunların Akademik Çalışmalarına İlişkin Sonuçlar

Mezunların alana yönelik yaptıkları çalışmalara bakıldığında tezli yüksek lisans programından mezun olanların tezsiz yüksek lisans programından mezun olanlara göre daha fazla akademik çalışmalara katıldığı sonucu elde edilmiştir. Ayrıca akademik çalışmalarına devam eden çoğu mezunun, doktora eğitimleri kapsamında devam ettiği belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin mezun olduktan sonra da akademik araştırmalara, çalışmalara devam ettikleri ve yayın çıkardıkları belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar arasında en fazla hakemli dergide makale yayımlanması olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca mezunların, sözlü-poster bildiri yayınladıkları ve kongrelere katıldıkları, kitap bölümü yazdıklarını ve çeşitli projelerde yer aldıkları belirlenmiştir.

Yapılan bu çalışmalardan farklı olarak; program tasarlama koordinatörlüğü yapıldığı, eğitimde 2023 vizyonuna katılınması ve öğretmenlere tanıtımının yapıldığını, öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi, MEB bünyesinde gerçekleştirilen etkinliklere katıldıkları belirlenmiştir.

Mezunların alan dışında farklı çalışmalar da yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca lisansüstü eğitimleri sürecinde çalışmalar yaptıklarını ancak mezun olduktan sonra çalışma yapmamaları, lisansüstü eğitim sürecinin öğrencileri bilimsel çalışma yapmaya yönlendirdiği dikkat çekmektedir.

6.1.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü EPÖ yüksek lisans programı mezunlarının; diğer mezunlarla ve üniversite ile olan iletişimlerine, üniversiteden beklentilerine ilişkin görüşleri alınmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlara yer verilmiştir.

6.1.2.1. Mezunların Diğer Mezunlarla İletişimlerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre, mezunlar diğer mezun olan öğrencilerle iletişimlerini; akademik ilişki, arkadaşlık ilişkisi ve mesleki ilişki çerçevesinde sürdürdükleri belirlenmiştir. Mezunların birbirleriyle iletişimleri yüz yüze veya online (telefon, mail, sosyal medya) olarak gerçekleştiği belirlenmiştir.

Mezunlar diğer mezunlarla bilgi paylaşımı ve fikir alışverişi yapmak, uzman görüşü almak ve birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmak için iletişim kurdukları belirlenmiştir. Akademik çalışmalarda birbirleriyle yardımlaştıkları ve birbirlerinin akademik çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulundukları, birlikte akademik çalışmaları inceleyip tartıştıkları, ortak akademik çalışmalar yaptıkları belirlenmiştir. Aynı akademik ortamda bulunmalarının, aynı akademik dili konuşmalarının ve aynı bilimsel çerçevelerden bakmalarının iletişimlerini devam ettirmelerinde etkisinin olduğunu vurgulamışlardır. Mezunların, seminer ve konferans gibi toplantılarda birbirleriyle karşılaştıkları ve görüştükleri belirlenmiştir.

Doktora eğitimine devam edilmesinin diğer öğrencilerle iletişimin sürdürülmesinde oldukça etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Doktora programına devam edenlerin mezun olan diğer öğrencilere göre hem mezunlarla hem de üniversite ile iletişimlerinin daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir.

Mezunların danışman öğretim üyelerinin ortak olması ve aynı dersleri almaları iletişimlerini arttırdığı, ancak diğer mezunlarla iletişimlerin yeterince sürdürülmediği belirlenmiştir. Mezunların birbirleriyle iletişimlerinin devam etmesini ve birbirleriyle yardımlaşmalarının sağlanmasında danışman öğretim üyelerinin rolünün büyük olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca mezunlar, öğrencilere deneyimlerini aktararak yeni başlayan öğrencilere yol gösterdiklerini vurgulamışlardır. Mezunların bu deneyimlerini lisansüstü paylaşım platformlarında da aktardıkları belirlenmiştir.

Mezunların diğer mezunlarla olan iletişimlerinin en fazla arkadaşlık ilişkisi çerçevesinde sürdüğü belirlenmiştir. Ayrıca mezunların birbirleriyle ailecek görüşmeler de sağladıkları belirlenmiştir.

Mezunlar diğer mezunlarla meslektaş oldukları için mesleğe dair bilgi paylaşımı yaptıklarını ve mesleki sorunların çözümünde yardımlaştikları belirlenmiştir. Ayrıca aynı okulda görev yapılmasının ve aynı branşta öğretmen olunmasının birbirleriyle paylaşımlarını arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Mezunların birbirleriyle iletişim kurmama nedenlerinin; farklı şehirlerde olunması, arkadaşlık ilişkisinin kurulamaması, iş ve özel hayatın yoğunluğundan dolayı iletişim kurmaya yeterli vaktin olmaması, iletişim kurma ihtiyacının hissedilmemesi, iletişim kopukluğu yaşanması olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca mezunların akademik beklentilerinin farklı olduğuna, mezun olduktan sonra paylaşımların azaldığına, çok sayıda yüksek lisans öğrencinin olmasının birbirlerini tanıyıp iletişim kurmalarını güçleştirdiğine, yüksek lisans eğitimini yarıda bırakanlarla iletişim kurulmadığına ilişkin görüşler az olmakla birlikte dikkat çekmektedir.

6.1.2.2. Mezunların Üniversite İle İletişimlerine İlişkin Sonuçlar

Mezunların en fazla üniversite ile ilgili gelişmeleri web sitesinden ve sosyal medya üzerinden takip ettikleri sonucu elde edilmiştir.

Ayrıca mezunların öğretim üyeleri ile telefon ve mail aracılığıyla iletişim kurdukları, üniversitenin ve öğretim üyelerinin ziyaret edildiği belirlenmiştir.

Mezunlar üniversitede gerçekleşecek olan etkinlikleri mesaj, mail, diğer mezunlar, öğretim üyeleri, üniversite personelleri aracılığıyla ve bireysel çabalarıyla öğrendikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte doktora eğitime devam eden öğrencilerin, üniversiteye gitmeye devam ettikleri için yapılacak etkinliklerden haberdar oldukları belirlenmiştir.

Tezli yüksek lisans programı mezunlarının tezsiz yüksek lisans programı mezunlarına göre daha fazla üniversite ile iletişim hâlinde oldukları görülmektedir.

Mezunlar hem MEB bünyesinde çalıştiklarından hem de üniversitenin öğrencisi oldukları halde bu iki kurumu ortaklaşa yapacakları çalışmalardan sadece MEB aracılığıyla bilgi edinildiği dikkat çekmektedir.

Mezunlar üniversite ile olan iletişimlerini eğitimlerine devam ettirmeleri dâhilinde gerçekleştirdikleri ve eğitimleri sona erdiğinde bağların kopardıkları belirlenmiştir.

Mezunların üniversite ile iletişimlerini; akademik ilişki kurmak, üniversite ile iş birliği yapmak ve üniversiteye aitlik hissettikleri için iletişimde kaldıklarını belirlenmiştir.

Mezunların üniversite ile kurulan akademik ilişkilerinin; tezli yüksek lisans programı mezunlarının doktora programı kapsamında, tezsiz yüksek lisans programı mezunlarının tezli yüksek lisans programına devam etmelerinden kaynaklandığı sonucu elde edilmiştir.

Öğretim üyelerinin öğrencileri bilgileriyle aydınlattıkları, öğretim üyelerinin yapılacak çalışmalarda öğrencileri destekleyerek yardım ettikleri, uzman görüşü ve fikir alışverişinde bulundukları, danışman öğretim üyelerinden lisansüstü eğitimler ve program hakkında bilgi edinildiği sonucu elde edilmiştir.

Mezun olan öğrencilerin üniversitede yapılan programlara, etkinliklere ve seminerlere katılım sağlayarak kişisel gelişimlerini devam ettirmeye çalıştıkları sonuçlarına varılmıştır.

Mezunların kendilerini üniversitenin bir parçası olarak gördükleri, üniversitede personel olarak çalışıldığı, üniversite personellerinin tanındığı; bu nedenle üniversite ile bağlarını koparmamaya çalıştıkları sonucu elde edilmiştir.

Mezunların ihtiyaç duyduklarında üniversiteden bilgi alındığı (kayıt, öğrenci işleri, transkrip alınması, lisansüstü eğitimler hakkında bilgi almak vb.) için iletişim kurdukları belirlenmiştir.

Mezunların yeterli vakitlerinin olmamasından, iş ve özel hayatlarının yoğunluğundan dolayı üniversite ile iletişime geçemedikleri belirlenmiştir. Ayrıca üniversiteye karşı aidiyetlik duygusunun oluşmaması üniversite ile iletişime geçilmemesine neden olduğu sonucuna varılmıştır.

Üniversitenin kütüphanesinde ve web sitesinde yeterli doküman olmamasından dolayı mezunların üniversite ile etkileşimde bulunmadıkları belirlenmiştir.

6.2.1.3. Mezunların Mezunlar İle İletişimlerini Güçlü Tutabilmeleri İçin Kurumdan Beklentileri

Mezunların diğer mezunlar ve üniversite ile iletişimlerini güçlü tutabilmeleri için kurumdan beklentilerinin; mezunlar ile üniversitede/fakültede yapılacak sosyal, kültürel ve akademik etkinliklerin duyurulması amacına yönelik bir iletişim ağı oluşturulması ve bu sayede üniversitede yapılan çalışmalara katılımlarının artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca mezunların; mezun izleme sistemi oluşturulması, mezunların deneyimlerini öğrencilerle paylaşabilmeleri adına üniversiteye davet edilmeleri, mezun toplantıları düzenlenmesi, mezunlar için bir sosyal medya hesabı açılması ve mezunlar için bir web sitesi hazırlanmasına yönelik kurumdan beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

6.2.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Öneriler

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında, elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sunulabilir:

- Tezsiz yüksek lisans eğitimi programında, özellikle proje yazımına yeniden ağırlık verilmedir.
- Tezli ve tezsiz yüksek lisans programının bilim uzmanlığı alanındaki yeterliliği artırılabilir.
- Mezunların mezun oldukları yapacakları akademik çalışmalara destek verilebilir.
- Öğretmen yetiştirme lisans programlarında program bilgisi ve program geliştirme derslerine daha ayrıntılı yer verilmelidir.
- Tezsiz yüksek lisans programı, öğrencilerin akademik araştırma ve bilimsel düşünme becerilerini geliştirecek şekilde gözden geçirilebilir.
- Öğretim üyelerinin derslerinde daha aktif olarak sürece dâhil olmaları sağlanabilir.
- Öğretim üyeleri öğrencilere derslerine ilişkin daha ayrıntılı bilgi sunmalı ve öğrencilerden beklentilerini daha ayrıntılı olarak açıklamalıdır.
- Öğrencilerin öğretmenli meslekleri gereği tezli ve tezsiz yüksek lisansüstü programında sınıf yönetimi ve ölçme değerlendirme becerilerinin geliştirilmesine yönelik içeriğe daha fazla yer verilebilir.
- Üniversitenin ve mesleki yaşamın koordineli ve birbirlerini destekleyici bir şekilde sürdürülmesini sağlamak için üniversite eğitim programlarını mesleki yaşamda kullanılabilecek yeterlilikler doğrultusunda yeniden düzenli olarak değerlendirme çalışmaları yapılabilir.
- Yüksek lisans eğitim programı öğrencilerin İngilizce yayın okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik gözden geçirilebilir.
- Üniversitenin fiziki şartları iyileştirilmeli; deslikler, atölyeler ve labaratuvar gibi alanların yeterli nicelik ve nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.
- Öğrencilerin teorik bilgiyi uygulayabilecekleri ortamlar sunulmalıdır.
- Kuramsal bilgi ile uygulamaya dayalı bilgi birbirini destekleyecek şekilde verilebilir.
- Lisansüstü eğitim alan mezunlar için mezun izleme çalışmalarının artırılması gerekmektedir.

6.2.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Öneriler

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında, elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sunulabilir:

- Mezunların katılabilecekleri çeşitli seminerler, kurslar, eğitimler düzenlenmeli ve mezunların gelişimlerinin devamı sağlanmalıdır.
- Mezunların lisansüstü deneyimlerini yeni öğrencilerle paylaşabilecekleri mezun-öğrenci buluşmaları düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin sosyalleşmelerini sağlayacak çeşitli etkinliklerin ve çalışmalar düzenlenebilir.
- Yüksek lisansan eğitim alan öğrencilerin yaptıkları çalışmaları sunup tanıtabilecekleri bir etkinlik düzenlenmelidir.
- Mezun dernekleri kurularak mezunlarla etkileşimin arttırılması sağlanmalıdır.
- Üniversitenin mezun bilgi sistemi aktif hale getirilmelidir.
- Üniversitenin basılı ve elektronik bilimsel kaynakları zenginleştirilmeli ve mezunların erişimine sunulmalıdır.
- Üniversitenin tüm birimlerinde öğrencilere/mezunlara yönelik yüz yüze ve e-rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.

7. KAYNAKÇA

- Adam, S. (2008). Learning outcomes current developments in Europe: Update on the issues and applications of learning outcomes associated with the Bologna process. *Presentation at Bologna Seminar at Herriot Watt University*. Edinburgh.
- Akbaş, Özdemir, O. (2002). Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*(155-156).
- Akbulut, Y. (2012). Betimsel Analiz ve İçerik Analizi. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (Cilt 1. Baskı). içinde Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Akgün ve Güntaş, Ö. (2018, Ağustos). Lisansüstü Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yeterliliklerinin Danışman Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi: Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti Örneği. (8(2)), 131-144. doi: 10.19126/suje.365103.
- Aktan, O. (2020, Aralık). Öğretmenlerin Kariyer Gelişimi Açısından Lisansüstü Eğitimin Değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 10(3), 596-607. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.419>.
- AKÜ, A. K. (tarih yok). *AKÜ-Mezun Bilgi Sistemi (MBS)*. 2019 tarihinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Otomotiv Mühendisliği Bölümü: <https://otomotiv.aku.edu.tr/aku-mezun-bilgi-sistemi-mbs/> adresinden alındı
- Aküzüm, C. (2016). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi programı bağlamında lisansüstü eğitime bakış açılarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 20(67), 85-108.
- Akyüz, Y. (2003). Eğitim Tarihimizde Günümüze Kadar Öğretmen Yetiştirilmesi ve Sağlanması İlkeleri, Uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar VII: Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu* (s. 48-66). Tekışık Yayıncılık.
- Alabaş, Kamer ve Polat, R. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 89-107.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime Bakış Açıları (Ankara İli Örneği)*. Ankara.
- Altındağ, A. (2017). Ortaokul 5. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının Stake`in Uygunluk-Olasılık Modeline Göre Değerlendirilmesi.
- Altınöz, İ. (2011). Yükseköğretimde Kalite ve Akreditasyon. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar, 2(Bölüm IX)*, s. 1077-1092. İstanbul.
- Alumni Trent University/My Community. (2021). Trent University: <https://www.trentu.ca/> adresinden alındı

- Anadolu Üniversitesi. (2017). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi 2017 Mezun İzleme Raporu.
- Ankara Üniversitesi. (tarih yok). *Ankara Üniversitesi Mezunları*. 2019 tarihinde <http://mezunlar.ankara.edu.tr> adresinden alındı
- Ankara Üniversitesi. (2020). *Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı*. Tarihçe: <http://epg.education.ankara.edu.tr/tarihce/> adresinden alındı
- Ankara Üniversitesi Mezunları*. (2020). Ankara Üniversitesi: <http://mezunlar.ankara.edu.tr> adresinden alındı
- Arıcı, H. (1997). Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim ve Sorunları. *Türkiye Bilimler Akademisi Bilimsel Toplantı Serileri 7: Bilim İnsanı Yetiştirme, Lisansüstü Eğitim*. Ankara.
- Arıkan, R. (2018). Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(1), 97-159.
- Artvin Çoruh Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi*. (2020). Artvin Çoruh Üniversitesi: <https://obs.artvin.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı
- Aslan, A. (2003). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılmalarına İlişkin Bir Değerlendirme. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(9), 23-31.
- Atatürk Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi*. (2020). Atatürk Üniversitesi: <https://mezun.atauni.edu.tr> adresinden alındı
- Atik Kara, Kürüm Yapıcıoğlu, Sever, D. (2020, Nisan). Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Eğitim Programlarının İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 4(2), 163-190.
- Atılım Üniversitesi Mezunlarla İletişim Ofisi*. (2020). Atılım Üniversitesi: <https://www.atilim.edu.tr/tr/mezunlarla-iletisim-ofisi> adresinden alındı
- Ayas, A. (2005). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Süreci: Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu* (s. 157-171). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aydemir ve Çam, S. (2015). Lisansüstü Öğrencilerinin Lisansüstü Eğitimi Almaya İlişkin Görüşleri. 4(4), 4-16. doi: 10.19128/turje.00354.
- Baker, Wuest ve Stern, C. (1992). Method Slurring: The Grounded Theory/ Phenomenology Example. *Journal of Advanced Nursing*(17), 1355-1360.
- Bakioğlu, Gürdal, A. (2001). Lisansüstü Tezlerde Danışman Ve Öğrencilerin Rol Algıları: Yönetim İçin Göstergeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).

- Bakioğlu ve Hacıfazlıoğlu, A. (2016). *Avrupa Birliği Bağlamında Yükseköğretimde Kalite* (Cilt 1. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Bakioğlu, Yüksel, Akdağ, Canel, A. (2011). Yükseköğretimde Mezun İzleme Sistemi: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Mezunları Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 1(2), 65-79.
- Baldan ve Güven, B. (2018). Öğretmenlerin Mesleki Gelişiminde Lisansüstü Eğitim: Eğitim Programları ve Öğretim Doktora Programı. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(1), 1-36.
- Balıkesir Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi*. (2020). Balıkesir Üniversitesi: <https://obs.balikesir.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı
- Baltacı, A. (2018, Haziran). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274. ORCID: 0000-0003-2550-8698.
- Baskan, G. (2001). Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*(21(1)), 21-32.
- Baş, G. (2013). Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimden Beklentileri: Nitel Bir Araştırma (Niğde İli Örneği). *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 61-69.
- Bağutayan, Bizanjo, Raof and Kadir, S. (2019, Jun). Fostering Graduate Employability in Malaysia - Bonding both Industry and Academia with a Proper Monitoring System. *Jostip*, 5(1).
- Bertram, Mithiyane and Mukeredzi, C. (2013). “It will make me a real teacher”: Learning experiences of part time PGCE students in South Africa. *International Journal of Education Development*, 33(5), 448-456.
- Beşer, Narlı ve Günhan, N. (2005). Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(Özel Sayı 1: Lisansüstü Eğitim), 129-135.
- Biruni Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi*. (2020). Biruni Üniversitesi: <https://sis.biruni.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı
- Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Ofisi*. (2020). Boğaziçi Üniversitesi : <https://mezun.boun.edu.tr> adresinden alındı
- Bologna Süreci*. (tarih yok). 2021 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı: <https://uluslararasi.yok.gov.tr/uluslararasıilasma/bologna> adresinden alındı.
- Bologna Süreci*. (2021, Mart 28). Vikipedi Özgür Ansiklopedi : <https://tr.wikipedia.org> adresinden alındı

- Bozan, M. (2012). Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187.
- Bozpolat, E. (2016). Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime İlişkin Metaforik Algıları. *İlköğretim Online*, 15(4), 1114-1130. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.90433>.
- Boztunç Öztürk, N., Özberk, E., Kaptı, S., Yılmaz Fındık, L., Gelbal, S., & Kavak, Y. (2015). Hacettepe Üniversitesi Mezun İzleme Çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*.
- Burgaz ve Şentürk, F. (2007). Yüksek lisans tez danışmanlarının iletişim davranışlarına ilişkin danışman ve danışan görüşleri. *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 133-144).
- Bümen ve Aktan, N. (2014). Yeniden kavramsallaştırma akımı ışığında Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim alanı üzerine özeleştirel bir çözümleme. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1123-1144.
- Bütün ve Demir, M. (2014). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. (Orjinal kitabın yayın tarihi 2001).
- Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, Ş. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calma, A. (2011). Postgraduate research training: Some issues. *Higher Education Quarterly*, 65(4), 368-385. doi: 10.1111/j.1468-2273.2011.00495.x .
- Can, E. (2020). Yükseköğretimde Kalite İçin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 699–710.
- Can, E. (2021, Mayıs). Öğrenci Görüşlerine Göre Yükseköğretimde Kalite Göstergeleri (Kırklareli Üniversitesi Örneği). *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1).
- Case, Gardiner, Rutner ve Dyer, T. (2012). A LinkedIn analysis of career paths of information systems alumni. *Journal of the Southern Association for Information Systems*, 1(1), 1-13.
- Çekiç, Uygur, Ayan, Ergüden, M. (2018). Sualtı Teknolojisi Öğrencilerinin Mezun Profili. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*(6), 309-317.
- Çidem, Y. (2021, Mayıs). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi (E-Mezun) 2020 Yılı Raporu.
- da Silva, Barros and Teles, A. (2017, Şubat). Online Collaborative Learning: Experience in Monitoring at the Post-Graduate Program in Health Sciences. *Journal of Nursing UFPE On Line*, 11(2), 749-757, DOI: 10.5205/reuol.10263-91568-1-RV.1102201732.
- Deming, E. (1998). *Krizden Çıkış*. İstanbul: KalDer Yayınları.

- Demircan İşcan ve Hazır Bıkmaz, C. (2012). Eğitim Programları ve Öğretim Alanında Lisansüstü Eğitim Programlarının Analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 107-138.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye’de program geliştirme uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(7), 27-43.
- Demirel, Ö. (2020). Program Geliştirme. Ö. Demirel içinde, *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya* (Cilt 27. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dewey, Akt.: Ertürk, J. (1975). Eğitimde Program Geliştirme. 2. Baskı, 1-167.
- Dilci, T. (2019, Ocak). Eğitim Bilimleri Örnekleminde Lisansüstü Eğitimin Niteliksel Boyutuna İlişkin Görüşler (Nitel Bir Çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 159-179.
- Dodson and Benson, M. (2010). Where have our animal science graduates gone? *North American Colleges and Teachers of Agriculture (NACTA) Journal*, 54(3), 9-13.
- Duman, T. (2005). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirmenin Tarihçesi. *Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu* (s. 61- 82). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Duman ve Peker Ünal, T. (2019). Öğretim. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. içinde Ankara: Pegem Akademi.
- Dursun ve Yar Yıldırım, F. (2020). Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Öğrenim Sürecine İlişkin Görüşleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 370-390.
- Düzce Üniversitesi. (2021). Düzce Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi: <https://mbs.duzce.edu.tr/AramaSonuclari.aspx> adresinden alındı
- Düzce Üniversitesi. (2021). *Eğitim Öğretim Bilgi Sistemi Ve Ders Bilgi Paketi*. Düzce Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi: <https://ebs.duzce.edu.tr> adresinden alındı
- Düzce Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Düzce Üniversitesi: <https://mbs.duzce.edu.tr/AnaSayfa.aspx> adresinden alındı
- Düzce Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2021, Nisan 21). (İlhas Haber Ajansı (İHA)) Haber Türk: <https://www.haberturk.com/> adresinden alındı
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Anı Yayıncılık.
- E-Mezun, (2021). (T. M. Başkanlığı, Prodüktör, & Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi) E-MEZUN: <http://emezun.meb.gov.tr/EMEZUN5600.aspx> adresinden alındı
- Erden, P. D. (1998, Kasım). Eğitimde Program Değerlendirme. 3. Baskı, 1-105.

- Erdoğan ve Uşak, M. (2004). Fen Bilgisi Öğretmen Adayları Memnuniyet Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 35-54.
- Ereno, Espinosa, Dulaca , N. (2016, January). An Integrated Framework on Alumni Tracking, Individual Profiling for Automated Data Analytics and Engagement. *International Journal of Computer Systems*, 03(01), ISSN: 2394-1065.
- Erişti, B. (2013). Türk Üniversitelerinde Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Profilleri. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 312-326.
- Ertürk, S. (1975). Eğitimde Program Geliştirme. 2. Baskı(1-167).
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi . (2021). *Ders Bilgi Paketi Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim (Tezli Yüksek Lisans, Tezsiz Yüksek Lisans Programları)*: <https://ects.ogu.edu.tr/> adresinden alındı
- Evin Gencel, İ. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 237-252.
- Fidan ve Erden, N. (1991). *Eğitime giriş*. Ankara.
- Fırat Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Fırat Üniversitesi: <https://obs.firat.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı
- Gazi Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Gazi Üniversitesi: <https://obs.gazi.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı
- Golde and Dore, C. (2001). At cross purposes: What the experiences of today's doctoral students reveal about doctoral education.
- Gökmenoğlu ve Eret, T. (2011). Eğitim programları ve öğretim anabilim dalı araştırma görevlilerinin bakış açısıyla Türkiye’de program geliştirme. *İlköğretim Online*, 10(2), 667-681.
- Gömlüksiz, Yıldırım, M. (2013, Mayıs). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyum’unda sunulan bildiri*. Sakarya.
- Gözütok, Alkın ve Ulubey, D. (2010). Eğitim Programları ve Öğretim Alanının Amaçlarının Gerçekleştirilmesini Etkileyen Sorunların Belirlenmesi. *Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi*. Balıkesir.
- Gözütok, F. (1994). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Programlarının Değerlendirilmesi Projesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(2).
- Gültekin ve Dal, M. (2007). Sınıf öğretmenliği doktora programı mezunu öğrencilerin sınıf öğretmenliği doktora programına ilişkin görüşleri. *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 275-286). içinde

- Günay, D. (2018, Ağustos). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim ve Lisansüstü Eğitime Felsefi Bir Bakış. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-88.
- Güncel Türkçe Sözlük*. (2021). 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı
- Güngör ve Etyemez, F. v. (2016). Mesleki Eğitimin, Yükseköğretimde Kalite Güvence Ölçütleri. *Uluslararası Yükseköğretimde Mesleki Eğitim ve Öğretim Sempozyumu (ISVET 2016)* (s. 829-837). Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Gürbüz ve Şahin, S. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güven, İ. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Güven, Kerem, Ersoy, B. (2007). Lisansüstü eğitim sırasında karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. III. *Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 308-318). içinde
- Güven, Yıldırım, S. (2021, Ekim). Lisansüstü Öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 5(4), 465-489. doi: 10.34056/aujef.957386.
- Hacettepe Üniversitesi Mezunlar Derneği*. (2020). Hacettepe Üniversitesi: <https://www.humed.org.tr> adresinden alındı
- Hartman and Schmidt, D. (1995). Understanding Student/Alumni Satisfaction From a Consumer’s Perspective. *Research in Higher Education*, 36(2), 197-217.
- Harvey, Green; Çev.: Şahin, Zoraloğlu, Şahin Fırat, L. (1993; 2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), 429-452.
- Hazır Bıkmaz, Aksoy, Tatar, Atak Altınyüzük, F. (2013). Eğitimde Program Geliştirme alanında yapılan doktora tezlerine ait içerik çözümlemesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 288-303.
- Heath, T. (2002). A quantitative analysis of phd students' views of supervision. *Higher Education Research and Development*, 21(1), 41-53. doi: 10.1080/07294360220124648.
- İstanbul Kültür Üniversitesi. (2018). *Türkiye'deki Üniversitelerde Yürütülen Mezun İlişkileri Çalışmalarının İncelenmesi ve İnovatif Yaklaşımlar Çalıştayı*. İstanbul Kültür Üniversitesi: <https://www.iku.edu.tr/tr/> adresinden alındı
- İstanbul Medipol Üniversitesi Mezun İlişkileri*. (2020). İstanbul Medipol Üniversitesi: <https://www.medipol.edu.tr/> adresinden alındı
- İzmir Ekonomi Üniversitesi Mezunlarla İlişkiler Ofisi*. (2020). İzmir Ekonomi Üniversitesi: <https://mezun.ieu.edu.tr/tr/> adresinden alındı

- Ingram, Haynes, Davids-Shivers, Irvin, K. (2005). Building an Instructional Design Alumni Support Community: Tracking Alumni for Program Evaluation and Added Value. *1st Southeastern Conference in IDT* (s. 286). University of South Alabama.
- Jarvis, P. (2007). Globalisation, lifelong learning and the learning society: Sociological perspectives. *NY: Routledge*.
- Kalaycı, N. (2008, Bahar). Yükseköğretimde Uygulanan Toplam Kalite Yönetimi Sürecinde Gözardı Edilen Unsurlardan “TKY Merkezi” ve “Eğitim Programları”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 163-188.
- Kalaycı, Öztürk, N. (2018). Eğitim Programları ve Öğretim Mezunlarını İzleme Çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 77-103.
- Kalite Güvencesi*. (tarih yok). 2021 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı: <https://uluslararasi.yok.gov.tr/> adresinden alındı
- Kane ve Ark.; Çev.: Şahin, Zoraloğlu, Şahin Fırat, D. (2008; 2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), 429-452.
- Kapadokya Üniversitesi Kariyer Yönetimi ve Mezun İlişkileri Ofisi Çalışma Talimatı*. (2019, Eylül). Kapadokya Üniversitesi: <http://kalite.kapadokya.edu.tr/> adresinden alındı
- Karabıyık Çeri, B. (2013, Temmuz). Eğitim Programları ve Öğretim Lisansüstü Programının Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *İstanbul*.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2010). İhtiyaç Analizi ve Delphi Tekniği; Öğretmenlerin Eğitim İhtiyacını Belirleme Örneği.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye'de Lisansüstü Öğretim, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 22(1), 505-528.
- Karakütük, K. (2006). Türkiye Lisansüstü Öğretim Sistemleri. *Bazı Ülkelerin Lisansüstü Öğretim Sistemleri*, Yayın No: 202, 389-411.
- Karaman ve Bakırcı, S. (2010). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim:Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, II, 94-114.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Cilt 9. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2015, Ocak). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kaya, Özten Anay, Girgin, Z. (2015). Anadolu üniversitesi engelliler entegre yüksekokulu mezunlarının sosyal paylaşım ağları yoluyla izlenmesi süreci. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 139-159.

- Kılınç ve Ateş, Y. (2014, Ocak). Coğrafya Lisans Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrası Kariyer Planlarına İlişkin Görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*(29), 434-449.
- Kırıkkale Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Kırıkkale Üniversitesi: <https://obs.klu.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı
- Kısakürek, M. (1976). Üniversitelerimizde Yenileşme: Programlar ve Öğretim Açısından. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 54*.
- Koç Üniversitesi Mezunlarla İlişkiler. (2020). Koç Üniversitesi: <https://mezun.ku.edu.tr/mezunlarla-iliskiler-ofisi-hakkinda/> adresinden alındı
- Korkut Owen, Acar, Haskan Avcı ve Kızıldağ, F. (2011). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programının Mezunlar Tarafından Değerlendirilmesi. *PDR Kongresi*. İzmir.
- Kotluk, Yayla, N. (2016). Ortaöğretim 9. Sınıf Fizik Öğretim Programının Tyler'ın Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeline Göre Değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(4), 1832-1852.
- Köksalan, İlter ve Görmez, B. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3), 277-299.
- Kuráth and Sipos, G. (2015, Ekim 12). An Integrated Approach of the Graduate Career Tracking System at the University of Pécs. *Strategic Management, 20*(4), 3-8.
- Kuzgun, Y. (2000). Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kümbetoğlu, B. (2005). Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma.
- Leite ve Ark.; Çev.: Şahin, Zoraloğlu, Şahin Fırat, D. (2006; 2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17*(2), 429-452.
- Leite, Santiago, Sarrico, Leite and Polidori, D. (2006). Students' perceptions on the influence of institutional evaluation on universities. *Assessment & Evaluation in Higher Education, 31*(6), 625-638.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. (2016, Nisan 20). T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/> adresinden alındı
- Lunneborg, P. (1985). Job Satisfactions in Different Occupational Areas Among Psychology Baccalaureates. *Teaching of Psychology*(12), 21-22.
- McCain, D. (2005). Evaluation basics. *Alexandria: American Society for Training&Development*.

- MEB. (2006). *Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselmeye İlişkin Değerlendirme (KBYD) Kılavuzu (Uzman Öğretmenlik ve Başöğretmenlik)*. MEB.
- MEB. (2009). İlköğretim Matematik Dersi 1-5. Sınıflar Öğretim Programı.
- MEB. (2019). *e-mezun*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı: http://nasilbasardik.meb.gov.tr/_genel/TematikKonular8.aspx adresinden alındı
- MEB. (2021). *Eğitimcilerin Eğitimi*. 2023 Vizyonu/Mesleği Hayatım: <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/egitimcilerin-egitimi> adresinden alındı
- Merriam, S. &. (2013). Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. s. 14.
- Merriam, Tisdell, S. (2016). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. (4th ed.).
- Mersin Üniversitesi Mezun İletişim*. (2020). Mersin Üniversitesi : <http://mezun.mersin.edu.tr> adresinden alındı
- Mezun Bilgi Sistemi (MBS)*. (2019). (A. Üniversitesi, Prodüktör) <http://ubf.ankara.edu.tr/mezun-bilgi-sistemi-mbs/> adresinden alındı
- Mezun Bilgi Sistemi*. (2019, Eylül). Marmara Üniversitesi Mezunlar Ofisi Koordinatörlüğü : <https://mezun.marmara.edu.tr/mezun-portal/mezun-bilgi-sistemi> adresinden alındı
- Mijic ve Jankoviç , M. (2011). Towards Improvement of the Study Programme Quality: Alumni Tracking Information System. *L. Kocarev (Ed.): ICT Innovations* , 291-300.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (1982). *XI. Milli Eğitim Şurası*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1996). *XV. Millî Eğitim Şûrası*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2009). *MEB 2010-2014 Stratejik Planı*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *18. Millî Eğitim Şûrası Kararları*.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *19. Milli Eğitim Şurası Kararları*.
- Moll and O'Brien, S. (1987). Database system for alumni tracking. *FIU Hospitality Review*, 5(2), 73-78.
- Myers ve Dyer, B. (2003). dvising components, roles, and perceived level of competence of university faculty. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 53(1), 258-271.
- Necmettin Erbakan Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi*. (2020). Necmettin Erbakan Üniversitesi: <https://obs.erbakan.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı

- Norbert, Andor and Maté, S. (2012). A Bajai Mérnök-képzés Eredményei A Diplomás Pályakövető Rendszer Alapján The Graduate Tracking System-Based Results Of The Engineering formation In Baja. 12(1), 278-285.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Ondokuz Mayıs Üniversitesi: <https://mbs.omu.edu.tr> adresinden alındı
- Öcal, G. (2010). Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Lisans Programı Mezunlarının Mezun Oldukları Programa İlişkin Görüşleri. 8-24.
- Özaydın, Günbatır, Önal ve Çakır, B. (2012). Öğretmen Yetiştirme Programlarının Sistemik ve Sistematik Değerlendirilmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(1).
- Özçelik, D. A. (2014). Öğretim Programı. D. A. Özçelik içinde, *Eğitim Programları ve Öğretim* (Cilt 3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Özer, Gür ve Küçükcan, M. (2010). *Yükseköğretimde Kalite ve Güvencesi*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Özgüven, İ. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5-13.
- Özmen, Güç, Z. (2013). Doktora eğitimi ile ilgili yaşanan zorluklar ve baş etme stratejileri: Durum çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 214-219. doi:10.5961/jhes.2013.079.
- Öztürk ve Ceylan, S. (1995). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mezunları İzleme Araştırması-3. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*(No: 178).
- Pollitt ve Bouckaert, C. (2000). *Public management reform: A comparative analysis*. Oxford University Press.
- Princeton University/Alumni Profiles. (2021). Princeton University: <https://www.princeton.edu/meet-princeton> adresinden alındı
- Romanick, Ng, Lee, Herbert and Coller, M. (2014). The Rockefeller University Graduate Tracking Survey System. *Communications*, 8(4), 326-329, DOI: 10.1111/cts.12238.
- SABİS Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Sakarya Üniversitesi: <http://mezun.sakarya.edu.tr> adresinden alındı
- Saka, Y. (2016). Çalışanların Eğitim İhtiyaçlarını Karşılamaya Yönelik Lisansüstü Eğitim Modeli: Mesleki Bilim Uzmanlığı. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 81-92.
- Sakarya Üniversitesi. (2020). *Eğitim Programları ve Öğretim Tezli YL*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: <https://egitim.sakarya.edu.tr/> adresinden alındı
- Sakarya Üniversitesi Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi. (tarih yok). *Mezun Bilgi Sistemi (MBS)*. 2019 tarihinde SABİS: <http://mezun.sakarya.edu.tr> adresinden alındı

- Sözer, Tütüncü, Doğan, Gencel, Gül, Teknikler, A. (2002). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Arttırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 41-65.
- Süleyman Demirel Üniversitesi. (tarih yok). *Süleyman Demirel Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi*. 2019 tarihinde MBS: <https://mbs.sdu.edu.tr/#/anasayfa> adresinden alındı
- Scott, P. (2002). Küreselleşme ve üniversite: 21. yüzyılın önündeki meydan okumalar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(1), 193-208.
- Sever, Kürüm Yapıcıoğlu, Atik Kara, D. (2019). Eğitim Programları ve Öğretim Alan Uzmanlarının Görüşlerine Göre Alanın Sorunları ve Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48(1), 419-451.
- Sezgin, Kavgacı, Kılınç, F. (2011, Aralık). Türkiye'de Eğitim Yönetimi ve Denetimi Lisansüstü Öğrencilerinin Öz Değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161-169.
- Silverman, D. (2005). *Doing Qualitative Research: A Practical* (Cilt 5. Baskı).
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Mezun Sistemi. (2020). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi: <https://www.cumhuriyet.edu.tr/mezun/index.html> adresinden alındı
- Stanford/Alumni. (2021). Stanford University: <https://www.stanford.edu/> adresinden alındı
- Sturgill, R. (2013). Utilizing technology for alumni tracking: A model and best practices in the field. *Las Vegas: National Technology and Social Science Conference*, (s. 204-209).
- Şahin, A. (2009). Eğitim Fakültesi'nde Hizmet Kalitesinin Eğitim Fakültesi Öğrenci Memnuniyet Ölçeği (EF- ÖMÖ) ile Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(37), 106-122.
- Şahin, Ökmen, Boyacı, Kılıç ve Adıgüzel, Ş. (2018, Aralık). Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı İhtiyaç Analizi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 502-511.
- Şahin, Zoraloğlu ve Şahin Fırat, İ. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), s. 429-452.
- Şentürk, Berk, O. (2019, Ocak). İlkokul 3. Sınıf Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49, 144-166.
- The University of Auckland New Zealand/Raukara. (2021). The University of Auckland New Zealand: <https://www.auckland.ac.nz/en.html> adresinden alındı
- The Universty of Sydney/Alumni. (2021). The Universty of Sydney: <https://www.sydney.edu.au/> adresinden alındı

- Thomas, R. (1998). *Conducting Educational Research: A Comparative View*. West Port.
- Topses, G. (2007). *Psikolojik yardım hizmetleri: Kuram ve uygulamalar*. Ankara: Nobel.
- Turhan ve Yaraş, M. (2013). Lisansüstü Programların Öğretmen, Yönetici ve Denetmenlerin Mesleki Gelişimine Katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 200-218.
- Tuzcu, G. (2003). Lisansüstü Öğretim İçin Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*, (160), 1(3), 161-169.
- Türnüklü, A. (2000). *Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel BirAraştırma Tekniği: Görüşme* (Cilt 24).
- Universitea Degli Studi Di Milano La Statale/Graduates. (2021). Universitea Degli Studi Di Milano La Statale: <https://www.unimi.it/en> adresinden alındı
- University Collage Dublin/Alumni. (2021). University Collage Dublin: <https://www.ucd.ie/> adresinden alındı
- University of Cambridge/Alumni. (2021). University of Cambridge: <https://www.cam.ac.uk/> adresinden alındı
- University of Helsinki/For Alumni. (2021). University of Helsinki: <https://www.helsinki.fi/en> adresinden alındı
- University of Oxford. (2021). University of Oxford: <https://www.ox.ac.uk/> adresinden alındı
- Utkulu, E. (2021). *UNESCO Hedef ve İlkeleri Işığında Türkiye'de Yaşam Boyu Öğrenmenin Bugünkü Durumu ve Finlandiya, Portekiz, İtalya Karşılaştırılması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Üsküdar Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Üsküdar Üniversitesi: <https://obs.uskudar.edu.tr/oibs/kariyer/login.aspx> adresinden alındı
- Varış, F. (1972). Türkiye'de Lisans-üstü Eğitim "Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında".
- Varış, F. (1978). Eğitimde Program Geliştirme ``Teori ve Teknikler``.
- Varış, F. (1988). Geliştirme Programlarının Hazırlanması ve Değerlendirilmesi. F. Varış içinde, *Eğitimde Program Geliştirme ``Teori ve Teknikler``* (Cilt 4. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ware and Meyer, M. (1981). Career Versatility of the Psychology Programs. *Teaching of Pyschology*(8), 12-15.
- Weber, R. (1989). *Basic Content Analysis*. London: Sage Publications.

- Willey and Gardner, K. (2009). Self and Peer Assessment: A Necessary Ingredient in Developing and Tracking Students' Graduate Attributes. *Proceedings of the Research in Engineering Education Symposium*. Palm Cove.
- Williford and Moden, A. (1989, May). Using Alumni Outcomes Research in Academic Planning. *ERIC*.
- Woolley, Hays, Barnwell, Gupta and McCloskey, T. (2015). A successful longitudinal graduate tracking system for monitoring Australian medical school graduate outcomes. *Rural and Remote Health*, 15(3542).
- Yağan, S. (2018). *Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora Programlarının Değerlendirilmesi*. Eskişehir.
- Yavuz ve Gülmez, M. (2016). The Assessment of Service Quality Perception in Higher Education. *Education and Science*, 41(184), 251-265.
- Yeşilyurt, S. (2006). Öğretim Elemanı ve Öğrenci Gözüyle Biyoloji Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Programlarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(13).
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Yıldırım ve Şimşek, A. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Seçkin Yayıncılık*.
- Yıldırım ve Şimşek, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Cilt 6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım ve Şimşek, A. (2011, Ağustos). Teknoloji ve Tasarım Öğretim Programının Değerlendirilmesi.
- YÖK. (2018, Haziran 8). *Öğrenci Affına İlişkin Bilgilendirme*. Yükseköğretim Kurulu: <https://www.yok.gov.tr> adresinden alındı
- YÖK; Akt.: Kalaycı, Öztürk, Y. (2007, 2018). Eğitim Programları ve Öğretim Mezunlarını İzleme Çalışması: Gazi Üniversitesi Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 77-103.
- YÖK, A. M. (2012). Lisansüstü Eğitimde Nitelik Arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187.
- Yükseköğretim ile İlgili Genel Bilgiler*. (2021). ÖSYM: <https://www.osym.gov.tr/TR,1371/tanimlar.html> adresinden alındı
- Yükseköğretim Kurulu. (2010). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi: <http://tyyc.yok.gov.tr> adresinden alındı

Yüksel, M. E. (2017). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi 2017 Mezun İzleme Raporu. 1-77.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Mezun Bilgi Sistemi. (2020). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi: <https://obs.beun.edu.tr/oibs/kariyer/> adresinden alındı

8. EKLER

EK 1. Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 29/08/2019-E.47094

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı :92112801/100/
Konu :Araştırma İzni Hk. (Melike
KARANLIK)

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi :05/08/2019 tarihli, 43550 sayılı ve Tez Çalışması İzni(Melike KARANLIK) konulu yazı

İlgi yazınıza istinâden; Anabilim Dalınız Eğitim Programları ve Öğretim tezli yüksek lisans programı öğrencisi Melike KARANLIK'ın tez çalışmasına âit Etik Kurul Kararı ve tez çalışması kapsamında istediği bilgiler yazımız ekinde sunulmuştur.

Gereğini ve bilgilerinizi rica ederim.

Doç.Dr. Ali ERTUĞRUL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

EKLER :
1- Yazı (2 Adet)
2- Öğrenci Bilgileri (Excel)

<https://ebys.duzce.edu.tr/envision-Dogrula/BelgeDogrulama.aspx>

BARKOD NO: *BEKRBSTVU*

Konuralp Yerleşkesi 81620 Merkez DÜZCE

Tel: : 0 380 542 14 37

E-Posta: : sobe@duzce.edu.tr

Faks: 0 380 542 14 38

Elektronik ağ:www.sobe.duzce.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Selim Kibar

EK 2. Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Kararı

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI
16

KARAR SAYISI
2019/66

KARAR TARİHİ
08/08/2019

KARAR NO: 2019/66

Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi 14xxxxxxx30 nolu Melike KARANLIK'ın "Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek lisans Programının Değerlendirilmesi ve Mezunlarını İzleme Çalışması: Düzce Üniversitesi Örneği" tez çalışması kapsamında 2018-2019 Bahar Yarıyılına kadar mezun olan öğrenciler ile görüşmelerin yapılabilmesi amacıyla "Öğrenci kişisel listelerinin, mezunların ad-soyad, telefon ve e-posta adreslerini" içeren bilgilerin öğrencinin kullanmasının etik olarak uygun olduğuna,

Oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.
08/08/2019

Etik Kurul Başkanı

EK 3. Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programının Mezunlarını İzleme Çalışması Anket Formu

Sevgili Mezun,

Düzce Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek lisans programından mezun olan sizlerin görüşlerine dayalı olarak, bir mezun izleme çalışmasının yapılması amaçlanmaktadır.

Bu formda yer alan sorulara vereceğiniz cevaplar ve önerileriniz ile Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek lisans programının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi, vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. Görüşleriniz gizli kalacak ve araştırma amacı dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır.

Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Öğr. Üyesi Fahriye HAYIRSEVER
Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Melike KARANLIK
Yüksek Lisans Tez Öğrencisi Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

E-posta

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz: *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

Kadın - Erkek

2. Mezun olduğunuz yüksek lisans türü: *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

Tezli - Tezsiz

3. Yüksek lisans mezuniyet yılınız:

B. MESLEKİ BİLGİLER

1. Mesleğiniz:

2. Mesleki Kıdeminiz:

3. Mesleğinize başlamanızda lisansüstü eğitiminizin bir rolü oldu mu?

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Evet - Hayır

Evet ise nasıl oldu?

C. ÜNİVERSİTE ile İLETİŞİME DAİR BİLGİLER

1. Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek lisans programından mezun olmuş diğer kişilerle hangi sıklıkta iletişim içindesiniz? *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

- ☐ Her zaman
- ☐ Sık sık
- ☐ Bazen
- ☐ Nadiren
- ☐ Hiçbir zaman

Şıkkı işaretlemenizdeki neden?

2. Bu programdan mezun olmuş diğer kişilerle hangi sıklıkta alana ilişkin paylaşımlarda bulunuyorsunuz? *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

- ☐ Her zaman
- ☐ Sık sık
- ☐ Bazen
- ☐ Nadiren
- ☐ Hiçbir zaman

Şıkkı işaretlemenizdeki neden?

3. Üniversitemiz ile hangi sıklıkta iletişim kuruyorsunuz? *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

- ☐ Her zaman
- ☐ Sık sık
- ☐ Bazen
- ☐ Nadiren
- ☐ Hiçbir zaman

Şıkkı işaretlemenizdeki neden?

4. Üniversitemiz ile iletişiminiz ne şekilde devam ediyor? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz. *Uygun olanların tümünü işaretleyin.*

- Üniversite ile ilgili gelişmeleri web sitesinden ve/veya sosyal medyadan takip ediyorum.
- Öğrencileri bilgilendirici etkinliklere katılıyorum.
- Mezun toplantılarına katılıyorum
- Zaman zaman üniversiteyi / hocalarımı ziyaret ediyorum.
- Zaman zaman hocalarımla iletişim (telefon, mail vb.) kuruyorum
- Hiç bağlantı kurmuyorum.
- Diğer:

Hiç bağlantı kurmuyorsanız nedenini açıklayınız?

5. Mezunlar ile iletişimi güçlü tutmak adına mezun olduğunuz kurumdan beklentileriniz nelerdir? Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz. *Uygun olanların tümünü işaretleyin.*

- Mezun derneği kurulmalı.
- Mezun izleme sistemi oluşturulmalı.
- Mezunlar için bir web sitesi hazırlanmalı.
- Mezunlar için bir sosyal medya hesabı açılmalı.
- Mezun toplantıları düzenlenmeli.
- Mezunlar, öğrencileri bilgilendirmek üzere üniversiteye davet edilmeli.
- Mezunlar ile üniversitede/fakültede yapılacak sosyal, kültürel ve akademik etkinliklerin duyurulm amacına yönelik bir iletişim ağı olmalı
- Diğer:

D. LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİN ETKİLİLİĞİNE YÖNELİK BİLGİLER

1. Eğitim Programları ve Öğretim bölümünde lisansüstü eğitim almaktaki amacınız neydi?

2. Eğitim Programları ve Öğretim bölümünde aldığınız lisansüstü eğitimin bu amacınızı karşıladığını düşünüyor musunuz, açıklayınız? Karşılamadı ise nedenlerini açıklayınız?

3. Eğitim Programları ve Öğretim bölümünde yüksek lisans programında edindiğiniz bilgi becerilerinizi mesleğinizde kullanıyor musunuz? Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz. *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

- Evet - Hangi bilgi ve becerileri nasıl kullanıyorsunuz?
- Kısmen - Hangi bilgi ve becerileri nasıl kullanıyorsunuz?
- Hayır- Nedeni nedir?

İşaretlediğiniz şıkkın sorusunu cevaplayınız.

4. Eğitim Programları ve Öğretim bölümünde yüksek lisans programında edindiğiniz bilgi becerilerinizi kişisel gelişiminiz için kullanıyor musunuz? *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

- Evet - Hangi bilgi ve becerileri nasıl kullanıyorsunuz?
- Kısmen - Hangi bilgi ve becerileri nasıl kullanıyorsunuz?
- Hayır - Nedeni nedir?

İşaretlediğiniz şıkkın sorusunu cevaplayınız.

5. Mezun olduktan sonra lisansüstü eğitim aldığınız bölüm ile ilgili bilimsel bir çalışma yayımladınız mı? *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*

Evet - Hayır

6. Cevabınız "Evet" ise lütfen çalışmanızın niteliğini belirtiniz. *Uygun olanların tümünü işaretleyin.*

- ☐ Kitap
- ☐ Kitap bölümü
- ☐ Hakemli dergide yayımlanan makale Sözlü-poster bildirisi
- ☐ Diğer:

7. Mezun olduktan sonra Eğitim Programları ve Öğretim alanı ile ilgili olabilecek herhangi bir çalışmada yer aldınız mı /katıldınız mı?

